

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

На правах рукопису

ШЛЯХОВА ЯНА ВЯЧЕСЛАВІВНА

УДК 339.56(477:439):339.924(477)

**ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ
ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЙНИХ СПРЯМУВАНЬ УКРАЇНИ**

08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник:
Голіков Артур Павлович,
доктор географічних наук, професор

Харків – 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДВОСТОРОННІХ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	11
1.1. Двосторонні зовнішньоторговельні відносини як економічна категорія.....	11
1.2. Формування умов зовнішньоторговельних відносин на двосторонньому рівні в глобалізованому світі.....	25
1.3. Методика дослідження двосторонніх зовнішньоторговельних відносин країн світу.....	38
Висновки до першого розділу.....	44
РОЗДІЛ 2. ЧИННИКИ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ У ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РЕСПУБЛІКОЮ УГОРЩИНА В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ.....	46
2.1. Передумови та еволюція українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин у контексті світових інтеграційних процесів.....	46
2.2. Компаративний аналіз основних макроекономічних показників України та Республіки Угорщина в умовах глобальних дисбалансів.....	70
2.3. Динаміка та структурні зрушення у взаємній торгівлі України та Республіки Угорщина під впливом зовнішніх чинників.....	87
Висновки до другого розділу.....	106
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО- УГОРСЬКИХ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ СПРЯМУВАНЬ УКРАЇНИ.....	109
3.1. Національні пріоритети розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в процесі євроінтеграції України.....	109
3.2. Формування механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина.....	134
Висновки до третього розділу.....	168
ВИСНОВКИ.....	171
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	176
ДОДАТКИ.....	196

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Посилення взаємозалежності економік країн та інтенсифікація інтеграційних процесів у глобальних умовах розвитку зумовили трансформацію їх зовнішньоторговельних відносин. Різний соціально-економічний рівень розвитку країн та ступінь їх інтегрованості в регіональні угруповання, з одного боку, ускладнюють вибір форм та національних пріоритетів розвитку їх двосторонніх зовнішньоторговельних відносин, виходячи з впливу специфічних чинників, що властиві тільки окремій національній економіці, а з іншого боку – формування і проведення зовнішньоторговельної політики країни має бути узгоджено з системою зовнішніх чинників розвитку сучасного світового господарства.

Зовнішньоторговельні відносини України та Угорщини відображають динаміку трансформації торговельного співробітництва національних господарств, які мали спільне економічне минуле, а на сучасному етапі опинилися в складі різних міжнародних угруповань і мають різношвидкісну конвергенцію в межах європейського регіону.

Торговельні відносини цих двох стратегічних партнерів протягом багатьох років створюють оптимальні умови для подальшої ефективної співпраці. Проте кризові явища в глобальній економічній системі і складні процеси в національній економіці України створюють нові виклики для реалізації механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між країнами, вимагаючи нових заходів та інструментів співпраці. У цьому сенсі аналіз досвіду економічних трансформацій Республіки Угорщина представляє практичний інтерес для розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин у контексті євроінтеграційних спрямувань України і має науково-практичну актуальність.

Проблеми, що пов'язані із регулювання двосторонніх зовнішньоторговельних відносин всебічно розглядаються в роботах таких

вітчизняних вчених, як О. Анісімова, А. Голіков, Н. Казакова, В. Леонтєв, Т. Орехова, І. Пузанов, Т. Рибчинський, В. Шевчук, С. Якубовський та інші. Теоретичні основи зовнішньоторговельних відносин знайшли своє комплексне відображення у працях таких зарубіжних вчених, як М. Йованович, А. Косбей, П. Кругман, Шт. Линдер, В. Молл, М. Портер, Д. Рікардо, З. Роберт, Р. Робертсон, С. Сіделі, А. Сміт, Дж. Стігліц, М. Фезерстоун та ін.

Економічним дослідженням ЄС та відносинам України з країнами даного угруповання приділялась увага в роботах С. Беренди, В. Білоруса, В. Будкіна, І. Бураковського, А. Гальчинського, З. Варналія, В. Вергуна, В. Геєця, В. Гончаренка, Н. Гончаренко, І. Грабинського, О. Гребельника, О. Довгаль, Г. Дугінець, М. Дудченка, Р. Заблоцької, П. Єщенко, О. Каніщенко, Л. Кістерського, Г. Климка, Г. Козаченко, А. Кредісова, В. Левківського, Д. Лук'яненка, З. Луцишин, І. Лютого, Ю. Макогона, В. Мацуки, Н. Мешко, А. Мокія, Н. Непрядкіної, А. Поручника, О. Рогача, В. Родченка, Є. Савельєва, В. Сідорова, А. Філіпенка, В. Федосова, А. Хахлюка, С. Циганова, А. Чухна, О. Шниркова та інших.

Активно досліджували проблематику двосторонніх відносин Республіки Угорщина та України наступні угорські автори: П. Вицаи, И. Девич, С. Людвиг, П. Майорош, Ч. Федінец.

Незважаючи на глибину сучасних наукових розробок питань, пов'язаних із передумовами двосторонньої економічної взаємодії країн, недосконалість практики побудови сучасного формату взаємовигідного співробітництва України з Республікою Угорщина свідчить про необхідність подальших розробок, що й обумовило вибір теми дисертаційної роботи, постановку мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до планової теми наукового дослідження кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Трансформація

міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації» (№ державної реєстрації 0113U001401), у рамках якої здійснено дослідження двосторонніх економічних відносин України та Республіки Угорщина (довідка № 42-09/2015 від 17.09.2015 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є поглиблення теоретико-методичних засад дослідження розвитку двосторонніх українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин та обґрунтування механізму їх інтенсифікації в контексті світових інтеграційних процесів.

Для досягнення поставленої мети сформульовано та вирішено наступні завдання:

- систематизувати теоретичні підходи щодо дослідження сутності двосторонніх зовнішньоторговельних відносин як економічної категорії;
- ідентифікувати особливості формування умов зовнішньоторговельних відносин на двосторонньому рівні в глобалізованому світі;
- узагальнити методичний апарат дослідження двосторонніх зовнішньоторговельних відносин у системі світового господарства;
- проаналізувати передумови та еволюцію українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин у контексті світових інтеграційних процесів;
- провести компаративний аналіз основних макроекономічних показників України та Республіки Угорщина в умовах глобальних дисбалансів;
- охарактеризувати динаміку та структурні зрушення у взаємній торгівлі України та Угорщини під впливом зовнішніх чинників;
- визначити національні пріоритети розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин у процесі євроінтеграції України;

– розробити механізм інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина в контексті інтеграційних спрямувань України.

Об'єктом дослідження є процес двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина.

Предмет дослідження – теоретичні та науково-практичні засади розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина в контексті інтеграційних спрямувань України.

Методи дослідження. В дисертаційній роботі використовувалися такі загальнонаукові методи дослідження, як синтез історичного і логічного методів, що забезпечує конкретно-історичний характер дослідження в часових та просторових рамках (підрозділи 1.1, 1.2); статистичні методи та метод порівняльного аналізу (при дослідженні тенденцій формування та реалізації конкурентних переваг української та угорської продукції на світових товарних ринках та оцінці товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі України та Республіки Угорщина – підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 3.1), історичний метод (при здійсненні ретроспективного аналізу розвитку відносин між країнами, що досліджуються – підрозділи 2.3, 3.2), векторної авторегресії при оцінці впливу шоків на ВВП України та Республіки Угорщина (підрозділ 2.1); порівняльний та статистичний методи при дослідженні тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі України та Республіки Угорщина, прогнозування (підрозділ 2.2), порівняльно-описовий (при аналізі характеристики структури, обсягів і динаміки зовнішньої торгівлі України та Республіки Угорщина – підрозділ 2.3); метод найменших квадратів при оцінці параметрів регресійної моделі залежності ВВП Республіки Угорщина від імпорту товарів з України та залежності ВВП України від імпорту товарів з Республіки Угорщина (підрозділ 3.1), системний аналіз (підрозділ 3.2) – при розробці механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між країнами. Багатогранність

досліджуваної проблеми зумовила необхідність застосування міждисциплінарного підходу з використанням інструментарію історії і теорії міжнародних відносин, економіки, політології, державознавства, етнології, культурології та інших дисциплін.

Інформаційною та статистичною базами дисертаційної роботи є монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів, офіційні статистичні та аналітичні матеріали міжнародних організацій (МВФ, ОЕСР, СОТ); постанови урядових органів Угорщини та України; статистичні матеріали Республіканського статистичного управління Угорщини, Державної служби статистики України, Торговельно-промислової палати Угорщини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад дослідження розвитку двосторонніх українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин та обґрунтуванні механізму їх інтенсифікації у контексті світових інтеграційних процесів.

Конкретні наукові результати, що розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми, яка досліджується, і характеризують наукову новизну роботи, полягають у наступному:

удосконалено:

– методичний інструментарій соціально-економічної діагностики українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин на базі оцінювання впливу фінансових шоків на ВВП України та Республіки Угорщина, що дозволило отримати економічну інтерпретацію проблемних аспектів, які заважають подальшому зростанню українсько-угорського товарообігу в умовах геоекономічних реалій;

– науково-методичне обґрунтування моніторингу зовнішньої торгівлі між Україною та Республікою Угорщина з виокремленням суттєвих груп товарів за двозначним кодом із загальної кількості 99-ти груп на основі виявлення та оцінки основних важелів структурних зрушень у двосторонній

зовнішній торгівлі, що дало змогу ідентифікувати найефективніші напрямки розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина;

– організаційно-економічні засади дослідження українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин, а саме розроблено механізм інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина, що об'єднує фактори макроекономічного розвитку національних економік країн, враховує динаміку їх змін протягом тривалого проміжку часу і дає можливість оцінити масштаби двостороннього економічного співробітництва, основними складовими якого є визначення спільних цілей і відповідне корегування завдань та пріоритетів їхньої зовнішньоторговельної політики, а також комплекс спеціалізованих заходів з використання ресурсів для забезпечення подальшої активізації їх економічної взаємодії;

набуло подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат міжнародних торговельних відносин через надання авторського уточнення поняття «двосторонні зовнішньоторговельні відносини», яке трактується як торгівля товарами та послугами між двома країнами з урахуванням норм міжнародного торговельного законодавства, яке, на відміну від існуючих визначень, доповнюється його розумінням як однієї з форм міжнародної інтеграційної діяльності країн в умовах глобалізованого світу;

– концептуальні засади дослідження українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин за рахунок моделювання залежності ВВП країн від двосторонньої зовнішньої торгівлі окремими групами товарів, що визначаються спрямованістю на торгівлю гомогенними товарами замість торгівлі гетерогенними товарами, що дозволило висунути гіпотезу про початок формування стійкої господарської інтеграції між Україною та Республікою Угорщина;

– характеристика ключових етапів формування українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин на основі періодизації структурних зрушень у зовнішній торгівлі України та Республіки Угорщина протягом 1995–2014 рр. на підставі співставлення абсолютних показників в експорті та імпорті з акцентом на порівнянні ключових національних макроекономічних показників під впливом екзогенних та ендогенних факторів, що дало змогу поглибити дослідження джерел інтенсифікації двосторонніх взаємовідносин з виокремленням стратегічних напрямів підвищення рівня їх економічного співробітництва.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що викладені автором у дисертаційній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації забезпечують основу для досліджень зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина і можуть бути використані при розробці заходів економічної політики цих країн. Основні результати дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних механізмів, заходів і пропозицій та використано в практиці державного регулювання.

Наукові розробки та висновки автора були використані: посольством Республіки Угорщина в Україні в аналітичній роботі зовнішньоекономічного відділу Посольства (довідка №91/634-844 від 29.02.2016 р.); Департаментом міжнародного співробітництва Харківської міської ради в аналітичній роботі Департаменту (довідка №91/706-524 від 11.11.2013 р.); Харківським державним авіаційним виробничим підприємством (довідка №47/785-74 від 19.03.2015 р.) Матеріали і результати дисертаційного дослідження використовуються також у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Міжнародні економічні відносини», «Економіка України та зовнішньоекономічні зв'язки» у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна (довідка №01-121 від 03.04.2012 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому викладено авторський підхід до

аналізу. Обсяг особистого внеску відображено у списку опублікованих праць. З наукової публікації, виданої у співавторстві, в дослідженні використано ідеї та положення, які отримані особисто автором.

Апробація результатів дослідження. Результати та основні положення дисертаційного дослідження доповідалися і обговорювалися на кафедрі міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, а також на 6 науково-практичних конференціях, а саме: міжвузівській науковій конференції «Academic and scientific challenges of diverse fields of knowledge in the 21st century» (24 лютого 2012 р. м. Харків); науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми міжнародних економічних відносин» (17 березня 2012 р. м. Харків); міжнародній науково-практичній конференції «Українсько-російське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва» (15 грудня 2012 р. м. Харків); науково-практичній конференції молодих вчених «Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин» (5 квітня 2013 р. м. Харків); міжнародній науково-практичній конференції «Українсько-російське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва» (15 листопада 2013 р. м. Харків); міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Стратегія глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічний вимір» (27 березня 2014 р. м. Черкаси).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено в 11 публікаціях, 5 з яких – статті у фахових наукових виданнях та 6 тез доповідей на конференціях, загальним обсягом 5,42 друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 264 сторінок друкованого тексту. Робота містить 34 рисунки, 21 таблицю, 7 додатків, список використаних джерел налічує 203 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДВОСТОРОННІХ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

1.1. Двосторонні зовнішньоторговельні відносини як економічна категорія

Теорії міжнародної торгівлі досліджують сутність виграшу країни від зовнішньої торгівлі, а також визначення напрямків зовнішньоторговельних потоків. Міжнародна торгівля, у тому числі й двостороння, служить інструментом, за допомогою якого країни, розвиваючи свою спеціалізацію, можуть підвищувати продуктивність наявних ресурсів і, таким чином, збільшувати обсяг вироблених ними товарів і послуг, підвищувати рівень добробуту населення.

Проблеми зовнішньої торгівлі не змогли злучитися в єдину цілісну школу, яка б об'єднала складові частини в єдині принципи. Лише згодом, коли було сформовано інші напрями, меркантилістами було визначено характер вчень. Отже, на їхню думку, торгівля – найважливіше джерело багатства суспільства. Країна повинна намагатися якомога більше продавати своїх товарів на зовнішньому ринку і менше ввозити чужих. Тому саме держава відіграє найважливішу роль в економіці, здійснюючи так звану протекціоністську політику [1, с. 11].

Економічна думка протягом тривалого часу намагається теоретично осягнути проблеми міжнародної торгівлі, тому з'являлися напрями та школи, які об'єднували єдині принципи, притаманні окремим періодам розвитку.

Розглянемо основні теорії міжнародної торгівлі для більш ретельного розуміння шляху розвитку наукової думки стосовно зовнішньоторговельних відносин (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні теорії міжнародної торгівлі: компаративний аналіз

Теорії	Представники	Переваги	Недоліки
Меркантилізм	Т. Мен, А. Серра, А. Монкретьєн	Зростання добробуту шляхом перерозподілу багатства за рахунок інших країн, збільшення експорту, вигода від міжнародної торгівлі може бути для обох країн	Приплив золота збільшує виробництво лише в умовах постійно неповної зайнятості робочої сили
Теорія абсолютних переваг	А. Сміт	Розвиток виробництва за рахунок поділу праці та кооперації, транспортні витрати дорівнюють нулю	Не відповідає на питання відсутності в країні абсолютних переваг і подальшої участі в міжнародній торгівлі
Теорія порівняльних переваг	Д. Рікардо, Д. С. Мілль	Мобільність праці всередині країни, відсутність технічного прогресу; постійні витрати виробництва; відсутність транспортних витрат	Не враховує транспортні витрати, не дозволяє пояснити торгівлю між приблизно однаковими країнами, повна немобільність у відносинах між країнами
Теорема Хекшера-Оліна	Э. Хекшер та Б. Олін	Постійна віддача від масштабу; смаки споживачів двох країн однакові; відсутність транспортних витрат, тарифів та бар'єрів	Конкурентні позиції деяких країн не узгоджується з забезпеченістю факторами виробництва
Парадокс Леонтьєва	Леонтьєв В.В.	Трудомісткі країни експортують капіталомісткі продукти, тоді як капіталомісткі – трудомісткі	Відміна тарифів зменшує ефект парадокса Леонтьєва
Теорія життєвого циклу товару	Ч. Кіндлбергер, Л. Уельс	Розглядали 5 етапів циклу товару: розробка товару, виведення товару на ринок, швидке завоювання ринку, зрілість, занепад	Існує багато видів продукції, які не проходять усі стадії життєвого циклу (предмети розкоші), не поширюється на продукцію ТНК
Теорія М. Портера	Портер М.	Вводить поняття конкурентоспроможності країни	Пояснює властивості тих націй, які мають досягнення національної промисловості у міжнародній конкуренції
Теорема Рибчинського	Т. М. Рибчинський	Для того щоб ціни на товари залишалися постійними, незмінними мають бути ціни на фактори виробництва	Ціни вважаються незмінними
Теорія Самуельсона і Столпера	П. Самуельсон, В. Столпер	Досконала конкуренція і повна мобільність товарів, торгівля – засіб, що дозволяє скоротити розрив у рівнях розвитку між країнами	Однорідності факторів виробництва

Систематизовано автором за матеріалами [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9]

А. Сміт у своїх роботах наводив приклад двох країн як основних партнерів у торговельній політиці. Д. Рікардо, розвиваючи ідеї А. Сміта, сформулював теорію порівняльних переваг [4, с. 55].

Т. Манн у своїй роботі стосовно двосторонньої торгівлі Англії з Ост-Індією охарактеризував основні принципи економічної політики пізнього меркантилізму, зазначивши, що збільшення багатства країни залежить від її закордонної торгівлі, враховуючи те, що забороняється вивіз сировини, а заохочується ввіз готової продукції. Високе ввізне мито послабляє конкуренцію і розвиває вітчизняну мануфактуру [3, с. 14].

Аналізуючи двосторонні торговельні відносини, ще А. Сміт та Д. Рікардо у своїх роботах наводили за приклад Англію та Португалію, як основних партнерів у торговельній політиці. Однак вони критикували меркантилістів, а відповідно і протекціоністську політику держав. У період переходу провідних країн до великого машинного виробництва Адам Сміт поставив питання про раціональну міжнародну торгівлю. Принципово нові механізми взаємовідносин країн світу, заснованих на кількісних і якісних змінах складу суб'єктів господарювання, вимагають переосмислення економічних теорій стосовно торговельного обміну [4, с. 154].

Класики економічної науки А. Сміт і Д. Рікардо сформулювали методологічні засади міжнародної торгівлі. Теорія абсолютних переваг розкриває ефективність зовнішньої торгівлі, яка можлива за наявності відмінності витрат на виробництво однакової продукції між країнами. Ця ефективність може бути визначена при порівнянні витрат праці на виробництво одиниці продукції, яка експортується, і тієї частки продукції, яка замінюється імпортом. Отже, економічний ефект виникає, коли витрати на «експортну» продукцію для імпорту певної кількості товарів за кордоном є нижчими, ніж країна витрачає на самостійне виготовлення. Економія національних витрат, підкріплена спеціалізацією виробництва, дозволяє збільшити обсяги виробництва потенційної продукції в межах своєї країни з метою її реалізації за кордоном та закупівлі необхідної продукції або

компонентів для виробництва іншої, на яку в країні є попит. Але ця теорія проводить зрівнювання якості праці та заробітної праці в обох країнах. Крім того, теорія не враховує транспортні витрати, посилаючись на те, що вони є несуттєвими при розрахунку витрат при обміні, не пояснює, чи ефективна участь країн з низькою продуктивністю праці і більш високими витратами на виробництво. Сильна сторона теорії абсолютних переваг полягає в тому, що вона заснована на трудовій теорії вартості і висвітлює переваги розподілу праці вже не лише на національному, а й на міжнародному рівні [3, с. 55].

У свою чергу, Д. Рікардо розробив теорію, яка розглядає вигідність зовнішньої торгівлі для всіх країн незалежно від того, на якому рівні розвитку знаходиться кожна з них. Довівши, що відмінності у порівняльних перевагах виробництва лежать в основі торгівлі між країнами, він розробив теорію порівняльних переваг [4, с. 275].

Д. Рікардо акцентував увагу на тому, що міжнародна торгівля розвивається за участі країн з різним рівнем розвитку, при цьому витрати на виробництво товарів є нижчими в країнах більш розвинених, за виключенням товарів з порівняно низьким рівнем витрат через сприятливі умови в країні (багаті природні ресурси, кліматичні умови, сприятливі умови залягання корисних копалин). Якщо два товари беруть участь у торгівлі між двома країнами, на рівень цін впливає співвідношення попиту та пропозиції. Д. Рікардо також відмічав необхідність умов вільної торгівлі, як застави отримання вигоди обома учасниками. Отже, знову першочергове значення в цій теорії відводиться двостороннім відносинам, на яких базується міжнародна торгівля загалом [4, с. 278].

Розвиток теорії порівняльних переваг відтворив у своїй праці Дж. Міль, створивши теорію міжнародної торгівлі, доповнивши рікардівську ідею поясненнями. Дж. Міль вважав недосконалим судження, що при обміні товарами між двома країнами виникне повна їх реалізація. Дж. Міль припускав, що одна з країн зможе це здійснити, а інша – частково. Умови міжнародного обміну будуть більш сприятливими для країни тоді, коли

зовнішній попит на її товари буде більшим, ніж її попит на зовнішні товари, тобто в обмін на певну кількість власних товарів вона отримує більшу кількість іноземних товарів [5, с. 396].

Іншу теорію, нехтуючи рухом факторів виробництва між країнами, відстоюють шведські вчені Е. Хекшер та Б. Олін, які припустили, що не лише праця застосовується у виробництві продукту, а й інші фактори такі як: земля і капітал. На їх думку, ціни на товар встановлюються у відповідності з насиченістю факторами виробництва. Якщо в країні спостерігається надлишковість капіталу, як фактор виробництва, то більш дешевими будуть капіталомісткі товари, коли надлишковим є фактор праці і він відносно дешевший, у порівнянні з іншими країнами, дешевшими будуть трудомісткі товари. У ситуації, коли надлишковим фактором є земля і її ціна низька (рента), дешевою буде продукція землеробства. Таким чином, на світовий ринок країна буде постачати ті товари, при виробництві яких використовувався надлишковий фактор, адже вони будуть більш конкурентоспроможними, враховуючи те, що якість усіх товарів однакова.

Е. Хекшер та Б. Олін вважали, що вільне переміщення товарів вирівнює не лише ціни на ці товари, а й на фактори виробництва. Це у своїй теорії обґрунтував американський економіст П. Самуельсон, говорячи про вирівнювання ціни на ідентичні товари країн-партнерів [7, с. 12].

Модель специфічних чинників виробництва поділяє всі фактори на мобільні, які можуть вільно переміщатися між галузями, і специфічні, які характерні лише для певних галузей. Різна забезпеченість країн факторами виробництва призводить до відмінностей у відносній пропозиції товарів і відносних цін на них, що спонукає країни торгувати між собою. У результаті міжнародної торгівлі чинники, специфічні для експортного сектора, розвиваються, а фактори, специфічні для сектора, що конкурує з імпортом, скорочуються. Мобільні фактори, вільно пересуваючись між цими галузями, можуть або розвиватися, або скорочуватися. В умовах відсутності міжнародного руху капіталу обсяг імпорту країни обмежений доходами,

одержуваними від експорту при поточних відносних цінах. Для всіх теорій міжнародної торгівлі, крім теорій абсолютних і порівняльних витрат виробництва, питання про розподіл і перерозподіл доходів у результаті торгівлі є одним з ключових. Теорія співвідношення факторів виробництва Хекшера-Оліна показала, що власники щодо надлишкових факторів виробництва виграють від торгівлі, а власники щодо недостатніх факторів виробництва – програють. Теорема вирівнювання цін на фактори виробництва Хекшера-Оліна-Самуельсона свідчить, що вирівнювання відносних цін на товари в результаті торгівлі призводить до вирівнювання відносних цін і на фактори виробництва, з допомогою яких ці товари були проведені, і, відповідно, вирівнює доходи власників факторів виробництва. Якщо торгівля ґрунтується на специфічних факторах виробництва, то, відповідно до теореми Самуельсона-Джонса, збільшуються доходи власників фактора, специфічного для експортних галузей, і скорочуються доходи власників фактора, специфічного для галузей, конкуруючих з імпортом. За теоремою Столпера-Самуельсона зростання ціни товару призводить до зростання ціни фактора, інтенсивно використовуваного для його виробництва. І, за теоремою Рибчинського, зростання обсягів факторів виробництва призводить до зростання в обсягах виробництва тих товарів, для яких цей фактор використовується інтенсивніше. У двох останніх випадках має місце ефект посилення Джонса – зростання ціни товару призводить до більшого зростання доходів від фактора, який інтенсивно використовується для його виробництва, і збільшення обсягів фактора виробництва призводить до значно більшого зростання того виробництва, де він використовується інтенсивніше. Торгівля між країнами, які однакові або дуже близькі за факторами виробництва, пояснюється спеціалізацією країн на певних товарах чинності не порівняльних переваг, а економіки масштабу, що є розвитком виробництва, при якому зростання витрат факторів на одиницю призводить до зростання виробництва більше, ніж на одиницю. Зовнішній ефект масштабу передбачає, що збільшується кількість фірм, які виробляють один і

той же товар, тоді як розмір кожної з них залишається незмінним, що призводить до виникнення досконалої конкуренції. Внутрішній ефект масштабу припускає, що обсяг виробництва товару залишається колишнім, а кількість фірм, що виробляють його, скорочується. Усі перелічені теорії враховують торгівлю між двома країнами, як базису торгівлі всіх країн світу загалом [7, с. 163].

В. Леонт'єв критикував положення теорії Хекшера-Оліна і показував, що в післявоєнний період економіка США спеціалізувалася на тих видах виробництва, які вимагали відносно більше праці, а не капіталу. Суть парадоксу Леонт'єва полягала в тому, що частка капіталомістких товарів в експорті могла рости, а трудомістких скорочуватися. Насправді ж при аналізі торговельного балансу США, частка трудомістких товарів не скорочувалася. Парадокс Леонт'єва полягала в тому, що трудомісткість товарів імпортованих США доволі велика, але ціна праці у вартості товару значно нижча, ніж в експортних поставках США. Капіталомісткість праці в США значна, разом з високою продуктивністю праці це призводить до істотного впливу ціни праці в експортних поставках. Частка трудомістких поставок в експорті США зростає, підтверджуючи парадокс Леонт'єва. Пов'язано це зі зростанням частки послуг, ціни праці та структури економіки США. Це призводить до зростання трудомісткості всієї американської економіки, не виключаючи й експорту. Цей парадокс можна спостерігати на прикладі двосторонньої торгівлі між трудомісткими та капіталомісткими країнами [8, с.117].

Теорема Рибчинського полягає у твердженні, що, якщо величина одного з двох факторів виробництва зростає, то для підтримання сталості цін на товари та фактори необхідно збільшити виробництво тієї продукції, у якій інтенсивно використовується цей зростаючий фактор, і знизити виробництво решти продукції, інтенсивно використовуючи фіксований фактор. Для того, щоб ціни на товари залишалися постійними, незмінними мають бути ціни на фактори виробництва. Ціни на фактори виробництва можуть залишатися

постійними лише в тому випадку, коли відношення факторів, що використовуються у двох галузях, залишається постійним. У разі зростання одного фактора таке може бути лише при збільшенні виробництва в тій галузі, у якій інтенсивно застосовується цей фактор, і скорочення виробництва в іншій галузі, що призведе до вивільнення фіксованого чинника, який стане доступним для використання разом зі зростаючим фактором галузі, що розширюється [3, с. 163].

На думку Дж. Стіглиця, у центрі будь-якої успішної економіки знаходяться ринки, які самі по собі не працюють та потребують неокейнсіанських підходів з боку держави. Двосторонні торговельні відносини потребують баланс ролей ринку і ролей держави, поєднання яких можливе через діяльність неринкових і неурядових інститутів [11, с. 163].

В умовах недосконалого ринку має місце зростаюча віддача від використання ресурсів, тому формування двосторонніх торговельних відносин базується на принципах нової економічної географії – як одного з видів економічного аналізу, що має на меті пояснення просторової структури господарства. Теорія П. Кругмана пояснює причини урбанізації світової економіки. Масштабне виробництво, з одного боку, і боротьба за зниження транспортних витрат, з іншого, призводять до зростання тяжіння все більшої частини населення до мегаполісів. Населення міст, яке зростає, у свою чергу, стимулює розвиток економіки і зростання виробництва, які, замикаючи коло, призводять до подальшого збільшення кількості жителів. У результаті регіони поступово поділяються на високотехнологічні «основні зони» і менш розвинену «периферію». У зв'язку з присутністю ефекту масштабу, виробники намагаються розташовуватися поряд зі своїми основними споживачами. Глобальна структура економічного розвитку, згідно з теорією просторової економіки, розглядає нерівномірне поширення промисловості в країнах, що розвиваються, і розподіл економічної активності в країні. Утворення великої різноманітності економічних агломерацій (або

кластеризації) у географічному просторі відбувається на багатьох географічних рівнях, що мають різні композиції [12, с. 45].

Роботи П. Кругмана 1979 і 1980 рр. стали важливим кроком у новому осмисленні механізму товарного обміну між країнами, який дозволив прояснити суперечності і збагатити наше розуміння складного процесу багатосторонніх торговельних відносин. Результати класичної теорії в них не ставляться під сумнів, а доповнюються. Механізми торгівлі в його моделях діють поряд з класичними принципами порівняльної переваги, забезпечуючи додатковий вигравш від міжнародного обміну на основі двосторонніх торговельних відносин [12, с. 145].

П. Кругман відмовляється від припущення про технології з постійною віддачею, замінюючи його припущенням про існування внутрішньої, у відношенні до фірми, економії від масштабу. Економія від масштабу означає, що питомі витрати виробництва знижуються при збільшенні масштабу виробництва. Термін «внутрішня» підкреслює, що саме масштаб виробництва фірми визначає рівень питомих витрат порівняно з випадком зовнішньої економії, коли лише розмір усєї галузі, а не окремо взятої фірми, є визначальним для витрат фірми. Ця відмінність є принциповою, оскільки визначає характер конкуренції в галузі. В останньому випадку ми маємо справу з конкурентною галуззю, у якій діють позитивні зовнішні ефекти. У випадку ж з внутрішньою економією від масштабу ми стикаємося з монополією. За цих умов виникає очевидна проблема моделювання конкуренції. Вільний ринок у галузі призведе до концентрації всіх ресурсів в одній фірмі, що, з одного боку, дозволить максимальним чином знизити питомі витрати виробництва, з іншого – зробить фірму монополістом, і цей факт необхідно врахувати при моделюванні. Попередні моделі були громіздкі й вимагали дуже специфічних припущень для отримання рішенням [12, с. 26].

Отже, до основ теорії П. Кругмана слід віднести:

- уподобання споживачів впливають на кількість фірм і частку ринку;

- у галузях схильних до різноманітності, кількість фірм більша і частка ринку кожної компанії менша;
- технологія та торгові витрати впливають на розташування фірм на мапі [13, с. 294].

Галузі з більш сильно вираженою віддачею на масштаб і нижчими торговими витратами концентруються у великих економічних регіонах.

За інших рівних умов, більш великий торговий блок привертає більше фірм; створює більш привабливі умови для формування виробничих ланцюжків; збільшує добробут споживачів.

Стандартна модель міжнародної торгівлі є основним теоретичним інструментом аналізу міжнародної торгівлі, у тому числі двосторонньої. Модель оперує сукупним попитом і пропозицією і виходить з передумови про існування торгівлі двома товарами між двома країнами. У межах стандартної моделі розглядається і виробництво товарів зі зростаючими витратами заміщення.

Теорія М. Портера вводить поняття конкурентоспроможності країни. Саме національна конкурентоспроможність, з точки зору М. Портера, визначає успіх у конкретних галузях виробництва і те місце, яке країна посідає в системі світового господарства.

Національна конкурентоспроможність визначається здатністю промисловості. В основі пояснення конкурентної переваги країни лежить роль країни базування в стимулюванні оновлення та вдосконалення (тобто в стимулюванні виробництва інновацій).

Серйозним стимулом до успіху на світовому ринку є достатня конкуренція на внутрішньому ринку. Штучне домінування підприємств за допомогою державної підтримки, з погляду Портера, – негативне рішення, що призводить до розтрати і неефективного використання ресурсів.

Теоретичні посилення М. Портера послугували основою для вироблення рекомендацій на державному рівні щодо підвищення

конкурентоспроможності зовнішньоторговельних товарів в Австралії, Новій Зеландії та США в 90-х роках ХХ століття.

Таким чином, теорії міжнародної торгівлі дозволяють виділити наступні аспекти, які можуть бути теоретико-методологічною основою дослідження двосторонньої торгівлі:

- теорія порівняльної переваги (Д. Рікардо, 1817) [4, с. 294];
- факторна теорія міжнародної торгівлі (Е. Хекшер, 1919; Б. Олін, 1924) [6, с. 204];
- «нова» теорія міжнародної торгівлі (П. Кругман, 1979) [13, с. 237].

Згідно з О. Кіреєвим, загальною слабкою стороною всіх зазначених теорій є те, що з необхідністю підтверджуватись практикою потрібно дотримуватися численних обмежень і припущень. Насправді це відбувається доволі рідко. Тому економісти другої половини ХХ століть продовжують активний пошук нових теорій, що пояснюють різні аспекти міжнародної торгівлі. Новітні теорії йдуть одним з наступних напрямків, вони розвивають принципи класичних теорій, поширюючи їх на більшу кількість товарів, країн і факторів виробництва, і показують, що, незважаючи на збільшення кількості змінних, основні постулати теорії залишаються справедливими (теорії специфічних факторів виробництва). Також, не піддаючи сумніву справедливості класичних теорій загалом, вивчають окремі сторони міжнародної торгівлі, які не покриті ними, або через навмисне зроблені авторами припущення і абстракції, або через недоліки самих теорій. Сучасні економісти розробили нові моделі і довели ряд теорем, які дозволили відповісти на багато питань, залишених відкритими класичними теоріями. Деякі новітні теорії стверджують, що класичні теорії не пояснюють сучасну міжнародну торгівлю і потребують заміни новими теоріями (теорія ефекту масштабу, модель внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі, динамічні моделі міжнародної торгівлі) [14, с. 155].

А. С. Філіпенко зазначає, що глобалізаційні процеси спонукають швидкі зміни основних форм міжнародних відносин, зокрема напрямків

торговельних, інтелектуальних, фінансових та інвестиційних потоків. Основні передумови для ефективної економічної взаємодії економік та регіонів на світовій арені створюються завдяки невинному постійному поглибленню міжнародного поділу праці та спеціалізації, розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин [15, с. 445; 27, с. 378].

Згідно з О. А. Довгаль, двосторонні відносини на сучасному етапі стикаються з необхідністю лавірувати між політикою, яка передбачає максимальну відкритість економіки, та політикою, яка приділяє велику увагу ефективному використанню внутрішніх власних ресурсів і чинників розвитку при необхідності підвищення національної конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Важливим аспектом регуляції доступу імпортованих товарів на внутрішній ринок у двосторонніх відносинах сьогодні є митно-тарифна система, яка може як захистити внутрішній ринок від імпортованих товарів, так і «допомогти наводнити» його товарами [17, с. 272].

Н. В. Крилова двосторонніми зовнішньоторговельними відносинами вважає визначення стосунків міжнародного рівня між двома чи більше сторонами, які знаходяться в різних країнах, з переміщення товарів через митні кордони різних держав або надання послуг відповідно до узгоджених між сторонами угод [18, с. 71].

Згідно з В. Ф. Попондопуло, зовнішньоторговельні відносини відбуваються між суб'єктами різних держав та регулюються нормами міжнародного торговельного законодавства і *lex mercatoria* (сукупність звичаїв міжнародної торгівлі, а також типових контрактів, зазвичай уніфікованих міжнародними неурядовими об'єднаннями підприємців) [19, с.93]. Колектив авторів «Словника сучасної економіки Макміллана» вважає, що зовнішньоторговельні відносини здійснюються завдяки торгівлі товарами та послугами між країнами з використанням різних валют [20, с. 26]. Можна навести ще багато інших прикладів визначення поняття «міжнародні торговельні відносини», проте їх конкретизація стосовно двосторонніх відносин у них відсутня.

З вищенаведеного видно, що у вітчизняній літературі немає чіткого пояснення вживання терміну «двосторонні зовнішньоторговельні відносини» або «зовнішньоторговельні відносини».

На відміну від вітчизняних і російських авторів, у англомовній літературі поняття «міжнародні зовнішньоторговельні відносини» й «двосторонні зовнішньоторговельні відносини» розрізняються, зокрема Д. Ірвін оперує поняттями «multilateral» (багатосторонні торговельні відносини) та «bilateral trade policies» (двосторонні торговельні відносини) [21, с. 54]. Зарубіжні вчені під міжнародними відносинами розуміють як багатосторонні, так і двосторонні відносини.

Отже, розглянемо різницю між основними поняттями, такими як «зовнішньоторговельні/міжнародні/двосторонні відносини» та термінами «відносини/співробітництво».

Через брак теоретичного визначення міжнародного характеру двосторонніх зовнішньоторговельних відносин у сучасній літературі та неузгодженість цього поняття з іноземним трактуванням, виникає неточність визначення поняття «двосторонні зовнішньоторговельні відносини».

Перш за все, вітчизняна література поруч з поняттям «країна» використовується поняття «сторона» або «суб'єкт» та вживає поняття «зовнішньоторговельні» й «міжнародні» торговельні відносини. Така диверсифікація та синонімізм призводять до нечіткості трактування термінів. В англомовній літературі є чітке поняття «багатосторонні торговельні відносини» (multilateral), яке містить багато країн або групи країн, організацій, блоків країн. У англомовному понятті «двосторонні торговельні відносини» (bilateral) застосовується чітке визначення «держави» (country), і вони налічують лише 2 країни, зазначаючи апріорі їх міжнародний характер, без застосування означення «міжнародні» у відношенні до двосторонніх (рис 1.1).

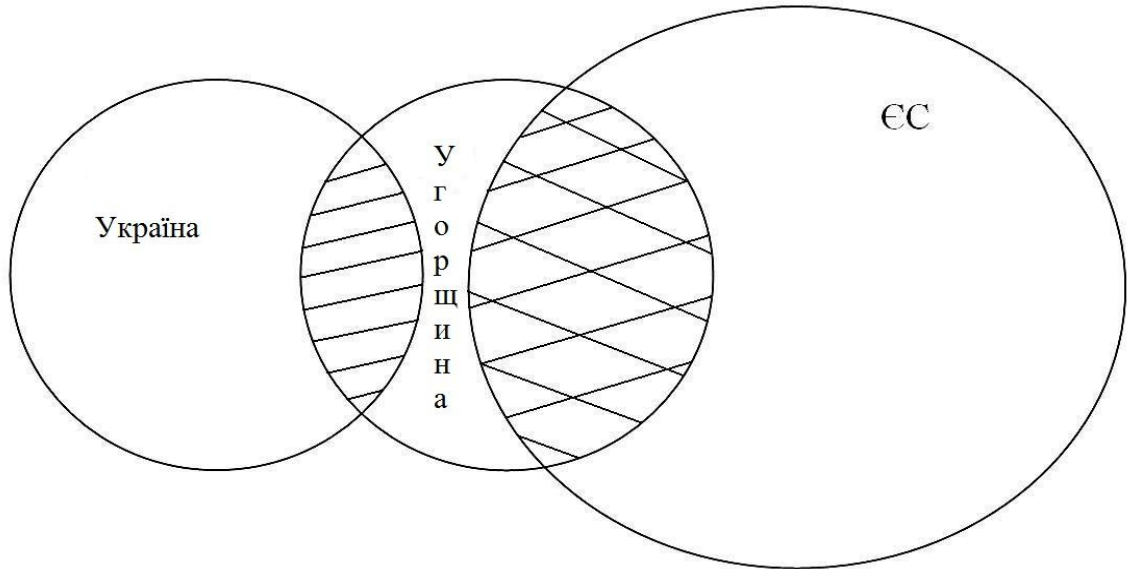

Рис. 1.1. Визначення двосторонніх торговельних відносин як наукової категорії [Складено автором]

Зважаючи на вищенаведене, можна привести авторське визначення поняття економічної категорії «двосторонні зовнішньоторговельні відносини», які представляють собою торгівлю товарами та послугами між двома країнами з урахуванням норм міжнародного торговельного законодавства.

Крім того, двосторонні зовнішньоторговельні відносини здійснюються завдяки співробітництву країн з питань товарообігу, угод і контрактів на рівні суб'єктів ЗЕД. Отже, поняття «відносини» ширше, ніж поняття «співробітництво», якщо характеризується торгівля на рівні «країна-країна».

Найпотужніша сила штовхає країни до об'єднання, і такою силою є технології. У результаті відбувається злиття глобальних ринків з метою стандартизації споживчих товарів, що раніше не було можливим. Транснаціональні корпорації (ТНК), що пристосовуються до даної реальності, отримують значні переваги від економії масштабів у виробництві своєї продукції, розповсюдженні, маркетингу та менеджменті. Якщо зіставити ці переваги зі зниженими світовими цінами, ТНК можуть обійти своїх конкурентів, які залишилися в межах застарілих припущень про те, як

працює світова система. Стираються національні та регіональні відмінності, у країнах, де базуються філії ТНК, ціни і прибутки тримаються на одному рівні. Компанії, які не беруть до уваги світові тенденції стандартизації, стикаються з проблемою конкуренції й витіснення. Разом з глобальною конкуренцією приходить кінець внутрішньої територіальності, не залежно від того, наскільки превалюючою вона була раніше. Поділ праці та спеціалізація дозволяють оптимізувати умови праці. Чим ширше дослідні можливості компанії, тим більше регіональних і національних переваг у неї для певного продукту, дистриб'юторської мережі та рекламних матеріалів. Сучасна світова система більше є стійка парадигма, яка контролюється давніми традиціями і відносинами, вона схильна до трансформації та космополітизму, у якого немає більше монополії на інтелектуальні ресурси. Компанії, які пристосовуються до економічної конвергенції, тим не менш, можуть відрізнитися методами регулювання ринків. Поруч з цим, усе більшу роль відіграють двосторонні контакти, які формують мережу відносин у глобалізованому світі, тому дослідження умов зовнішньоторговельних відносин двох країн дозволяють чітко простежити трансформацію світу від глобального до локального [22, с. 253].

1.2. Формування умов зовнішньоторговельних відносин на двосторонньому рівні в глобалізованому світі

Кожна країна, діючи на міжнародній арені цілеспрямовано здійснює свою зовнішньоекономічну політику, використовуючи різноманітні засоби, що впливають не лише на розвиток власного виробництва, а й на економічну політику інших держав, прямо або опосередковано. Будь-яка держава має на меті створення сприятливих умов для зростання своєї конкурентоспроможності у світовому торговельному просторі.

Отже, суперечність процесу двосторонньої зовнішньої торгівлі полягає в тому, що, з одного боку, економічне середовище формується на загальних принципах і нормах, відбувається взаємне доповнення структур, розвиток

кооперації й взаємозалежності, а з іншого, зростає уразливість національних економік, впливаючи на домінування одних країн над іншими [23, с. 127].

Однак, найважливішим трендом і домінуючою тенденцією сучасного розвитку є трансформація просторових координат світової політики і зміна геополітичного ландшафту в результаті двох процесів – глобалізації та регіоналізації. У науковому дискурсі з'явилося нове поняття «глобальна регіоналізація», яка зазначає, що локальне і глобальне співіснують як не взаємовиключні, а взаємодоповнюючі один одного процеси. Інтеграційні процеси в різних регіонах, за суттю своєю, єдині, оскільки вони приводяться в дію об'єктивними силами ринкової економіки. До цих процесів залучаються різні сторони соціально-економічного життя країн, що інтегруються. Таким чином, реалізуються різноманітні форми економічної інтеграції з різним ступенем її ефективності, підходами і методами ефективного об'єднання національних ринків, механізмами регіонального співробітництва та тенденціями зрощування національних економік на різних рівнях [24, с. 30].

Можна спостерігати як укрупнення масштабів до регіоналізації, так і збільшення ролі двосторонніх відносин у системі міжнародного співробітництва.

Прагнення країн до посилення двосторонніх зовнішньоторговельних відносин, зменшення численних бар'єрів для міждержавної торгівлі, у тому числі й бюрократичних зволікань, правових обмежень, адміністративні процедури тощо, в основному, супроводжуються створенням інститутів більш посиленої регіональної кооперації, таких, наприклад, як у Західній Європі. Насамперед, така кооперація робить акцент на питання технічного характеру (торговельні бар'єри, стандарти, квоти та інше), але разом з більш посиленою інтеграцією регіональних виробничих систем розширюються рамки інтеграційної політики [25, с. 130].

У контексті регулювання й інституційної кооперації, двосторонні зовнішньоторговельні відносини ставлять певні завдання перед органами центральної влади в області гармонізації двосторонньої договірно-правової

бази, що дозволяє регулювати двосторонню торгівлю товарами та послугами, інвестиційні потоки, політику урядових поставок, переміщення робочої сили. Фінансова криза змусила північні економіки вжити великомасштабні заходи з регулювання фінансових дисбалансів, що знизило зростання та споживання в економіках країн світу, а також надійність економік у плані основного торговельного партнерства. Проте міжнародна інтеграція залишається довгостроковою економічною стратегією для більшості країн [26, с. 78].

Підписання базових двосторонніх документів зазвичай виводять двосторонні відносини на істотно новий міжнародно-правовий рівень. Одним з таких документів може бути Договір про дружбу, партнерство та співробітництво між державами. У цьому документі міжнародно-правового значення зазначені основні положення про:

- рівноправне та беззастережне визначення сторонами один одного як стратегічних партнерів зі співробітництва в різних сферах;
- неприпустимість використання сили однієї сторони проти іншої, у тому числі й економічні та інші методи тиску;
- принцип невтручання у внутрішню політику один одного;
- неможливість підписання з третіми країнами договорів, спрямованих проти двостороннього партнера;
- захист етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин;
- сприяння можливості вивчення мови один одного, забезпечення для цього відповідної підготовки кадрів і належних умов;
- двостороннє вирішення непередбачених ситуацій і проблем тощо.

Такий договір забезпечує розробку комплексу заходів з лібералізації співробітництва та зняття перешкод для вільного пересування товарів, послуг, капіталу і робочої сили. Договір також має на меті сприяти узгодженню валютної, фінансової, інвестиційної, торговельно-економічної

політики та створенню рівних можливостей для суб'єктів господарювання різного рівня.

Декларації, договори, угоди, протоколи, постанови, меморандуми – є основою поглиблення двосторонньої взаємодії держав світу. Вони виконують основоположну функцію та закріплюють такі основи етапи взаємин, як:

- принципи добросусідства;
- затвердження правового режиму державного кордону, прикордонного співробітництва та взаємну допомогу з прикордонних питань;
- принципи партнерства та співробітництва у сфері торговельно-економічних зв'язків;
- засади співробітництва в питаннях промисловості і торгівлі;
- принципи партнерства в галузі туризму, культури, науки та освіти тощо.

Треба зауважити, що навіть ті країни, які вважалися могутніми державами, поступово, але інтенсивно, почали шукати шляхи укладання політичних угод та створення зон вільної торгівлі (ЗВТ) з сусідніми країнами. Локалізму властивий білатералізм, який став розглядатися як феномен впливу на міжнародні відносини та процеси інтернаціоналізації. В умовах глобалізації двосторонні угоди мають конкретні підстави. По-перше, білатералізм вважається відповіддю на більше розуміння ослаблення існуючих регіональних інститутів і законодавчих ініціатив, по-друге, зміною конфігурації інтересів всередині економіки країни, по-третє, він містить такі фактори, як безпека та страх виключення з ринків збиту. Залежно від національної економічної структури, у тому випадку, якщо доходи від двосторонніх торговельних угод можуть бути сконцентровані в кількох конкретних секторах, ці галузі промисловості можуть стати рушійною силою в укладанні двосторонніх угод про зони вільної торгівлі. Вибираючи аспекти міжнародних відносин, аналіз пунктів двосторонніх угод не є випадковим. Договори повинні ґрунтуватися на переліку певних аспектів, які є

пріоритетними для обох сторін угоди. Двосторонні відносини можуть бути визначені як практична координація національних систем між двома країнами. Інше «якісне» визначення поняття приділяє значну увагу різним видам взаємодії між країнами, підкреслюючи якісні виміри інституційних принципів [26, с. 544].

Разом з глобалізацією світової економіки відбувається розвиток дуалізму процесів: з одного боку, триває лібералізація торгівлі, з іншого – білатералізм стає інструментом преференційних торговельних угод. Насамперед, такі фактори, як історичні зв'язки, географічна близькість, конвергенція національних інтересів, схожість походження політичних партій та взаємозв'язок народів – є визначальними для успішного двостороннього співробітництва [27, с. 169].

При розгляді торгівлі між двома країнами з різними виробничими можливостями необхідно визначити умови торгівлі так, щоб підвищити корисність від виробництва та обміну товарів для обох країн. У випадку, коли виробничі можливості двох країн абсолютно однакові, виникає питання про доцільність розвитку торговельних відносин. Щоб відповісти на це питання, необхідно проаналізувати попит, який ґрунтується на вподобаннях споживачів і не може повністю збігатися у двох країнах [28, с.33]. Крім цього доцільно розглянути основні переваги участі країн у міжнародній торгівлі:

- інтенсифікація відтворювального процесу національних господарств як наслідок посилення спеціалізації;
- масове виробництво;
- ефективне використання впроваджених нових технологій;
- збільшення експортних поставок;
- підвищення зайнятості населення;
- переоснастка підприємств через посилення міжнародної конкуренції;
- приток капіталу до країни [29, с. 165].

Треба зазначити, що простежується пряма залежність зростання світового ВВП і світового товарообігу (рис. 1.2.).

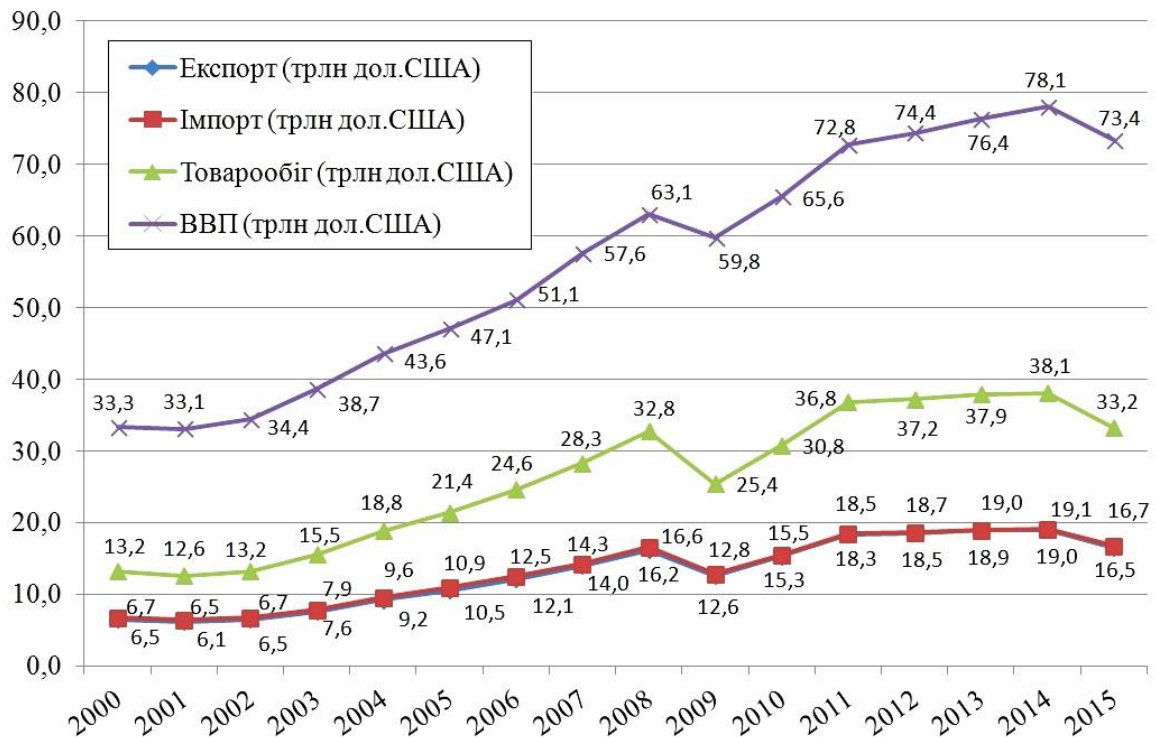

Рис. 1.2. Динаміка світового ВВП, експорту, імпорту, товарообігу, 2000-2015 рр., трлн дол. США. Складено автором за [30]

Як видно з рисунку, стабільне зростання зазначених на ньому позицій відбувалося до кризових 2008-2009 рр. з 33,3 до 63,1 трлн дол. США (ВВП), з 13,2 до 32,8 трлн дол. США (світовий товарообіг) з подальшим відновленням до 2014 року до 78,1 трлн дол. США (ВВП) та 38,1 трлн дол. США (товарообіг).

Якщо проаналізувати такі ж показники по Європейському Союзу, можна спостерігати схожу тенденцію. Так ВВП ЄС зростало з 8,8 трлн дол. США у 2000 р. до 19,0 трлн дол. США у 2008 р., відновлення якого відбувалося до 2014 р. та становило 18,5 трлн дол. США. Товарообіг ЄС мав тенденцію зростання також до 2008 р. (з 3,4 до 8,0 трлн дол. США), після спаду якого у 2009 р. збільшився до 7,8 трлн дол. США у 2014 р. (рис. 1.3.).

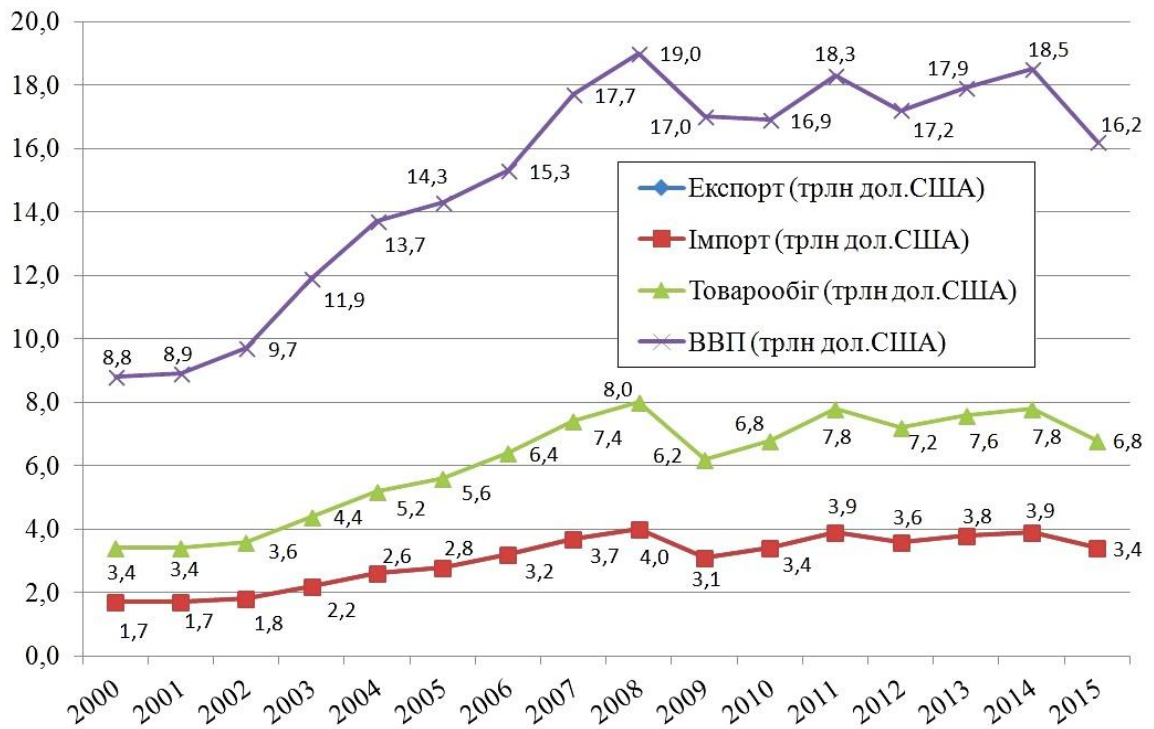

Рис. 1.3. Динаміка ВВП, експорту, імпорту, товарообігу ЄС, 2000-2015 рр., трлн дол. США. Складено автором за [31]

Ідентичну ситуацію можна спостерігати у двосторонніх торговельних відносинах країн світу, що вказує на однакові тенденції динаміки основних показників торгівлі. Ось чому найчастіше глобальні економічні тенденції мають безпосередній вплив на двосторонні торговельні відносини.

На думку В. В. Борщевського, у сучасному світі за умов інтернаціоналізації господарської діяльності набули значних масштабів контролюючи політичні діалоги країн з економіками, що мають спільні кордони. Формування протягом тривалого часу економічних відносин сусідніх країн зазнало суттєвих структурних змін у зв'язку з появою активного гравця на європейській арені (ЄС) [32, с. 127].

Постсоціалістичні держави опинилися по різні боки інтеграційного об'єднання, а разом з тим і на різноспрямованих шляхах розвитку національних економік. Для підвищення своєї функціональної спроможності, позаінтеграційні країни активізували двосторонні економічні взаємовідносини з метою стратегічного та систематичного наближення до

рівня розвитку високорозвинених країн. Україна не є виключенням, тому об'єктом першочергової уваги стало покращення господарських взаємовідносин України з постсоціалістичними країнами у двосторонньому напрямку, з якими вона має спільні кордони та спільний історичний зв'язок. В.В. Борщевський пропонує декілька шляхів подолання труднощів, пов'язаних з адаптацією країн до системи зовнішньоторговельного співробітництва з сусідніми країнами. У його дослідженні акцентується увага на виявленні оптимальних зон розвитку торговельних відносин між двома державами, підкреслюючи необхідність існування тотожних економічних порядків двох країн. У зв'язку з цим можна зробити висновок про закономірність потреби адаптації будь-якої країни до економічного порядку. Асиметрична адміністративно-управлінська ситуація по обидва боки кордону може уповільнювати розвиток двосторонніх торговельних відносин з країнами-сусідами. Вирішення цих диспропорцій може стати оптимальним ґрунтом для подальшого усунення проблемних аспектів у наближенні до більш високого розвитку сусідніх країн [32, с. 10].

Значні зміни у світовій організації економічної активності і розподілі політичних сил призвели до територіальних особливостей незалежних держав і системи правил, сконцентрованих в наднаціональних організаціях і виникаючих транснаціональних режимах. Абсолютний суверенітет держав почав розповсюджуватись за рамки національних кордонів, сприяючи виникненню новому розташуванню сил [33, с. 150].

Розвиток двосторонніх торговельних відносин й об'єднання держав у певну соціально-політичну спільність сформували необхідні передумови для реалізації ідей інтеграції та її ефективності у сфері торгівлі.

Інтеграція підприємств призводить до формування довгострокових партнерських відносин, до яких залучаються інтелектуальні та матеріальні ресурси з різних джерел. Це дає більш широкий доступ до різних ресурсів: фінансових, трудових, матеріальних, інформаційних, нових технологій, що сприяє більш продуктивному їх використанню. Під впливом інтеграційних

процесів у торгівлі, країни можуть спільно вирішувати найбільш гострі соціальні проблеми [34, с. 203].

Торгівля, як галузь суспільного господарства, є така організація ринку споживчих товарів, при якій продаж товарів населенню стає предметом господарської діяльності спеціальних торговельних підприємств, а регулювання ринку споживчих товарів, визначають функції галузі загалом [35, с. 203].

Оскільки торгівля динамічно розвивається, теоретичний і практичний інтерес представляють тенденції та перспективи розвитку торгівлі з точки зору її впливу на інтеграційні процеси.

На сучасному етапі розвитку торгівля, як ланка господарського комплексу країни, залучена до складного переплетіння міжнародних й особливо міжтериторіальних зв'язків. Вони знаходять свій вияв у розвитку інтеграційних процесів. Необхідно підкреслити основний вплив державного впливу на ефективність інтеграційних процесів у торгівлі [36, с. 209].

При формуванні торговельної політики необхідно більш повно враховувати серйозні зміни, що відбулися і відбуваються в структурі світової торгівлі та в структурі світового ринку. Визначальний вплив на це мають світові й національні інтеграційні процеси, внаслідок чого динаміка сучасної торгівлі має ідентичні періоди спаду та зростання показників. Тенденції в зміні цих напрямків у торгівлі нерозривно пов'язані з інтенсивністю і якістю інтеграційних процесів у світі [37, с. 103].

Нова економічна парадигма підкреслює необхідність наявності макроекономічної стабільності, лібералізації внутрішніх ринків, зняття бар'єрів у міжнародній торгівлі, фінансових потоків і пошук ринкових рішень. Ця парадигма спрямована на створення глобального ринку і має місце як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються і, перш за все, у колишніх соціалістичних країнах Європи [38, с.153].

Лібералізація умов торгівлі буде просуватися більш швидкими темпами, якщо вона буде підкріплена цілеспрямованим економічним і

технічним співробітництвом. Це має фундаментальне значення як для просування до відкритої системи торгівлі, так і для процесу регіональної економічної інтеграції загалом. Уряди країн постійно обговорюють можливість формування двосторонніх або регіональних торговельних угод, преференційних схем, які б надавали різні рівні недискримінаційних умов. Треба підкреслити, що двосторонні відносини між політично налаштованими урядами містять два етапи стратегічної взаємодії. По-перше, політична конкуренція в кожній країні визначає уподобання уряду, по-друге, політика взаємних поступок між урядами буде визначати рівновагу двосторонніх відносин [39, с. 203].

Прихильники такого підходу стверджували, що ці заходи призведуть до збільшення конкуренції й ефективності, величезним можливостям для експорту та зростанню економіки країн, що розвиваються, конвергенції доходів і рівня життя бідних країн порівняно з розвиненими, таким чином, усе це знизить рівень бідності по всьому світу. Однак дані про зростання і нерівності доходів, здається, суперечать поняттям прихильників глобалізації. Проте, насправді, у більшості країн вона призвела до повільного росту економіки і зростання нерівності. Лише декілька країн Сходу і Південно-Східної Азії змогли досить швидко досягти зростання, у той час, як у більшості країнах, що розвиваються і країнах з перехідною економікою розрив у прибутках більший, ніж у кінці 1960-х або 1980-х [40, с. 185].

Дослідження двосторонніх торговельних відносин варто проводити через призму їх впливу на національні економічні системи. Одним з найбільш коректних шляхів такої оцінки буде дослідження платіжних балансів двох країн [41, с. 305].

Платіжний баланс не може залишитися в стані нерівноваги протягом невизначеного часу. Тому виникнення досить стійкого платіжного дефіциту змушує уряд відповідної країни здійснювати інтервенцію в економіку. Масштаби, час та інструменти такої інтервенції залежать від розміру дефіциту та його характеру [42, с. 89].

На платіжний баланс впливають різні фактори функціонування економічної системи (рис. 1.4):

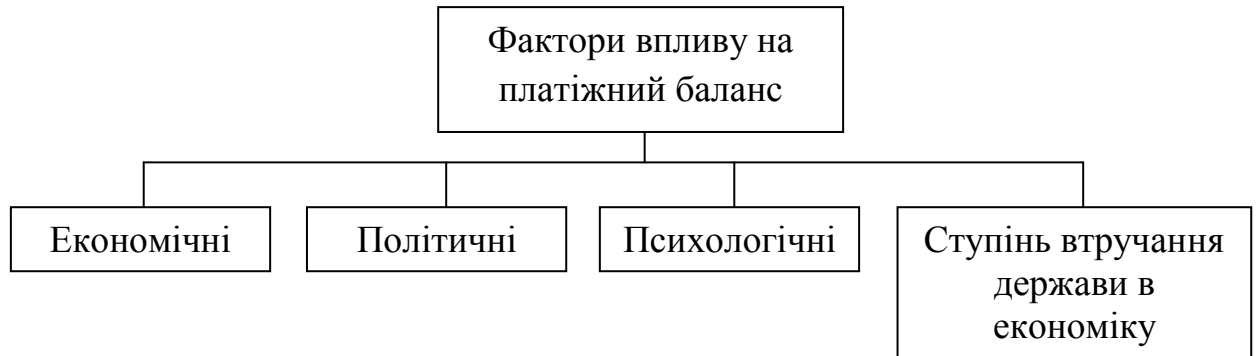

Рис. 1.4. Фактори впливу на платіжний баланс [Складено автором]

Платіжний баланс повністю пов'язаний з процесом відтворення, який впливає на останній через золотовалютні резерви, зовнішню заборгованість, курсові співвідношення валют, валютний стан. Такі фактори, як нерівномірність економічного і політичного розвитку країн, міжнародна конкуренція, циклічні кризові коливання економіки, посилення фінансової взаємозалежності, валютно-фінансових фактори, інфляція, надзвичайні обставини: неврожай, державні зміни – значною мірою впливають на стан платіжного балансу держави [43, с. 77].

У різних країнах вживаються різні заходи для подолання причин незбалансованості, також є різними і масштаби дефіциту чи активу платіжного балансу. Особливо істотними є відмінності для індустріально розвинутих країн і країн, що розвиваються. Отже, аналіз основних макроекономічних показників країни дозволяє простежити їх вплив на стан платіжного балансу, що, у свою чергу, може бути інформаційною базою для виявлення умов торговельних відносин на двосторонньому рівні [44, с. 312].

Однією зі складових платіжного балансу є торговельний баланс, який характеризується підвищенням або зниженням попиту на товари даної країни на світовому ринку, тобто з економічною кон'юктурою світового ринку. Однак причини дефіциту можуть бути іншими. Наприклад, сприятливі умови інвестування можуть викликати приплив капіталів до країни, за рахунок яких

збільшується імпорт устаткування, що веде до дефіциту торговельного балансу. У даному випадку дефіцит торговельного балансу супроводжується економічним зростанням.

До того ж, зайнятість населення є необхідною умовою рівноваги платіжного балансу. За наявності дефіциту платіжного балансу уряд може спробувати ліквідувати його шляхом введення обмежень на економічний розвиток. Політика стискання внутрішнього попиту на платіжний баланс може призвести до стану уявної рівноваги. Але це призведе до безробіття і незайнятості капіталу.

Скорочення бюджетного дефіциту можливе за умови скорочення зовнішньоторговельного дефіциту. Такий механізм взаємодії платіжного балансу, валютного курсу і відсоткових ставок використовують промислово розвинуті країни. Країни, що розвиваються, за характером причин дефіциту платіжного балансу загалом є схожими. Тому можливі шляхи виходу зі стану зовнішньої заборгованості і зміцнення національної валюти значною мірою однакові [44, с. 313; 51, с. 63].

Для умов зовнішньої торгівлі двох країн, необхідна достатня стабільність економік і приведення рівнів двох країн у відповідність. Для цього країні, що розвивається, необхідна структурна перебудова народного господарства, спрямована на активізацію економічного зростання. Вирішення цього завдання вимагає припинення відпливу капіталу з країни і залучення іноземних інвестицій. Розвиток власного виробництва необхідних товарів і залучення іноземного капіталу для створення підприємств, які виготовляють продукцію, конкурентоспроможну на світовому ринку, дозволяє збалансувати платіжний баланс без падіння рівня життя населення країни. Але для цього треба зняти такі перешкоди на шляху інвестицій, як відсутність єдиного соціально-економічного простору, високі темпи інфляції, корупції, відсталу або застарілу інфраструктуру, відсталу матеріальну базу освіти і охорони здоров'я. Істотною перешкодою на шляху інвестицій є низький рівень доходу на душу населення.

В. Геєц стверджує, що в умовах зростання економіки, стабілізації цін і помірної девальвації, дефіцит торговельного балансу не є і не буде обмежуючим фактором економічного зростання. Таке твердження суперечить змісту ефекту Хаутаккера-Мейджі, яке передбачає постійну девальвацію грошової одиниці з метою підтримання рівноваги експорту-імпорту, але така постійна підтримка експорту за рахунок мотивації інфляційних процесів, гальмування росту ВВП призводить до прямої залежності внутрішньої економіки від зовнішньої кон'юнктури. Тобто внутрішня економічна система стає вразливою та підвладною змінам зовнішнього економічного середовища.

Однак в сучасних умовах головною тенденцією міжнародної торгівлі стає її регіоналізація, тобто країни, які схожі між собою за соціально-економічними показниками, мають перевагу у подальшому нарощуванні двосторонніх торговельних об'ємів [45, с. 288; 50, с. 377].

Міжрегіональний поділ праці і міжнародна торгівля – процеси, що відбуваються в межах різних частин однієї національної зони вільної торгівлі, однієї митної території, однієї валютної системи, одного національного ринку праці і капіталу. У міжрегіональній торгівлі, зазвичай, відсутні адміністративні, митні, політичні, мовні та інші бар'єри, що тією чи іншою мірою зберігаються в міжнародних економічних відносинах, незважаючи на тенденцію лібералізації та глобалізації [46, с. 605].

Події останніх двох десятиріч породили зростаючу впевненість у напрямку розвитку світових міжнародних відносин. У той час, коли Генеральна угода з тарифів і торгівлі значно зредицувала тарифи після Другої світової війни, багатосторонній підхід до лібералізації торгівлі зіштовхнувся з труднощами розповсюдження зняття тарифних бар'єрів і необхідністю розширення міжнародних норм на нові види торгівлі. У той час, виникнення двосторонніх відносин і регіональної торгівлі в Європі та США, забезпечили не лише альтернативний напрям розвитку торговельних реформ, а й – ризик перетворення на потужні торговельно-орієнтовані блоки,

загрожуючи добробуту націй. Втрата стимулу до багатосторонньої торгівлі та перехід до двосторонніх угод викликали суперечки щодо позитивних сторін двох підходів лібералізації торгівлі [47, с. 12].

По вертикалі розрізняють глобальні міжнародні відносини, що відтворюють політичну картину світу, на якій діють держави і системи держав, а також регіональні або субрегіональні відносини, що є взаємодією держав певного регіону в конкретних областях життєдіяльності, та носять багатосторонній або двосторонній характер. По горизонталі найбільш поширеною формою міжнародних відносин є двосторонні зв'язки [48; 49, с. 34].

Двосторонні зовнішньоторговельні відносини завжди носять конкретно-історичний характер. Вони мають певну мету, зацікавлені у вирішенні спільних проблем або ж взаємодіють лише за наявності конструкції взаємозалежності чи підпорядкованості інтересів. Але, безумовно, двосторонні зовнішньоторговельні відносини є однією з відправних точок у формуванні цілісної картини взаємозв'язків світу.

1.3. Методика дослідження двосторонніх торговельних відносин країн світу

Усі явища та процеси, що існують у природі й суспільстві, взаємопов'язані, тому вивчення взаємозв'язків та причинних залежностей є одним з найважливіших завдань системного аналізу. Причинна залежність є головною формою закономірних зв'язків, проте причина сама по собі ще не визначає повною мірою наслідок; останній залежить також від умов, у яких діє причина. Умови і причини – це фактори. Прийнято вважати, що ознака, яка характеризує наслідок, результативна, а та, що характеризує фактор, факторна.

У математичній статистиці, за характером залежності явищ, розрізняють функціональні (повні) і кореляційні (неповні) зв'язки [53, с. 152].

Функціональний зв'язок передбачає, що певному значенню факторної

ознаки завжди відповідає одне або кілька значень результативної ознаки. Функціональні зв'язки характеризуються повною відповідністю між причиною і наслідком. Завдяки цьому функціональну залежність описують точні математичні формули. Функціональні залежності вивчають точні науки, такі як математика, фізика, хімія тощо. У суспільних процесах – це переважно зв'язок між елементами розрахункових формул, залежність фондівіддачі від обсягу виробництва продукції та вартості основних виробничих фондів або прямо пропорційна залежність між продуктивністю праці й виробництвом продукції [54, с. 376].

Кореляційний зв'язок проявляється, зазвичай, для масових спостережень, коли кожному значенню ознаки x відповідає певна множина ознаки y , які варіюють і утворюють ряд розподілу. Прикладом такого зв'язку можна навести залежність між рівнем кваліфікації та продуктивністю праці або залежність між обсягом ВВП і зовнішньоторговельним обсягом .

У найбільш загальному вигляді завдання математичної статистики в галузі вивчення взаємозалежностей складається в кількісній оцінці їх наявності та напрямку, а також у характеристиці сили й форми впливу одних факторів на інші. Для його вирішення застосовують методи кореляційного та регресійного аналізу [55, с. 246].

Завдання кореляційного аналізу полягають у вимірі щільності зв'язку між ознаками, визначенні невідомих причинних зв'язків і в оцінці факторів, що мають найбільший вплив на результативну ознаку.

Регресійний аналіз має на меті встановлення форми залежності, визначення функції регресії, використання рівняння для оцінки невідомих значень залежної змінної.

Особливе значення в нашому дослідженні займають методи векторної авторегресії, що використовуються для описання еволюції і взаємозалежності між кількома часовими рядами, узагальнюючи одномірні AR моделі. Усі змінні в VAR розглядаються симетрично, у тому числі для кожної змінної рівняння, пояснюючи її еволюцію на основі власних лагів (значень за

попередні періоди) і лагів усіх інших змінних у моделі. На основі цієї функції К. Сімс є прихильником використання VAR моделей як вільного від теорії методу оцінки економічних відносин, що є альтернативою «неймовірного обмеження ідентифікації» у структурних моделях [56, с. 162].

Для того, щоб проаналізувати окремі економічні процеси, необхідно дослідити структуру та структурні зрушення [57, с. 166].

Структура – це об'єднання різних частин за допомогою загальних ознак – кількісних або якісних. Аналіз досліджуваних економічних процесів може відбуватися відносно їх внутрішньої структури за тієї чи іншої ознаки. Групування даних та статистичний ряд розподілу становить структуру економічного явища [58, с. 10].

Порівняння, закономірності та пропорції структури, а також її кількісний вимір проводиться за певних умов часу і місця. Саме тому структура того чи іншого складного економічного явища схильна до рухливості та змін у часовому й кількісному плані, так, як і у якісному відношенні. Через те, що такі зміни можуть відбуватися не лише між двома моментами часу, порівняння показників слід проводити з більш тривалими періодами, адже окремі інтервали не виявлять необхідних змін досліджуваної структури [59, с. 283].

Розглянуті періоди дозволяють виявити структурні зрушення за допомогою дослідження динаміки структурних частин явища. Крім того, у досліджуваного об'єкта, який може бути виражений не абсолютними, а відносними показниками, можуть існувати взаємозв'язки як у середині нього, так і з іншими об'єктами. Це характеризує третій напрямок дослідження структури, який об'єднує аналіз внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків.

Дані проблеми розглядалися в роботах М. М. Юзбашева, присвячених динаміці кореляційних взаємозв'язків, і Т. Н. Агапової, присвячених методології аналізу структури взаємозв'язків [56, с. 164].

Отже, якщо розмір структурних частин виражений відносними показниками за ряд часових інтервалів, то використовується три напрямки дослідження:

- 1) аналіз складу сукупності, варіації та розподілу ознак;
- 2) аналіз динаміки та прогнозування окремих структурних частин і сукупності загалом, тобто структурних зрушень;
- 3) аналіз взаємозв'язків структурних частин між собою і з іншими об'єктами, вираженими як відносними, так і абсолютними показниками.

Саме при порівнянні двох і більше структур використовується термін структурні зрушення, описуючи порівняння динамічного або просторового характеру. Використання територіального порівняння може бути між структурами зовнішньої торгівлі різних країн [60, с. 607].

Перехід від матриці вихідних даних до матриці відносних показників структури необхідний для отримання статистичних характеристик структурних зрушень. Відносні показники структури – це частка і питома вага – частка, виражена у відсотках. Питома вага i -ї частини сукупності позначимо як d_y , усі розрахунки будемо проводити над величинами, вираженими у відсотках [61, с. 319].

Показники структурних зрушень поділяються на індивідуальні та узагальнюючі. Зміна питомої ваги однієї структурної частини всієї сукупності, що досліджується, за один або кілька часових інтервалів характерна для індивідуальних показників структури. Повна оцінка структурних змін усієї сукупності отримується завдяки узагальнюючим показникам [62, с. 164].

За методологією розрахунку вищезазначені показники можна розділити на 2 групи:

- показники, що ґрунтуються на різниці між питомими вагами однойменних частин сукупності;

– показники, що базуються на відношеннях питомих ваг однойменних частин сукупності.

Для першої групи характерний показник абсолютного приросту питомої ваги i -ї частини сукупності [63, с. 122]. Він показує, на яку величину у відсотках зменшилась або зросла структурна частина у j -й період у порівнянні з $(j-1)$ -м періодом. Для розрахунку цього показника використовується наступна формула:

$$\Delta_{d_i} = d_{ij} - d_{ij-1}, \quad (1.2)$$

де d_{ij-1} – питома вага i -ї частини сукупності в $(j-1)$ -й період.

Знак приросту показує напрямок зміни питомої ваги даної структурної частини (“+” – збільшення, “-” – зменшення), а його значення виявляє конкретну зміну процентних пунктів.

Показник темпу зростання питомої ваги характерний для другої групи показників і показує відношення питомої ваги i -ї частини сукупності в j -й період часу до питомої ваги цієї ж частини у попередній період:

$$Tp_{d_i} = \frac{d_{ij}}{d_{ij-1}}, \quad (1.3)$$

Темпи зростання питомої ваги виражаються у коефіцієнтах або відсотках і завжди є позитивними величинами. Однак, якщо у сукупності мали місце які-небудь структурні зміни, частина темпів зростання буде більша одиниці (100%), а частина – менша. У той же час їх середнє значення за сукупністю загалом зважене за базисними питомими вагами, завжди дорівнює одиниці [64, с. 354].

За допомогою даних показників можна оцінити зміну питомої ваги окремих товарів у зовнішньоторговельному обороті.

Для того, щоб порівняти динаміку структури одного об’єкта в різні періоди або ж кількох об’єктів протягом одного періоду, треба розглянути зведені оцінки структурних змін у зовнішньоторговельних явищах. Період часу, за який оцінюються структурні зміни, може бути різної тривалості [65].

Узагальненою оцінкою може служити сума абсолютних структурних зрушень усіх k частин досліджуваного об'єкта, взятих за модулем:

$$\sum_{i=1}^k |d_{ij} - d_{ij-1}|, \quad (1.4)$$

Оскільки позитивні і негативні прирости питомих ваг будь-якої структури взаємно гасяться, більш коректною характеристикою буде напівсума абсолютних структурних зрушень, яка не містить подвійного рахунку. Отримати її можна двома способами: як суму лише позитивних або негативних приростів питомих ваг, узятих без урахування знака.

$$\frac{1}{2} \sum_{i=1}^k |d_{ij} - d_{ij-1}| = \sum_{i^+=1}^{k^+} |d_{ij} - d_{ij-1}| = \sum_{i^-=1}^{k^-} |d_{ij} - d_{ij-1}|, \quad (1.5)$$

де i^+ – порядкові номери позитивних приростів питомих ваг ($i^+ = \overline{1, k^+}$);

i^- – порядкові номери негативних приростів питомих ваг ($i^- = \overline{1, k^-}$).

На основі середніх значень простежується застосування багатоваріантного підходу, для якого розраховуються як абсолютні, так і відносні показники, на основі яких розраховуються інші соціально-економічні показники. Лінійні та квадратичні оцінки є базою для абсолютних і відносних показників [66, с. 102].

Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень розраховується за наступною формулою:

$$\overline{\Delta}_{d1-d0} = \frac{\left| \sum_{i=1}^k d_{ij} - d_{ij-1} \right|}{k}, \quad (1.6)$$

З урахуванням цього показник середнього лінійного відхилення абсолютних приростів, спочатку взятих з урахуванням знака, отримує наступний вигляд:

$$\overline{\Delta}_{d1-d0} = \frac{\sum_{i=1}^k |(d_{ij} - d_{ij-1}) - 0|}{k} = \frac{\sum_{i=1}^k |d_{ij} - d_{ij-1}|}{k}, \quad (1.7)$$

Усі розглянуті теоретичні підходи методології дослідження структурних зрушень у зовнішній торгівлі можуть бути застосовані при оцінці різних

економічних явищ. Автор використовує їх для аналізу зрушень у зовнішньоторговельних відносинах між Україною та Угорщиною.

Висновки до першого розділу

1. Теоретичне узагальнення існуючих концепцій і теорій міжнародної торгівлі дало змогу зробити висновок, що теоретико-методологічною основою дослідження саме двосторонньої торгівлі є теорія порівняльної переваги (Д. Рікардо, 1817), факторна теорія міжнародної торгівлі (Е. Хекшер, 1919; Б. Олін, 1924) та «нова» теорія міжнародної торгівлі (П. Кругман, 1979). При цьому в умовах сучасних глобалізаційних та інтеграційних процесів, сучасні дослідники розвивають принципи цих фундаментальних основ, поширюючи їх на більшу кількість товарів, країн і факторів виробництва, і показують, що, незважаючи на збільшення кількості змінних, основні постулати фундаментальних теорій залишаються справедливими.

2. На основі аналізу наукових поглядів сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно дослідження існуючих підходів до трактування двосторонніх зовнішньоторговельних відносин дано авторське уточнення цієї економічної категорії, яка представляє собою торгівлю товарами та послугами між двома країнами з урахуванням норм міжнародного торговельного законодавства.

3. Зроблено висновок, що суперечливість процесу двосторонньої зовнішньої торгівлі полягає в тому, що, з одного боку, економічне середовище формується на загальних принципах і нормах, відбувається розвиток кооперації, взаємозалежності і взаємне доповнення структур, а з іншого, зростає уразливість національних економік, відображаючись у домінуванні одних країн над іншими.

4. На основі аналізу існуючих наукових досліджень щодо формування умов зовнішньоторговельних відносин на двосторонньому рівні в глобалізованому світі доведено, що разом із глобалізацією світової економіки

відбувається розвиток дуалізму процесів: з одного боку, триває лібералізація торгівлі, з іншого – білатералізм стає інструментом преференційних торговельних угод. У цих умовах такі фактори, як історичні зв'язки, географічна близькість, конвергенція національних інтересів, схожість походження політичних партій та взаємозв'язок народів – є визначальними для успішного двостороннього зовнішньоторговельного співробітництва.

5. Узагальнено методичний апарат дослідження двосторонніх торговельних відносин за допомогою використання методів векторної авторегресії, які дозволили провести територіальне порівняння між структурами зовнішньої торгівлі різних країн, а також за допомогою розрахованих показників оцінити зміни питомої ваги структурних частин окремих товарів у зовнішньоторговельному обороті. Зведені оцінки структурних змін у зовнішньоторговельних явищах були використані для порівняння динаміки структури одного об'єкта в різні періоди та кількох об'єктів протягом одного періоду.

6. У ході дослідження зроблено висновок, що систематизація теоретичних підходів щодо дослідження двосторонніх зовнішньоторговельних відносин та умов їх формування, створюють науково-методичні передумови дослідження структурних зрушень у зовнішній торгівлі між Україною та Республікою Угорщина та зумовлює необхідність розробки новітніх підходів до аналізу двосторонніх зовнішньоторговельних відносин та визначення організаційно-економічних засад формування механізму їх інтенсифікації.

Основні положення розділу висвітлено у наукових працях автора: [42; 43; 44]

РОЗДІЛ 2

ЧИННИКИ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ У ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА РЕСПУБЛІКОЮ УГОРЩИНА В ГЛОБАЛЬНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ

2.1. Передумови та еволюція українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин у контексті світових інтеграційних процесів

Двосторонні зовнішньоторговельні відносини України та Республіки Угорщина, як двох незалежних держав, є прикладом цивілізованої та прагматичної міжнародної співпраці в умовах, коли одна з них є членом регіонального економічного інтеграційного угруповання, а інша – ще лише знаходиться на шляху до нього.

У 1990 р. в Республіці Угорщина відбулась зміна влади, а в Україні влітку прийнято Декларацію про державний суверенітет, українсько-угорські білатеральні стосунки у 1990-1991 рр. почали розвиватись на якісно новому ґрунті, про що свідчить характер переговорів та візитів делегацій обох сторін. Республіка Угорщина також однією з перших визнала незалежність України і зробила перший крок до встановлення рівноправних, добросусідських двосторонніх відносин. У хронологічному вимірі щодо встановлення дипломатичних відносин між Республікою Угорщина та Україною і підготовки базових документів двостороннього співробітництва необхідно відзначити події 31 травня та 8–11 серпня 1991 року. У цей історичний період часу було підписано низку документів між Українською Радянською Соціалістичною Республікою та Угорською Республікою (Декларація про принципи співробітництва між Угорською Республікою та Українською РСР з забезпечення прав національних меншин, Консульська конвенція, Декларація про основи відносин між Українською РСР та Угорською Республікою, Протокол про консультації між Міністерствами закордонних справ Української РСР та Угорської Республіки) [66; 67; 68; 69; 70; 72].

6 грудня 1991 року в Києві підписано основний документ – Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою і Україною [68], що є основою встановлення нової політико-правової системи двосторонніх відносин у центральноевропейському регіоні. Також нормативно-правовою базою українсько-угорського співробітництва є Європейська конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва [71], Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 року [73, с. 45], Угода про партнерство та співробітництво (УПС) [70], Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. № 1861-IV [71], Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області» від 24.12.1998р. [72]. Політичний діалог з Угорщиною розвивається на всіх рівнях. З часу встановлення дипломатичних відносин між нашими державами відбулися кілька взаємних візитів і зустрічей на високому політичному рівні.

Після розпаду Радянського Союзу українсько-угорські відносини набули іншого змісту, однак, природно, що темпи розвитку держав були неоднакові через різні «стартові» умови, які характеризувалися, перш за все, різними рівнями розвитку громадського суспільства [74, с. 244].

Окремо треба згадати базовий Договір між Україною та Угорською Республікою про основи добросусідства та співробітництва, а саме Статтю 2 цього Договору, у якій зазначається, що «сторони поважають територіальну цілісність, що не мають і не матимуть територіальних претензій одна до одної». Незважаючи на те, що Договір було прийнято двома сторонами, до теперішнього часу існують суперечки серед угорських законодавців. Таке негативне ставлення зумовлене тим, що внаслідок підписання Паризького мирного договору 1947 р. дві третини території та чверть етнічного угорського населення опинилися за межами Угорської держави. Спірні території ввійшли до складу Чехословаччини, Румунії, Радянського Союзу та Югославії, тому національні інтереси закарпатських угорців стали важливим елементом суперечок урядів України та Угорської Республіки. Будь-яка зміна

влади в Угорщині супроводжується активізацією політики захисту прав національних меншин [75, с. 140; 84, с. 243].

Після розпаду Радянського Союзу Республіка Угорщина взяла курс на членство у Світовій організації торгівлі (СОТ) та Європейському Союзі, вступ до яких у 2004 році мав значний вплив на розвиток економіки країни.

Для виявлення еволюції розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина нами проведено періодизацію цих відносин (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Періодизація українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин [Розроблено автором]

У зв'язку зі вступом Республіки Угорщина до Європейського Союзу, відбувся перегляд договірно-правової бази, що нараховувала 70 документів, більшість з яких мали бути денонсовані у зв'язку з неможливістю їх виконання з огляду на членство в ЄС. Статус члена ЄС вимагав від Угорщини здійснення двох кроків у відносинах з Україною: денонсацію угод про безвізове перетинання українсько-угорського кордону, оскільки Україна не є членом Шенгенської угоди, а також членство Республіки Угорщина в ЄС не передбачає дію двосторонніх міжурядових угод про торгівлю [79, с. 260].

Основні задекларовані переваги від членства країни в ЄС полягають у тому, що країна отримує більш сприятливі умови доступу на світові ринки товарів і послуг на основі передбачуваності і стабільності розвитку торговельних відносин з країнами-членами ЄС, у тому числі транспарентності їхньої зовнішньоекономічної політики; відбувається процес усунення дискримінації в торгівлі шляхом доступу до механізму врегулювання суперечок у ЄС, що забезпечує захист національних інтересів у разі, якщо вони обмежуються партнерами; країни-члени отримують можливість реалізації своїх поточних і стратегічних торговельно-економічних інтересів шляхом ефективної участі в багатосторонніх торговельних переговорах при розробці нових правил міжнародної торгівлі. Отже, з правової точки зору, система ЄС є своєрідним багатостороннім контрактом (пакет угод), нормами і правилами якого регулюється приблизно 97% усієї світової торгівлі товарами і послугами [83].

Слід визначити основні вигоди від членства в ЄС для економіки країни загалом. Перш за все, це – підвищення доходів. Так зниження торговельних бар'єрів сприяє росту торгівлі, що призводить до підвищення як державних, так і особистих доходів. Підвищення державного доходу за рахунок діяльності експортерів дозволяє перерозподілити одержувані додаткові ресурси і допомогти іншим компаніям, що стикаються з іноземною конкуренцією, підвищити продуктивність, розширити масштаби виробництва, поліпшити свою конкурентоспроможність або ж перейти на

нові види діяльності. Розвиток торгівлі веде в довгостроковій перспективі до підвищення зайнятості, особливо в експортних галузях економіки. Однак в короткостроковій перспективі втрата робочих місць у результаті конкуренції вітчизняних підприємств з імпортними виробниками практично неминуча.

Застосування принципів ЄС дозволяє підвищити ефективність зовнішньоекономічної діяльності держави за рахунок, насамперед, спрощення системи митних зборів та інших торговельних бар'єрів. Як наслідок, передбачуваність і прозорість економіки приваблюють партнерів і підвищують товарообіг. Недискримінаційний підхід, велика визначеність умов торгівлі та їх спрощення – усе це сприяє зниженню витрат компаній, оптимізації їх діяльності та створенню сприятливого клімату для торгівлі й інвестицій. У свою чергу, приплив капіталу до країни, зокрема, у формі прямих іноземних інвестицій, створює додаткові робочі місця й підвищує добробут населення загалом [85, с. 5].

Членство Республіки Угорщина в Євросоюзі створює сприятливу базу стосовно спрощення та зняття митних тарифів, переміщення капіталів, робочої сили, товарів і послуг у торговельно-економічних відносинах з країнами даного інтеграційного об'єднання. Воно ж, завдяки існуванню спільного зовнішнього митного кордону Євросоюзу, захищає національну економіку Угорщини від проникнення на її внутрішній ринок товарів і послуг країн, що не входять до складу цієї організації і не є її асоційованими членами [86, с. 6].

Простежимо за основними вигодами вільної торгівлі з ЄС для споживачів. Найбільша вигода вільної торгівлі для споживача – це зниження вартості життя за рахунок зниження протекціоністських торговельних бар'єрів. У результаті зниження торговельних бар'єрів більш дешевими стають не лише готові імпортовані товари й послуги, вітчизняна продукція, у виробництві якої використовуються імпортні компоненти [87, с. 65].

Також режим вільної торгівлі з ЄС наголошує на більш широкому виборі товарів і послуг, що є безсумнівною перевагою вільної торговельної

системи для споживача. Крім готової іноземної продукції, важлива увага приділяється вітчизняним товарам і послугам, асортимент яких розширюється завдяки зниженню цін на імпортні матеріали, компонувальні частини й обладнання. Імпортна конкуренція стимулює максимально ефективно вітчизняне виробництво і, отже, знижує ціни й підвищує якість продукції, що випускається [92, с. 10].

Два фундаментальних принципи ЄС – це недискримінація і забезпечення доступу на ринок. Принцип недискримінації реалізується через застосування режиму найбільшого сприяння (РНБ), при якому країна забезпечує однакові умови торгівлі для всіх учасників ЄС, і національного режиму, при якому імпортовані товари не можуть піддаватися дискримінації на внутрішньому ринку. Доступ на ринок забезпечується, окрім застосування РНБ і національного режиму, також шляхом скасування кількісних обмежень імпорту на користь митних тарифів, які є більш ефективним засобом регулювання товарообігу, а також гласністю і прозорістю в питаннях торговельних режимів країн-учасниць [52].

Щоб оцінити наслідки вступу Республіки Угорщина до Європейського Союзу, необхідно проаналізувати передумови приєднання країни до цього об'єднання, розглянувши, які ж історичні події вплинули на це. Слід зазначити, що після розпаду Радянського Союзу, створення Європейського Союзу та поступове його розширення, враховуючи вступ Республіки Угорщина, було єдиним шляхом, яким могли піти країни того часу. Раніше соціалістичні країни були включені до Ради економічної взаємодопомоги, вони виробляли продукцію виключно для власного споживання, технології виробництва якої значно відставали від розвинених західних країн. Республіки стали неплатоспроможними, зокрема, можливість Республіки Угорщина експортувати свою сільськогосподарську продукцію (яблука), фармацевтичну, продукцію машинобудування («Ікаруси») обмежувалася нездатністю колишніх соціалістичних республік сплатити поставки. Тому

республіки змушені були переорієнтувати своє виробництво на західний ринок [103, с. 428].

Європейський Союз – це міжнародне об'єднання, що поєднує в собі ознаки міжнародної організації і держави, однак, за суттю, не є ні тим, ні іншим, а є рухом капіталу, і головною метою країн була можливість бути включеними до цього руху. Природа капіталу, який вивільнював собі шлях у межах Європейського Союзу, створювала передумови для виникнення природних умов для його розвитку. Рушійною силою розвитку ЄС було дотримання політики цього капіталу. Європейський Союз працює з метою нарощування капіталу. Припинення розширення об'єднання веде до стагнації, приєднання нових членів дає новий імпульс об'єднанню – нові ринки збуту та простір для руху капіталу.

На момент вступу у 2004 році Республіки Угорщина і ще дев'яти країн Європейський Союз якраз перебував на стадії зниження своїх економічних показників, тому розширення об'єднання забезпечувало новий виток переміщення капіталу.

Отже, завданням Республіки Угорщина на шляху вступу до Європейського Союзу було залучення діючого капіталу до країни, що, у свою чергу, означало:

1. Швидко можливість отримання захищеності товарів і капіталу, так як інвестор повинен був бути впевненим у збереженні права на свою власність і в неможливості передачі її в державну.

2. Забезпечення зайнятості населення завдяки великому ринку, переведення виробництв до Республіки Угорщина, через наявність дешевої робочої сили та зменшення собівартості виробництва.

3. Приведення законодавчої бази у відповідність з європейською системою, а також дозвіл розміщення військових баз НАТО на своїй території для захисту цього капіталу.

Проаналізуємо рух малого, середнього та великого капіталу в Республіці Угорщина до моменту вступу до ЄС. Середній і малий капітал уже заходив

до Республіки Угорщина після розпаду Радянського Союзу. Стагнаційна економіка соціалістичних республік не могла стати надійним підґрунтям для ризикового великого капіталу, тому він надав дорогу малому і середньому бізнесу, у разі невдачі якого втрати не будуть такими суттєвими.

Негативними моментами були 2 «хвилі» наближення Республіки Угорщина до Європейського Союзу:

I хвиля (1992-1997 рр.) – приватизація державної власності, яка передбачала збереження виробництва, забезпечення зайнятості, сплату податків і, відповідно, поповнення держбюджету, технологічний розвиток за західним зразком.

Переважала тенденція приватизації заводів за мінімальною ціною, тобто в рахунок майбутньої виплати вартості заводу і погашення боргу з урахуванням продовження їх функціонування. Іноземні інвестиції в дрібний і середній капітал передбачали пункти в договорі щодо збереження виробництва, зайнятості, придбання необхідної сировини, удосконалення технологій. Однак відсутність повноцінного контролю з боку держави призвело до таких наслідків: заводи були або розпродані, або покинуті; незначна їх частина продовжувала працювати; більша частина припинила роботу через неможливість конкурувати з іншими виробництвами і витіснення одними товарами інших; з заводів зробили бізнес-нерухомість, наприклад, будівельні майданчики. 80% усієї приватизації пройшло в першу хвилю – за перші 2-3 роки.

II хвиля (1998-2004 рр.) – у зв'язку з приватизацією і відсутністю опозиційного уряду в Республіці Угорщина стався сплеск розвитку корупції, що не надто висвітлювалось в засобах масової інформації.

Отже, у країні відбувалася ліквідація старої системи, що було негативним, а не творчим процесом, але з розрахунком на майбутнє відродження економіки. У будівництві та харчовій промисловості розвилось переважання великих торговельних пунктів за рахунок ліквідації дрібних, що вело до зниження зайнятості. До того ж, в Акті про приєднання Республіки

Угорщина до Європейського Союзу від 16 квітня 2003 р. містився пункт, згідно з яким Республіка Угорщина не мала можливості організувати власне виробництво в сільськогосподарській галузі, так як ця квота була відведена вже Франції, Італії та Німеччині. Сільськогосподарські землі Республіки Угорщина отримували дотації, з умовою припинення вирощування продукції на них. Держава отримувала 20% компенсації, разом з чим 7 цукрових заводів Республіки Угорщина було закрито, що спричинило зниження рівня зайнятості в країні. У Польщі, яка у 2004 р. так само приєдналася до ЄС, була можливість обговорювати збільшення компенсації до 50%, так як країна була аграрною на 80%. Тим не менш, для Республіки Угорщина на той момент була важлива гарантія приєднання до об'єднання.

І лише наступний етап, починаючи з 2004 р., став давати позитивний результат, коли старі заводи почали перепродавати інвесторам з реальною програмою. Це співпало з приходом на ринок великого капіталу таких компаній, як Samsung, Opel, Philips, Mercedes-Benz, Audi, а також великих банків, коли з'явилися реальні купівельна спроможність і попит. Приєднання до Європейського Союзу дало поштовх для розвитку, що надалі перетворило країну в стабільну державу зі стабільними показниками (табл. 2.1).

Здійснений аналіз динаміки основних макроекономічних показників Республіки Угорщина за період з 2000 по 2014 рр. показав наступні результати: за даними Державного комітету статистики, поруч з незначним скороченням чисельності населення з 10,2 млн до 9,9 млн, відбулося вагоме зростання ВВП – майже в 3 рази, – яке у 2014 р. склало 137,2 млрд дол. США, на відміну від 2000 року, коли воно становило 46,4 млрд дол. США.

Разом з цим, за 15 років відбулося дворазове збільшення ВВП на душу населення (12 тис. дол. США у 2000 р. та 25 тис. дол. США у 2014 р.). Роком максимального зростання показників ВВП та ВВП на душу населення був 2014 р. Це свідчить, що періоди підготовки вступу Угорщини до ЄС, вступ до ЄС та світова фінансова криза не вплинули на позитивну динаміку розвитку країни.

Таблиця 2.1

Динаміка макроекономічних показників Республіки Угорщина, 2000-2014 рр.

Рік	Чисел. нас. (тис. чол.)	Приріст нас. (%)	ВВП, млн дол. США	ВВП на душу нас., дол. США	Зріст ВВП, %	Імпорт товарів, млрд дол. США	Експорт товарів, млрд дол. США	Імпорт послуг, млрд дол. США	Експорт послуг, млрд дол. США	П І І в економіку, млн дол. США	Рівень безробіття, % від загал.	Рівень інфляції, %	Держ. борг, % від ВВП	Дефіцит держ. бюдж., % від ВВП
2000	10211,0	-0,26	46385,6	11895,7	4,2	32,1	28,1	4,9	6,1	2764,1	6,3	9,8	62,0	6,5
2001	10187,6	-0,23	52720,5	13410,4	3,7	33,7	30,5	5,2	6,6	3936,0	5,6	9,1	59,9	4,1
2002	10158,6	-0,28	66383,5	14669,4	4,5	37,6	34,3	6,4	6,9	2993,6	5,6	5,3	60,9	9,0
2003	10129,6	-0,29	83538,4	15352,8	3,9	47,7	43,0	9,1	9,2	2137,4	5,7	4,7	61,9	7,3
2004	10107,2	-0,22	101925,7	16180,4	4,8	60,2	55,5	10,2	10,8	4265,7	6,1	6,7	65,2	6,5
2005	10087,1	-0,2	110321,7	16974,6	4,0	65,9	62,3	11,4	12,9	7709,0	7,2	3,6	68,5	7,9
2006	10071,4	-0,16	112529,3	18314,3	3,9	77,0	74,1	11,9	13,7	6817,5	7,5	3,9	72,1	9,4
2007	10055,8	-0,15	136091,5	18906,6	0,1	94,7	94,6	15,4	17,2	3950,8	7,4	8,0	73,0	5,1
2008	10038,2	-0,17	154219,9	20429,9	0,9	108,8	108,2	17,9	20,1	6325,4	7,8	6,0	76,5	3,7
2009	10022,7	-0,15	126649,5	20441,4	-6,8	77,3	82,6	15,7	18,4	1994,6	10,0	4,2	86,0	4,6
2010	10000,0	-0,23	127500,7	21134,8	1,1	87,4	94,7	15,5	19,3	2201,6	11,2	4,9	87,4	4,3
2011	9958,8	-0,41	137452,1	22413,1	1,6	101,5	111,1	17,6	21,9	6290,3	11,0	3,9	86,5	4,3
2012	9920,4	-0,39	124600,4	22635,2	-1,7	94,3	103,0	16,0	20,4	13983,4	10,9	5,7	89,7	2,0
2013	9906,0	-0,14	129749,8	23152,0	1,1	99,0	108,3	16,7	21,4	3091,1	9,1	1,7	79,8	2,9
2014	9879,0	-0,33	137122,0	24900,1	3,6	103,2	112,4	16,9	22,1	4743,5	7,7	-0,3	73,5	-3,0

Джерело: складено автором за матеріалами [104]

Проаналізувавши показники експорту та імпорту товарів і послуг Республіки Угорщина, можна виокремити їх основні хвилі:

- 2000–2008 рр. – відбулося зростання експорту й імпорту товарів (імпорт – з 32,1 млрд дол. США до 108,8 млрд дол. США – тобто майже в 3,4 рази, експорт – з 28,1 млрд дол. США до 108,2 млрд дол. США – майже в 4 рази відповідно);

- 2009 р. характеризувався значним спадом торгівлі товарами Республіки Угорщина в 1,5 рази;

- 2009–2011 – стабілізація економіки, вихід країни з кризи та зростання показників до позначок докризового 2008 року;

- 2012 – незначне уповільнення експортно-імпортних поставок у зв'язку зі світовими кризовими явищами;

- 2013–2014 рр. – нарощування темпів експорту й імпорту товарів Республіки Угорщина.

Треба зазначити, що максимальні показники в імпорті товарів Угорщина мала на початку 2008 року (108,8 млрд дол. США, але у 2014 р. цей показник склав 103,2 млрд дол. США), в експорті товарів – у 2014 р. (112,4 млрд дол. США).

Ситуація з імпортом та експортом послуг Республіки Угорщина була аналогічною і характеризувалась ідентичними періодами зростання та спаду показників. У порівнянні з 2000 роком у 2014 році показники зросли майже в 4 рази, і імпорт склав – 16,9 млрд дол. США у 2014 р. (4,8 млрд дол. США у 2000 р.), експорт послуг – 21,5 млрд дол. США у 2014 р. (5,6 млрд дол. США у 2000 р.) [104].

Коливання показників інвестиційних потоків в Республіку Угорщина зумовлено наданням їй фінансової допомоги від МВФ у період вступу та членства країни в Європейському Союзі для стабілізації після структурних перетворень в економіці країни, а також зумовлено напливом інвестицій у проекти машинобудівельної промисловості [104]. Поруч з цим, рівень

безробіття зростав з 2000 р. до 2010 р., коли він становив максимальне значення в 11,2%, скоротившись у 2014 р. до 7,7%.

У 2000 р. Республіка Угорщина накопичила критичний обсяг державного боргу, який був другим за розміром серед перехідних економік Центральної Європи і складав 62% від ВВП. Крім того, після вступу до НАТО у 1999 р. Угорщина наростила свою заборгованість. На формування збройних сил, згідно з вимогами організації, потрібно було витратити 1 млрд дол. США. Після вступу Республіки Угорщина до ЄС державний борг склав 68,5% від ВВП, що для країни з населенням в 10 млн чоловік більш ніж критичний показник. У 2008 р. спостерігалось зниження дефіциту бюджету до 3,7% від ВВП (проти 9,4% у 2006 р.). Однак глобальна фінансова криза знизила показники до рівня 2000 р. [104].

Великою проблемою початку 2000 р. була й інфляція, яка становила 9,8%, рівень якої у 2007 році становив 8%. Укривання реальних показників країни призвели до кризи в економіці Республіки Угорщина, стабілізувати яку вдалося лише за допомогою кредитів МВФ, поступово знизивши показники інфляції (до – 0,3% у 2014 р.) та дефіциту державного бюджету (до – 3% від ВВП). Державний борг залишається на рівні 73,5%, незначно, скоротившись у порівнянні з 2012 р., на 16,2%, адже країна досі залежить від фінансової допомоги МВФ [104].

Проаналізуємо основні макроекономічні показники України, що відтворені в таблиці 2.2.

За даними Державного комітету статистики, чисельність населення України скорочувалася з 49,2 млн у 2000 р. до 45,3 млн осіб у 2014 р. ВВП країни стабільно зростав протягом даного періоду, лише на фоні світової фінансової кризи, він скоротився з 180 млрд дол. США до 117,2 млрд дол. США, досягнувши максимуму у 2013 р. – 183,3 млрд дол. США. У 2014 р. ВВП Республіки Угорщина та України були майже однакові, встановивши 137,1 та 131,8 млрд дол. США відповідно [105].

Однак показники ВВП на душу населення двох країн значно різняться у зв'язку з відмінностями площі країни та чисельності населення. Ідентична ситуація, з огляду динаміки у показниках ВВП, простежується у ВВП на душу населення України, однак цей показник був у 8 разів менший у 2014 р., ніж в Республіці Угорщина, і становив 3,1 тис. дол. США [105].

Таблиця 2.2

Динаміка макроекономічних показників України, 2000-2014 рр.

Рік	Чисел. нас. (тис. чол.)	Приріст нас. (%)	ВВП, млн дол. США	ВВП на душу нас., дол. США	Зріст ВВП, %	Імпорт товарів, млрд дол. США	Експорт товарів, млрд дол. США	Імпорт послуг, млрд дол. США	Експорт послуг, млрд дол. США	ПІІ в економіку, млн дол. США
2000	49175,8	-1,01	31261,5	635,7	5,9	14,0	14,6	3,0	3,9	595,0
2001	48683,9	-1,01	38009,3	780,7	9,2	15,8	16,3	3,6	4,0	792,0
2002	48202,5	-0,99	42393,0	879,5	5,2	17,0	17,9	3,5	4,7	693,0
2003	47813,0	-0,81	50133,1	1048,5	9,4	23,0	23,1	4,4	5,2	1424,0
2004	47451,6	-0,76	64883,1	1367,4	12,1	29,0	32,7	6,6	7,9	1715,0
2005	47105,2	-0,73	86141,5	1828,7	2,7	36,1	34,2	7,5	9,4	7808,0
2006	46787,8	-0,68	107753,1	2303,0	7,3	45,0	38,4	9,2	11,3	5604,0
2007	46509,4	-0,60	142719,0	3068,6	7,9	60,6	49,3	11,7	14,2	10193,0
2008	46258,2	-0,54	179992,4	3891,0	2,3	85,4	67,0	16,2	17,9	10700,0
2009	46053,3	-0,44	117227,8	2545,5	-14,8	45,4	39,7	11,5	13,5	4769,0
2010	45870,7	-0,40	136419,3	2974,0	4,2	60,7	51,4	12,7	16,5	6451,0
2011	45706,1	-0,36	163159,7	3569,8	5,2	82,6	68,4	13,3	18,8	7207,0
2012	45593,3	-0,25	175781,4	3855,4	0,2	84,7	68,7	14,5	19,4	8175,0
2013	45489,6	-0,23	183310,1	4029,7	0,0	77,0	63,3	16,1	20,1	4509,0
2014	45362,9	-0,28	131805,1	3082,5	-6,8	54,4	53,9	6,4	11,5	847,0

Джерело: складено автором за матеріалами [105]

Нарощування показників імпорту та експорту товарів і послуг відбувалося з 2000 р. по 2008 р. Вони становили 14,0 та 85,4 млрд дол. США – в імпорті товарів, 14,6 та 67,0 млрд дол. США – в експорті товарів, 3,0 та 16,2 млрд дол. США – в імпорті послуг, 3,9 та 17,9 млрд дол. США – в експорті послуг. Світова криза позначилася на об'ємах експорту та імпорту товарів та послуг України, скоротивши показники вдвічі у 2009 р. Після подолання кризових явищ, темпи росту експорту та імпорту збільшилися, але

політична криза на Україні запобігла зростанню експортно-імпортних поставок після 2012 р. У 2014 р. простежувалося зниження показників експорту/імпорту товарів та послуг до рівня кризових років 2008-2009 [105].

До 2005 року експорт товарів України перевищував імпорт, а вже з 2006 року сальдо торгівлі товарами України стало негативним, що свідчить про неспроможність українських товарів конкурувати, особливо зі вступом до СОТ. Вступ до СОТ, як перший крок наближення до інтеграційного об'єднання, також на дискримінаційних умовах підірвало національну економіку України з падінням виробництва і втратою традиційних ринків збуту продукції. Середньоарифметичний показник кінцевого зв'язаного рівня тарифів становить 11,6% для сільськогосподарських продуктів і 4,85% для промислових товарів, і є найнижчою серед країн-членів СОТ. Для порівняння – захист аграрного ринку ЄС становить 19,5%, Канади – 18%, Туреччини – 41,7%, Швейцарії – 43,5%, Норвегії – 55,8%. Польща при вступі до СОТ отримала право на тариф у 52% у сільському господарстві, Угорщина – 22%, а Румунія – 98% [106, с. 165].

Так за розрахунками Українського національного комітету Міжнародної торговельної палати членство України в СОТ повинно було стимулювати додатковий приріст ВВП в обсязі 1,5 – 2 млрд дол. США, а за сприятливих умов – до 4 млрд дол. США. Окрім зростання ВВП, керівництво України очікувало прискорення темпів припливу іноземних інвестицій. Серед інших позитивних ефектів відзначалося полегшення доступу української продукції на ринки провідних країн світу, підвищення частки продукції з високим ступенем обробки в структурі експорту, припинення антидемпінгових розслідувань проти українських виробників [107].

За даними Міністерства податків і зборів України, у 2013 р. негативне торговельне сальдо України збільшилося до 12,606 млрд дол. США. При цьому імпорт з країн-членів СОТ у 2013 р., у порівнянні з 2012 р., збільшився на 33,8%. Відбувається постійне витіснення вітчизняної продукції з внутрішнього ринку. Якщо у 2007 році частка імпортової меблів на

українському ринку становила 41,2%, то в 2013 році її частина збільшилася до 75,6%, холодильного та морозильного обладнання – з 77,7 до 83,1%, сільськогосподарського устаткування – з 76,5 до 79,8%, продукції легкої промисловості – з 96,8 до 98,4% [108].

У результаті посилення конкурентного тиску на українського виробника і зростання імпорту призвели до падіння обсягів виробництва в ряді галузей промисловості України. Загальне падіння виробництва у 2013 р. склало 4,7%, в порівнянні у 2012 р., у якому ці дані становили 1,8%. Так виробництво машин та устаткування зменшилося на 10%, виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування – на 11,6%, трансформаторів – на 11,5%, готових металевих виробів – на 5,2%, коксу та продуктів нафтопереробки – на 26,4%, а електродвигунів і генераторів – на 60,9%. Практично знищена легка промисловість. Обсяги виробництва української легкої промисловості у 2013 р. знизилися на 30%, імпорту збільшилися у 2 рази, а негативне сальдо торгівлі – в 7,6 разів у порівнянні з попереднім роком [108].

Питома вага молочної продукції, традиційного експортного товару високого ступеня переробки, скоротилась у загальному експорті сільськогосподарської продукції з 5,8% у 2008 р. до 2,7% у 2013 р. Імпорт м'яса у 2013 р. виріс в 1,9 рази, а в ціновому вимірі – у 2,5 рази. Внаслідок скасування з січня 2011 р. імпортних мит на алкогольну продукцію, виробництво виноградних вин лише за 6 місяців скоротилося на 41,3%. У 2008-2013 рр. імпорт овочів і фруктів збільшився з 91200 тис. дол. до 133200 тис. дол. США. У результаті конкурентного тиску, закрито 50 українських цукрових заводів, українські виробники втратили 11% внутрішнього ринку, а сумарна кількість втрачених робочих місць у цукровій і свинарній галузях склало 500 тис. [107].

У торгівлі послугами протягом періоду 2000-2014 рр. Україна мала позитивне сальдо, адже країна є транзитною державою та надає транспортні послуги, зокрема, трубопровідний [105].

Особливі передумови виникнення українсько-угорських відносин обумовлені тим, що Україна – найбільша сусідня країна Республіка Угорщина зі значними природними ресурсами та великим внутрішнім ринком, а також споконвічним сусідством двох етносів та активними міжетнічними контактами між автохтонними західноукраїнським та східноугорським населенням. Дифузійний характер міжетнічної взаємодії передбачає інтенсивне змішування населення, і, як наслідок, державні та етнічні кордони часто не збігаються. Ці двосторонні відносини завжди мали історичне значення, а у випадку з Закарпаттям, ще й мовну та культурну близькість. Зміни післявоєнних років призвели до того, що співвітчизники опинилися у двох різних державах, які межують [109, с. 35].

Після вступу Республіки Угорщина до Європейського Союзу 1 травня 2004 р. українсько-угорські зв'язки набули нового характеру. У контексті європейської інтеграції угорсько-українське співробітництво значною мірою поширилося на зовнішню політику та політику безпеки, соціально-економічні реформи та розвиток, податки та митні справи, юстицію та сімейну політику, транспортування, енергетику, інформаційне суспільство та навколишнє середовище, охорону здоров'я, питання національних меншин [110, с. 254].

В умовах динамічного розвитку глобальних економічних тенденцій створюються певні передумови для поглиблення торговельних зв'язків між суб'єктами міжнародних відносин [111, с. 59].

Коли Республіка Угорщина стала членом Європейського Союзу, вона розширила свої експортні та імпорتنі ринки на декілька додаткових країн, диверсифікуючи поставки, та, водночас, зберігаючи своїх основних головних партнерів. Для того, щоб оцінити значення економіки Республіки Угорщина, як члена Європейського Союзу, простежимо за динамікою основних її торговельних партнерів після вступу до ЄС [112, с. 359].

Основними партнерами Республіки Угорщина в експорті товарів протягом багатьох років були три країни – Німеччина, Австрія й Італія, доля

експорту в які складала 49% (рис 2.2). Це зумовлено тим, що ці країни мають спільну історію та інтенсивні торговельні відносини ще з часів Другої світової війни. Треба зазначити, що Німеччина займала передові позиції в угорському експорті, у п'ять і більше разів випереджаючи інші країни. Після вступу Республіки Угорщина у 2004 р. до ЄС, лідери не змінилися, експорт Угорщини у вищезазначені країни постійно зростає, окрім років подолання кризових явищ 2008 р. Так у 2000 р. до вступу Республіки Угорщина до ЄС експорт товарів до Німеччини становив 10,5 млрд дол. США, Австрії та Італії – 2,4 та 1,7 млрд дол. США відповідно [113].

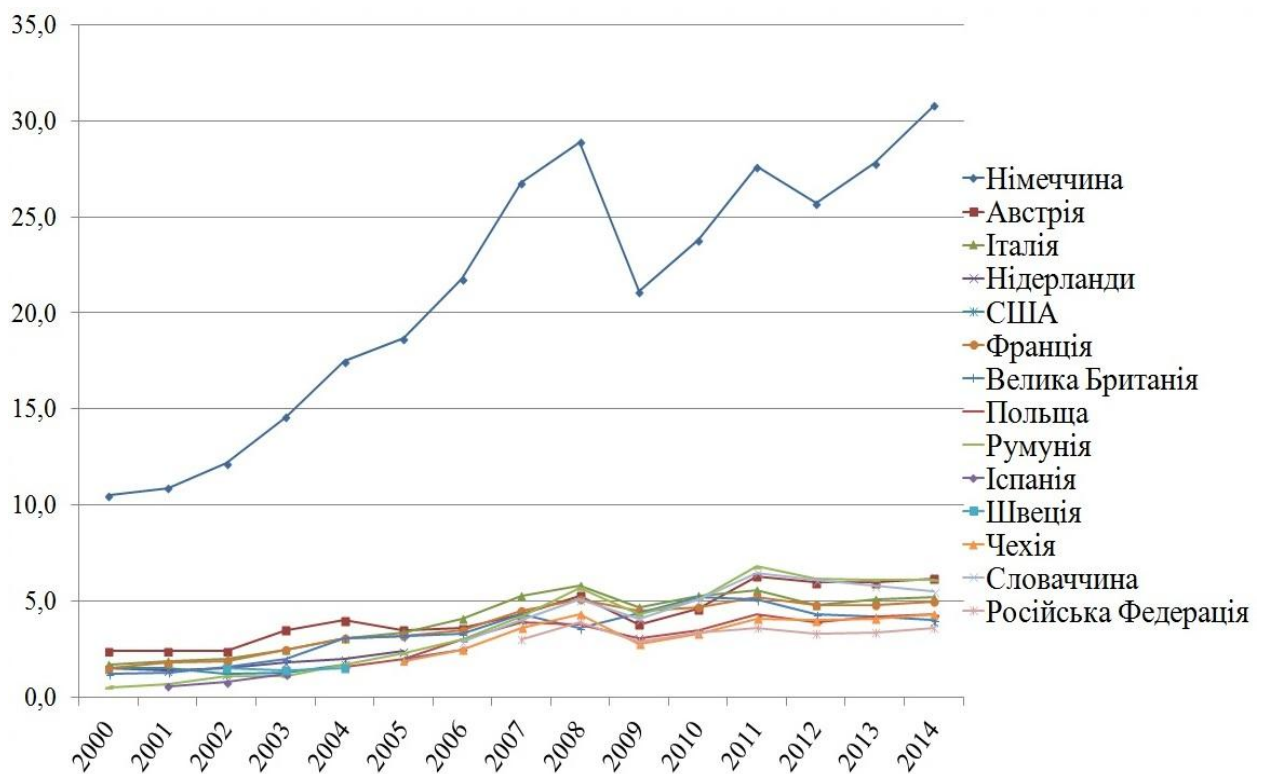

Рис. 2.2. Динаміка угорського експорту до країн – основних торговельних партнерів, 2000-2014 рр., млрд дол. США. Складено автором за [113]

У 2004 р. п'ятірку основних торговельних партнерів склали Німеччина, Австрія, Італія, Франція та Велика Британія. Після розширення ЄС у 2004 р., коли разом з Угорщиною до складу союзу ввійшли ще 9 країн, експортний ринок Угорщини розповсюдився на Польщу, Чехію, Словаччину, а з 2007 р. – Румунію, яка у 2014 р. стала третім за розміром ринком для

угорського експорту після Німеччини та Австрії. У порівнянні з 2004 р. у 2014 р. основними партнерами Республіки Угорщина в експорті товарів були Німеччина – 30,8 млрд дол. США (17,5 млрд дол. США у 2004 р.), Австрія – 6,2 млрд дол. США (4,0 млрд дол. США у 2004 р.), Румунія – 6,1 млрд дол. США (1,7 млрд дол. США у 2004 р.), Словаччина – 5,5 млрд дол. США, Італія – 5,2 млрд дол. США (3,1 млрд дол. США у 2004 р.), Франція – 5,0 млрд дол. США (3,1 млрд дол. США у 2004 р.), Польща та Чехія – 4,3 млрд дол. США (1,6 млрд дол. США у 2004 р.).

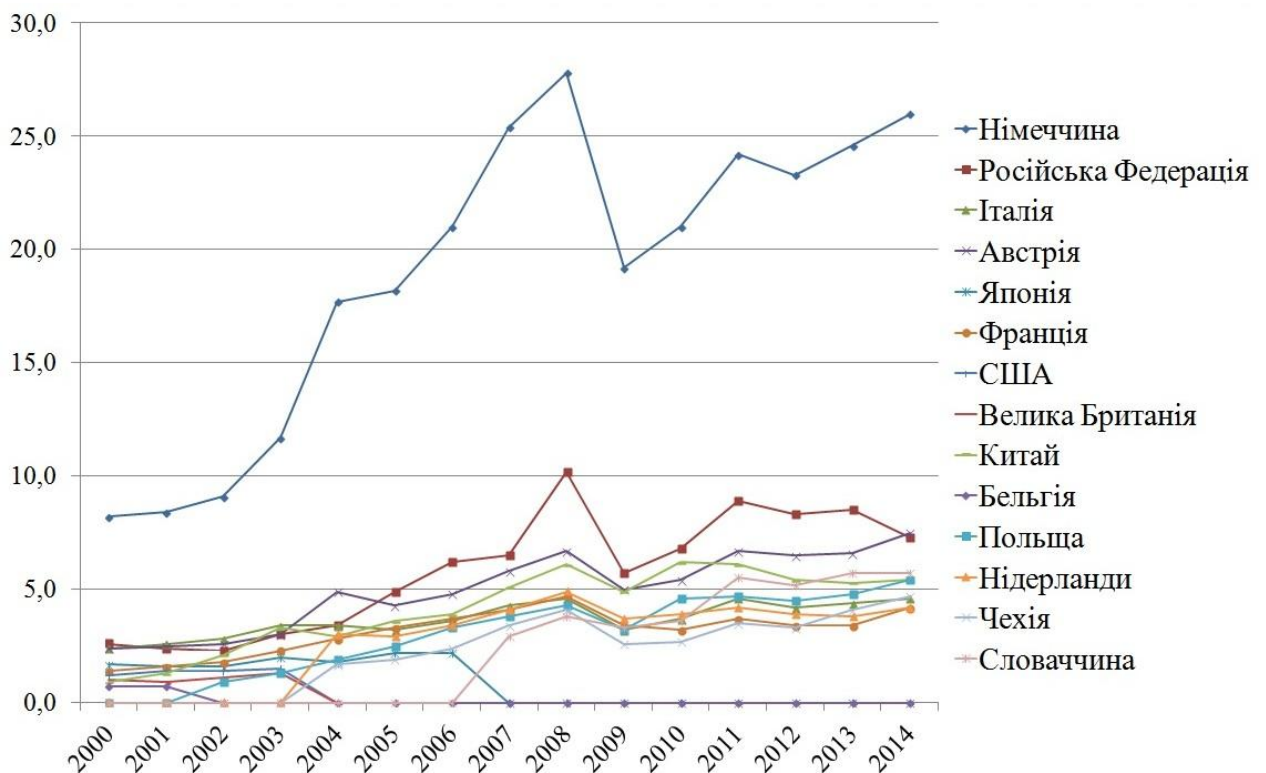

Рис 2.3 Динаміка угорського імпорту з країн – основних торговельних партнерів, 2000-2014 рр., млрд дол. США. Складено автором за [113]

В угорському імпорті товарів з Європейського Союзу спостерігалася ідентична ситуація (рис 2.3). У 2000-ні роки основними її партнерами були Німеччина, Італія та Австрія, на долю яких припадало близько 40% усього імпорту до Угорщини. Так, як і в експорті, Німеччина протягом останніх 15 років залишається основним партнером Республіки Угорщина в імпорті товарів. Після вступу до ЄС та приєднання інших членів, імпорнтний ринок

Республіки Угорщина розповсюдився на Словаччину, Польщу та Чехію. І вже у 2014 р. основні торговельні партнери Республіки Угорщина виглядали наступним чином: перше місце займає Німеччина – 26 млрд дол. США (17,7 млрд дол. США у 2004 р.), далі йде Австрія – 7,5 млрд дол. США (4,9 млрд дол. США у 2004 р.), Словаччина – 5,7 млрд дол. США (1,7 млрд дол. США у 2004 р.), Польща 5,4 млрд дол. США (1,9 млрд дол. США у 2004 р.). Треба зазначити, що у 2014 р. в числі основних світових торговельних партнерів Угорщини з імпорту третє й шосте місця займали Російська Федерація та Китай – 7,3 млрд дол. США та 5,4 млрд дол. США, відповідно (3,4 млрд дол. США та 2,9 млрд дол. США у 2004 р.) [113].

Розглянемо товарну структуру експорту й імпорту Республіки Угорщина з країнами світу (рис. 2.4. та 2.5.).

Основні товарні групи, які переважали в угорському експорті протягом періоду з 2004 по 2014 рр., були котли та машини, електричні машини та устаткування, засоби наземного транспорту, мінеральні палив та фармацевтична продукція. З основним торговельним партнером – Німеччиною – експорт та імпорт Республіки Угорщина у 2014 р. становив 30,8 та 26,0 млрд дол. США. Основними групами товарів були котли та машини, електричні машини й устаткування, засоби наземного транспорту, об'єми яких протягом 10 років стабільно зростали, крім кризових років, і становили у 2014 р. 7,6, 7,0 та 5,7 млрд дол. США відповідно в угорському експорті та 6,4, 4,8, 4,2 млрд дол. США в імпорті 2014 року. Електричні машини й устаткування були основними статтями експорту товарів Республіки Угорщина до країн ЄС, таких як Австрія, Італія, Франція, Великобританія, Румунія та Словаччина. У 2014 р. Республіка Угорщина проводить основні поставки електричного устаткування, крім Німеччини, до Румунії та Словаччини разом на суму 2,5 млрд дол. США. Основними партнерами в імпорті цієї товарної групи, крім головного партнера – Німеччини, є Китай (3,9 млрд дол. США) та Польща (1,1 млрд дол. США) [113].

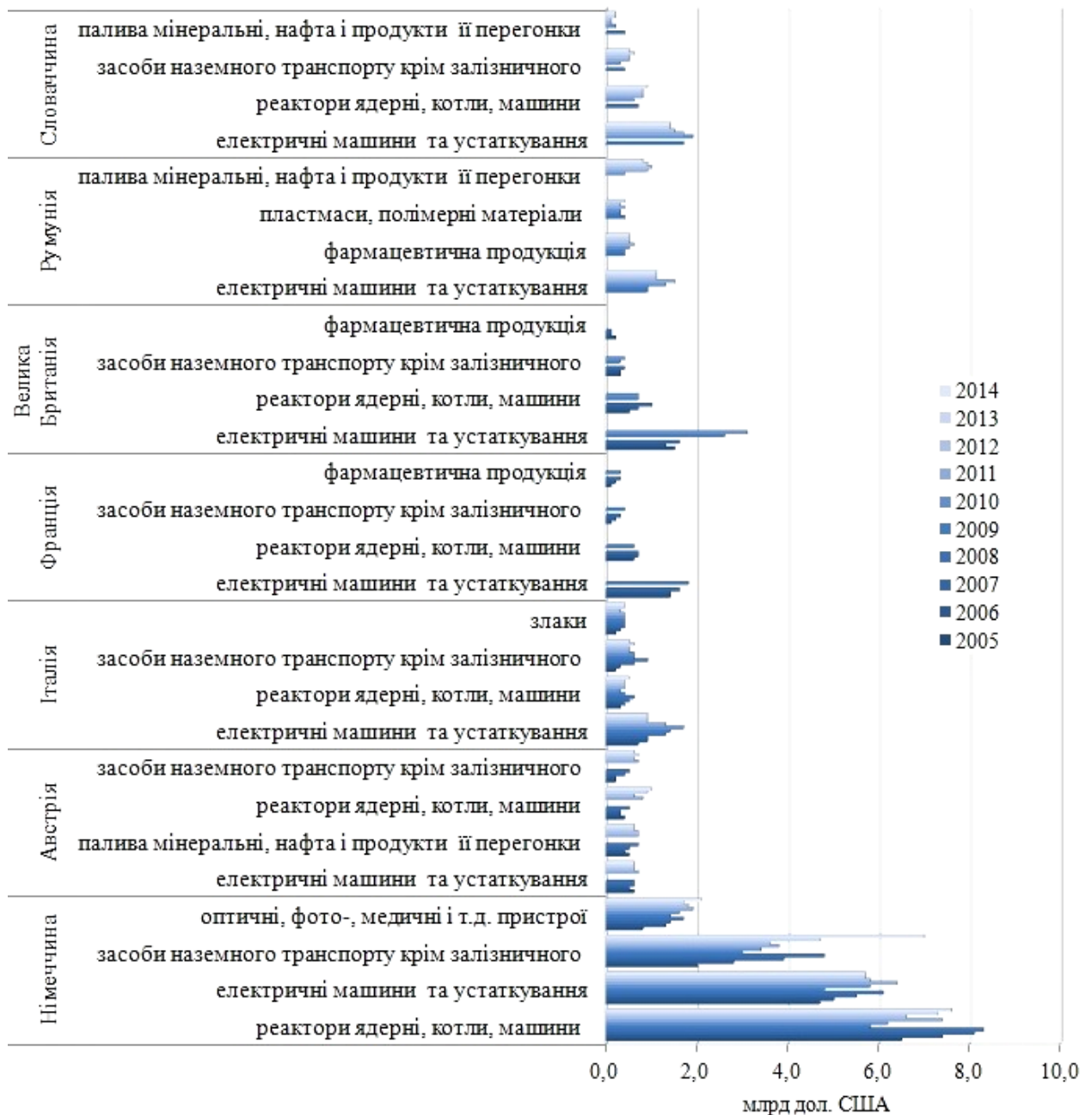

Рис. 2.4. Динаміка експорту товарів з Республіки Угорщина до країн світу, 2005-2014 рр., млрд дол. США. Складено автором за [113]

Засоби наземного транспорту, крім залізничного, Республіка Угорщина експортує до Німеччини – 7,0 млрд дол. США у 2014 р., що в порівнянні з 2004 р. у 4 рази більше, Австрію та Словаччину – 0,6 та 0,5 млрд дол. США відповідно в 2014 р. Основними країнами-імпортерами засобів наземного транспорту в 2014 р. були Німеччина – 4,2 млрд дол. США, Словаччина та Чехія – 0,5 та 1,1 млрд дол. США відповідно, випереджаючи Францію та

Італію. Значну частку в імпорті палива протягом 10 років з 2004 р. займала Російська Федерація, імпорт з якої у 2014 р. становив 6,6 млрд дол. США, залишаючи на 2-му та 3-му місцях Австрію та Словаччину (1,5 та 1,1 млрд дол. США, відповідно).

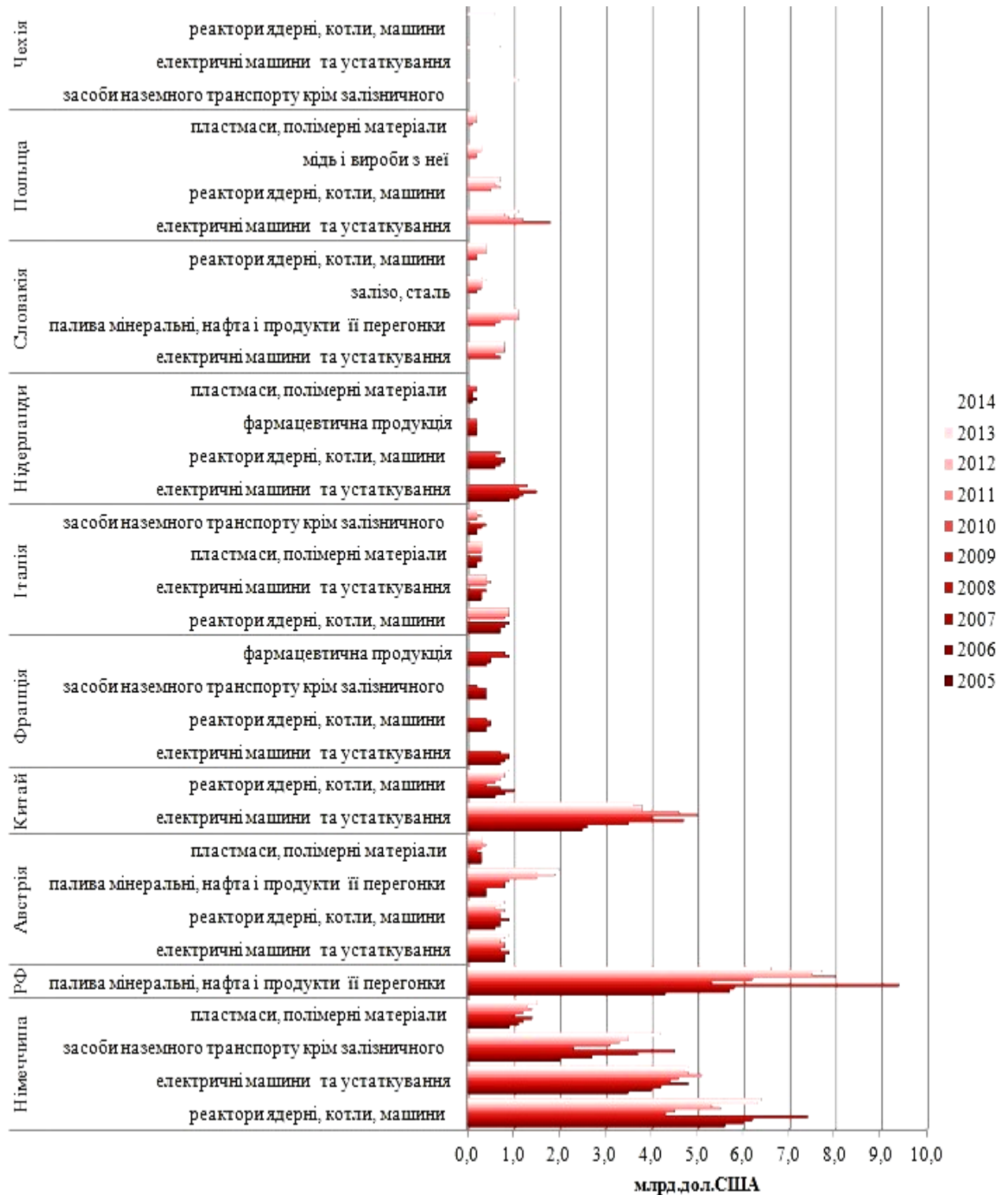

Рис. 2.5. Динаміка імпорту товарів з країн світу до Республіки Угорщина, 2005-2014 рр., млрд дол. США. Складено автором за [113]

Отже, з огляду на проаналізовану статистику експорту й імпорту Республіки Угорщина, можна зробити висновок, що основними її партнерами незмінно були Німеччина, Австрія, Російська Федерація, Китай, Італія Польща, Словаччина та Чехія [113].

Розглянемо динаміку основних партнерів України, у тому числі й країн ЄС (рис. 2.6. та 2.7.).

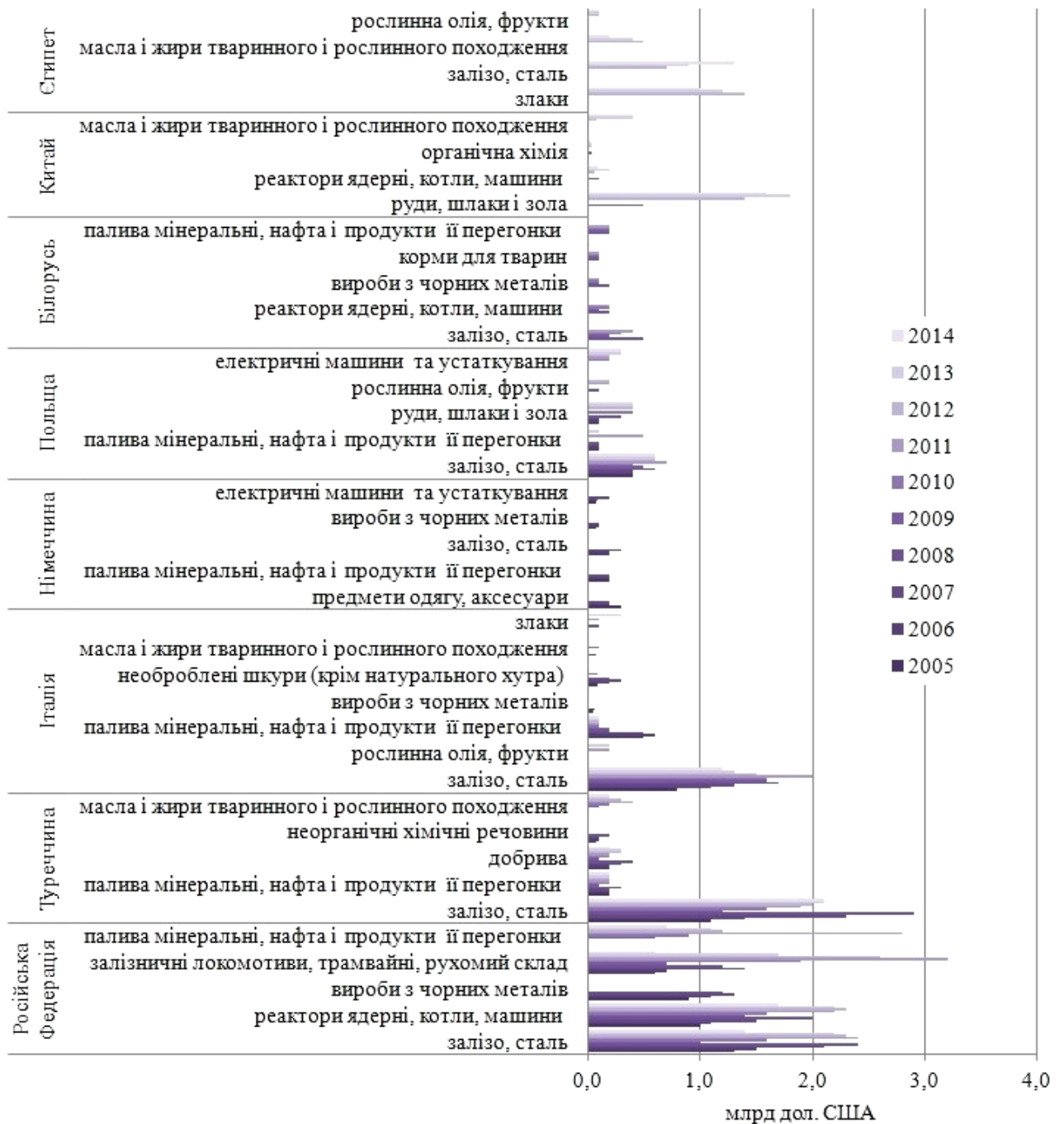

Рис. 2.6. Динаміка експорту товарів з України до країн світу, 2005-2014 рр., млрд дол. США. Складено автором за [113]

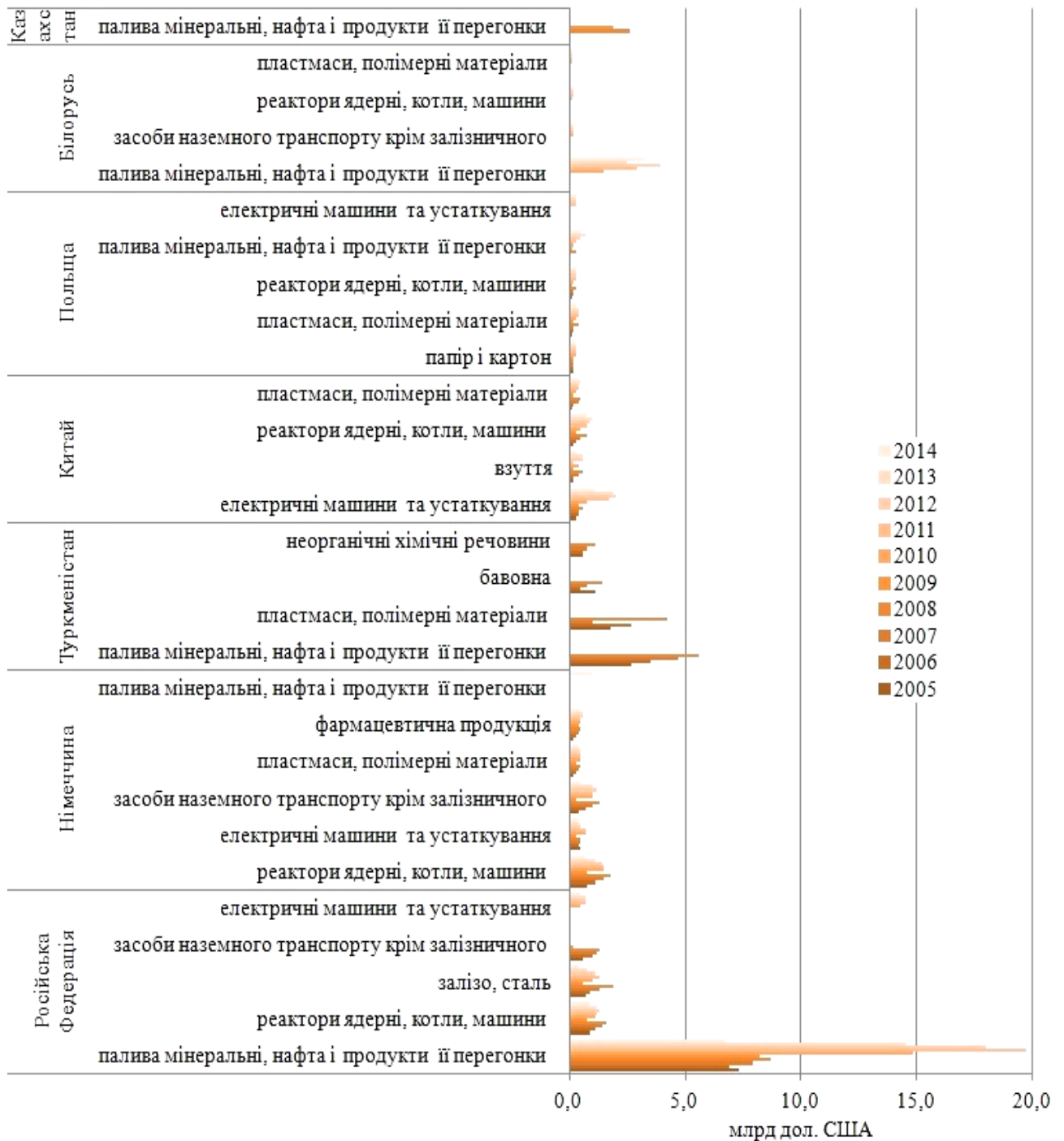

Рис. 2.7. Динаміка імпорту товарів до України з країн світу, 2005-2014 рр., млрд дол. США. Складено автором за [113]

Основними партнерами України в експорті товарів до ЄС з 2005 р. були Італія, Польща та Німеччина, які імпортували залізо, сталь, палива, руди та шлаки. Однак основними партнерами України залишаються Російська Федерація, Туреччина, Італія. З 2009 р. на перші місця в імпорті таких

товарних позицій з України, як руди, шлаки, залізо та сталь, вийшли Китай та Єгипет. Як бачимо з рисунку, експорт товарів України до Російської Федерації мав наступний вигляд: залізо, сталь, котли та машини, вироби з чорних металів, залізничні локомотиви, рухомий склад, палива мінеральні. Туреччина та Італія залишалися протягом 10-річного періоду важливими споживачами українського заліза та сталі, експорт яких склав у 2014 р. 2,1 та 1,3 млн дол. США відповідно. Далі йде Польща та Білорусь – 0,6 та 0,4 млн дол. США [113].

В українському імпорті товарів основні партнери були представлені як країнами Європейського Союзу, так і країнами Азії. Основним партнером України в імпорті товарів, як зазначено на рисунку 2.13, протягом 2005-2014рр. була Російська Федерація, основними статтями експорту якої в українську економіку були палива мінеральні (7,3 млн дол. США у 2005 р. та 6,7 млн дол. США у 2014 р.), котли та машини, засоби наземного транспорту, електричне устаткування. Німеччина постачала, крім вищезазначених позицій, пластмаси та полімерні матеріали й фармацевтичну продукцію. Туреччина була постачальником мінеральних палив, пластмас, бавовни та неорганічних хімічних речовин. Китайський експорт електричного устаткування та взуття вийшов на передові позиції в українському імпорті з 2009 року і становив 0,4 млн дол. США, а у 2014 р. склав 1,1 млн дол. США. Білорусь і Казахстан постачали мінеральні палива та продукти перегонки нафти до України у розмірі 3,3 та 1,9 млн дол. США у 2014 р. [113].

Важливість партнерства Республіки Угорщина та України обумовлена стратегічною оцінкою регіону як вельми значущого геополітичного та соціально-економічного центру. Значний партнерський потенціал двох країн, що є кордоном між Європейським співтовариством і країнами Східного партнерства, також пояснюється актуальністю створення стабільної товарологістичної системи, яка об'єднує Схід з Європою.

2.2. Компаративний аналіз основних макроекономічних показників України та Республіки Угорщина в умовах глобальних дисбалансів

Для більш глибокого аналізу зовнішньоторговельних відносин України та Республіки Угорщина варто розглянути динаміку рахунків платіжного балансу Республіки Угорщина та України, адже платіжний баланс є одним з ключових понять і інструментом міжнародної економіки, який систематизує та дозволяє аналізувати взаємовідносини країни з зовнішнім світом. Практично на основі аналізу платіжного балансу можна зрозуміти актуальні макроекономічні проблеми з точки зору не лише внутрішнього стану країни, але й численних зв'язків країни з міжнародною економікою загалом, що надає можливість комплексного аналізу з урахуванням усіх аспектів національної економічної безпеки. Дані платіжного балансу не лише відтворюють розвиток зовнішньої торгівлі та її вплив на рівень виробництва, зайнятості та споживання, а й дозволяють також відстежити процеси залучення іноземних інвестицій та здійснення інвестицій за кордон, виникнення й обслуговування зовнішнього боргу тощо. Отже, у платіжному балансі знаходиться відтворення вся сукупність міжнародних економічних відносин будь-якої країни зі світовою спільнотою [114, с. 445].

Саме це зумовило розпочати аналіз українсько-угорських торговельних відносин через дослідження платіжних балансів країн.

В останні роки тематиці зовнішніх дисбалансів приділяють значну увагу і в економічних дослідженнях, і в економічній політиці. Глобальні дисбаланси були однією з основних причин кризи 2008-2009 рр. і надалі залишаються у переліку основних факторів ризику для світової економіки. Втім вітчизняні фахівці (Т.А. Гальчинська, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, З.О. Луцишин, В.О. Литвицький тощо) здебільше розглядають окремі аспекти, пов'язані з регулюванням платіжного балансу (перш за все, платіжного балансу України), а комплексному аналізу проблем регулювання платіжних балансів присвячено увагу небагатьма вітчизняними фахівцями,

зокрема, А.В. Ставицьким, В.Р. Хом'яком, О.І. Черняком, В.О. Шевчуком [115, с. 60].

Для більш глибокого аналізу українсько-угорських економічних відносин нами запропонований компаративний аналіз основних макроекономічних показників України й Республіки Угорщина, які мають значний вплив на платіжний баланс.

Угорська економіка зазнала значного негативного впливу після світової економічної кризи 2008-2009 рр. Саме це зумовило наявність значних дисбалансів у рахунках платіжного балансу Угорщини й надалі (рис. 2.8).

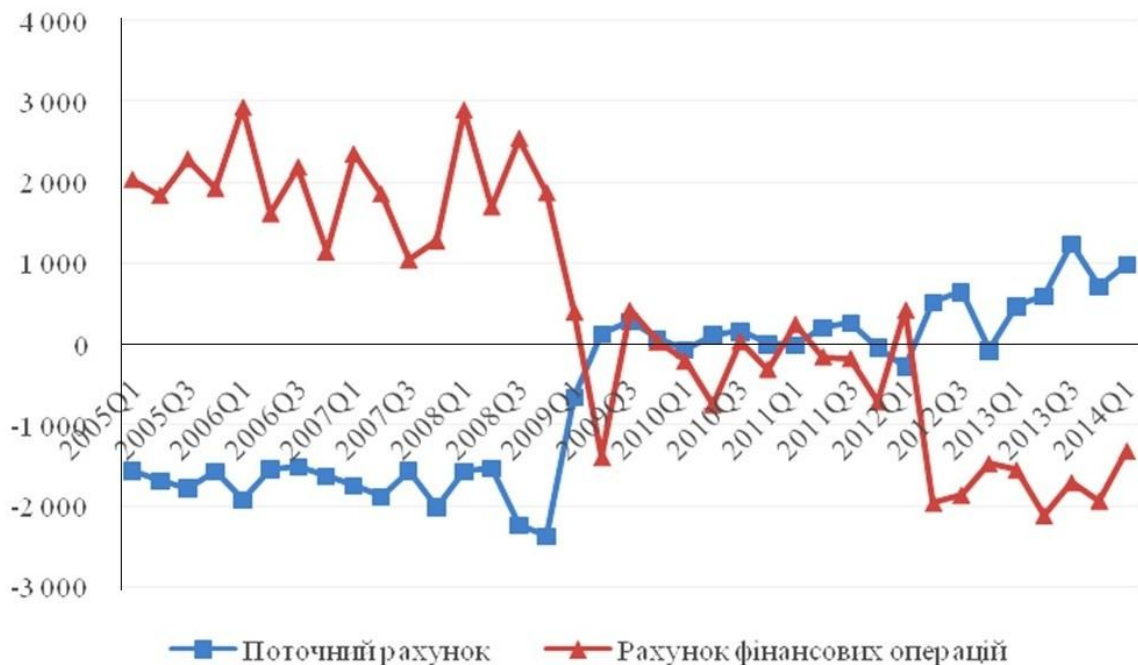

Рис. 2.8. Динаміка поточного рахунку та рахунку фінансових операцій платіжного балансу Республіки Угорщина, 2005-2014 рр., млн євро.

Складено автором за [31]

Період з 2005 по 2009 рр. характеризувався постійним дефіцитом поточного рахунку, який компенсувався через рахунок фінансових операцій. Це пояснюється тим, що угорська економіка після вступу до ЄС стала привабливою для іноземного інвестування, яке після 2009 р. виявилось волатильним і зараз стає фактором погіршення платіжного балансу країни. Розглянемо для порівняння динаміку ВВП Республіки Угорщина (рис. 2.9).

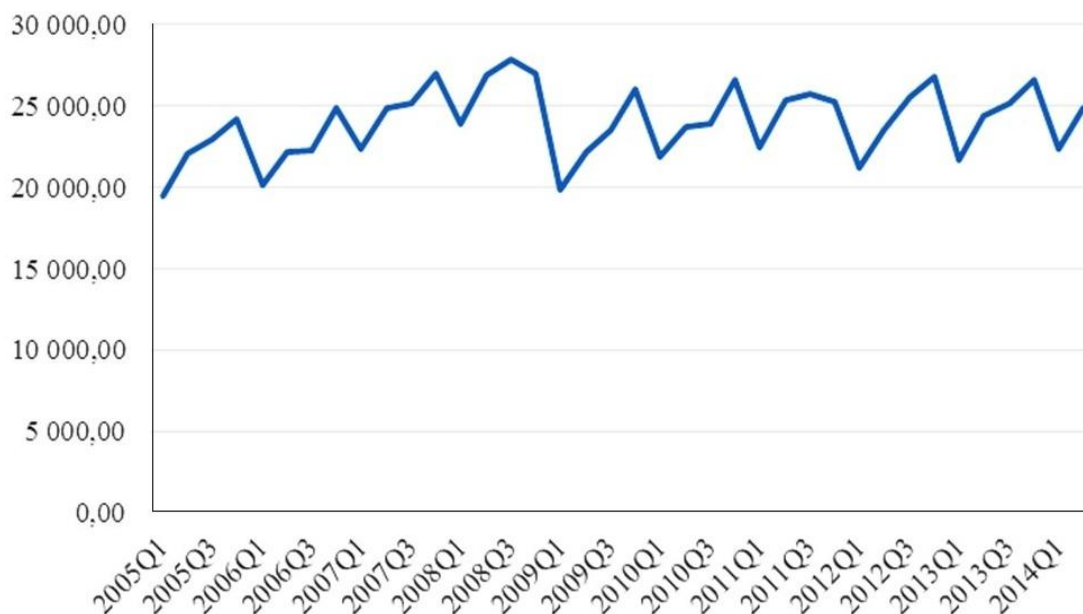

Рис. 2.9. Динаміка ВВП Республіки Угорщина, 2005-2014 рр., млн євро.

Складено автором за [31]

Як можна побачити з рисунку, угорська економіка у 2014 р. не змогла досягти рівня середини 2008 року і процес відновлення в країні триває.

Враховуючи динаміку поточного рахунку і ВВП, слід розглянути стан торговельного балансу Республіки Угорщина з країнами ЄС (рис. 2.10).

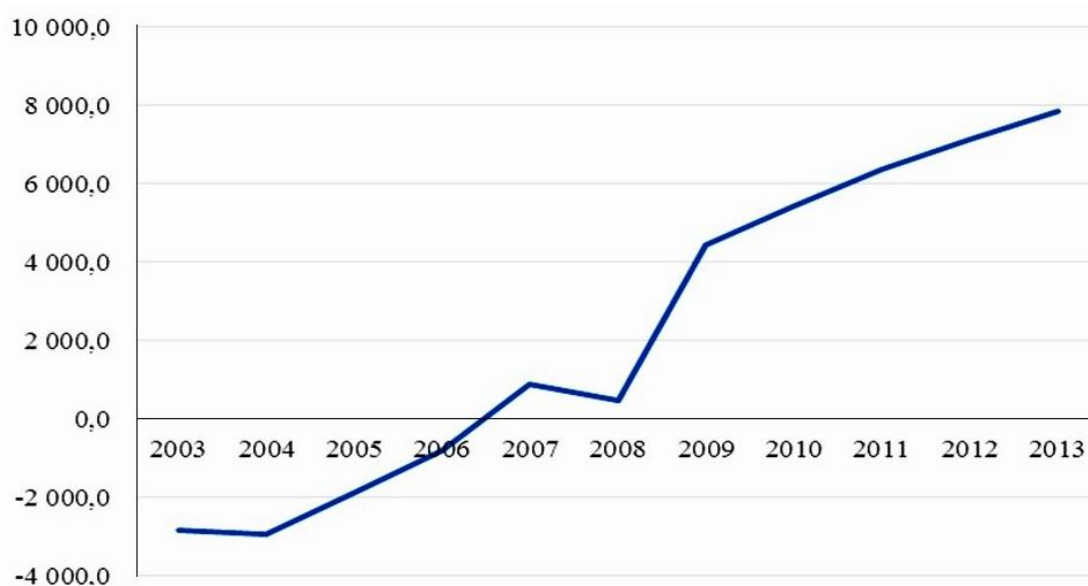

Рис. 2.10. Динаміка сальдо торговельного балансу товарів та послуг Республіки Угорщина з країнами ЄС, 2003-2013 рр., млн євро.

Складено автором за [31]

Відзначаючи загальну тенденцію посилення відкритості економік постсоціалістичних країн, до 2009 р. характерною рисою угорської економіки було посилення торговельних зв'язків з партнерами по ЄС, зростання ВВП, що призводило до від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі в межах ЄС, однак у післякризовий період відбулося трансформаційне зрушення в структурі торговельного балансу, зокрема сальдо Республіки Угорщина та ЄС є іманентно позитивним.

Така економічна поведінка призвела до накопичення значних обсягів зовнішньої заборгованості (рис. 2.11).

Рис. 2.11. Динаміка державного боргу Республіки Угорщина, 2005-2014 рр., млн євро. Складено автором за [31]

Збільшення державних боргових зобов'язань і потенційні складнощі з їх фінансуванням усе частіше стають болючою темою для Європи. Сьогодні прийшов час урядам багатьох країн ЄС розраховуватися за попереднє пом'якшення фіскальної політики шляхом жорсткої економії, що може уповільнити економічне зростання.

Державний борг шести країн ЦСЄ в номінальному і у відносному вираженні (у вигляді частки від ВВП) значно менший, ніж у країнах Західної Європи. Сукупний державний борг Республіки Угорщина, Чехії, Словаччини,

Румунії та Хорватії становить близько 200 млрд євро, що менше, ніж державний борг Греції (300 млрд євро). Якщо ми ще додамо Польщу, державний борг регіону шести країн ЦСЄ загалом буде нижчим 400 млрд євро, а це як і раніше менше, ніж в Іспанії (за оцінками, 700 млрд євро), і менше, ніж чверть державного боргу Італії (за оцінками – 1800 млрд євро) [31].

Державний борг Республіки Угорщина у 2014 р. становив близько 80% від ВВП, що є середнім показником по Єврозоні. Польщі, Хорватії та Угорщини, у зв'язку з наступаючими етапами погашень за державними цінними паперами, потрібно рефінансування в більших обсягах, що становить близько 8-10% від ВВП.

Однак складне макрофінансове середовище не дозволило угорському уряду втратити контроль за обмінним курсом форинта [31].

Як видно з рис. 2.12, після 2011 р. відбулася незначна девальвація форинту, що теж дозволило країні отримати позитивне сальдо поточного рахунку.

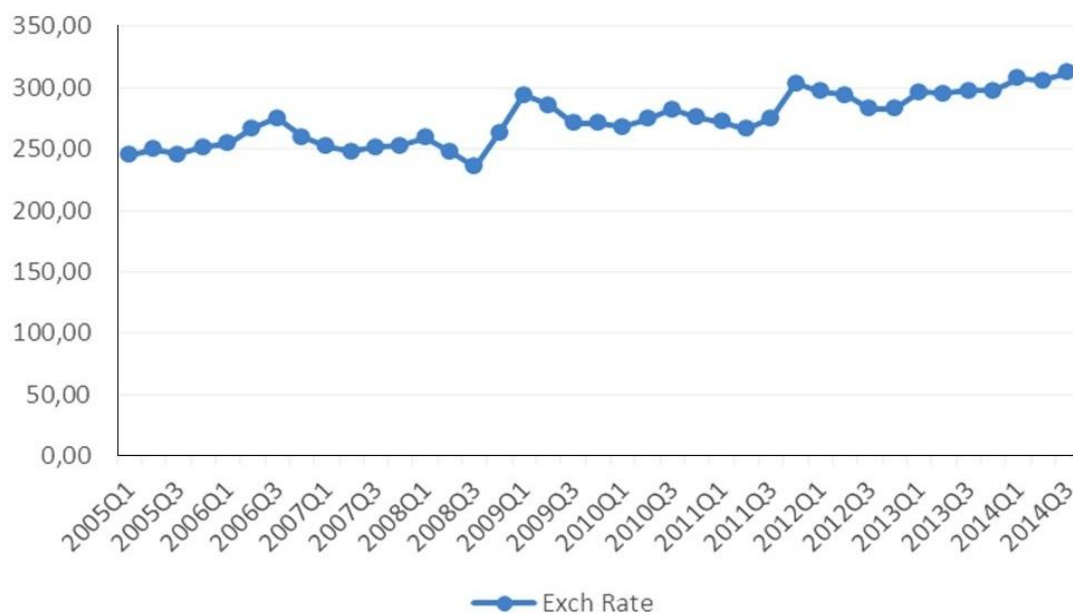

Рис. 2.12. Динаміка обмінного курсу угорського форинта до євро, 2005-2014 рр. Складено автором за [31]

При визначенні чинників, що спричинили погіршення стану фінансового рахунку платіжного балансу, слід проаналізувати динаміку коливання ставки рефінансування Центрального банку Республіки Угорщина.

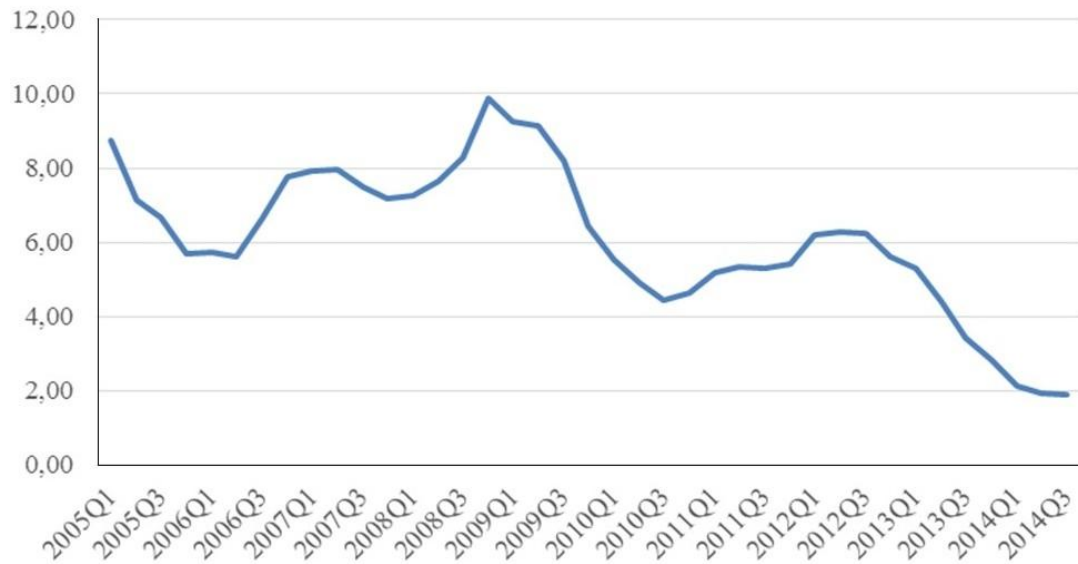

Рис. 2.13. Динаміка облікової ставки ЦБ Республіки Угорщина, 2005-2014 рр.

Складено автором за [31]

На основі методики, яка запропонована в п. 1.3, ми використовуємо метод векторної авторегресії для оцінки впливу шоків на ВВП Республіки Угорщина (додаток А).

Враховуючи значну залежність угорської економіки від європейського економічного середовища, а також її відкритість, інтерпретація отриманих результатів буде наступною:

- велика роль іноземного капіталу у зростанні угорської економіки з 1990-х років була ключовим чинником впливу на ВВП. Однак відплив капіталу після 2009 р. зумовив економічне падіння. Навіть суттєве зниження відсоткової ставки в довгостроковій перспективі буде негативно впливати на угорський ВВП і зумовлювати зниження ВВП;

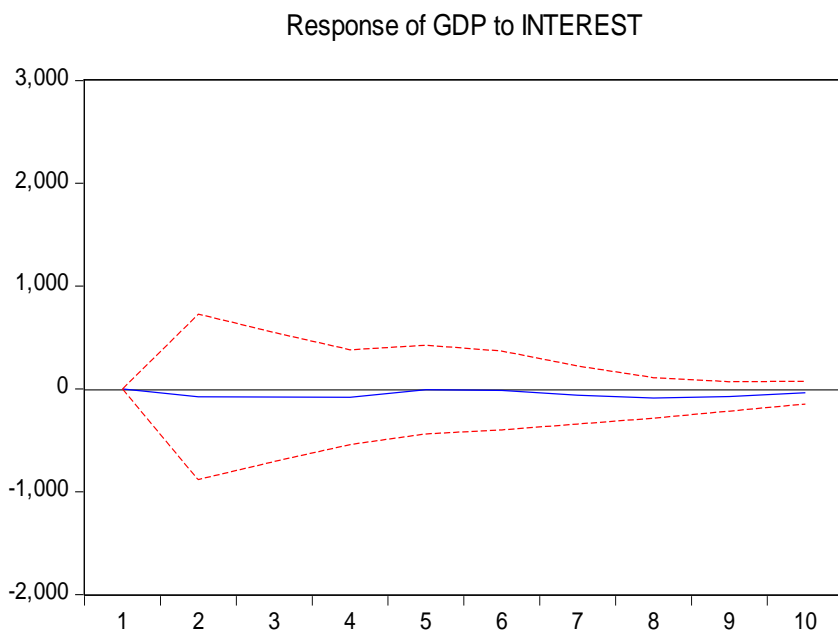
- флуктуація курсу форинта до євро носить змінний характер впливу на ВВП: у короткостроковій і довгостроковій перспективі зміна курсу призводить до падіння ВВП, однак через 4-6 періодів курс зумовлює зростання ВВП. Така економічна поведінка пояснює економічну політику

уряду Угорщини, яка спрямована на відкладення терміну прийняття євро, що дає додаткові інструменти керування національним господарством;

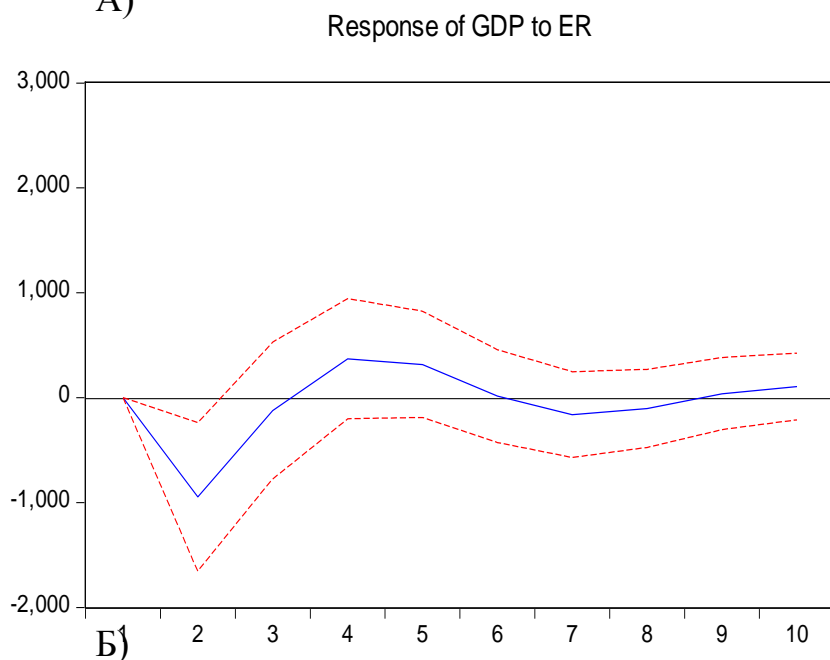
– різке поліпшення поточного рахунку платіжного балансу Республіки Угорщина призводить до зростання ВВП, що корелюється з класичними економічними теоріями коригування платіжного балансу;

– імпульсні шоки ВВП на ВВП свідчать, що в довгостроковій перспективі угорська економіка буде знаходитися в стадії рецесії.

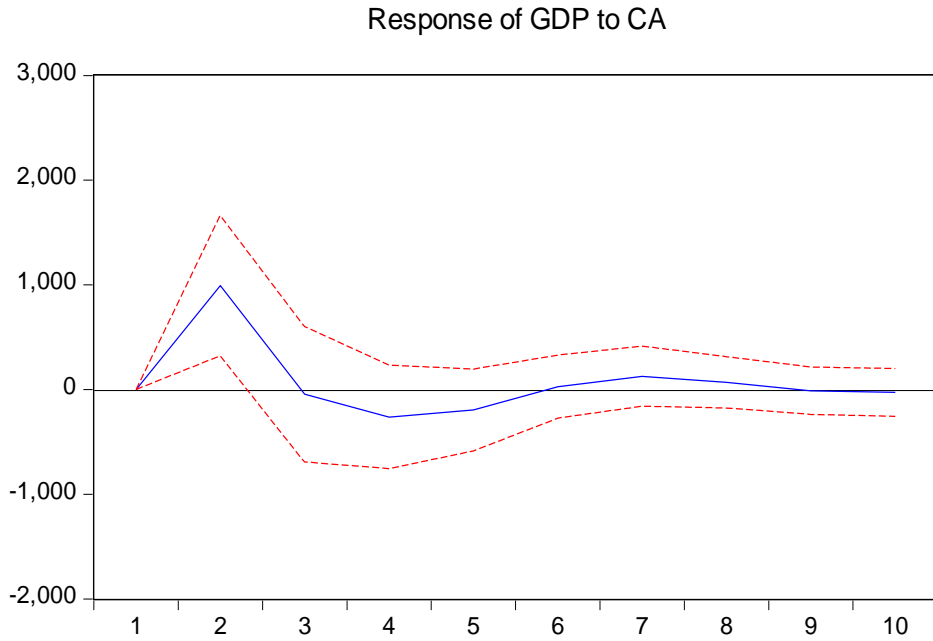
Результати моделювання наведено на рис. 2.14.

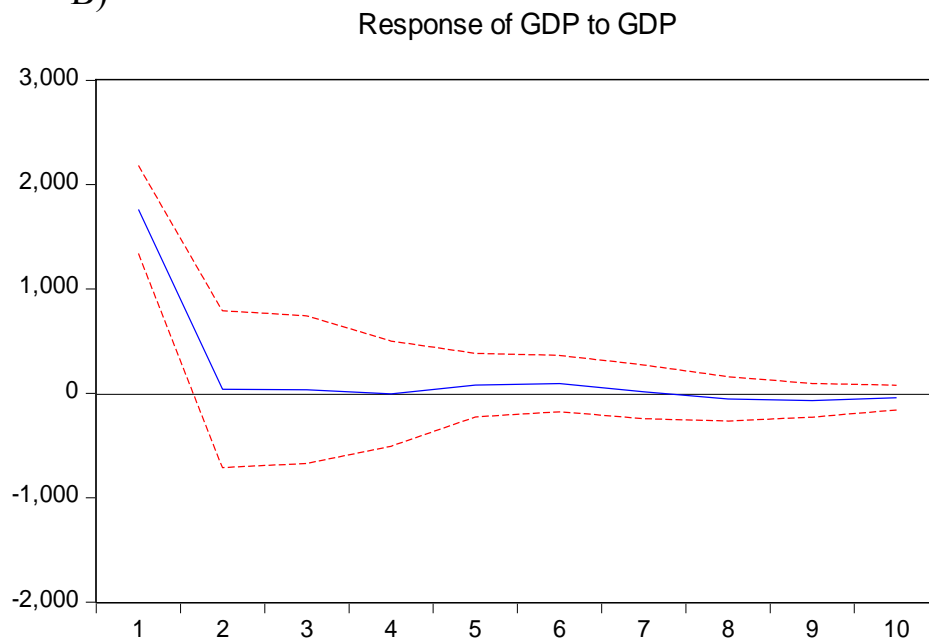
A)

Б)

B)

Г)

Рис. 2.14. Імпульсні шоки ВВП Республіки Угорщина на а) ставку центрального банку; б) обмінний курс; в) поточний рахунок; г) ВВП

Отже, після приєднання до ЄС економічна система Республіки Угорщина зазнала значних змін, які полягають у значному притоці європейського капіталу до національної економіки в докризовий період. Саме цей факт дозволив збалансувати угорську економіку через позитивне

значення сальдо фінансового рахунку при одночасному від'ємному сальдо поточного рахунку. Це відбувалося паралельно з нарощуванням об'ємів зовнішнього боргу.

Традиційним для України є від'ємне сальдо рахунку поточних операцій, що пов'язано з негативним торговельним балансом, залежністю України від імпорту енергоносіїв, високим рівнем тіньового сектору тощо. Разом з тим, фінансовий рахунок, за виключенням декількох кварталів, не покриває від'ємне сальдо поточного рахунку переважно через низький рівень залучення капіталу до України. Це не дозволяє Національному банку акумулювати резерви на рахунках і призводить до негативного впливу консолідованого платіжного балансу на українську економіку.

Це є однією з ключових відмінностей українського та угорського платіжних балансів.

Така економічна характеристика платіжного балансу зумовлює динаміку ВВП України (рис 2.15).

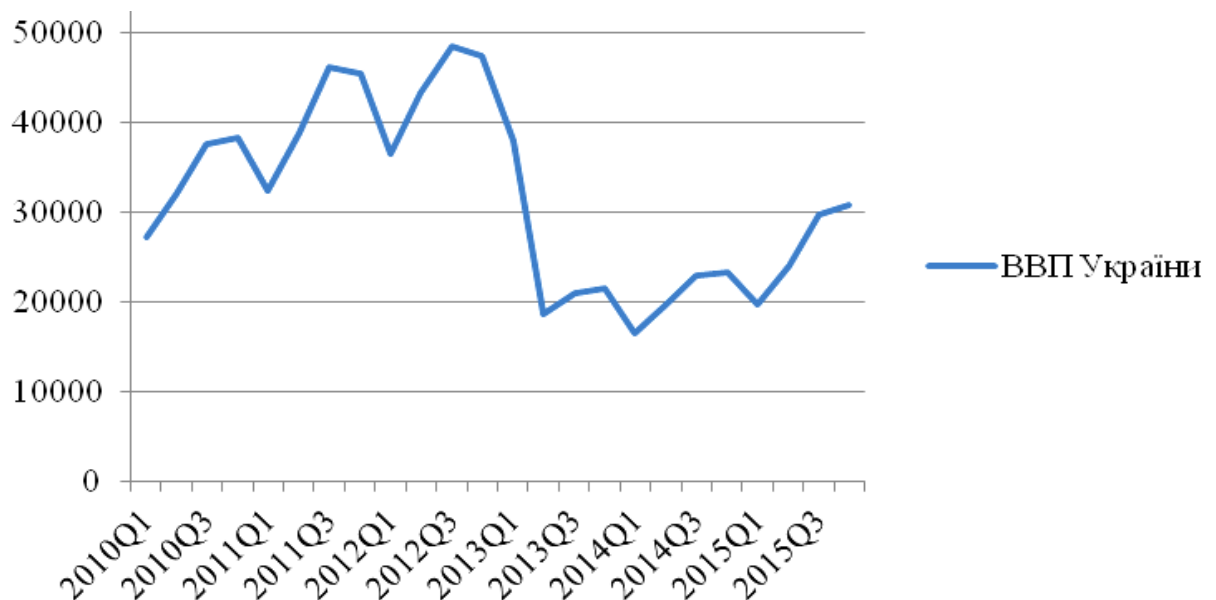

Рис. 2.15. Динаміка ВВП України, 2010-2015 рр., млн дол. США.

Складено автором за [31]

У 2014 році вітчизняна економіка відчувала на собі впливи створених раніше дисбалансів як зовнішніх, так і внутрішніх. Також несприятлива

цінова кон'юнктура на зовнішніх ринках, військовий конфлікт на Сході України, торгівельна війна з Російською Федерацією негативно позначилися на економіці країни. У цьому контексті зробимо аналіз торговельного балансу України, який через події останніх 2 років зазнав структурних змін (рис. 2.16.)

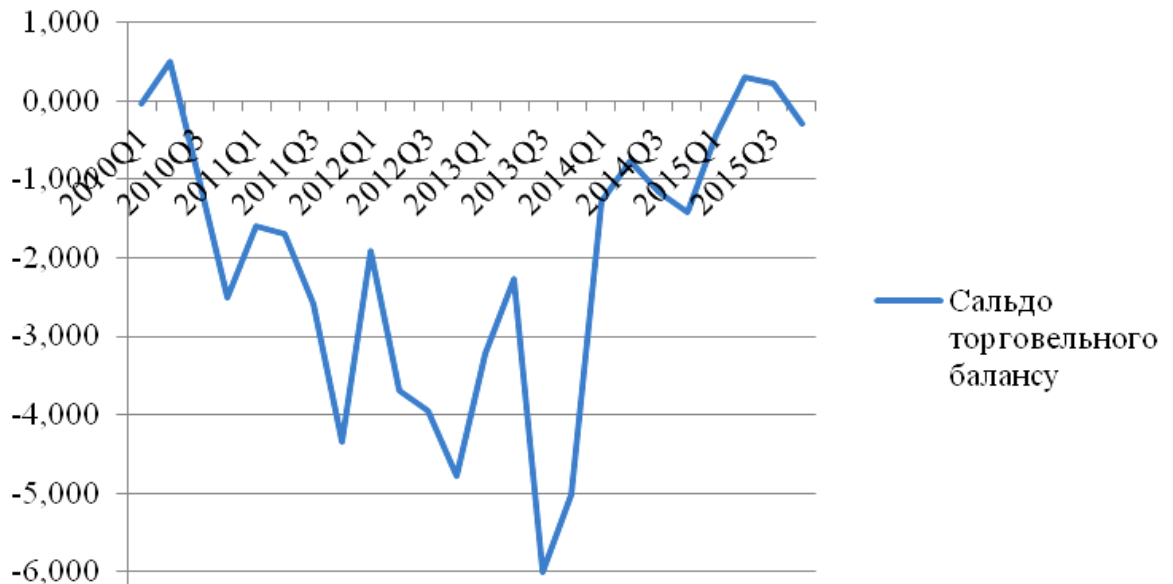

Рис. 2.16. Динаміка сальдо торговельного балансу України, 2010-2015 рр., млн дол. США. Складено автором за [31]

У географічному розрізі імпорту товарів з Росії скоротився на 40,2%, його частка в загальному імпорті знизилася з 21,5% до 19,1%. Імпорту товарів з країн ЄС зменшився на 28,1%, натомість його частка в загальному імпорті зросла, а обсяг експорту товарів до країн ЄС склав 11,685 млрд дол. США, або 33,8% від загального обсягу експорту, і зменшився, порівняно з відповідним періодом 2014 року, на 26%. Імпорту товарів з країн ЄС перевищив 14 млрд дол. США і склав 40,9% від загального обсягу і зменшився, порівняно з аналогічним періодом 2014 року, на 26,9% [116, с. 4].

У зв'язку зі вступом в силу Угоди про асоціацію з ЄС до 2016 року від'ємне зовнішньоторговельне сальдо України може зрости до 1 млрд дол. США. Поступове відкриття вітчизняного ринку для підприємств Євросоюзу, перш за все, буде стимулювати нарощування імпорту в Україну. Крім того, в

умовах високої імпортозалежності вітчизняної промисловості, можливе збільшення присутності українських виробників на європейському ринку також призведе до зростання імпорту. Як наслідок, негативне сальдо зовнішньої торгівлі України може збільшитися до 1 мільярда доларів.

Така економічна поведінка призвела до накопичення значних обсягів зовнішньої заборгованості в Україні. Валовий зовнішній борг України в четвертому кварталі 2015 року скоротився на 5,1% – до 118,729 млрд дол. США [31].

Запозичення в секторі державного управління знизилися на 3% – до 35,959 млрд дол. США, тоді як у Нацбанку – зросли на 9,4%, до 6,708 млрд дол. США. Інші сектори економіки зменшили свої зовнішні зобов'язання на 6,6% – до 54,677 млрд дол. США, депозитні корпорації – на 10,1%, до 12,823 млрд дол. США [31].

При визначенні чинників, що спричинили погіршення стану фінансового рахунку платіжного балансу слід дослідити коливання ставки рефінансування НБУ (рис. 2.17.).

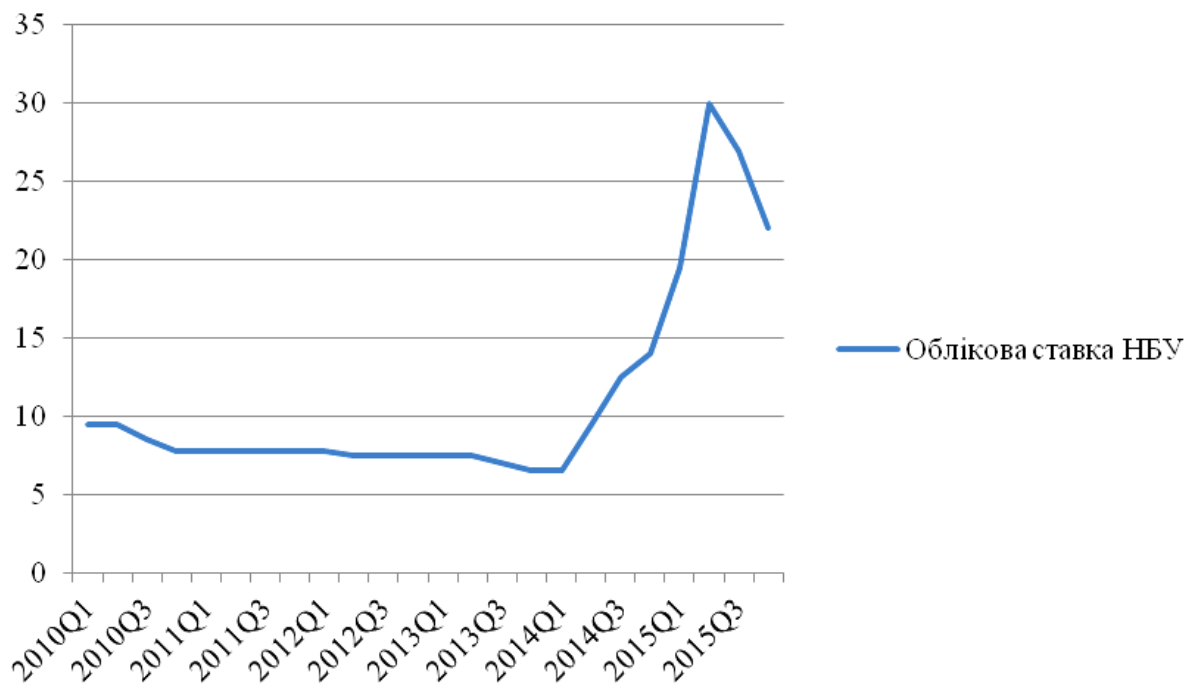

Рис. 2.17 Динаміка облікової ставки НБУ, %.

Складено автором за [31]

На основі методики, яка запропонована в п. 1.3, ми використовуємо метод векторної авторегресії для оцінки впливу шоків на ВВП України (додаток А).

Враховуючи значну залежність української економіки від зовнішніх товарних ринків, а також її відкритість, інтерпретація отриманих результатів буде наступною для України:

- великий тіньовий сектор, майже відсутність реальних прямих іноземних інвестицій в українську економіку позбавили статистичного впливу облікової ставки на подальший розвиток ВВП. Як видно з моделі, коливання відбуваються навколо нульового показника;

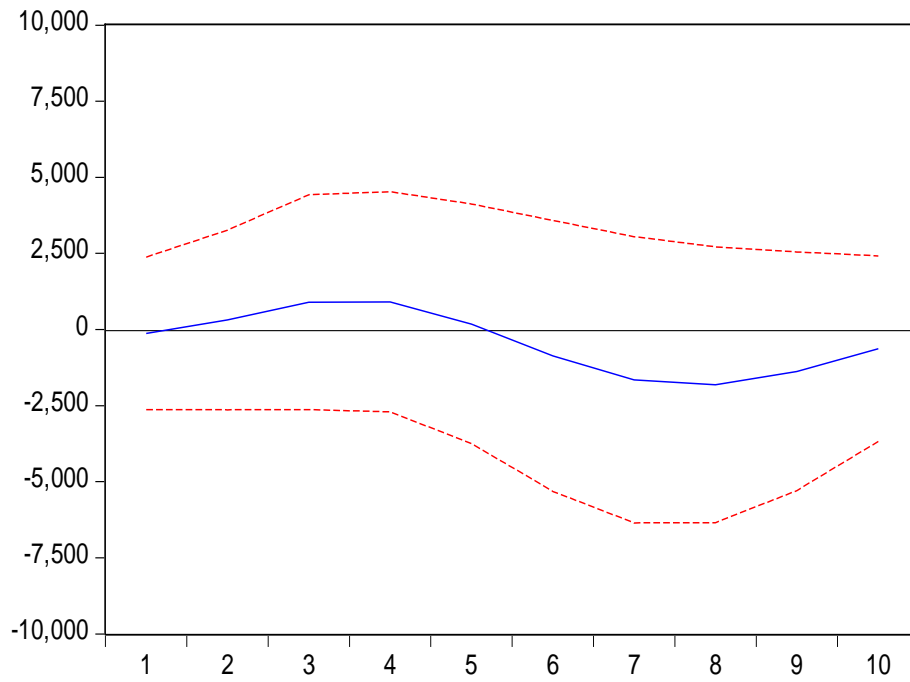
- монетарна політика НБУ щодо штучного підтримання курсу в період з 2010 по 2013 рр. призвела до негативного впливу курсу євро (та долара) на розвиток української економіки. У довгостроковій перспективі подальша девальвація гривні буде змушеною, однак не принесе позитивного ефекту для економічного зростання;

- покращення сальдо поточного рахунку має статистично позитивний вплив на ВВП в Україні. Незважаючи на від’ємне значення, через значні об’єми тіньового сектору економіки України поточний рахунок може позитивно впливати на економічне зростання в Україні;

- імпульсні шоки ВВП на ВВП свідчать, що в довгостроковій перспективі українська економіка буде знаходитися в стадії рецесії.

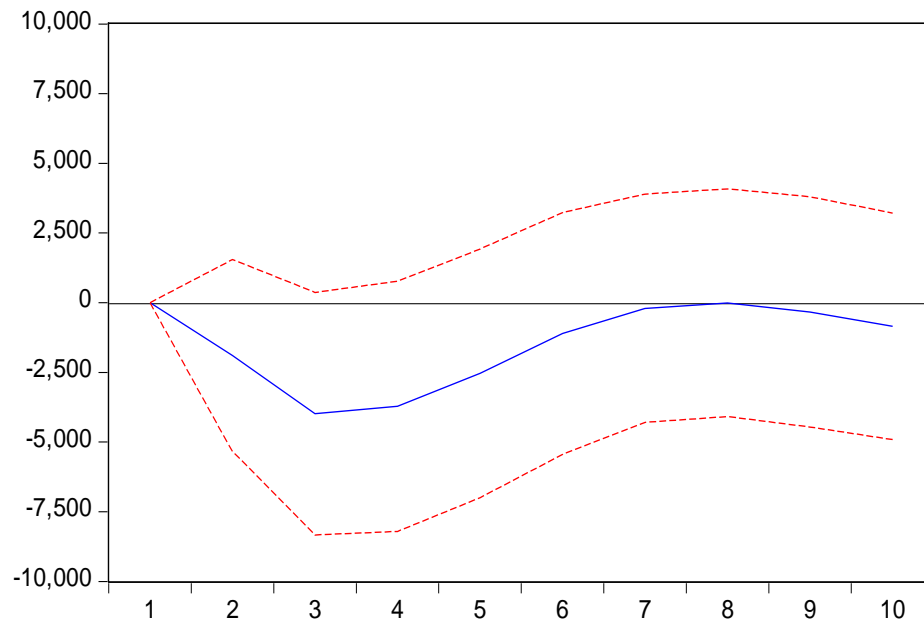
Результати моделювання наведено на рис. 2.18.

Response of GDP to INTEREST

A)

Response of GDP to ER

B)

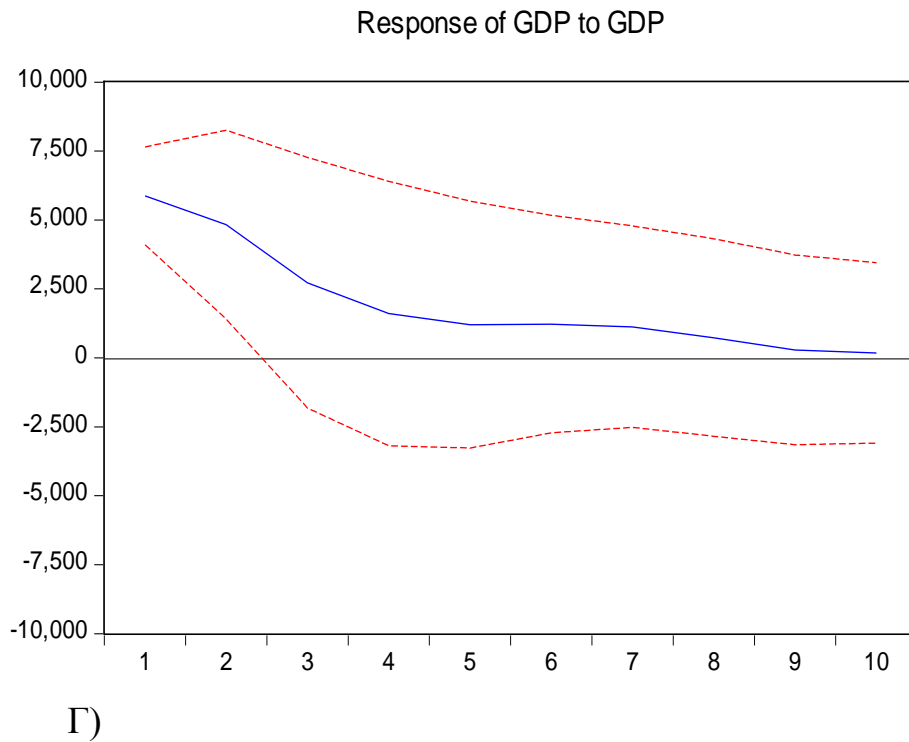
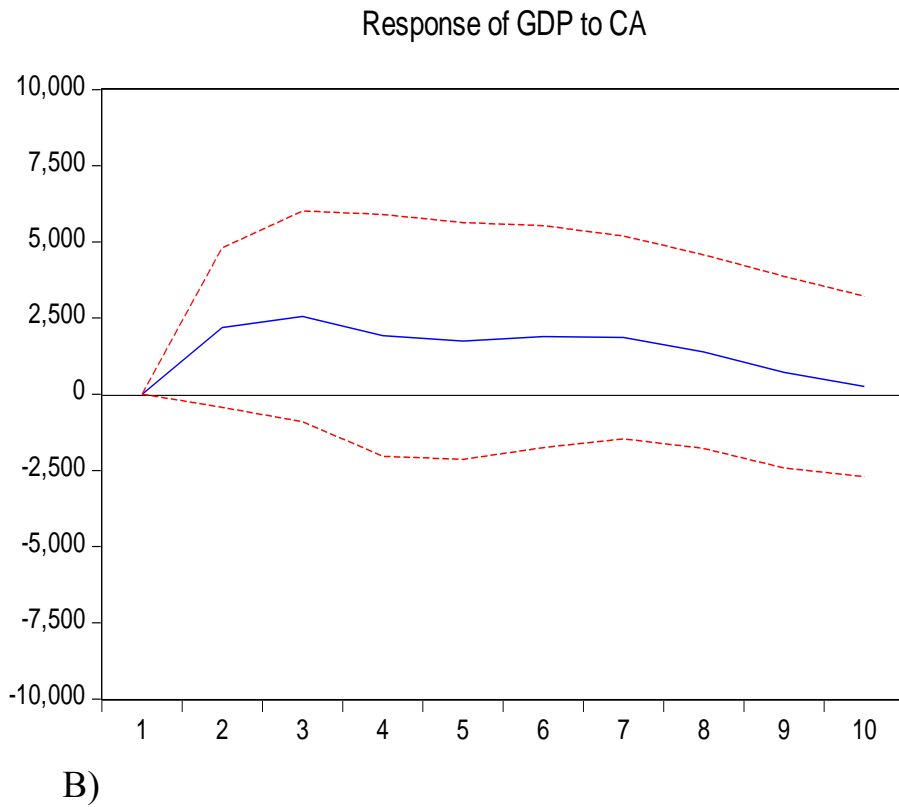

Рис. 2.18. Імпульсні шоки ВВП України на: а) ставку центрального банку; б) обмінний курс; в) поточний рахунок; г) ВВП

Отже, на момент початку реалізації Угоди про Асоціацію з ЄС, українська економіка знаходиться в фазі економічного спаду. Враховуючи відкритість економіки України, є небезпека подальшого погіршення стану

платіжного балансу саме через імпорт з ЄС усіх видів товарів – від енергоносіїв до продуктів харчування. Однак велика частка економіки України, яка знаходиться в тіні, може стати балансуєчим інструментом, який вирівнює статистичні флуктуації показників моделі.

Наслідки світової економічної кризи зумовили іноземних інвесторів виводити капітал з Угорщини, при цьому спостерігається подальше покращення позитивного сальдо поточного рахунку платіжного балансу.

Угорському уряду вдалося стримувати інфляцію на середньоєвропейському рівні при одночасному небезпечному рівні зовнішньої заборгованості [118, с. 61].

Необхідно відмітити і українсько-угорську міжбанківську співпрацю. Так українськими банками, починаючи з 1992 року, була налагоджена робота з такими комерційними банками Республіки Угорщина, як Угорський кредитний банк (Magyar Hitel Bank), Центральноєвропейський банк (CIB Kozep-europai Nem-zetkozi Bank), OTP Bank. Таким чином, гостра конкурентна боротьба в банківській системі Республіки Угорщина призводить до покращення банківських технологій та банківських продуктів для залучення потенційних клієнтів комерційних банків країни [119, с. 30].

В угорських банках практично немає національного капіталу. Загалом банківська система Республіки Угорщина перебуває у складному становищі, оскільки, за стандартами Центральної Європи, усі угорські банки досить невеликі за розмірами. У кінці 2005 р. лише 4 банки мали активи, вартість яких перевищувала 3 млрд дол. США. Крім того, проблеми є і в угорській економіці – дефіцит бюджету і поточних статей платіжного балансу перевищує 5% від ВВП [120, с. 33].

Усього ж в Республіці Угорщина нині працюють понад тридцять банківських організацій, більшість з яких є підрозділами іноземних банків. Це комерційні банки, за винятком невеликої кількості спеціалізованих банків, що займаються іпотечним кредитуванням і фінансуванням експортно-імпортних операцій [121, с. 213].

Три найбільші банки Республіки Угорщина є колишніми державними. Більшістю банків володіють іноземні інвестори. Лише 2 банки з активами у розмірі 3-4% активів банківської системи належать місцевим інвесторам. В основному угорськими інвесторами є невеликі фінансові групи.

Однак угорська банківська система є прогресивною в багатьох аспектах. Так історія існування дворівневої банківської системи в Республіці Угорщина починається з рекордного терміну для посткомуністичних країн і починає свій відлік з 1987 року. З 1 січня 1987 р. Національний банк Угорщини починає виконання класичних функцій центрального банку розвинених країн. Законодавчо усі обов'язки центрального банку Республіки Угорщина були закріплені в Законі «Про Національний банк Угорщини», який був прийнятий у 1991 році. Національний банк Угорщини є державним, оскільки його акції належать державі як основному акціонеру Міністерства фінансів. Даний банк є незалежним від уряду і звітує перед парламентом про свою діяльність. Головним органом щодо здійснення монетарної політики є Рада центрального банку [122].

Однак банківська система Республіки Угорщина у період становлення зазнала негативного впливу. Могутня банківська криза, яка негативно вплинула на загальний стан економіки країни у 2009 р., спричинила втручання держави. Санація кризових держбанків обійшлася платникам податків у 350 млрд форинтів, що було еквівалентно 10% від ВВП країни. Завдяки оперативному втручанню банківська і фінансова системи вийшли з піку кризових наслідків, проте поспішність і всеохоплення державного втручання вкрай негативно позначилися на розвитку банківської системи. Банківська система стала інертною і постійно потребувала допомоги з боку держави, що, у свою чергу, не призводило до очікуваної активної діяльності у сфері банківських послуг .

Ефективними «ліками» стала жорстка конкуренція з боку іноземних банків. Уряд зробив банківський сектор відкритим для іноземних капіталів. Частка контрольованих іноземцями національних банківських активів до

1995 року зросла до 25%, а на початок 2007 року перевищувала 60%. Це значний показник не лише за виміром Східної Європи, але й для латиноамериканських країн, які ніколи не характеризувалися своєю закритістю [123, с. 46].

Водночас почав зростати тиск на великі банки, які залишалися державними, оскільки з кожним роком зростала клієнтська база і сегменти ринку банківських продуктів і послуг усе більше заповнювалися. Це все і призвело до неминучої необхідності, відповідно до вимог конкурентної боротьби, другої хвилі приватизації.

Перший етап роздержавлення у кінці 80-х рр., коли була зроблена ставка на великих корпоративних клієнтів, мав багато негативних наслідків. Клієнти-акціонери використовували банківські кредити для задоволення своїх потреб, що призвело до загальнонаціональної боргової кризи. Досвід Чехії показав, що залучення дрібних приватних акціонерів також підвищує ефективність роботи банків і не виводить їх з-під державного впливу. Тому другий етап банківської приватизації 1996-1997 років врахував старі помилки. Сьогодні ставка робиться на залучення іноземних стратегічних інвесторів [124, с. 68].

Щодо особливостей розвитку другого рівня банківської системи Угорщини, комерційних банків, необхідно зазначити, що німецькі та австрійські банки в Республіці Угорщина впроваджують значну агресивну політику. Так за сумарними активами австрійські Raiffeisen Bank і Creditanstalt Bank ввійшли, за підсумками 1996 року, у вісімку найбільших банків Республіки Угорщина. Німецький Bayerische Landesbank викупив контрольний пакет у четвертому за розміром угорському банку. У восьми з десяти найбільших банків іноземці мають більше 50%. Два банки, що залишилися, (найбільші за сумарними активами) є національними. Водночас конкуренція і в цьому секторі стає все гострішою. На сьогодні держава контролює не більше 15% національних банківських активів і темпи приватизації не сповільнюються [125, с. 122].

Схожі особливості економічного падіння, відсутність стабільних прямих іноземних інвестицій в докризовий період, і, водночас, залежність економік від взаємних експортно-імпортних операцій по багатьом видам товарів – від енергоносіїв до продуктів харчування, свідчить про те, що необхідно проаналізувати динаміку та структурні зміни в торгівлі між Україною та Республікою Угорщина, які відбуваються під впливом зовнішніх чинників.

2.3. Динаміка та структурні зрушення у взаємній торгівлі України та Республіки Угорщина під впливом зовнішніх чинників

Аналіз динаміки і структури українсько-угорського торговельного співробітництва вимагає визначення кількісних і якісних параметрів зовнішньоторговельних відносин країн. У контексті міжнародних відносин держав показовими є середньорічні показники зовнішньоекономічної активності, що дозволять визначити партнерські позиції країн на міжнародній арені.

За роки партнерства між країнами підтримуються тісні політичні контакти на рівні глав держав і урядів, міністерському і міжпарламентському рівнях, результатом яких є міждержавні документи, що сприяють зовнішньоторговельним відносинам цих країн з перспективою трансформації в стратегічний формат. Важливий сегмент системи міжнародних відносин – система взаємовідносин двостороннього українсько-угорського зовнішньоторговельного співробітництва. Республіка Угорщина та Україна залишаються важливими зовнішньоторговельними партнерами. При цьому динаміка взаємної торгівлі в 1995-2014 рр. була різноспрямованою: періоди відносного зростання змінювалися уповільненням та знову підйомом, а в останні роки спостерігається істотне нарощення темпів взаємного товарообігу. Тенденція розвитку двосторонньої торгівлі України та Республіки Угорщина з 1995 р. відтворювала практично постійне збільшення її обсягів, з деякими спадами у 1999 р., 2003 р., 2008 р. та 2011 р [126, с. 63]. Причиною таких коливань були світові кризові процеси, вступ Республіки

Угорщина до ЄС, світова фінансова криза та нестабільна політична ситуація на Україні відповідно до цих років. Такий циклічний характер обсягів торгівлі залежить від світових процесів, зміни цін, зміни попиту на товари (рис. 2.19).

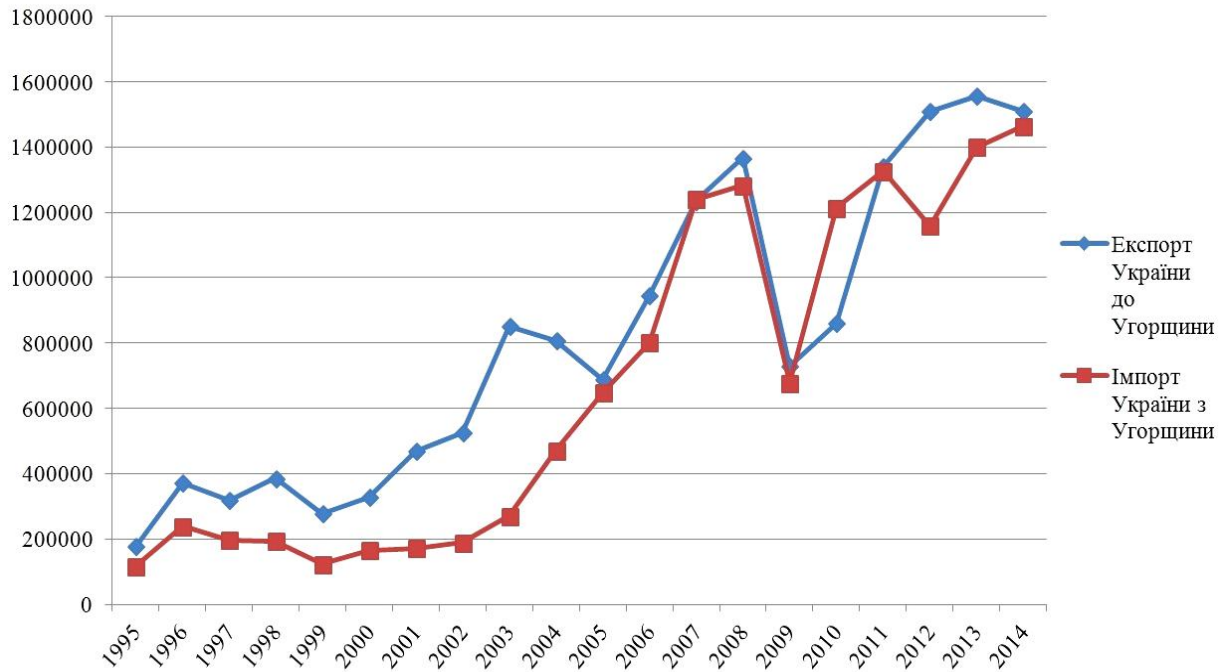

Рис. 2.19. Динаміка українсько-угорського товарообігу, 1995-2014 рр., тис. дол. США. Складено автором за [105]

Хоча треба зазначити, що обсяг експорту України до Республіки Угорщина з 1995 р. по 2014 р. зріс у 8,5 разів, становив у 2014 р. 1,5 млрд дол. США, а імпорт – зріс у 12,5 разів – 1,4 млрд дол. США відповідно [105].

Однак різке падіння обсягів українсько-угорського експорту та імпорту в період світової фінансової кризи 2008-2009 рр. (з 1,2 млрд дол. США до 730 тис. – в експорті, з 1,2 млрд дол. США до 678 тис. – в імпорті) найбільший вплив мало на вартісні обсяги товарообігу, ніж нестабільність української економіки 90-х років, політична криза на Україні після 2012 р. і вступ Республіки Угорщина до ЄС [105].

З 1995 р. Україна мала позитивне сальдо торговельного балансу, за винятком 2007 та 2010 років, коли імпорт мав незначне перевищення,

пов'язане зі скороченням постачання Україною російського палива до країн ЄС [105].

З 1995 р. по 2005 р. основною товарною позицією в експорті України до Республіки Угорщина була 27 група УКТ ЗЄД – паливні, поступово знижуючи частку в загальному обсязі експорту з 25,1% до 14% (Додаток Е).

З 2006 по 2014 р. на перше місце за обсягом в українському експорті вийшла 85 група – електричні машини та устаткування, нарощуючи частку в загальному обсязі експорту з 18,2% до 37,9%. Треба зазначити, що з 2006 по 2007 рр. ця частка збільшилася вдвічі, а до 2010 р. (докризовому на Україні) - зросла в 3,3 рази відповідно до 2006, коли ця група вийшла на перші позиції, і становила 60,8% від загального обсягу експорту України до Республіки Угорщина. У зв'язку з політичною кризою на Україні частка 85 групи скоротилася до 37,9% у 2014р., що досягло рівня кризового 2008 р [105].

Друге місце за товарними групами за досліджуваній період з 1995 по 2014 рр. не виявило такої стабільності, як перше. Коливання відбувалися між товарними групами 72, 29, 76, 44 та 27.

Більш-менш стабільними були 76 (1996-2001 рр. – зменшуючи частку з 20,2% до 16,2%) та 44 група, яка змінила її у 2002 році з 12,7% в загальному обсязі експорту, протримавшись на 2 позиції до 2005 р. (10,6%). Подальший період з 2006 по 2014 рр. характеризувався чергуванням 72, 27 та 85 груп, при чому частка другої позиції коливалася з 6,2% до 32,1% [105].

На третьому місці з 1995 по 1998 р. переважала 29 товарна група, частка якої збільшувалася з 8,4% до 12,4% відповідно. Період з 1999 по 2005 р. характеризувався чергуванням 44, 10, 76, 85 груп, частка яких коливалася в різні роки з 8,6% до 14,0%. У 2006-2014 рр. 27, 29 та 72 групи посідали третє місце в експорті України до Республіки Угорщина. Більш стабільною була 27 група, яка з 2012 р. вийшла на перше місце і склала 17,2% від загального обсягу експорту і залишилася на провідних позиціях у 2014 році [105].

По четвертій позиції простежується ще більше коливання часток груп товарів за період 1995-2014 рр. Частка цієї позиції не перевищувала 11,3% і

чергувалася між такими групами як: 26, 31, 72, 44, 85, 84 в різні роки. Переважання 29 товарної групи було помітне в період з 1999 р. по 2006 р., а 26 – з 2011 р [105].

П'яте місце серед основних експортних груп у різні роки займали 85, 28, 31, 72, 26 товарні групи. З 2009 р. цю позицію розділяють дві товарні групи - 44 та 62, частка кожної з яких не перевищує 3,8% від загального експорту.

З таблиці видно, що протягом досліджуваного періоду найбільш стабільними були наступні групи товарів: 27 група всі зазначені роки була присутня в українському експорті, частка її збільшувалася з 1995 р. по 1997 р. і мала максимальне значення за весь період – 33,0%. Спад в українській економіці кінця 90-х був причиною спаду експорту 27 групи, стабілізація якої відбулася лише у 2002 р. Після вступу Республіки Угорщина до ЄС, вона дещо скоротила закупівлі зі східних країн, диверсифікувавши свої поставки та відкривши ринок для інших країн ЄС. Світова криза 2008 р. позначилась на торгівлі двох країн, і збільшити показники частки експорту 27 групи вдалося лише до 2012 р. до 17,2%, однак це на 7,9% нижче, ніж було у 1995 р. [105].

Іншою групою, частка якої в експорті України з 1995 по 2007 р. коливалася від 8,4% до 14,6%, була 29. Однак після 2008 р. ця група не входила навіть до п'ятірки експорту України до Республіки Угорщина.

Левову частку з 1996 по 2002 р. складала 76 товарна група, адже Україна була виробником алюмінію, і його частка в українському експорті до Республіки Угорщина коливалася від 11,3% до 20,2%, що мало велике значення для експортних поставок України [105].

Іншою важливою товарною групою, яка характеризувала Україну як важливого постачальника деревини, була з 1998 по 2014 р. 44 група. Її частка в різні роки складала від 2,6% до 12,7%, при чому падіння цієї частки спостерігається з 2005 р. і на 2014 р. вона становила 3,8%.

72 група – з 2006 р. по 2014 р. займала одне з перших місць в українському експорті до Республіки Угорщина, частка якої коливалася від

5,2% в кризові роки до 36,0% та 25,3% в останні роки, що говорить про відновлення експортостачальної галузі України до Республіки Угорщина.

Товарною групою, яка представляє найбільший інтерес, є 85. Різке зростання її частки припадає на 2007 р., коли вона склала 41,2%, що у 2,3 рази більше, ніж у попередній рік. Її пік припадає на 2010 р., частка лише однієї групи тоді становила 60,8% від загального експорту до Республіки Угорщина і яка залишалась на рівні 37,9% у 2014 р. Аналізуючи період з 2011 по 2014 р., можна простежити, що частка трьох груп – 27, 72, 85 – від загального експорту України до Республіки Угорщина становила 70-85%.

Аналізуючи імпорт України з Республіки Угорщина (Додаток Е), треба зазначити, що перше місце в різні роки займали певні групи товарів: 30, частка яких до 1999 р. складала 15-19%, 83, 22 – від 14,6% до 20,8% в 90-х роках. 30 група займала перше місце з 1995 по 1999 роки, адже ринки країн колишнього СРСР були основними для постачальників угорської фармацевтичної продукції. У період з 2002 по 2004 р. на перше місце вийшла 39 товарна група з часткою в 14-17% у загальному імпорті України з Угорщини [105].

Тривалий період (2006-2012 рр.) значну частку (22-40%) складала 85 група, що мала ідентичну ситуацію в українському експорті. Взаємні поставки товарів 85 групи свідчать про взаємозв'язок двох країн у торгівлі електричним устаткуванням. 2013-2014 рр. характеризуються превалюванням частки 27 групи (23,7% та 36,7% відповідно) у зв'язку з реверсними поставками газу до України через Республіку Угорщина [105].

На другому місці доволі компактно розташувалися наступні товарні групи: 84 та 39 групи склали разом близько 20% у період з 1997 по 2002 р. З 2005 по 2012 р. ця група займала від 9 до 18% у загальному обсязі українського імпорту з Угорщини. У 2002 та 2009 рр. на другу позицію вийшла 30 група, частка якої склала 13,1% та 12,9% відповідно. І вже у 2013-2014 рр. 85 група, скоротивши поставки через нестабільну політичну

ситуацію на Україні, забезпечила частку в 15% від загального обсягу імпорту з Республіки Угорщина.

Що стосується третьої та четвертої позицій, їх коливання за групами та роками значно відрізняються від попередніх позицій. У різні роки це були групи 84, 30, 39, 85, частка яких не перевищувала 13%.

П'яте місце серед груп імпорту відводиться 27, 84, 85, 48, 87 групам. Їх частка в загальному обсязі імпорту з Республіки Угорщина коливалася в межах 5,3-8,3%, що є незначною, порівняно з іншими позиціями та частками українського експорту [105].

З таблиці видно, що протягом досліджуваного періоду найбільш стабільними були наступні групи товарів: 30 та 39 групи всі зазначені роки були присутні в українському імпорті. Фармацевтична галузь Республіки Угорщина забезпечувала ринок України в 90-х роках і до вступу до ЄС. Тоді її частка була достатньо значною, порівняно з іншими групами, і становила 10-19% .

Після вступу Республіки Угорщина до ЄС, вона диверсифікувала свої поставки в нові для неї країни Союзу, тому частка угорського експорту цієї групи на Україну поступово зменшувалася і досягла 7,8% у 2014 р. Подібна ситуація спостерігалася в товарній групі 84, частка якої почала зменшуватися після приєднання Республіки Угорщина до ЄС з 12,9% у 2003 р. до 3,7% у 2014 р. Інша група товарів – 39 – хоча і мала деякі коливання з піками у 1999, 2005 та 2012 рр., що чітко відтворює основні процеси, які відбувалися в світі та в досліджуваних країнах у ці часи, зберігала достатньо стабільну частку в загальному обсязі імпорту на рівні 10-20% [105].

85 група знов заслуговує на увагу, адже майже дворазове зростання її частки відбулося у 2007 р. з 22,6% до 40,3%, що склало максимум у цій групі. На фоні світової фінансової кризи та політичної ситуації на Україні в останні роки частка зменшувалася і у 2014 р. склала 15,1%.

У 2013-2014 рр., у зв'язку з реверсними поставками газу до України, частка 27 групи зростає до 23,7% та 36,7% відповідно, частка якої у 2014 р.

разом з 85 групою складала більше половини відсотків в загальному імпорті з Республіки Угорщина.

Порівняльний аналіз зміни товарної структури зовнішньої торгівлі України та Республіки Угорщина наведено у табл. 2.3. Поділ за періодами 1995–2000, 2000–2006, 2006–2010 і 2010–2014 рр. пов'язаний з відмінностями в переважанні тих чи інших груп товарів у різні періоди досліджуваного відрізка часу [105].

Таблиця 2.3

Структурні зрушення у зовнішній торгівлі України та Республіки Угорщина,
1995–2014 рр.

Роки	Коефіцієнт структурних зрушень	
	Експорт	Імпорт
1995–1996	35,0589	48,7777
1996–1997	23,6107	24,3634
1997–1998	19,5020	26,0679
1998–1999	20,0605	32,1191
1999–2000	18,4978	15,3601
2000–2001	25,9023	11,0464
2001–2002	25,6302	5,7692
2002–2003	20,7918	6,0664
2003–2004	19,9265	15,2632
2004–2005	16,1737	20,4561
2005–2006	27,4994	18,2246
2006–2007	26,4639	16,9132
2007–2008	17,1386	14,1193
2008–2009	23,9593	15,4756
2009–2010	16,8475	28,6316
2010–2011	21,2071	25,8562
2011–2012	10,7729	15,7460
2012–2013	21,3218	15,3284
2013–2014	12,9107	16,9895

Таблиця розрахована автором за матеріалами [105]

Структура експорту України до Республіки Угорщина у 1995–2014 рр. змінилася більш суттєво, ніж структура імпорту. Абсолютні структурні зрушення експорту в цей період становили 45, 61%, а імпорту – 41,45% (див. Додаток Е). В річній динаміці можна побачити, що зміни з експорту не були

значно суттєвими, та коливання показника були в межах 5–12%, а з імпорту коливання в окремі періоди були різкими майже вдвічі. Однак коливання структурних зрушень були спадаючими за досліджуваний період і до 2014 р. становили 12,9% та 16,9% в експорті й імпорті відповідно [105].

Розглянемо основні структурні зрушення в експорті за весь досліджуваний період 1995 – 2014 рр. (табл. 2.4).

Перший період структурних зрушень приходить на 1995–2000 рр. Основними факторами нестабільності у 1995–1996 рр. були товари груп 76 (алюміній і вироби з нього) – 18,4% та 72 (чорні метали) – 12,9%, далі йдуть 85 група (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку) – 7,5% і 31 (добрива) – 6,1%. Інші структурні зміни товарних груп коливалися в межах 0,01% – 4% [105].

На відміну від попереднього періоду, 1996 – 1997 рр. не були характерні такі амплітудні коливання. Хоча структурні зрушення в цей період відбулися за рахунок наступних груп: 27 (палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки) – 7,9%; 76 (алюміній і вироби з нього) – 6,6%; 29 (органічні хімічні сполуки) – 5,1%; та 31 (пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них) – 5,1%, їх коливання були незначними, а структурні зрушення інших груп взагалі були в межах 0,01% – 2,9%. Загалом, амплітуду коливань структурних зрушень цього періоду можна вважати помірною [105].

У період з 1997 – 2000 рр. основними важелями структурних зрушень були дві групи – 27 (палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки) та 10 (зернові культури). Причому коливання структурних зрушень по 27 групі зменшилися з 11,9% до 4,8%, а по 10 групі, навпаки, можна бачити збільшення з 4,9% до 12,4%, що показує суттєвість впливу в структурних зрушеннях в експорті. Однак треба зазначити, що після 2000 р. 10 група більше не мала впливу на структурні зрушення в експорті, адже обсяги торгівлі зерновими культурами України поступилися торгівлі паливом, через активну участь України як транзитної держави в поставках до Європи [105].

Таблиця 2.4

Структурні зрушення в експорті України до Республіки Угорщина,
1995–2014 рр.

Екс-порт	10	27	29	31	72	76	84	85	90	Структурні зрушення
1995-1996	0,1300	0,0300	4,1600	1,0100	6,1100	12,8800	18,4100	0,2300	7,5000	35,06
1996-1997	0,1562	7,9131	5,9745	5,1782	5,1712	2,9528	6,6142	0,8608	0,2380	23,61
1997-1998	4,9025	11,9421	0,0755	2,1700	0,8935	0,4063	1,0615	0,5053	0,3352	19,50
1998-1999	7,6014	4,1166	0,3709	2,9635	3,4735	1,0748	2,0588	1,1613	0,2061	20,06
1999-2000	12,3757	4,8008	0,0721	0,1412	0,1596	1,4528	0,7376	0,8633	1,6211	18,50
2000-2001	0,9219	7,7879	0,3677	1,2191	0,9751	2,4521	1,2178	13,1171	7,9225	25,90
2001-2002	4,4050	7,6058	0,2119	1,4330	0,6067	2,1534	4,9398	14,1331	0,9254	25,63
2002-2003	3,5477	1,9265	0,1288	1,4267	0,1187	0,5292	3,9768	2,0618	0,4957	20,79
2003-2004	2,6569	0,5896	0,3100	1,4904	0,1393	2,7689	1,7017	2,3602	3,6306	19,93
2004-2005	1,5674	5,0087	0,6797	2,1014	0,2548	0,3925	0,5444	0,2795	3,3715	16,17
2005-2006	4,9679	2,3511	0,7679	3,5557	2,0720	8,9399	3,6821	5,1787	9,5709	27,50
2006-2007	1,0632	1,1622	0,1480	2,9446	1,4819	11,1794	0,0282	1,3198	23,0124	26,46
2007-2008	0,3171	1,8087	0,0574	5,3724	0,6499	9,9525	0,6152	0,0055	1,7552	17,14
2008-2009	2,0299	3,3462	0,2373	2,6467	0,7880	10,0349	0,5766	0,3921	13,1072	23,96
2009-2010	2,3085	4,1108	0,5159	1,3814	0,1144	4,0861	0,0690	0,1170	8,2023	16,85
2010-2011	0,0810	9,5525	0,0442	0,0565	0,4699	10,3199	0,0052	0,3412	12,8807	21,21
2011-2012	0,2939	1,7302	0,6983	1,1698	0,4885	6,5145	0,0999	0,3895	3,8585	10,77
2012-2013	0,1762	0,8546	0,1439	0,1597	0,3843	18,1036	0,0357	0,6640	11,9247	21,32
2013-2014	0,0045	0,2259	0,0044	0,0755	0,3346	10,7327	0,0154	0,1273	5,7568	12,91

Таблиця розрахована автором за матеріалами [105]

Різкий стрибок у 1997 р. у 27 групі до 12% пов'язаний зі зростанням цін на нафту. Треба зазначити, що 76 група після 1996 р. не впливала на структурні зрушення в експорті України до Республіки Угорщина, коливання були в межах 0,02% – 4%.

Новий період з 2000–2006 рр. характеризується структурними зрушеннями в експорті за рахунок груп: 84 (ядерні реактори, котли, машини, обладнання; їх частини) 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку) та 90 (оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні прилади) груп. Причому, серйозні структурні зміни торкнулися 84 групи, яка була фактором нестабільності 2000 – 2002 рр. з показниками в 13,1% та 14,1%. У цей період Україна заключила контракт з Республікою Угорщина на поставку обладнання, що зумовило кількісне зростання в експорті. Структурні зрушення 27 та 85 груп у 2000 – 2005 рр. були в межах 3,3% – 7,9%. Інші ж групи коливалися в межах 0,02% – 4%. Ще одна група оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні прилади – мала виразну амплітуду коливання структурних зрушень з 10,6% у 2002 р. до 3,9% у 2005 р., і мала найбільший вплив саме в цей період, після якого коливання були в межах 0,01% – 0,9% [105].

Наступний період структурних зрушень 2006–2010 рр. відбувся знов за рахунок таких товарних груп, як 72 (чорні метали) та 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку). Амплітуда їх коливань носила щорічний характер. Структурні зрушення в 72 групі коливалися в межах 8,9% – 11,2%, та були фактором нестабільності у 2007 та 2009 рр., так само як 85 група, але коливання в якій мали більш виражену амплітуду – від 1,8% до 23%.

Структурні зрушення у 2010–2011 рр. відбулися за рахунок трьох груп, які відновили коливання 2008–2009 рр., а саме: 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку) – 12,9%, 72 (чорні метали) – 10,3% та 27 (палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки) – 9,6%. Це пояснюється тим, що країни поступово почали

виходити з кризової ситуації, відновилася торгівля між ними та налагодилося виробництво на Україні й можливість задовольнити попит в Республіці Угорщина на українську сировину. Структурні зрушення в інших товарних групах коливалися в межах 0,01% – 2,1%.

Так само й у 2012 – 2014 рр. серйозні зміни стосувалися 72 та 85 груп товарів, і коливалися вони від 18,1% до 10,7% та 11,9% та 5,8% відповідно, з поступовим падінням. Інші товарні групи були в межах 0,01% – 4,1%.

Треба зазначити, що особливістю цього періоду була стабільність 10 групи (зернові культури) – у 2000–2013 рр., 29 (органічні хімічні сполуки) – у 1997–2007 рр. та 2009–2014 рр., 31 (пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них) – у 1997–2014 рр., 76 (алюміній і вироби з нього) – у 2006–2014 рр., 90 (оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні прилади) – у 1995–2002 рр., 2005–2014 рр.

Це свідчить, що в експорті України до Республіки Угорщина за досліджуваний період не було стійкої стабільної товарної групи, яка б мала якірне значення в межах усього періоду. Структурні зрушення відбувалися за рахунок то одних, то інших товарних груп, коливання яких були різноспрямовані навіть у межах одного періоду. Так, наприклад, у період з 1995 р. по 2000 р., значні структурні зрушення мали 4 групи (72, 76, 27, 10) лише однорічно: 12,9% (1995–1996), 18,4% (1995–1996), 11,9% (1997–1998), 12,4% (1999–2000) відповідно до груп. Причому 76 група після 1996 р. більше не була фактором нестабільності. Далі в період 1995–2014 рр. 84 група була фактором нестабільності лише у 2000–2002 рр. – 13,1% – 14,1%, в інші ж роки коливання змін було в межах 0,12% – 5% [105].

Основними причинами структурних зрушень можуть бути наступні: зміни ринкової кон'юнктури, державне регулювання, девальвація або ревальвація, санкції, надходження інвестицій, специфічні [127, с. 120]. Так, наприклад, специфічними причинами структурних зрушень по 10 товарній групі (зернові культури) у 1999–2000 рр., які становили 12,38%, був пік врожайності на Україні, який призвів до можливості збільшення експорту до

Республіки Угорщина за цією товарною групою з 12,9 млн дол. США до 34,8 млн. дол. США з подальшим спадом до 4 тис. дол. США вже у 2000 р., що і зумовило значні структурні зрушення і появу фактору нестабільності.

В іншій товарній групі – 27 (мінеральні палива; нафта та продукти її перегонки) – структурні зрушення спостерігалися у 1997–1998 рр. та становили 11,9%. Ці структурні зрушення навпаки носили інший характер. Це пов'язано зі світовими тенденціями, які були притаманні світовому ринку нафти. З 1991 р. ціни на нафту продовжували падати і дісталися мінімуму у 11 дол. за барель у 1998 р., що призвело до падіння в цій промисловості. На Україні експортні поставки цієї товарної групи скоротилися майже вдвічі з 105,2 млн дол. США у 1997 р. до 55,4 млн дол. США у 1998 р. [128, с. 32].

Ще одна товарна група, яка була фактором нестабільності і характеризується специфічними структурними зрушеннями, – 76 (алюміній і вироби з нього) – у 1995–1996 рр. мала один з найбільших показників 18,4% за весь досліджуваний період. Це пояснювалось тим, що після розпаду Радянського Союзу у 1994–1995 рр. поставки сировини з Росії майже завершилися і основна роль була відведена вітчизняному монополісту – Запорізькому алюмінієвому комбінату, у зв'язку з чим експорт з 1995 по 1996 рр. збільшився з 3,2 млн дол. США до 75,1 млн. дол. США [131, с.308].

У структурних зрушеннях в імпорті України з Республіки Угорщина також спостерігалася тенденція виокремлення певних періодів: 1995–2000, 2000–2004, 2004–2006, 2006–2012, 2012–2014 (табл. 2.5).

У перший досліджуваний період (1995–2000) три групи товарів: 22 (алкогольні і безалкогольні напої), 27 (мінеральні палива; нафта та продукти її перегонки), 83 (вироби з недорогоцінних металів) були факторами нестабільності, коливання змін яких сягало 20,8%. Основні структурні зрушення в 1995–1996 рр. відбувалися за рахунок 83 (вироби з недорогоцінних металів) – 20,8%, 27 (мінеральні палива; нафта та продукти її перегонки) – 12,9% груп, далі йде 30 – 9,9% та 22 – 8,4% групи.

Таблиця 2.5

Структурні зрушення в імпорті України з Республіки Угорщина,
1995–2014 рр.

Ім-порт	10	22	27	30	72	83	84	85	87	Структурні зрушення
1995-1996	0,0900	8,4000	12,9100	9,8600	0,0900	20,7600	3,5000	4,6300	3,2600	48,78
1996-1997	0,7492	7,6964	0,0633	7,6102	0,3811	20,6598	2,9918	1,2267	0,7264	39,11
1997-1998	0,5433	12,7207	1,1893	5,6089	0,2104	0,1232	1,5784	0,4021	0,8063	24,96
1998-1999	2,0173	9,1144	0,0616	4,2073	0,0575	0,2468	4,8827	0,2160	0,4811	25,53
1999-2000	13,6072	5,3922	4,6494	4,9719	0,0507	0,1840	1,1910	4,5623	0,5762	32,51
2000-2001	15,9467	0,4013	5,3118	1,2271	0,1425	0,1764	0,5413	3,4752	0,4674	26,12
2001-2002	0,6449	0,1650	0,0505	1,5221	0,1160	0,1801	0,8886	2,9014	1,4675	16,12
2002-2003	2,8979	0,1851	0,2298	0,2140	0,0859	0,1388	4,3286	0,9291	2,1688	15,54
2003-2004	1,8927	0,1416	0,0267	4,2421	6,2458	0,0623	4,5451	1,9661	15,3473	28,44
2004-2005	1,2237	0,3732	0,0544	0,3318	3,4747	0,0180	2,8663	2,4345	2,0062	13,02
2005-2006	0,5449	0,0892	0,1455	0,2302	2,5266	0,0578	1,3730	12,6936	9,9082	19,79
2006-2007	0,3652	0,3244	0,0819	2,0394	0,2097	0,1133	0,6075	17,7247	3,7613	19,50
2007-2008	0,2774	0,1269	1,7137	1,1227	0,1132	0,0941	1,9100	7,3957	0,5279	13,63
2008-2009	0,4680	0,2074	1,4630	5,0484	0,0338	0,0177	2,2432	3,8060	2,6101	16,40
2009-2010	1,5859	0,0311	2,7632	3,9725	0,0198	0,0652	0,1028	9,2125	1,5712	16,73
2010-2011	0,8755	0,0103	2,3930	1,5677	0,0544	0,1098	1,5479	6,1125	1,0687	11,79
2011-2012	2,1860	0,0246	0,1357	3,4710	0,1861	0,0246	1,6379	9,1774	0,3736	14,88
2012-2013	0,8939	0,0261	18,1252	0,9482	0,0362	0,0820	1,7177	7,7281	0,9227	21,42
2013-2014	0,4567	0,3307	12,9934	2,1011	0,1898	0,1245	3,6192	0,2247	1,0719	17,63

Таблиця розрахована автором за матеріалами [105]

Зміни інших товарних груп були в межах 0,01% – 4,6 %. Зміни 83 групи (вироби з недорогоцінних металів) у 1996–1997 рр. були майже на тому ж рівні, що відтворило найбільші коливання за весь досліджуваний період 1995–2014 рр., знизилися вони до 20,7%, а в подальші роки не перевищували 0,3%, та припинили бути фактором нестабільності. Ще двома групами, за рахунок яких відбулися структурні зміни цих років, були групи 22 (алкогольні і безалкогольні напої) та 30 (фармацевтична продукція) з 7,7% і 7,6% відповідно [130, с. 41].

З 1997 по 1999 рр. відбувся стрибок 22 групи – (алкогольні і безалкогольні напої), зміни якої становили 12,7 – 9,1%, та припинили бути основним фактором нестабільності в імпорті України з Угорщини в подальші роки, зміни якої не перевищували 0,4%, і характеризувалися, як і в випадку з 83 групою, стабільністю до 2014 р. На нашу думку, треба виокремити наступний період 2000 – 2004 рр., структурні зміни в якому не перевищували 6,3%, крім стрибка по 87 товарній групі у 2003–2004 рр. до 15,4%, що відрізняється від інших періодів більш повільними змінами структурних зрушень, які можна було спостерігати за такими товарними групами, як 10 – зернові культури (2,9 – 1,9%) з 2002 по 2004 рр., 27 група – мінеральні палива; нафта та продукти її перегонки (0,2%) у 2002 р., 30 – фармацевтична продукція (4,2%) у 2003–2004 рр., 72 – чорні метали (6,3 – 3,5%) у 2003–2005 рр., 84 – ядерні реактори, котли, машини, обладнання; їх частини (4,3 – 4,4%) у 2002 і 2005 рр., 85 – електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку (2,9 – 4,9%) у 2001 і 2005 рр.

Наступний період 2004 – 2006 рр. характеризувався наявністю структурних зрушень за рахунок 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку) та 87 (засоби наземного транспорту, крім залізничного) груп. У 2005–2007 рр. основним фактором нестабільності були 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку) – 12,7 – 17,7% та 87

(засоби наземного транспорту, крім залізничного) – 9,9% у 2005 – 2006 рр. Зміни інших товарних груп були в межах 0,01 – 5,1%.

Наступний період структурних зрушень припадає на 2006–2012 рр. У 2006 – 2009 рр. найбільші коливання були у 2006–2007 рр. – 17,7% по 85 групі (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку), які знизилися до 7,4% у 2007 р. У 2008 – 2009 рр. незначні структурні зрушення відбувалися за рахунок 30 групи (фармацевтична продукція) – 5,1%.

У 2009–2012 рр. основна товарна група, яка була джерелом структурних зрушень у цей період, – 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку), зміни якої з 9,2% у 2009 р. хоча і пішли на спад до 9,1% у 2012 р., мали середню амплітуду за досліджуваний період.

Кризові явища в політичній та економічній ситуації на Україні зумовили структурні зрушення наступного періоду: 2012–2014 рр., коли Україна не була спроможна імпортувати товари з Угорщини в колишньому обсязі і була змушена, через реверсне газопостачання з боку європейських країн, купувати товари 27 групи (мінеральні палива; нафта та продукти її перегонки), структурні зрушення якої складали 18,1% та 13,0% у 2012–2014 рр.

Найбільша стабільність у структурних зрушеннях спостерігалася в 10 групі (зернові культури) з 2001 по 2014 р., коливання змін в якій були в межах 0,08 – 2,9%., у 22 (алкогольні і безалкогольні напої) групі з 2000 по 2014 р. з коливаннями в межах 0,01 – 0,4%, та, за вилученням 2003 та 2004 рр., зміни у 72 групі (чорні метали) були в межах 0,01 – 0,38%.

Розглядаючи причини структурних зрушень з імпорту, можна простежити наступну тенденцію: з точки зору врожайності, 2000 р. в Угорщині був доволі продуктивним, і надлишок ячменю експортувався в країни пострадянського простору та країни Європейського Союзу. Якщо брати до уваги, що 2000 р. на Україні не був врожайним і поставки скоротилися, імпорт товарів 10 групи з Республіки Угорщина пояснює

структурні зрушення у 13,6% в імпорті у 2000 році, коли експорт Республіки Угорщина значно збільшився з 3,4 млн дол. США у 1999 р. до 27,1 млн дол. США у 2000 р. і наступне падіння врожайності в Угорщині, а разом з тим і значне скорочення експорту до України до 7 тис. дол. США у 2001 р. пояснює структурні зрушення в 16% в імпорті України з Республіки Угорщина. 83 група товарів (вироби з недорогоцінних металів) також була фактором нестабільності в період з 1995 по 1997 рр. і становила 20,8% та 20,7%, що було найбільшим показником структурних зрушень за весь досліджуваний період з 1995 р. по 2014 р. Це пояснюється тим, що на Україні відбувалося державне регулювання імпорту. У зв'язку з тим, що курс долара був фіксований, це призвело до стимулювання ввозу імпортової продукції, крім того, дії з встановлення низьких митних ставок у 1993 – 1995 рр. були направлені на розширення співробітництва з ГАТТ/ВТО. На недорогоцінні метали середня ставка становила 7%, а пільгова коливалась у межах 0 – 5%, що є наслідком потреби держави в цьому виді продукції та пояснює стрімке зростання імпорту товарів 83 групи з Угорщини з 71 тис. дол. США у 1995 р. до 49,6 млн дол. США у 1996 р. Однак це ж саме державне регулювання імпорту призвело до іншого зрушення в бік зниження імпорту до 300 тис. дол. США, зробивши фактором нестабільності 83 групу товарів.

Ще однією причиною структурних зрушень у торгівлі України та Республіки Угорщина стала активна зовнішньоекономічна діяльність угорських компаній на ринках східної Європи та закріпленням деяких філій ТНК в Угорщині після розширення ЄС, що вплинуло на експортну політику Республіки Угорщина щодо України. Отже, 87 товарна група (засоби наземного транспорту, крім залізничного) відчула структурні зрушення у 2003 – 2004 рр., коли експорт компанії «Audi Hungaria», яка спеціалізується на виробництві автомобілів та двигунів, складав 10% від загального угорського експорту, а експорт товарів цієї групи в Україну збільшився з 4,3 млн дол. США у 2003 до 79,8 та 122,6 млн дол. США у 2004 р. та 2005 р. відповідно. Структурні зрушення в цей період склали 15,4% [132, с. 179].

Таке ж зростання відбулося у товарній групі 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку). Структурні зрушення в період з 2005 р. по 2007 р. були на рівні 12,7 – 17,7%, адже експорт Республікою Угорщина товарів підприємства «Flextronics», а також виробника «Nokia» в цей період зріс з 64,1 млн дол. США до 500,2 млн дол. США. Усі три компанії разом на той момент забезпечували 25% усього угорського експорту, що позначилося на імпортних напрямках з сусідньої країни [105].

Коливання по 27 групі товарів у 2012–2014 рр. були досить значними, вони склали 18,1% у 2012 – 2013 рр. та 13% у 2013–2014 рр. У вартісному еквіваленті відбулося зростання обсягів імпорту України з Республіки Угорщина товарів 27 групи у 2012 – 2013 рр. з 64,8 млн дол. США до 332,1 млн дол. США, що відтворювалося в значних показниках структурних зрушень, та до 537,3 млн дол. США у 2014 р. Це пояснювалось тим, що після кризових явищ у політичній ситуації України, які припадали на цей період, країна змогла відновити імпорту природного газу з Республіки Угорщина. Реверсне постачання російського газу відбувалося з території Польщі, Словаччини та Республіки Угорщина, оператором газотранспортної системи якої є компанія FGSZ. У період з 2012 по 2013 рр. Україна наростила імпорту газу з Європи в 4 рази, що зумовило виникнення фактору нестабільності структурних зрушень у 27 групі в імпорті України з Республіки Угорщина. Якщо розглядати 171 виділене нами спостереження та виокремити коефіцієнти, які характеризують рівні відмінностей, починаючи зі значного, тобто з 10,1% (16 позицій), в експорті структурні зміни охопили лише 9,3% усіх досліджуваних спостережень з 1995 р. по 2014 р. В імпорті цей показник становить 6,4% (11 позицій) [105].

На основі проведеного аналізу структурних зрушень пропонуємо періодизацію структурних зрушень у торгівлі товарами між Україною та Республікою Угорщина (рис 2.20).

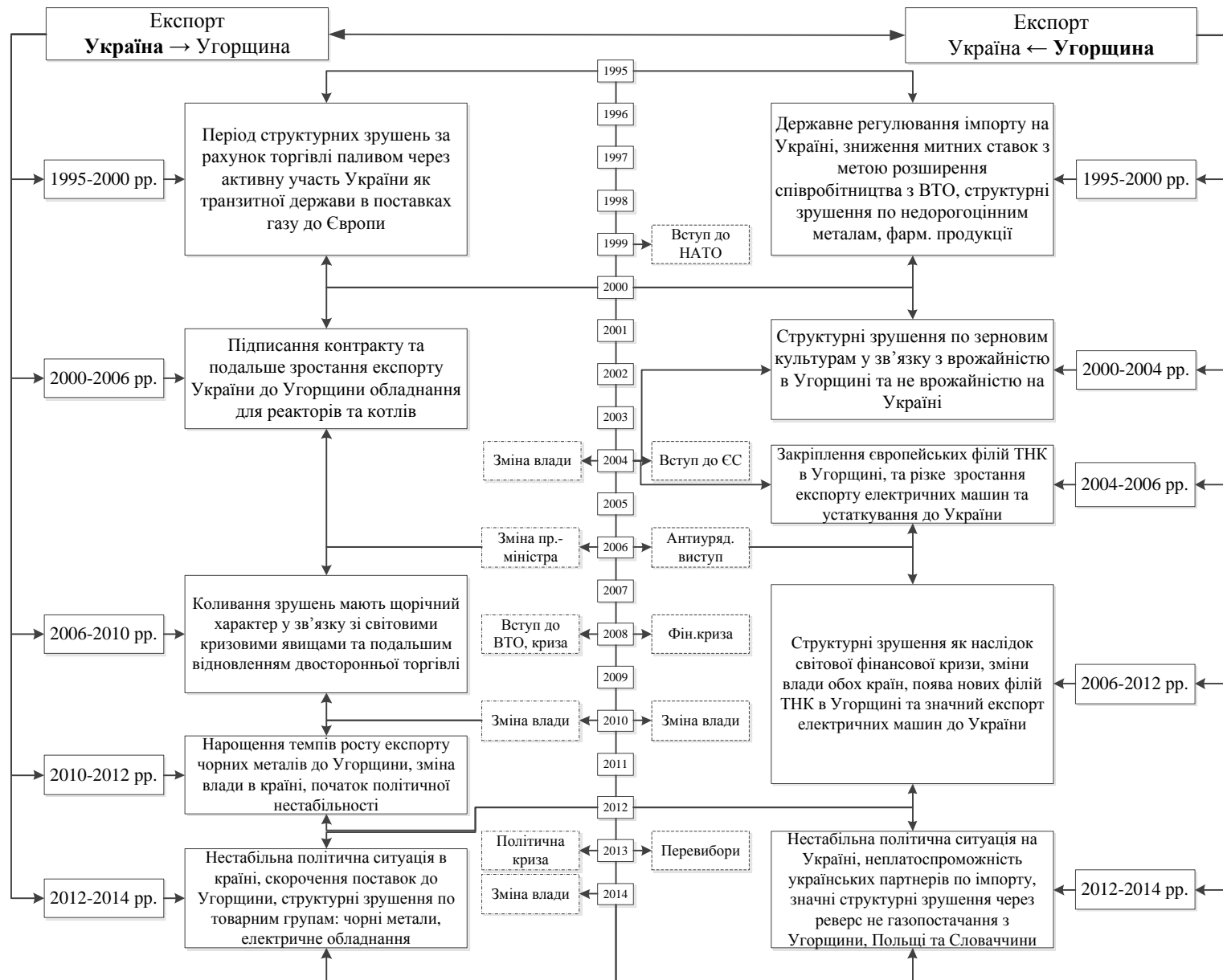

Рис. 2.20. Періодизація структурних зрушень в торгівлі України та Республіки Угорщина [Розроблено автором]

Отже, можна виділити по п'ять періодів у двосторонніх торговельних відносинах між країнами, які стали результатом дії екзогенних та ендогенних факторів. Падіння та зростання експорту та імпорту у двох країнах зумовили виникнення піків структурних зрушень завдяки виявленню основних факторів нестабільності в різні досліджувані періоди. З рисунку видно, що основні зміни в періодах та направленості структурних зрушень збігаються з подіями в політичному житті країн.

Так перший період співпадає та припадає на 1995–2000 рр. В цей період основні макроекономічні показники двох країн зростають, державне регулювання імпорту на Україні та транзитне газопостачання до Європи дозволяють нарощувати показники експорту двох країн.

Наступний період 2000–2006 рр. характеризувався збільшенням експорту двох країн за рахунок гомогенної групи товарів – електричного устаткування. В цей період відбувся вступ Республіки Угорщина до ЄС у 2004 р., що зумовило структурні зрушення у зв'язку з закріпленням європейських філій ТНК в Республіці Угорщина, та відповідно різким зростанням експорту електричного устаткування до України. Незважаючи на антиурядові виступи в Республіці Угорщина через значно завищені показники економічного розвитку, подальші значні економічні реформи призвели до покращення темпів розвитку економіки та зростанню ВВП. Щодо України, то зниження макроекономічних показників було результатом зміни влади, яка супроводжувалася нестабільністю політичного та економічного життя країни.

Ще один період 2006–2012 рр. для Республіки Угорщина характеризувався другою хвилею входження філій ТНК в країну з подальшим нарощенням експорту електричного устаткування до України. Цей же період на Україні поділяється на 2 етапи: 2006–2010 рр., 2010–2012 рр. Пояснюється це тим, що світова фінансова криза та зміна влади в Республіці Угорщина не вплинули такою мірою на структурні зрушення в економіці, як це відбулося на Україні у 2010 р., коли покращення політичної

ситуації, інвестиційного клімату, збільшення експорту зокрема експорту до Угорщини мінерального добрива, заліза та сталі призвели до зростання макроекономічних показників в країні.

Останній період структурних зрушень в торгівлі України та Республіки Угорщина – 2012–2014 рр. співпадають, однак направленість цих зрушень є різноспрямованою у зв'язку з тим, що нестабільна політична ситуація на Україні призвела до скорочення поставок до Республіки Угорщина таких товарних груп, як чорні метали та електричне обладнання, натомість, в Республіці Угорщина відбулися значні структурні зрушення через реверсне газопостачання до України, що підкріпилося перемогою діючої політичної партій на виборах до Парламенту Республіки Угорщина та стабільними макроекономічними показниками з 2012 р.

Це свідчить про те, що дії урядів країн безпосередньо впливають на зовнішньоторговельні відносини між Україною та Республікою Угорщина, не зважаючи на контроль торговельної політики Угорщини з боку ЄС. Природні умови також мали вплив на значні структурні зрушення двох країн поруч з економічними факторами впливу протягом усього досліджуваного періоду.

Висновки до другого розділу

1. Результати детального аналізу динаміки основних макроекономічних показників Республіки Угорщина та України за період з 2000 по 2014 рр. підтвердили, що екзогенні та ендегенні фактори, а саме: підготовка до вступу Республіки Угорщина до ЄС, вступ до ЄС, вступ України до СОТ, світова фінансова криза та зміна влади в країнах, не вплинули на позитивну динаміку розвитку країн, та показали, що роком максимального зростання показників ВВП та ВВП на душу населення двох країн був 2014 р. з майже однаковим ВВП країн у 137,1 та 131,8 млрд дол. США, відповідно.

2. Аналіз динаміки рахунків платіжного балансу Республіки Угорщина та України дозволив дослідити трансформаційні процеси економічних систем та їх вплив на рівень виробництва, зайнятість, а також процес залучення

іноземних інвестицій та здійснення інвестицій за кордон. Виявлено значну роль іноземного капіталу в зростанні угорської економіки з 1990-х років та вплив капіталу після 2009 р., який зумовив економічне падіння.

3. За результатами проведеного аналізу притоку реальних прямих іноземних інвестицій в українську економіку встановлено відсутність статистичного впливу облікової ставки на подальший розвиток ВВП. Враховуючи відкритість економіки України можливе подальше погіршення стану платіжного балансу саме через імпорт з ЄС всіх видів товарів – від енергоносіїв до продуктів харчування.

4. У ході дослідження встановлено, що товарна структура українсько-угорської торгівлі відрізняється схожістю та переважанням продукції машинобудування, продукції чорної металургії та продукції переробної промисловості (фармакологічна, хімічна, алюмінієва і текстильна промисловість).

5. Завдяки аналізу динаміки товарних позицій в експорті та імпорті країн за 2000-2014 рр., виявлено, що в українському експорті до Республіки Угорщина превалювала частка мінерального палива, добрив, чорних металів, продукції деревообробної промисловості, органічної хімії та електричного обладнання. З 2006 року на перше місце вийшло електричне обладнання, експорт якого збільшився в 22 рази в порівнянні з 2000 р., а в 2014 р. в 73 рази. В імпорті товарів з Угорщини протягом 2000-2004 рр. переважали пластмаси та полімерні матеріали, фармацевтична продукція та електричні машини. В 2006 р. на перші позиції вийшов імпорт електричного обладнання, та збільшилася частка мінеральних добрив, нафти і продуктів її перегонки, істотно збільшившись у 2014 р. в 20 разів. Це пов'язано з тим, що дві країни почали нарощувати темпи розвитку електротехнічної галузі.

6. У ході дослідження на основі аналізу вартісної динаміки товарообігу України та Угорщини за період з 1995 р. по 2014 р., а також розрахунку динаміки питомих ваг груп товарів за двозначними кодами УКТ ЗЕД у загальному обсязі експорту та імпорту України та Республіки Угорщина,

систематизовано товарні групи, за якими спостерігалися основні структурні зрушення в експорті й імпорті двох країн у 1995 – 2014 рр. Серед основних товарних груп у торговельних відносинах між Україною та Республікою Угорщина виокремлено наступні: 27, 72, 85 – в експорті України до Республіки Угорщина, 30, 27, 85, 39 – в імпорті.

7. На основі проведеного аналізу структурних зрушень запропоновано періодизацію структурних зрушень у торгівлі товарами між Україною та Республікою Угорщина – виділено по п'ять періодів у експорті України в Республіку Угорщина та імпорті з Республіки Угорщина до України, які стали результатом дії екзогенних та ендогенних факторів. Падіння та зростання експорту та імпорту у двох країнах зумовили виникнення піків структурних зрушень завдяки виявленню основних факторів нестабільності в різні досліджувані періоди. Зроблено загальний висновок, що дії урядів країн безпосередньо впливають на зовнішньоторговельні відносини між Україною та Республікою Угорщина навіть в умовах контролю торговельної політики Республіки Угорщина з боку ЄС. Незважаючи на вплив екзогенних та ендогенних факторів, структурні зрушення в експорті та імпорті України та Республіки Угорщина свідчать про взаємозалежність двох країн та закономірний розвиток перспективних напрямків у зовнішньоторговельних відносинах.

Основні положення розділу висвітлені у наукових працях втора: [130; 131; 132; 133]

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-УГОРСЬКИХ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ СПРЯМУВАНЬ УКРАЇНИ

3.1. Національні пріоритети розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в процесі євроінтеграції України

На початку ХХІ ст. під час відновлювального зростання між Угорщиною і Україною досить динамічно розвивалася взаємна торгівля, оборот якої за 2000-2004 рр. мав тенденцію до зростання. До вступу Республіки Угорщина до ЄС експорт України майже вдвічі перевищував імпорт з Республіки Угорщина (рис. 3.1).

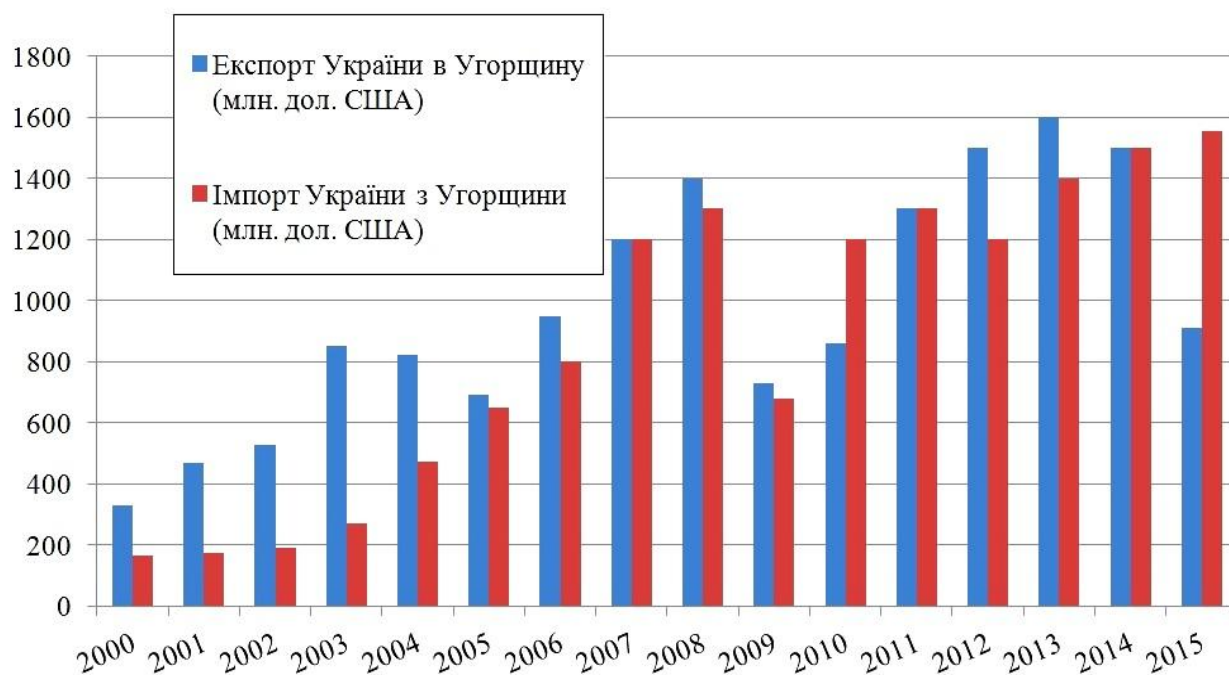

Рис. 3.1. Динаміка українсько-угорського товарообігу 2000-2015 рр., млн дол. США. Складено автором за [105]

Як бачимо з рисунку, українсько-угорський товарообіг динамічно зростав у вартісному еквіваленті до 2008 року, хоча, паралельно зі збільшенням експорту українських товарів, відбулося значне зростання

імпорту з Республіки Угорщина. Якщо у 2000 році експорт та імпорт України становив 372,2 та 165,2 млн дол. США відповідно, то вже у 2008 вони збільшилися в 3 і 7 разів та становили 1,4 та 1,3 млрд дол. США [105].

Значний спад взаємної торгівлі у 2009 році пояснювався тим, що в ній чільне місце займали циклічні товари, світові ціни на які дуже чутливі до погіршення кон'юнктури (мінеральні добрива та метал), а також інвестиційні та споживчі товари, на які сильно знизився попит [133, с. 208].

Після подолання світової фінансової кризи показники товарообігу двох держав вийшли на рівень докризових років, встановивши у 2011 році взаємний товарообіг у розмірі 1,3 млрд дол. США.

У 2010-2011 рр. взаємна торгівля Угорщини та України розвивалася більш високими темпами, ніж їх зовнішня торгівля загалом. Цьому сприяла кон'юнктура на світових ринках паливно-сировинних товарів, відновлення економічного зростання обох країн, активізація угорсько-українських відносин на вищому рівні після зміни керівників держав [134].

За даними торговельної статистики ООН, починаючи з 2012 року, у зв'язку з політичною ситуацією на Україні, Республіка Угорщина дещо скоротила поставки своєї продукції, однак динаміка залишилась позитивною, і у 2014 році експорт та імпорт України в торгівлі з Республікою Угорщина склав 1,5 млрд дол. США відповідно, що на 300 млн дол. США більше, ніж у 2007 році. Отже, зі вступом Республіки Угорщина в ЄС, товарообіг з Україною збільшився майже у 2 рази, становлячи 3,0 млрд дол. США, а країни ввійшли в 15-ку основних торговельних партнерів (табл. 3.1) [113].

Так за 2000-2015 рр. частка Республіки Угорщина в українському експорті залишалася відносно стабільною, коливаючись між 2,2% у 2000 р., максимального показника в 3,7% у 2003 році (перед вступом Угорщини до ЄС) до 2,8% у 2014 р. Частка Республіки Угорщина в українському імпорті коливалася від 1,2% у 2000 р. до максимуму у 2015 р. – 4,1%. При цьому проглядається певний зв'язок з перепадами в політичних відносинах та вступом Угорщини до ЄС. Зменшення частки українського експорту та

збільшення імпорту у 2004 році відбувалося через виникнення торговельних бар'єрів з боку Європейського Союзу та Республіки Угорщина, як його члена.

Таблиця 3.1

Місце ринків України та Республіки Угорщина, їх частки в економіках, 2000-2015 рр.

Рік	Місце ринку	Частка експорту України (%)	Місце ринку	Частка імпорту України (%)	Місце ринку	Частка експорту Угорщини (%)	Місце ринку	Частка імпорту Угорщини (%)
2000	10	2,2	13	1,2	24	0,6	26	0,7
2001	8	2,9	16	1,1	21	0,7	24	0,9
2002	7	2,9	17	1,1	19	0,8	20	1,2
2003	6	3,7	19	1,2	18	1,0	21	1,2
2004	8	2,5	11	1,6	19	1,1	21	1,1
2005	11	2,0	11	1,8	18	1,3	24	0,8
2006	8	2,5	14	1,8	15	1,7	21	1,1
2007	8	2,5	13	2,0	14	1,9	21	1,3
2008	10	2,0	18	1,5	14	2,0	19	1,4
2009	13	1,8	13	1,5	15	1,5	22	0,9
2010	13	1,7	9	2,0	13	2,0	21	1,0
2011	11	2,0	11	1,6	14	2,0	17	1,3
2012	12	2,2	14	1,4	14	2,2	15	1,7
2013	11	2,5	10	1,8	14	2,4	15	1,7
2014	10	2,8	8	2,7	14	2,0	15	1,7
2015	10	2,3	6	4,1	13	2,1	14	1,9

Таблиця складена автором за матеріалами [113]

Політична нестабільність та світова фінансова криза уповільнили темпи зростання товарообігу двох країн, а з 2010 р. експорт України стабільно зростає, випереджаючи імпорт з Республіки Угорщина, частка якого знизилась у зв'язку з політичною ситуацією на Україні. 2014 р. характеризувався майже однаковими показниками частки експорту та імпорту України в економіці Республіки Угорщина – 2,8% та 2,7% відповідно, однак у 2015 р. показники склали 2,3% та 4,1% відповідно, що встановило максимальний показник частки імпорту України в ринку Республіки Угорщина за 2000-2015 рр. [105].

Дзеркальну динаміку відтворюють зміни частки України в угорському експорті, яка у 2000-2013 рр. стабільно збільшувалась з 0,6% до 2,4% з падінням у 2009 р. та 2014 р. – до 2,0%, і зростанням у 2015 р. В імпорті Республіки Угорщина частка українського ринку мала динаміку з постійними коливаннями та спадами у 2005 р. та 2009 р.: збільшення частки після вступу Республіки Угорщина до ЄС і стабільним зростанням до 2008 р. до показника у 1,4% і далі зростання до 2012 р. Частка угорського імпорту з України з 2012 по 2014 рр. залишалася на рівні 1,7% зі зростанням у 2015 р.

Державна статистика свідчить, що у 2014 р. Україна мала позитивне сальдо торгівлі товарами (+200 млн дол. США) з Угорщиною, а в 2015 р. Україна мала від'ємне сальдо (-644,9 млн дол. США) [29]. На основі тренд-аналізу до 2020 року, робимо висновок, що частки експорту та імпорту товарів Республіки Угорщина до України будуть мати тенденцію на зростання [105].

Товарна структура українського експорту до Республіки Угорщина у 2015 р. характеризувалася переважанням продукції машинобудування, а саме машин та машинного устаткування, продукції чорної металургії, на відміну від 2014 р., коли продукція чорної металургії превалювала над експортом продукції машинобудування. Також вагома частка припадає на продукцію переробної промисловості (фармакологічна, хімічна, алюмінієва і текстильна промисловість), а також продукцію деревообробної промисловості (рис. 3.2).

- електричні машини: на цю товарну позицію припадало 38,1% від загального експорту товарів з України до Угорщини;
- чорні метали – 25,4%;
- палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки – 16,7%;
- руди, шлаки і зола – 4,3%;
- деревина і вироби з деревини – 3,8%;
- ядерні реактори, котли, машини – 1,7%;
- інше – 10,0%.

У 2015 р. на перші вищеперераховані 6 товарних груп припадало 90% від загального обсягу експорту товарів із України до Республіки Угорщина [105].

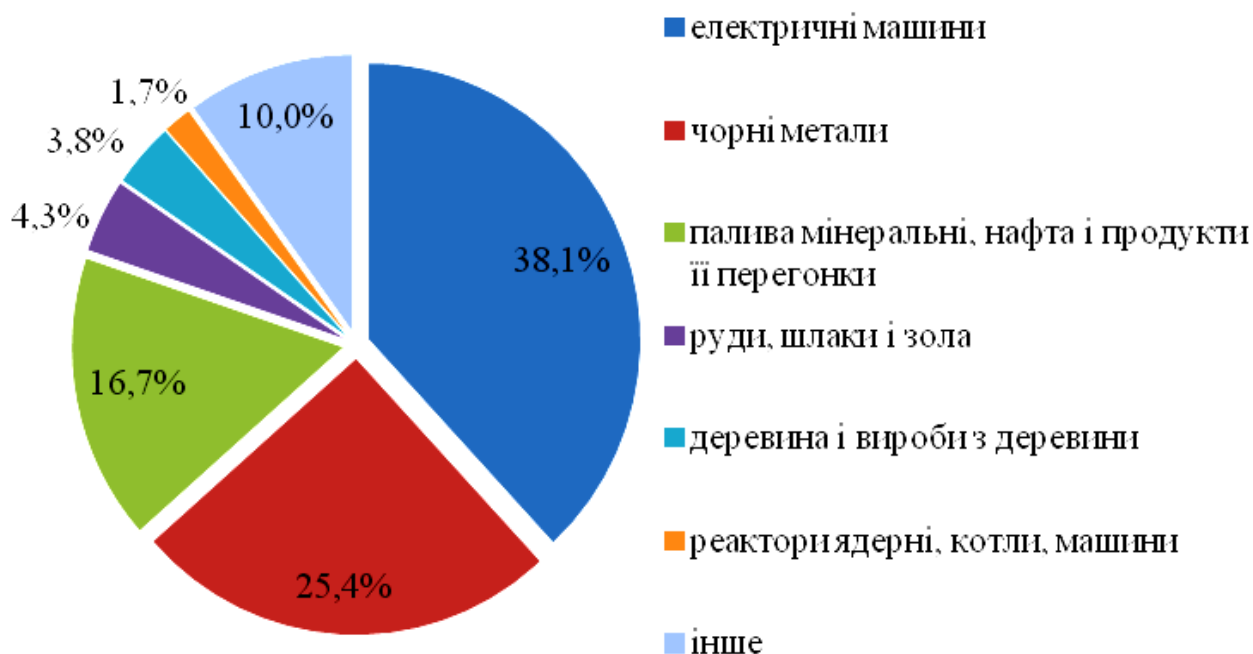

Рис. 3.2. Товарна структура українського експорту до Республіки Угорщина, 2015 р. Складено автором за [105]

Товарна структура імпорту з Республіки Угорщина загалом була схожою у 2015 р.: Україна імпортує головним чином продукцію обробної промисловості, машини і устаткування, енергоносії, фармацевтичну продукцію та продукцію сільського господарства (рис. 3.3):

– палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки на цю товарну позицію припадало 35,8% від загального імпорту товарів з Республіки Угорщина у 2014 р.;

- електричні машини – 14,7%;
- пластмаси, полімерні матеріали – 8,7%;
- фармацевтична продукція – 6,7%;
- зернові культури – 5,1%;
- ядерні реактори, котли, машини – 3,6%;

- засоби наземного транспорту, крім залізничного – 2,0%;
- інше – 25,3%.

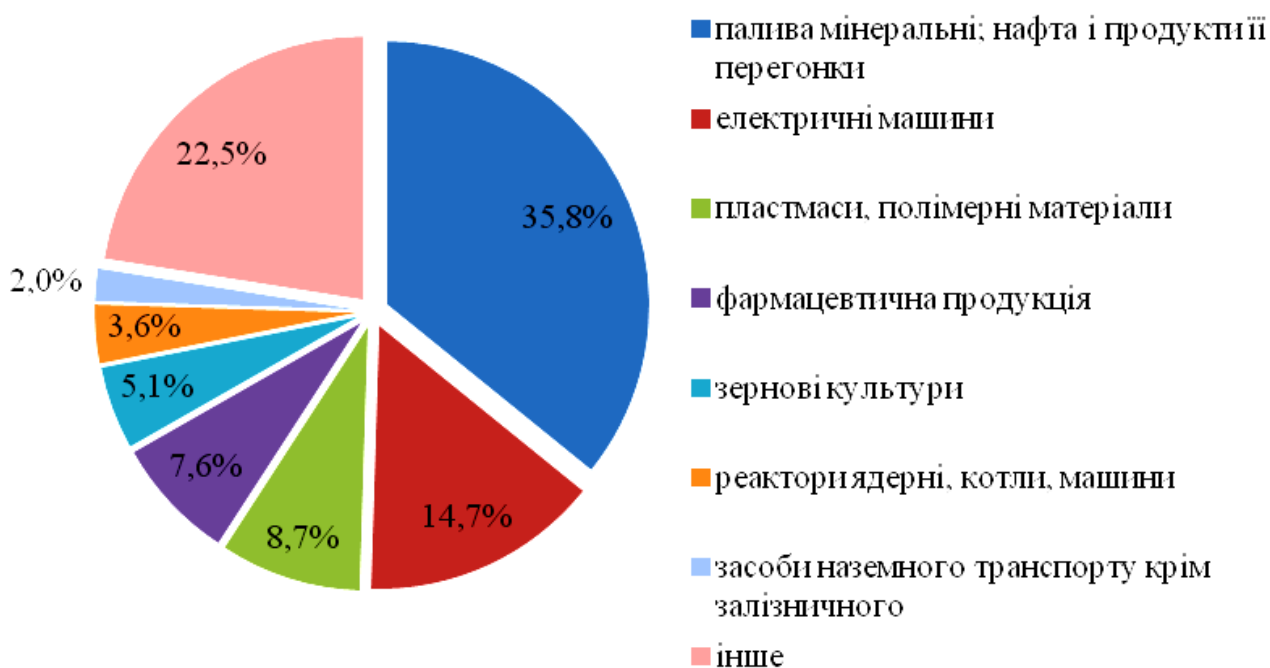

Рис. 3.3. Товарна структура українського імпорту з Республіки Угорщина, 2015 р. Складено автором за [105]

У 2015 р. на вищеперераховані 7 товарних груп припадало 77,5% від загального обсягу експорту товарів із України до Республіки Угорщина (рис. 3.3.).

Проаналізуємо, чи змінилися товарні позиції в експорті та імпорті країн у зв'язку зі вступом Республіки Угорщина до ЄС у 2004 р., а також зі світовою фінансовою кризою та політичною ситуацією на Україні в останні роки (табл. 3.2).

У 2000-2004 рр. в українському експорті до Республіки Угорщина переважала частка мінерального палива, добрив, чорних металів і виробів з них, продукції деревообробної промисловості, органічної хімії та електричного обладнання, а також ядерні реактори, котли та машинне обладнання [113].

Таблиця 3.2

Динаміка торгівлі України та Республіки Угорщина за основними торговельними позиціями, 2000-2014 рр.

Найменування товарної групи	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Експорт товарів до Угорщини (млн дол. США)															
мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки	71,2	65,4	113,2	166,9	166,7	96,7	155,0	188,0	183,4	73,5	51,2	207,9	260,4	255,1	250,8
алюміній та продукти з нього	57,1	76,0	59,3	62,2	45,3	34,9	12,3	17,4	20,1	8,6	10,7	11,2	7,3	8,3	7,4
деревина і вироби з деревини	39,4	45,7	66,8	82,9	90,9	73,1	69,7	87,0	60,4	56,1	50,3	50,2	39,4	45,9	57,2
органічна хімія	31,4	39,1	51,4	71,1	79,5	53,4	106,9	103,2	40,8	10,9	14,8	23,8	9,8	8,5	9,4
ядерні реактори, котли, машини	14,8	82,6	18,4	47,3	64,0	52,7	23,3	15,0	17,8	11,3	14,3	17,7	14,0	24,8	26,0
залізо, сталь	13,4	10,9	19,9	36,7	57,2	51,5	155,3	64,6	207,6	37,6	12,8	152,7	270,3	560,6	381,6
електричні машини та устаткування	7,8	48,3	49,3	75,7	42,5	59,5	172,3	509,1	539,6	383,9	522,7	642,2	665,1	500,0	572,0
руди, шлаки											52,9	72,0	93,5	20,8	64,1
Імпорт товарів з Угорщини (млн дол. США)															
пластмаси, полімерні матеріали	17,6	20,5	27,9	41,4	82,3	117,5	122,4	153,6	140,3	69,2	116,4	133,9	132,6	132,7	130,4
фармацевтична продукція	17,1	19,9	24,7	34,8	40,7	58,1	70,1	83,1	100,3	87,3	108,1	97,3	125,2	138,0	113,5
електричні машини та устаткування	16,1	22,8	19,5	25,4	35,1	64,1	181,2	500,2	422,1	197,4	465,4	427,3	267,0	214,3	220,7
ядерні реактори, котли, машини	13,7	13,3	16,2	34,9	39,5	35,8	55,3	78,0	105,1	40,4	71,1	98,2	104,8	102,5	54,2
мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки	9,8	3,1	3,4	3,7	3,2	3,7	3,5	3,2	26,0	9,6	40,4	75,9	64,8	332,1	537,3
папір, картон	9,3	11,5	13,7	14,5	15,9	18,9	24,4	27,8	46,7	38,0	52,1	50,7	45,4	51,7	25,4
засоби наземного транспорту крім залізничного					79,8	122,6	72,4	65,3	74,2	21,5	57,7	48,8	47,0	43,8	30,1

Таблиця складена автором за матеріалами: [113]

З 2006 року на перше місце вийшло електричне обладнання, експорт якого збільшився у 22 рази порівняно з 2000 роком, а у 2014 р. в 73 рази і становив 572,0 млн дол. США. Друге місце в експорті посідає продукція чорної металургії, яка у 2014 р. склала 381,6 млн дол. США. На третьому місці – мінеральні добрива та паливо – 250,8 млн дол. США.

Рис. 3.4. Експорт товарів України до Республіки Угорщина у 2004 та 2014 рр., млн дол. США. Складено автором за [113]

В імпорті товарів з Республіки Угорщина протягом 2000-2004 рр. переважали пластмаси та полімерні матеріали, фармацевтична продукція й електричні машини. У 2006 р. перші позиції почав займати імпорт електричного обладнання та збільшилася частка мінеральних добрив, нафти і продуктів її перегонки, істотно збільшившись у 2014 р. у 20 разів і становила 537,3 млн дол. США. Дещо зменшилась частка полімерних матеріалів і пластмас, але збільшилась частка фармацевтичної продукції. Однак

вищезазначені товарні позиції превалювали в українському імпорті з Республіки Угорщина протягом 2000-2014 рр. (рис. 3.5)

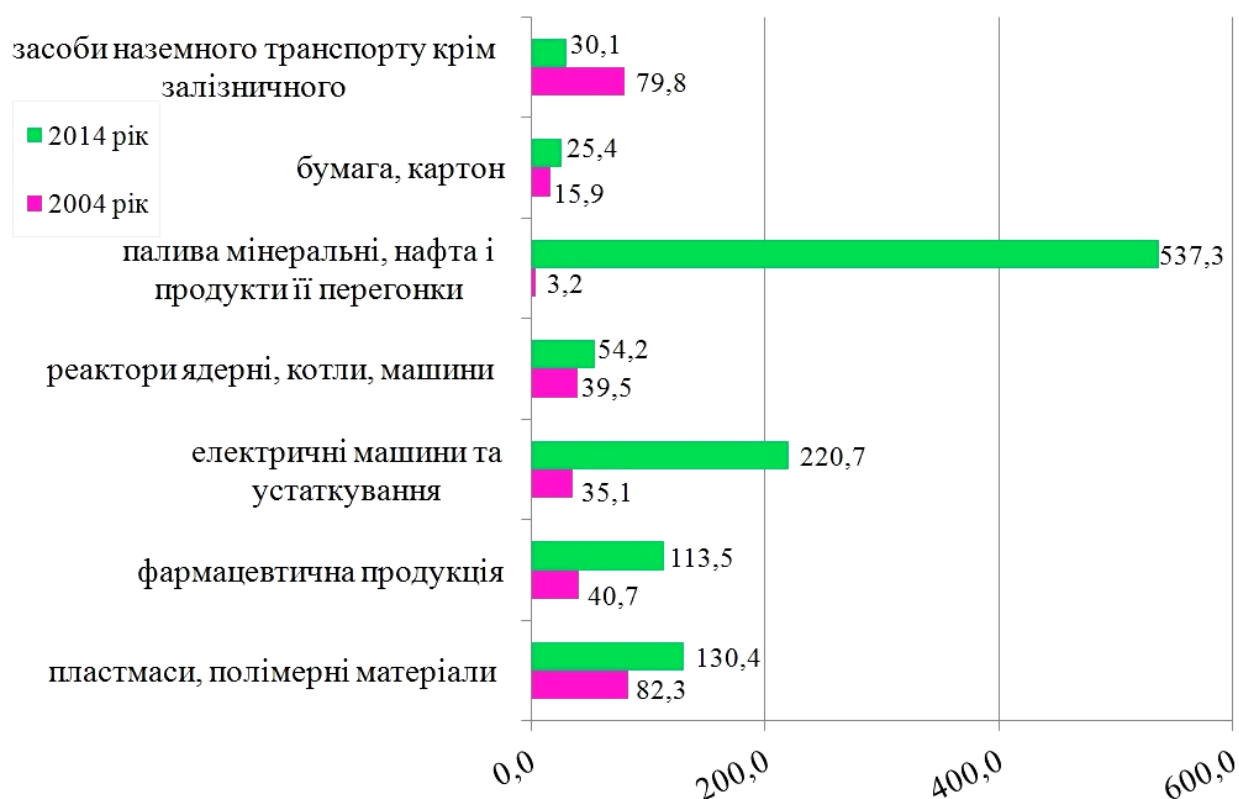

Рис. 3.5. Імпорт товарів України з Республіки Угорщина у 2004 та 2014 рр., млн дол. США. Складено автором за [113]

Якщо простежити динаміку вищезазначеного експорту та імпорту з 2000 по 2014 рр., можна побачити різкі перепади обсягів основних товарних позицій (рис. 3.6).

З графіку видно, що до 2006 року основними статтями українського експорту до Республіки Угорщина були мінеральні палива, деревина та вироби з неї, продукція органічної хімії, котли. У 2007 році різко збільшився експорт електричного устаткування до України, склавши більше ніж 500 млн дол. США у 2008 р. і продовжуючи нарощувати показник до 2012 р. (665,1 млн дол. США). Таку ж ситуацію з електричним устаткуванням можна було спостерігати в українському імпорті з Республіки Угорщина, який у 2007 році становив 500,2 млн дол. США (рис 3.6).

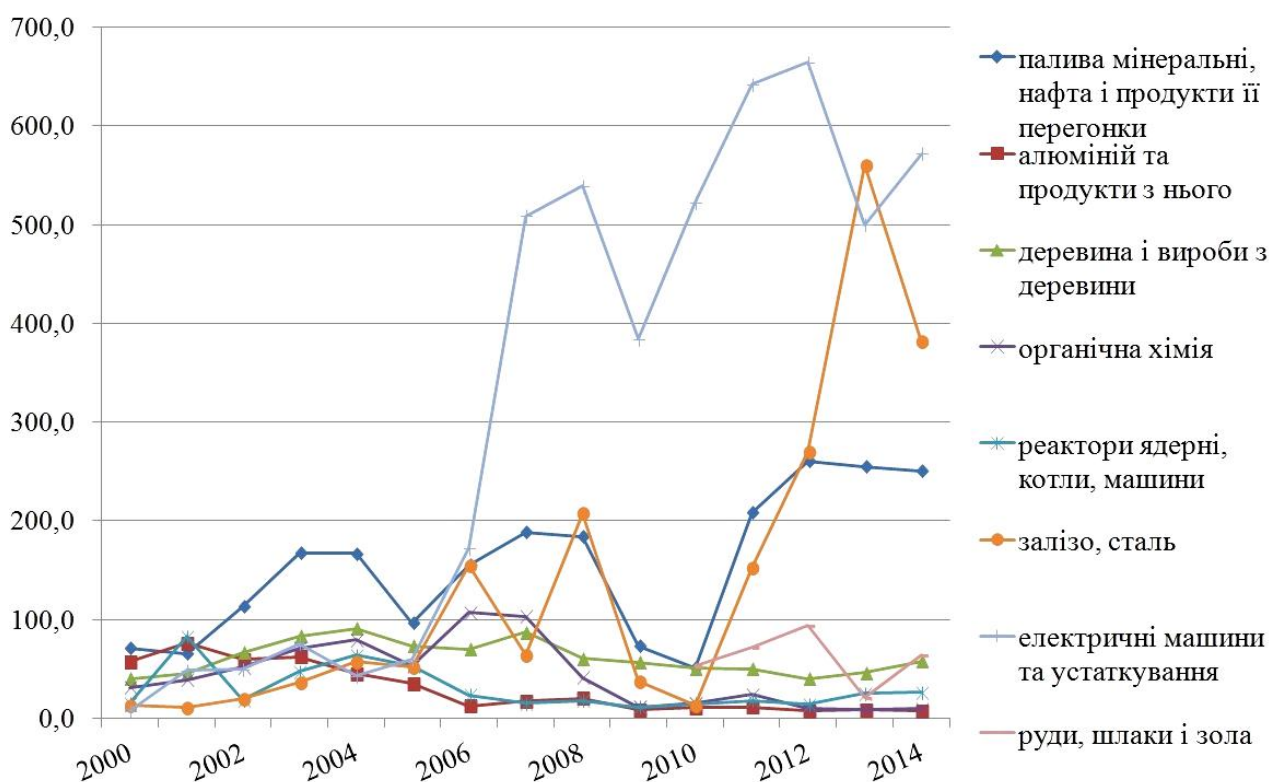

Рис. 3.6. Динаміка експорту товарів до Республіки Угорщина у 2000-2014 рр., млн дол. США. Складено автором за [113]

Це пов'язано з тим, що дві країни почали нарощувати темпи розвитку електротехнічної галузі, адже в Угорщині, що у 2007 році випускала електричне обладнання на суму в 10 млрд. дол. США, було зосереджено 40% загального обсягу виробництва країн Східної Європи. Електроніка Республіки Угорщина 2007 р. була одним з провідних секторів економіки країни. З початку 2000 років іноземні інвестори розпочали інвестування в автомобільну електроніку Республіки Угорщина. Республіка Угорщина є найбільшим виробником периферійного обладнання [135]. До того ж Європейський комітет з електротехнічної стандартизації (CENELEC) об'єднує 31 країну (у тому числі Угорщину) та співпрацює з 12 країнами, серед яких – Україна, які на першому етапі, поряд з документами CENELEC, узгоджували національне законодавство, а потім замінили їх документами європейських стандартів. Німеччина – найголовніший інвестор Республіки

Угорщина, інвестиції якої йдуть в основному до машинобудування, завдяки чому частка його продукції в угорському експорті – 57%. Серед заводів, виробництво яких було відкрито на території Республіки Угорщина, були автомобільні заводи Групи Volkswagen: Audi, SEAT, Škoda [137]. До того ж, один з найбільших світових виробників автомобілів німецький концерн Volkswagen співпрацював з Львівською областю України з виробництва автомобільних систем електрообладнання. У зв'язку з розширенням ЄС і приєднанням найближчих західних сусідів України – Польщі, Словаччини та Угорщини, інвестиційна привабливість західних регіонів країни, у тому числі й Львівська область, підвищилася. Крім того, Львівська область уже має досвід успішної реалізації проекту будівництва заводу німецької компанії Leoni AG в місті Стрий, який виробляє комплекти кабелів та інше електрообладнання для європейських легкових автомобілів. Частина цього обладнання надходить на заводи Групи Volkswagen. Концерн розпочав своє виробництво на потужностях української компанії ЗАТ Єврокар, що спеціалізується на великовузловому складанні чеських легкових автомобілів Skoda, та почалася експериментальна збірка автомобілів моделі Volkswagen Passat. Отже, взаємні поставки електричного обладнання для машинобудування та інвестиційна діяльність німецького виробника пояснює різке зростання експорту вищезазначеної продукції у 2007 році та подальший розвиток торговельних відносин у цій галузі [138].

Ситуація з українським імпортом з Республіки Угорщина схожа з її експортом. До 2007 року основними статтями в торгівлі товарами з Республікою Угорщина були пластмаси та полімерні матеріали, фармацевтична продукція, котли. З 2007 року основними товарними позиціями стали електричне устаткування, пластмаси та полімерні матеріали, на третьому місці – фармацевтична продукція. З 2012 р. різке зростання імпорту мінеральних палив з 64,8 до 332,1 млн дол. США у 2013 р. та 537,3 млн дол. США у 2014 р. відсунуло імпорт електричного устаткування на другу позицію (рис. 3.7).

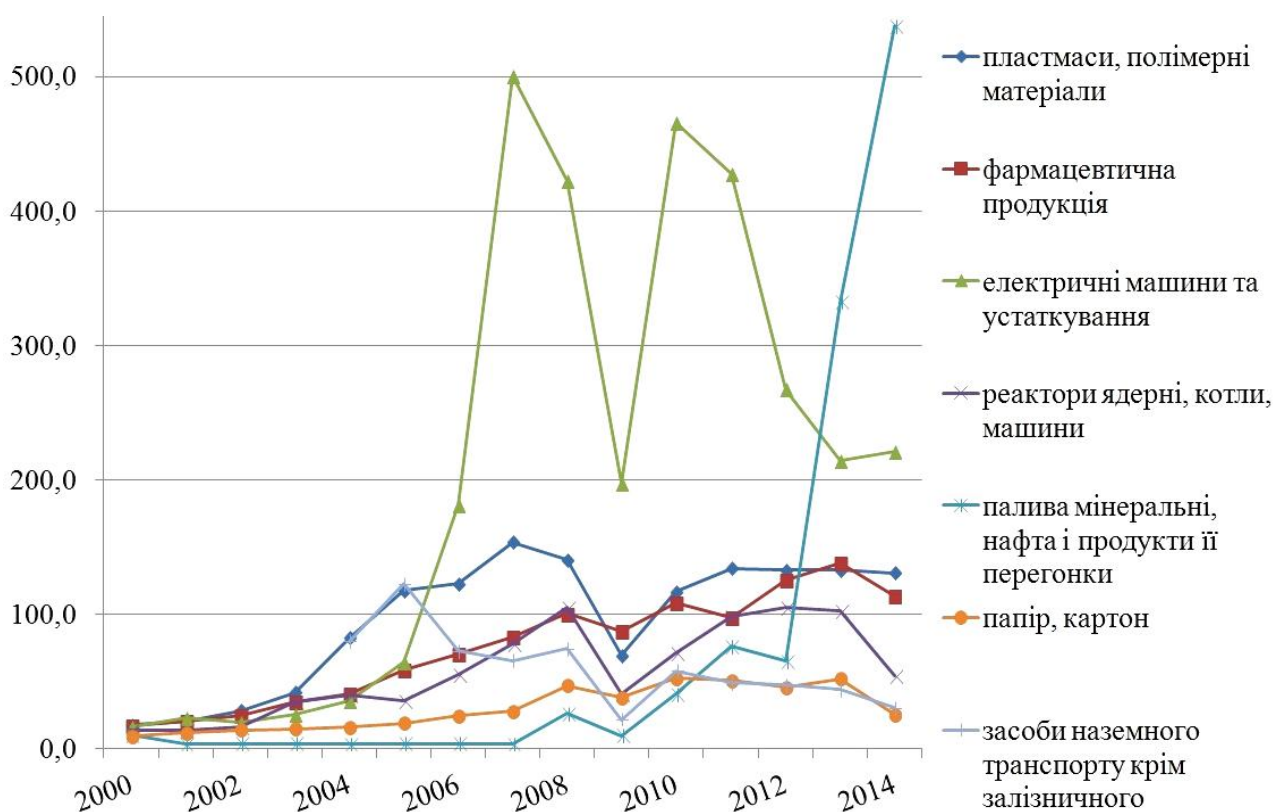

Рис. 3.7. Динаміка імпорту товарів з Республіки Угорщина у 2000-2014 рр., млн дол. США Складено автором за [113]

Серед країн-зовнішньоторговельних партнерів для Республіки Угорщина Україна знаходиться на 15-му місцях, як і у 2013 році. Структура угорсько-українського товарообігу відповідає інтересам і можливостям національних економік двох країн. Лише у 2009 році, на фоні світової фінансової кризи обсяг торгівлі значно скоротився (експорт українських товарів до Республіки Угорщина становив 1,6 млрд дол. США, а імпорт – 1,4 млрд дол. США). Однак з 2012 р. можна спостерігати тенденцію превалювання українського експорту над імпортом до Республіки Угорщина [113].

Експорт послуг України зростає і у 2015 р., перевищує імпорт, тобто присутнє позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами України. У 2014 р. спостерігалось позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами + 5,6 (експорт – 11,3 млрд дол. США, імпорт – 5,7 млрд дол. США), яке, разом з тим, не перекриває негативне сальдо товарів [105]. Однак порівняно з 2013 р.

експорт та імпорт послуг скоротилися. Вони склали 14,8 млрд дол. США та 7,6 млрд дол. США відповідно.

У відносинах з Республікою Угорщина можна простежити коливання частки українського експорту та імпорту послуг. Як показано на рисунку, експорт послуг України до Республіки Угорщина є значно більшим. (рис. 3.8)

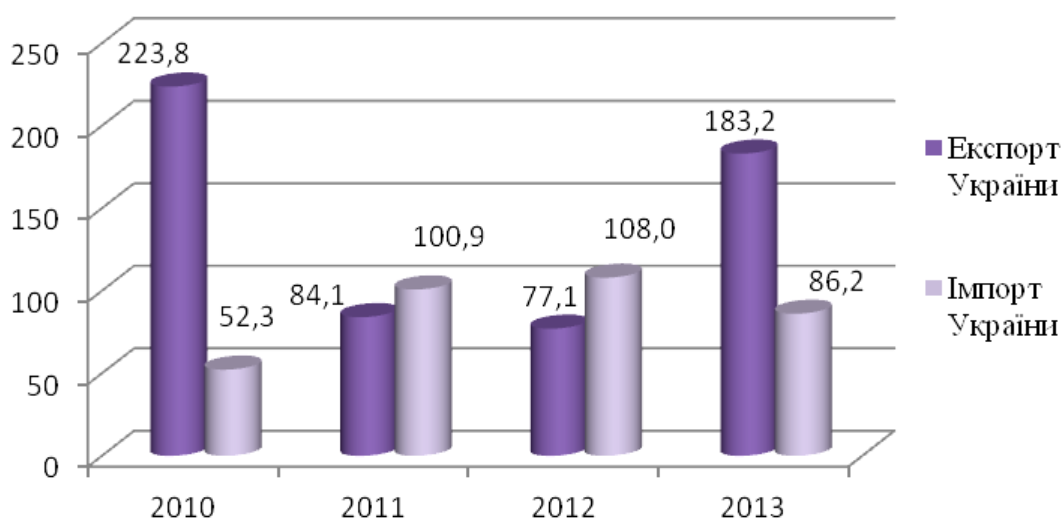

Рис. 3.8. Динаміка експорту та імпорту послуг між Україною та Республікою Угорщина. Складено автором за [105]

Україна здійснює зовнішньоторговельні операції послугами з 200 країнами світу. Найбільшу питому вагу в загальному обсязі експорту послуг складають транспортні (53,3% загального експорту послуг), серед яких трубопровідний транспорт складає 36,7%, бо Україна залежить від поставок енергоносіїв з-за кордону і їх транзиту до країн ЄС, залізничний та повітряний складають 17,8% і 17,6% відповідно. Друге місце займають послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (14,3%, що вперше вийшли на другу позицію в експорті), далі йдуть послуги з переробки матеріальних ресурсів для реалізації за кордон (11,6%), а також різні ділові (11%, серед яких перше місце займають послуги сільського господарства та послуги видобутку). Основними торговельними партнерами України з експорту послуг були Російська Федерація, Швейцарія, США,

Німеччина, Великобританія, Кіпр. Угорщина посідає 22 місце в українському експорті послуг (98,3 млн дол. США у 2014 р., порівняно з 183,1 млн у 2013 р.) [105].

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі імпорту послуг також становлять транспортні (23,7% від загального обсягу), з яких на повітряний припадає 31,5%, на залізничний – 31,3%, на морський – 17,3%. Другими є різні ділові (17,2%), що пов'язано з наданням Україні фінансової допомоги країнами МВФ, професійними та консалтинговими послугами, послугами операційного лізингу. На третьому місці послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю (14,1%). Основними торговельними партнерами України з імпорту послуг є Російська Федерація, Великобританія, Кіпр, Німеччина, Швейцарія, США. Республіка Угорщина посідає також 16 місце в українському імпорті послуг (64,9 млн дол. США у 2014 р., порівняно зі 88,0 млн дол. США у 2013 р.) (табл. 3.3) [105].

Таблиця 3.3

Основні партнери України в торгівлі послугами у 2014 р.

Експорт			Імпорт		
Місце	Країна	Обсяг, млн дол. США	Місце	Країна	Обсяг, млн дол. США
1.	Російська Федерація	3 500	1.	Російська Федерація	874,1
2.	Швейцарія	819,6	2.	Велика Британія	686,2
3.	США	644,2	3.	Кіпр	488,7
4.	Німеччина	643,3	4.	Німеччина	484,2
5.	Велика Британія	641,4	5.	Швейцарія	348,9
6.	Кіпр	451,5	6.	США	264,1
7.	Нідерланди	282,0	7.	Білорусь	182,3
8.	Польща	200,0	8.	Австрія	157,6
9.	Австрія	196,5	9.	Польща	144,9
22.	Республіка Угорщина	98,3	16.	Республіка Угорщина	64,9

Таблиця складена автором за матеріалами [105]

В експорті своїх послуг до України серед країн ЄС Республіка Угорщина посідає 22-е місце і 16 місце в імпорті українських послуг. Це значно

відрізняється від торговельного партнерства країн, у якому Республіка Угорщина посідає 10 та 8 місця за експортом та імпортом.

Розглянемо структуру зовнішньої торгівлі послугами України з Республікою Угорщина у 2013 р. (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Питома вага експорту та імпорту послуг України з Республікою Угорщина у 2014 р.

Експорт України до Угорщини (питома вага, у % до загального обсягу)		Імпорт України з Угорщини (питома вага, у % до загального обсягу)	
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	66,7	Транспортні послуги	46,4
Транспортні послуги	27,2	Ділові послуги	23,6
Ділові послуги	3,1	Послуги, пов'язані з подорожами	10,5
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	2,0	Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	10,4
Послуги, пов'язані з подорожами	0,4	Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	4,6
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	0,3	Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	2,0
Послуги зі страхування	0,1	Державні та урядові послуги	1,4
Державні та урядові послуги	0,1	Послуги зі страхування	0,7
Послуги з будівництва	0,1	Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	0,2
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	0,1	Послуги з будівництва	0,2
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	0,0	Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	0,0
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	0,0	Послуги з переробки матеріальних ресурсів	0,0

Таблиця складена автором за матеріалами [105]

Розглянемо більш детально інвестиційну діяльність партнера України – Республіку Угорщина. Обсяг прямих іноземних інвестицій з Угорської Республіки в економіку України, за даними Держкомстату України, за 2015 р. склав 625,4 млн дол. США, що становить 1,6% від загального обсягу прямих

іноземних інвестицій з країн ЄС, вкладених в економіку України, та 1,3% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій з країн світу. (табл. 3.5)

Таблиця 3.5

Динаміка надходжень прямих інвестицій з Угорщини в економіку України

Рік	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сума інвестицій (млн дол. США)	163,1	185,4	193,9	307,9	595,5	675,1	723,6	686,1	688,3	689,4	674,3	625,4

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

На даний час в Україні діє 474 підприємств за участю угорського капіталу, з яких 281 – спільні. Основними районами їх концентрації є Київ, Київська, Закарпатська та Львівська області [139, с.50].

До найбільших угорських інвесторів належать ВАТ «Банк ОТП», фармацевтичний завод «Гедеон Ріхтер», хімічне підприємство «Паннонпласт», сільськогосподарське підприємство «Баболна», таропакувальне підприємство «Дунапак-Україна» та аграрна виробничо-торговельна компанія «Сабольч Габора» [140; 141; 142; 143].

Обсяг прямих інвестицій з України до Республіки Угорщина у 2015 р. становив 10,2 млн дол. США, що майже в три рази більше, ніж у 2012 р. (4,2 млн дол. США) [144]. Крім зазначеної співпраці, динамічно розвиваються українсько-угорські відносини у таких економічних сферах, як прикордонне співробітництво, сільське господарство, транспорт, харчова промисловість, туризм.

Точкою відліку демократичних і ринкових реформ в Республіці Угорщина прийнято вважати початок 1989 р., коли в результаті мирних парламентських виборів влада перейшла до демократичних сил. Республіка Угорщина належить до країн з найбільш радикальним варіантом системних реформ, що було обумовлено вихідними умовами в країні перед початком

реформ, а саме: рівнем політичної демократії, рівнем економічного розвитку, господарськими традиціями і культурологічною орієнтацією, зокрема прагнення до західноєвропейської моделі капіталізму. Трансформація суспільно-економічної системи в Республіці Угорщина здійснювалася досить тривалий проміжок часу, увесь перехідний період зайняв майже 14 років [145, с. 150].

Починаючи з 1990 р., зовнішня торгівля була одним з головних чинників економічного розвитку країни. Обсяг товарообігу в період з 1990–2008 рр. постійно збільшувався, і у 2013 р. експорт становив 108,3 млрд дол. США, а імпорт – 99,0 млрд дол. США [105]. Що стосується надходження прямих іноземних інвестицій до економіки Республіки Угорщина, то вони збільшувалися після приєднання країни до ЄС у 2004 році. Спад відбувся на фоні світової фінансової кризи, але в період 2009–2015 рр. можна спостерігати приток іноземних інвестицій до Республіки Угорщина, що пов'язано з наданням фінансової допомоги країнами ЄС.

Дефіцит торговельного балансу у 2001–2008 рр. також був характерною ознакою економіки країни, оскільки це невід'ємна частина процесів подолання відсталості країни порівняно з розвиненішими країнами на шляху інтеграції до ЄС.

Республіка Угорщина є важливим партнером України у сфері економічного співробітництва. Протягом останніх 10 років зростання середньорічного обороту становить 35 – 40%; у 2015 році, згідно зі статистичними даними [105], угорсько-український товарообіг становив 2,5 млрд дол. США. (рис. 3.9)

У свою чергу, у 2015 р. Республіка Угорщина посіла 4-те місце в таблиці зовнішньоторговельних партнерів України серед країн ЄС в експорті товарів (909,7 млн дол. США) після Італії (1,9 млрд дол. США) та Польщі (1,9 млрд дол. США), Німеччини (1,3 млрд дол. США) та Іспанії (1,0 млрд дол. США), та 3-тє місце серед країн ЄС в імпорті (1,6 млрд дол. США) після Німеччини (3,9 млрд дол. США) та Польщі (2,3 млрд дол. США) [146].

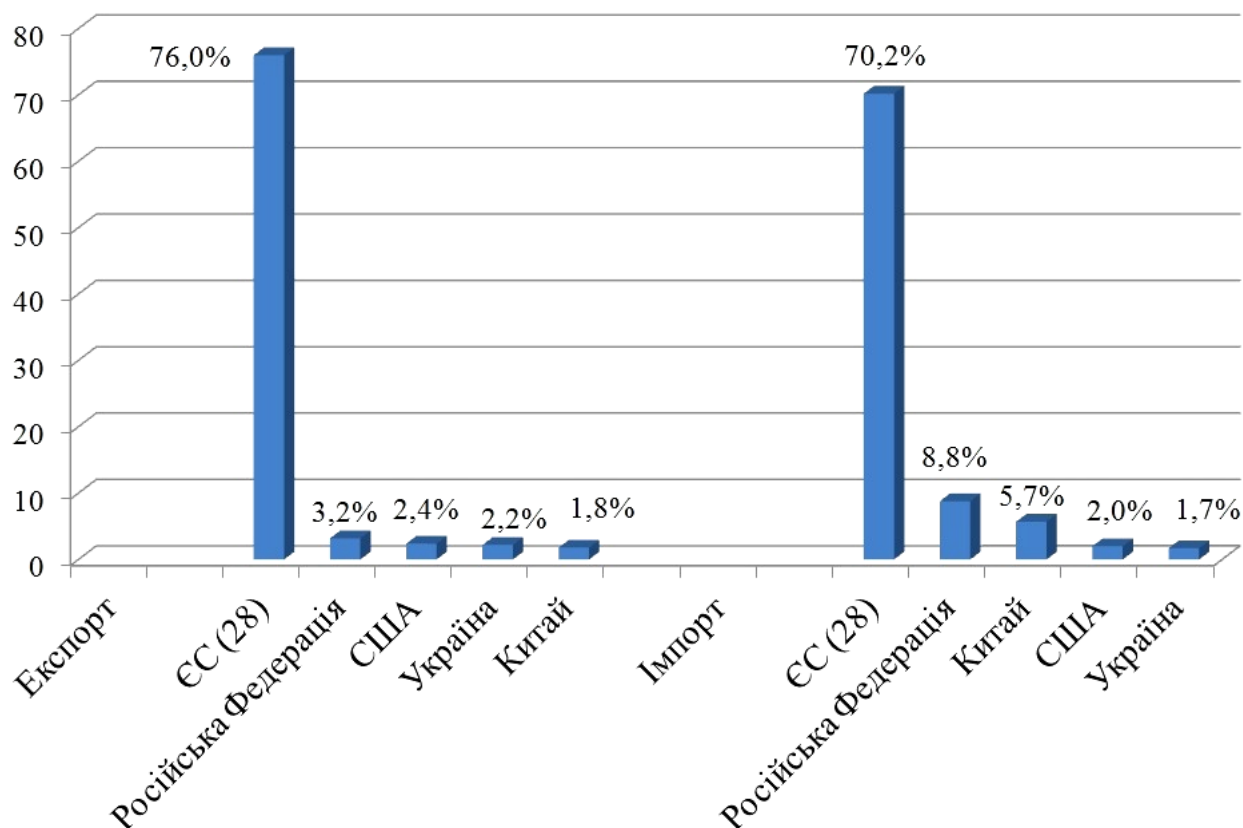

Рис. 3.9. Основні партнери Республіки Угорщина в торгівлі товарами, 2015 р.

Складено автором за [146]

Якщо порівнювати з 2014 р., Республіка Угорщина посіла 10-те місце в таблиці зовнішньоторговельних партнерів України серед країн ЄС в експорті товарів (1,6 млрд дол. США) після Німеччини (1,6 млрд дол. США), Італії (2,3 млрд дол. США) та Польщі (2,5 млрд дол. США) та 5-те місце серед країн ЄС в імпорті (1,4 млрд дол. США) після Франції (1,7 млрд дол. США), Італії (2,1 млрд дол. США), Норвегії (3,6 млрд дол. США) та Польщі (3,5 млрд дол. США) [105].

За даними Державного комітету статистики України, серед основних світових партнерів у 2015 р. Республіка Угорщина посідає 10 та 6 місця відповідно, в українському експорті та імпорті, що говорить про покращення позицій на 2 пункти порівняно з 2014 р. [105]. Але основною трійкою лідерів з торговельних партнерів України в експорті та імпорті залишаються

Російська Федерація, Туреччина, Китай, Німеччина та Польща. Як бачимо з таблиці, Український імпорт перевищує експорт у першій чверті партнерів майже вдвічі, з іншими країнами спостерігається відносна збалансованість експортно-імпортних показників (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Основні партнери України в торгівлі товарами у 2015 р. (дол. США)					
М.	<i>Експорт</i>		М.	<i>Імпорт</i>	
1	Російська Федерація	4,8 млрд	1	Російська Федерація	7,5 млрд
2	Туреччина	2,8 млрд	2	Німеччина	3,9 млрд
3	Китай	2,4 млрд	3	Китай	3,8 млрд
4	Єгипет	2,1 млрд	4	Білорусь	2,4 млрд
5	Італія	1,9 млрд	5	Польща	2,3 млрд
6	Польща	1,9 млрд	6	Республіка Угорщина	1,6 млрд
7	Індія	1,4 млрд	7	США	1,5 млрд
8	Німеччина	1,3 млрд	8	Італія	0,9 млрд
9	Іспанія	1,0 млрд	9	Франція	0,8 млрд
10	Республіка Угорщина	0,9 млрд	10	Туреччина	0,8 млрд

Таблиця складена автором за матеріалами [105]

Аналізуючи взаємовідносини України та Республіки Угорщина за період з 2000 по 2014 роки побудовано моделі залежності ВВП однієї країни від імпорту товарів з іншої країни, а також залежності ВВП країн від експорту товарів.

Регресійна модель залежності ВВП Республіки Угорщина від імпорту товарів з України має наступний вигляд:

$$Y_i = \alpha_0 + \alpha_1 X_{1i} + \alpha_2 X_{2i} + \alpha_3 X_{3i} + \alpha_4 X_{4i} + \alpha_5 X_{5i} + \alpha_6 X_{6i} + \alpha_7 X_{7i},$$

де Y_i - розмір ВВП Угорщини у i - му році, млн. дол. США;

X_{1i} - імпорт палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, млн. дол. США;

X_{2i} - імпорт алюмінію та продуктів з нього, млн. дол. США;

X_{3i} - імпорт деревини і виробів з деревини, млн. дол. США;

X_{4i} - імпорт органічної хімії, млн. дол. США;

X_{5i} - імпорт реакторів ядерних, котлів, машин, млн. дол. США;

X_{6i} - імпорт заліза, сталі, млн. дол. США;

X_{7i} - імпорт електричних машин та устаткування, млн. дол. США;

$i = \overline{1,15}$ - рік від 2000 по 2014.

Аналогічним чином виглядає регресійна модель залежності ВВП України від експорту цих товарів до Республіки Угорщина.

Регресійна модель залежності ВВП України від імпорту товарів з Республіки Угорщина має наступний вигляд:

$$G_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \beta_4 X_{4i} + \beta_5 X_{5i} + \beta_6 X_{6i} + \beta_7 X_{7i},$$

де G_i - розмір ВВП України у i - му році, млн. дол. США;

X_{1i} - імпорт пластмас, полімерних матеріалів, млн. дол. США;

X_{2i} - імпорт фармацевтичної продукції, млн. дол. США;

X_{3i} - імпорт електричних машин та устаткування, млн. дол. США;

X_{4i} - імпорт реакторів ядерних, котлів, машин, млн. дол. США;

X_{5i} - імпорт палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, млн. дол. США;

X_{6i} - імпорт паперу, картону, млн. дол. США;

X_{7i} - імпорт засобів наземного транспорту, крім залізничного, млн. дол. США;

$i = \overline{1,15}$ - рік від 2000 по 2014.

Аналогічним чином виглядає регресійна модель залежності ВВП Республіки Угорщина від експорту цих товарів до України.

На підставі статистичних даних за 15 років була проведена оцінка параметрів кожної регресійної моделі за допомогою методу найменших квадратів та отримані наступні результати:

1) регресійна модель залежності ВВП Республіки Угорщина від імпорту товарів з України має наступний вигляд:

$$Y_i = 52854,7631 - 106,0849X_{1i} - 666,3682X_{2i} + 936,5445X_{3i} - 64,2633X_{4i} + 192,5887X_{5i} + 41,3916X_{6i} + 84,8261X_{7i}$$

Отримані результати мають значну достовірність, про що свідчить коефіцієнт детермінації, який дорівнює 0,9477.

2) регресійна модель залежності ВВП України від експорту товарів до Республіки Угорщина має наступний вигляд:

$$Y_i = 59212,8900 - 131,5511X_{1i} - 510,9649X_{2i} + 11,5781X_{3i} + 298,5055X_{4i} + 148,4278X_{5i} + 111,8775X_{6i} + 165,0931X_{7i}$$

Отримані результати мають значну достовірність, про що свідчить коефіцієнт детермінації, який дорівнює 0,9355.

3) регресійна модель залежності ВВП України від імпорту товарів з Республіки Угорщина має наступний вигляд:

$$G_i = 6438,0360 + 224,1216X_{1i} + 555,1578X_{2i} + 10,5894X_{3i} + 581,3700X_{4i} - 13,3369X_{5i} + 309,7540X_{6i} - 69,8769X_{7i}$$

Отримані результати мають значну достовірність, про що свідчить коефіцієнт детермінації, який дорівнює 0,9848.

4) регресійна модель залежності ВВП Республіки Угорщина від експорту товарів до України має наступний вигляд:

$$G_i = 45344,6680 + 493,5588X_{1i} + 135,1279X_{2i} + 17,9034X_{3i} - 240,3581X_{4i} - 0,2410X_{5i} + 581,2654X_{6i} - 1,2448X_{7i}$$

Отримані результати мають значну достовірність, про що свідчить коефіцієнт детермінації, який дорівнює 0,8979.

При цьому оцінки параметрів побудованих моделей є незміщеними, обґрунтованими та ефективними.

Для того, щоб зіставляти коефіцієнти регресії та оцінювати вплив кожного фактору на ВВП країни, необхідно привести моделі до стандартизованого виду та розрахувати стандартизовані коефіцієнти.

У стандартизованому вигляді модель буде наступною:

$$t_Y = b_1 t_{X_1} + b_2 t_{X_2} + \dots + b_k t_{X_k} + u,$$

де $t_Y, t_{X_1}, t_{X_2}, \dots, t_{X_k}$ – стандартизовані зміни:

$$t_Y = \frac{Y - \bar{Y}}{\sigma_Y}, \quad t_{X_i} = \frac{X_i - \bar{X}_i}{\sigma_{X_i}}, \quad i = 1, 2, \dots, k,$$

для яких середнє значення дорівнює нулю: $\bar{t}_Y = \bar{t}_{X_i} = 0$, а середнє квадратичне відхилення дорівнює одиниці: $\sigma_{t_Y} = \sigma_{t_{X_i}} = 1, i = 1, 2, \dots, k$.

$b_i, i = 1, 2, \dots, k$ – стандартизовані коефіцієнти регресії.

Залежність між коефіцієнтами регресії $\hat{\alpha}_i$ та стандартизованими коефіцієнтами регресії b_i наступна:

$$b_i = \hat{\alpha}_i \frac{\sigma_{X_i}}{\sigma_Y}, \quad i = 1, 2, \dots, k.$$

Стандартизовані коефіцієнти регресії визначають наскільки «сигм» зміниться в середньому результат Y , якщо відповідний фактор X_j зміниться на одну «сигму» при незмінному середньому рівні інших факторів.

Також можна зіставляти стандартизовані коефіцієнти b_i та виконувати ранжування факторів, що дозволяє виключати з моделі фактори з найменшими значеннями b_i .

Стандартизований вигляд моделі залежності ВВП Республіки Угорщина від імпорту товарів з України:

$$t_Y = -0,2314t_{X_1} - 0,4890t_{X_2} + 0,4769t_{X_3} - 0,0652t_{X_4} + \\ + 0,1261t_{X_5} + 0,2012t_{X_6} + 0,6571t_{X_7}$$

Стандартизований вигляд моделі залежності ВВП України від експорту товарів до Республіки Угорщина:

$$t_Y = -0,1735t_{x_1} - 0,2267t_{x_2} + 0,0036t_{x_3} + 0,1832t_{x_4} + \\ + 0,0588t_{x_5} + 0,3288t_{x_6} + 0,7734t_{x_7}$$

У таблиці 3.7 наведено зіставлення рангів кожного фактору на ВВП країн партнерів:

Таблиця 3.7

Зіставлення рангів факторів моделі
(вплив на ВВП Республіки Угорщина та України)

Товари (фактори)	Вплив на ВВП Республіки Угорщина імпорту		Вплив на ВВП України експорту	
	Стандартизовані коефіцієнти	Ранг фактора	Стандартизовані коефіцієнти	Ранг фактора
палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки	-0,2314	6	-0,1735	6
алюміній та продукти з нього	-0,4890	7	-0,2267	7
деревина і вироби з деревини	0,4769	2	0,0036	5
органічна хімія	-0,0652	5	0,1832	3
реактори ядерні, котли, машини	0,1261	4	0,0588	4
залізо, сталь	0,2012	3	0,3288	2
електричні машини та устаткування	0,6571	1	0,7734	1

Таблиця складена автором

Отже, найбільший вплив на ВВП Республіки Угорщина серед розглянутих факторів вказує імпорт з України електричних машин та устаткування і деревини та виробів з деревини, а найменший – імпорт алюмінію й продуктів з нього та мінерального палива, нафти і продуктів її перегонки. При цьому на ВВП України найбільший вплив вказує експорт до Республіки Угорщина електричних машин та устаткування, а також заліза та сталі.

Стандартизований вигляд моделі залежності ВВП України від імпорту товарів з Республіки Угорщина:

$$t_G = 0,1976t_{x_1} + 0,4064t_{x_2} + 0,0344t_{x_3} + 0,3592t_{x_4} - \\ - 0,0373t_{x_5} + 0,0911t_{x_6} - 0,0462t_{x_7}$$

Стандартизований вигляд моделі залежності ВВП Республіки Угорщина від експорту товарів до України:

$$t_G = 0,7194t_{x_1} + 0,1636t_{x_2} + 0,0960t_{x_3} - 0,2455t_{x_4} - \\ - 0,0011t_{x_5} + 0,2827t_{x_6} - 0,0014t_{x_7}$$

У таблиці 3.8 наведено зіставлення рангів кожного фактору на ВВП країн партнерів:

Таблиця 3.8

Зіставлення рангів факторів моделі
(вплив на ВВП Україна та Республіки Угорщина)

Товари (фактори)	Вплив на ВВП України імпорту		Вплив на ВВП Республіки Угорщина експорту	
	Стандартизовані коефіцієнти	Ранг фактора	Стандартизовані коефіцієнти	Ранг фактора
пластмаси, полімерні матеріали	0,1976	3	0,7194	1
фармацевтична продукція	0,4064	1	0,1636	3
електричні машини та устаткування	0,0344	5	0,0960	4
реактори ядерні, котли, машини	0,3592	2	-0,2455	7
палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки	-0,0373	6	-0,0011	5
папір, картон	0,0911	4	0,2827	2
засоби наземного транспорту, крім залізничного	-0,0462	7	-0,0014	6

Таблиця складена автором

Отже, найбільший вплив на ВВП України серед розглянутих факторів чинить імпорт з Республіки Угорщина фармацевтичної продукції та ядерних реакторів, котлів і машин, а найменший – імпорт засобів наземного транспорту, крім залізничного, та мінерального палива, нафти і продуктів її перегонки. При цьому на ВВП Республіки Угорщина найбільший вплив надає

експорт до України пластмас, полімерних матеріалів, паперу та картону, а найменший – ядерних реакторів, котлів, машин та засобів наземного транспорту, крім залізничного.

Таким чином, за допомогою стандартизованих коефіцієнтів виявлені основні національні пріоритети розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина, які полягають у необхідності подальшого нарощування темпів двосторонньої торгівлі країн продукцією машинобудування та електронної промисловості на умовах формування раціональних територіальних машинобудівельних комплексів з металургійними центрами, науково-дослідною базою і висококваліфікованими кадрами, та контролем з боку ТНК за угорським сектором машинобудування.

Під час дослідження виявлено, що зовнішньоторговельні відносини між Україною та Республікою Угорщина характеризуються спрямованістю на внутрішньогалузеву торгівлю більш гомогенними товарами, ніж гетерогенними. Це пояснюється тим, що країни експортують товари, для яких існує ємний внутрішній ринок, оскільки споживачі двох країн мають схожі потреби та можливість експортувати ті товари, у виробництві на внутрішній ринок яких країни мають більший досвід. Аналіз динаміки експорту й імпорту основних груп товарів за 2000 – 2015 рр. показав, що Україна та Республіка Угорщина експортують дві гомогенні групи товарів, а саме: електричні машини та устаткування, мінеральні палива, нафту і продукти її перегонки. В експорті України до Республіки Угорщина третє місце займає товарна група залізо та сталь, а в угорському експорті до України – пластмаси і полімерні матеріали. Наведені результати свідчать про формування стійкої господарської інтеграції між Україною та Республікою Угорщина та пояснюють нарощення темпів взаємної торгівлі та взаємозалежність економік.

3.2. Формування механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина

Протягом другої половини ХХ століття Україна та Республіки Угорщина розвивалися в спільних умовах адміністративного механізму. Республіка Угорщина, маючи власну державність, використовувала соціалістичну інтеграцію, здійснюючи реформи, що відповідали національним інтересам, у той час як Україна була частиною СРСР, підпорядковуючись радянській зовнішній і внутрішній політиці, виконуючи головні принципи геоекономічної політики Радянського Союзу. Розвиток відносин між Україною та Угорщиною за часи СРСР був опосередкований, адже суб'єктом взаємин з Угорщиною була не Україна, а СРСР, до складу якого вона входила. У взаємовідносинах на той час домінував політичний принцип, хоча торговельне партнерство було пріоритетним для обох країн [148].

З огляду на те, що формальна відмова від соціалістичного будівництва в Україні та Республіці Угорщина відбулася майже одночасно, відмінності в досягнутих результатах вражають. Їхня контрастність ще більше посилюється, якщо взяти до уваги триразовий розрив у середніх доходах на душу населення: виробництво ВВП на одного жителя України та Республіки Угорщина (за паритетом купівельної спроможності) [149]. Так за даними 2015 р. ВВП на душу населення в Україні оцінювалося в 3,1 тис. дол. США, а в Республіці Угорщина – 24,5 тис дол. США. При цьому Республіка Угорщина є офіційним реципієнтом фінансової допомоги з боку Євросоюзу. На підтримку угорських реформ ЄС планував виділити у 2004-2006 роках приблизно 3,4 млрд дол. США (сума для 10-мільйонної країни чимала). У перерахунку на душу населення вона порівнянна з трирічним обсягом прямих іноземних інвестицій, що надходять до України [150].

Динаміка сучасних двосторонніх відносин створює відповідне підґрунтя для формування діалогу між Україною та Республікою Угорщина. Але внутрішньополітичні проблеми України негативно впливають на сферу зовнішньоторговельних відносин. Особливо треба підкреслити, що

подальший розвиток угорсько-українських відносин значною мірою залежатиме від того, як у подальшому буде складатись внутрішньополітична ситуація в Україні, де має місце політична криза [152].

Вступ Республіки Угорщина до ЄС мав значні наслідки як для національної економіки Республіки Угорщина, так і для системи українсько-угорських торговельних відносин. Через проведення «шокових» реформ в Угорщині слід відзначити наступні економічні труднощі в країні [153, с. 243].

Національна авіакомпанія MALEV, 99,5% акцій якої з 1999 по 2007 рр. належали угорському державному агентству, наприкінці 2009 р. перейшла під управління «Аерофлоту». Уже в лютому 2012 р. авіакомпанія оголосила про повне припинення польотів, що звело нанівець існування великої державної флагманської агенції Республіки Угорщина, яка існувала з 1956 року [154].

Ganz Mavag – найбільша машинобудівна компанія, з 1870 р. виробляла паровози, тепловози, рухомий склад, автобуси та ін. Експортувала продукцію до СРСР, Канади, Швейцарії, Італії, Румунії, Єгипту, Індії, Югославії, Кореї, була придбана австрійськими власниками, згодом розорена, а цехи здані під найбільший у країні китайський ринок [155, с. 143].

Ikarus – знаменитий завод з виробництва автобусів, заснований в 1895 році, був закритий у 2007 році. Сьогодні автобуси Республіка Угорщина в основному купує в Китаї, також у Швейцарії і Німеччині, списані з різних муніципалітетів, але за ціною практично нових [156].

MAV – угорська національна залізниця (1869 р.) була розділена на дві частини. Приватним особам продана та частина, яка займається вантажними перевезеннями (найбільш прибуткова). У державній власності залишилися пасажирські перевезення (збиткові у всьому світі). І якщо раніше за рахунок вантажних перевезень дотувалися пасажирські потяги, то зараз поїзди у віддалені населені пункти або скорочені, або ліквідовані [157].

BKV – муніципальна транспортна компанія Будапешта перебуває в стадії розділення і приватизації (на колісну і рейкову частини). Особливістю

кредитів від фондів на будівництво станцій метрополітену в Республіці Угорщина – необхідність їх повернення, але роботи ведуться неповною мірою, не відповідаючи необхідним стандартам та нормам [158, с. 34].

З двох фарфорових заводів, що виробляють посуд ручного розпису, – Herend (1826 р.) і Zsolnay (1853 р.) – перший, що поставляє посуд англійському королівському двору, працює, а другий – ліквідований, адже спочатку цех перейшов на поставку посуду в ІКЕА, а потім повністю був закритий [159, с.134].

Зупинено власне виробництво вантажівок і двигунів RABA. Потужності частково знищені, частково переведені під збірку Suzuki, Audi і Mercedes.

Gedeon Richter – широко відомий фармакологічний завод через різницю в податках частково виводить своє виробництво до сусідньої Словаччини.

Місцеві переробні молочні підприємства частково були скуплені компанією Danon. При цьому молоко імпортується з Польщі.

Кавуни ввозяться з Іспанії, помідори та інші овочі – з Іспанії та Туреччині, часник – з Китаю, м'ясо – з Аргентини і Бразилії [141].

З двох ковбасних заводів світової популярності PIC і HERTZ, які постачали вироби до Європи і США, залишився лише перший, що належить австрійським власникам. Другий був закритий як конкурент.

Далеко відоме в усій Східній Європі підприємство з експорту сільгосппродукції GLOBUS також придбали французькі конкуренти з Bonduelle і практично ліквідували національний бренд [141].

MOL – угорська нафтогазова компанія довго належала різним власникам, і, на момент, коли вона належала австрійській компанії частку в ній придбав «Сургутнафтогаз», їм було відмовлено в реєстрації як акціонерам. На купівлю MOL уряд витратив практично всі гроші пенсійного фонду, і за відсутністю власних родовищ нафти, і стагнації економіки Угорщини, бензин став одним з найдорожчих в Європі [141].

Вступ Республіки Угорщина до ЄС передбачав значну вигоду країні, але ситуація призвела до значних збитків. За даними Асоціації угорських

фермерів (MAGOSZ), з тих пір, як країна стала членом ЄС, прибуток значно скоротився, бо ринок зіткнувся з припливом дешевої імпоротної продукції. ЄС влаштований таким чином, що в першу чергу розвинуті країни отримують вигоди, а вже потім інші країни. Схожа ситуація з сільським господарством наздогнала й Україну, яка у 2008 році стала членом СОТ і зараз має курс на європейську інтеграцію [141].

Виробництво свинини є одним з прикладів того, як сільське господарство, яке і так знаходилось в Республіці Угорщина у тяжкому становищі, прийшло в ще більший занепад. З тих пір, як Республіка Угорщина стала членом ЄС, країну наповнили транснаціональні компанії, які продають дешеве м'ясо з Данії та Нідерландів. Деякі галузі, такі як виробництво цукру, зовсім демонструють занепад. Закрито всі 9 заводів з виробництва цукру. Вступ до Євросоюзу приніс вигоду лише місцевим виробникам алкоголю: знамениті токайські вина добре експортуються по всій Європі. Однак це лише незначна частка вигоди для країни, що володіє унікальними умовами для сільського господарства. Республіка Угорщина втратила всі східні ринки, на яких була провідним експортером в 1980-х роках [141].

Саме ці дисбаланси в економіці Республіки Угорщина можуть стати основою нового етапу торговельних відносин з Україною.

З 2002 по 2008 рік інвестиції в економіку Республіки Угорщина стабільно зростали, але світова фінансова криза намітила зростання тенденції відтоку капіталу з країни [159, с.32]. Це стосується не лише великих фірм та корпорацій, які під виглядом інвестування закордонних проектів виводять свої фінансові активи до інших країн з пониженим ризиком інвестування та офшорних зон. У 2009 р. уряд країни встановив амністію офшорних рахунків угорських компаній, але жоден з угорських суб'єктів підприємництва, який володіє рахунками в офшорних зонах, не перевів їх до угорських банків.

Лише з 2013 р. спостерігалася тенденція зростання інвестиційної діяльності в Республіці Угорщина [160, с. 232].

Слід відзначити, що світова економічна криза 2008-2009 рр. негативно вплинула на реалізацію українсько-угорських бізнес-планів у металургійній сфері. Придбання українською компанією «Індустріальний Союз Донбасу» найбільшого угорського металургійного комбінату «Дунаферр» у м. Дунайварош та металургійного заводу DAM Steel у м. Мішкольц – другого за потужністю підприємства Республіки Угорщина, забезпечувало значний відсоток руху капіталів між двома країнами та кількість робочих місць, які після кризи значною мірою скоротилися у зв'язку з банкрутством одного з заводів [141].

Що стосується регіонів України, найбільше угорського капіталу у 2015 р. було інвестовано у 22 підприємства Львівської області, 16 підприємств Дніпропетровської області, 6 підприємств Луганської області та 228 – Закарпатської. Однак у зв'язку з ситуацією в Україні, більшу кількість проектів на даному етапі зупинено, що відбилося на економічній ситуації України [163].

Серед причин, які негативно впливають на розвиток українського експорту продукції до Республіки Угорщина, ми вважаємо наявність квот на експорт до Республіки Угорщина, як країни Євросоюзу.

Набуло чинності рішення № 374/2014 Європейського парламенту і Ради ЄС про скорочення та ліквідацію митних зборів на товари, вироблені в Україні, яке було опубліковане 22 квітня 2014 р. в офіційному журналі ЄС. Ці заходи спрямовані на те, щоб замінити зону вільної торгівлі, і діяли тільки обмежений період: до 1 листопада 2014 року. Така одностороння міра встановлювала пільговий доступ на ринок ЄС українським експортерам у відповідності до графіку постачання товарів. У свою чергу, Україна не повинна була надавати додатковий доступ для експорту з ЄС. Передбачалося, що тимчасова відміна митних зборів буде повною або частковою, залежно від сектора, і призведе до економії 500 млн євро. Суть прийнятого рішення

полягала в тому, щоб не чекати набрання чинності частини Угоди про асоціацію щодо глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі, але заздалегідь почати імплементацію розділу про тарифи за допомогою самостійних автономних торговельних преференцій. Так теперішній тарифи на промислові товари будуть зняті з 94,7% продукції. Щодо сільськогосподарських товарів ЄС надасть необмежені преференції на 82,2% українського експорту. Для інших продуктів (круп, свинина, яловичина, м'ясо птиці і кілька додаткових продуктів) часткова лібералізація досягається шляхом надання безмитних тарифних квот. Відносно харчових продуктів, ЄС надасть преференції на 83,4% українського експорту. 15,9%, які залишилися, будуть частково лібералізовані шляхом безмитних тарифних квот [144].

Європейський Союз – один з найважливіших зовнішньоторговельних партнерів України разом з країнами СНД, якщо розглянути структуру українського експорту, для європейських країн, членом яких є й Республіка Угорщина, вітчизняна економіка є постачальником дешевої робочої сили та має сировинний статус. А високотехнологічний сектор охоплює лише вузький сегмент залишків технологічних розробок космічної направленості.

Технологічна відсталість виробництва України для європейських стандартів та невідповідність продукції європейським вимогам якості перетворюють Україну лише на сировинну базу та ринок збуту для Європи й Республіки Угорщина у тому числі.

За даними ООН, за межею бідності на Україні зараз живуть четверо з 5 українців. У 2015 р. Україна посіла 81-е місце серед країн світу в рейтингу індексу розвитку людського потенціалу за даними ООН, втративши 7 позицій лише за рік [64]. Оpubлікований журналом «Forbes» рейтинг 10 найгірших економік світу показав, що Україна посіла 4-е місце в цьому списку.

За рівнем задоволення соціальних та екологічних потреб населення Україна перебуває на 62-й позиції глобального рейтингу «Social Progress Index», яким було охоплено 132 країни світу. Показник українського індексу становив 64,9 бала, перевищивши середньосвітовий показник (63,67), що

дозволило країні розташуватися у рейтингу між Боснією і Герцеговиною (64,99) та Сальвадором (64,70). Україна змогла випередити у рейтингу двох своїх сусідів - Росію (60,79) і Молдову (60,12). Згідно даним звіту, найбільш розвиненою у соціальному плані серед країн світу є Нова Зеландія, яка й очолила поточний глобальний рейтинг з підсумковим показником індексу 88,24 бала. Трійку найкращих світового списку доповнили Швейцарія й Ісландія, які зовсім трохи поступаються лідеру (88,19 і 88,07 бала відповідно) [156].

У світовому рейтингу конкурентоспроможності World Competitiveness Yearbook 2015, опублікованому швейцарською бізнес-школою IMD, Україна посіла 71-е місце зі 140 [156].

Україна втратила сім позицій і перемістилася на 152-е місце в рейтингу сприятливості ділового середовища, який щорічно складає Світовий банк і Міжнародна фінансова корпорація (IFC). Рівень корупції в Україні за останній рік істотно виріс. У щорічному світовому рейтингу Transparency International (найавторитетніша міжнародна організація, що досліджує проблеми корупції в різних країнах), Україна посіла 144-е місце (зі 182), розділивши цю позицію з Камеруном, ЦАР, Іраном, Нігерією та Папуа-Новою Гвінеєю [156].

Майже у всіх рейтингах позиції України погіршені через зростання корупції, рівень якої є одним з найвищих у Європі. Найбільш проблемними сферами в Україні можна відзначити:

- корупцію (оцінюється ступінь поширення корупції);
- інвестиції – через бюрократію, яка стримує приплив інвестицій;
- регуляторну політику (оцінюється ступінь свободи процедур, пов'язаних з відкриттям, закриттям підприємства і його функціонуванням відповідно до вимог законодавства країни);
- втручання уряду (оцінюється ступінь навантаження на бюджет витрат уряду, частка державного сектора і втручання уряду в політику приватних підприємств);

– фінансову політику (фінансова система України залишається слабкою і нерозвиненою; реструктуризація банківської системи проходила повільно;

– монетарну політику (оцінюються заходи, які спрямовані на підтримку цінової стабільності в країні).

На відміну від України, яка пережила руйнівну гіперінфляцію, піки зростання цін в Республіці Угорщина не перевищували 35%. При цьому її трансформаційний спад подолано у 2000 році. Прозорість національних інтересів і геополітичних цілей значно спростили приватизаційну кампанію і структурні реформи. В Угорщині західний капітал розглядався не як вимушений тягар, а як природний локомотив євроінтеграції. Уже у 1990 році на його частку припадало близько 10% активів банківської системи країни. На початок 2000 року цей показник зріс до 66%, а у 2004 р. становив 83%. Отже, вступ до ЄС був не формальним початком входження в складну систему ЄС, а логічним підбиттям підсумків перебування в ній [165, с.12].

Водночас, оскільки членство в Євросоюзі не гарантує того, що вдасться залишити його економічну периферію, український проект навряд чи має зводитися до механічного вступу до ЄС. Досягнення соціально-економічних стандартів, які достойно конкурують з найкращими європейськими зразками, видається більш важливим завданням – як у частині практичного рішення, так і наступних довгострокових ефектів. Формальне членство в Євросоюзі може й не відіграти вирішальної ролі: сприятливе зовнішнє середовище не є запорукою ефективності економічної політики. Парадоксально, але й у цьому питанні досвід Республіки Угорщина дуже показовий [166, с. 465].

Попри членство в ЄС, Угорщина дотепер не зуміла подолати хронічний бюджетний дефіцит, який циклічно підвищується до 7-9% від ВВП у роки парламентських виборів. Необхідність їхнього фінансування провокує підвищений податковий тиск: частка ВВП, що перерозподіляється через бюджет, стійко перебуває в районі 50%. Нерівномірний розподіл фіскального тягара нерідко підштовхує підприємців до відходу «у тінь», що, як і в

Україні, служить середовищем для корупції. Споживча домінанта угорського бюджету активно стимулює імпорт товарів і послуг, який провокує стійкі дефіцити зовнішньої торгівлі. Від'ємне сальдо поточного рахунку платіжного балансу сягає 6-8% ВВП. Тому можна казати про найгострішу проблему двох дефіцитів – бюджетного і зовнішнього, надмірність яких для країни-члена ЄС є очевидною. Від'ємне сальдо поточного рахунку видається надмірним не лише тому, що вдвічі перевищує щорічний приплив чистих прямих іноземних інвестицій (3% ВВП) [167, с. 64].

Найважливішими умовами прийому Республіки Угорщина до ЄС були: досягнення правової держави і дотримання прав людини; стабілізація інститутів, що гарантують збереження демократії; пошана і захист національних меншин; досягнення діючої ринкової економіки; здатність країни приєднатися до політичних, економічних і фінансових цілей ЄС. 1 травня 2004 р., виконавши критерії членства в ЄС, Республіка Угорщина набула повноправного членства в цій спільноті.

Перші роки перебування Республіки Угорщина в ЄС не дали очікуваних результатів. У житті пересічних громадян країни після вступу Республіки Угорщина до ЄС не сталося значних позитивних змін. Деякі відчули переваги, а деякі недоліки членства. Позитивним ефектом членства Республіки Угорщина в ЄС є: можливості розширення ринку; збільшення бюджету і зростання ВВП завдяки зростанню експорту і створення нових робочих місць; прискорення технічного прогресу і можливість отримати прогресивніші технології; залучення нових інвестицій у зв'язку з розширенням ринкових можливостей; створення конкурентоздатної ринкової економіки. Загалом, збільшення ефективності народного господарства і розширення зовнішньоекономічних можливостей [167, с. 643].

Негативний вплив інтеграції до ЄС виявляється в: надмірному впливі іноземного капіталу на економічну автономію й структуру економіки Республіки Угорщина; можливості виникнення несподіваних і неконтрольованих процесів (зростання безробіття й інфляції) через інтеграції

і змін в орієнтації і структурі економіки; взаємовідкритих ринках, що призводить до зростання заборгованості слабкішого партнера; неможливості досягти поліпшення ефективності економіки без дієвої ринкової економіки, при необхідності боротися зі структурними змінами економіки (наприклад, бажання експортувати такі товари, які ущемлюють інтереси партнерів по інтеграції) [168, с.128].

Недостатній рівень національних заощаджень і зовнішніх інвестицій зумовлює потребу в іноземних запозиченнях, щорічний обсяг яких оцінюється в 5-7% ВВП. Проблеми бюджетної та загальної валютно-фінансової стабільності трансформуються в значні розміри державної і зовнішньої заборгованості. Рівень державного боргу перевищує 60% ВВП. А з урахуванням пенсійних зобов'язань держави його розмір виявляється вищим ще на три-чотири відсоткових пункти. Що ж до зовнішнього боргу, то він становив у 2014 р. 73,5% ВВП. При цьому спостерігається стійке зростання як внутрішнього, так і зовнішнього боргового навантаження. По суті, угорська економіка не відповідає жодному з маастрихтських критеріїв. Більш того, їхні граничні ліміти стосовно бюджетного дефіциту та інфляції стабільно перевищуються вдвічі-втричі. Вступ до ЄС з такими показниками вважається майже неймовірним. Необхідність бюджетного балансування та загального економічного оздоровлення очевидна [169, с. 54].

Однак Республіка Угорщина за своїм геополітичним, економічним значенням, обсягом товарообігу та рівнем економічних перетворень, досягнутих на шляху реформування своєї економіки, має для України значний інтерес. Це не лише стратегічний зовнішньоекономічний партнер, а й країна з певним, корисним для України, досвідом проведення реформ та організації функціонування економіки на ринкових засадах.

Після того, як Республіка Угорщина стала членом ЄС, вона проводить економічну політику, направлену на наближення до рівня розвитку основних його членів. Зі вступом до ЄС Республіка Угорщина прийняла загальні для країн-членів митні тарифи і загальну торгівельну політику [174, с. 120].

Однією з найважливіших задач національної економічної політики будь-якої держави є постійне спостереження за зовнішньоекономічними процесами та вивчення зовнішньоекономічних зв'язків. Основна мета – виявлення порівняльних переваг, методів пристосування національної економіки до можливих умов і вимог зовнішньої середовища. Тому країни повинні розробити свою власну економічну політику та ефективну зовнішньоекономічну стратегію. Розробка відповідної економічної стратегії повинна проходити з урахуванням комплексності економічних процесів, розглядаючи всі системні зв'язки. При формуванні даної стратегії, в першу чергу, треба враховувати наступні фактори [175]:

- економічні процеси розглядаються завжди у поєднанні з суспільно-політичними. Не лише прибуток враховується при прийнятті економічних рішень, але й розглядається виявлення суспільних інтересів у довгостроковій перспективі, наприклад, забезпечення населення робочими місцями;

- будь-які процеси, світові або ж безпосередньо притаманні певній країні, завжди оцінюються з точки зору історичної складової суспільних взаємозв'язків. Історичний міжнародний досвід інших країн дозволяють скоректувати свою власну направленість;

- тільки взаємозв'язок зовнішніх та внутрішніх процесів в економіці дозволяють успішно виступати країні на міжнародній арені, адже держава, яка досягла значних результатів у своїй національній економіці, має змогу розраховувати на ефективне ведення зовнішньої діяльності;

- особливу увагу треба приділяти макро-, мезо- та мікрорівням економіки, адже фірми є складовою успішного розвитку національної економіки. Тому важливим є створення умов для функціонування приватної підприємницької діяльності [176, с. 42];

- комплексність розглядання системи секторів економіки, різних методів та засобів виробництва дозволить мати уявлення про стан економіки загалом, аніж при приділенні уваги окремим галузям;

– формування довгострокової стратегії можливе лише при виявленні ролі та форми участі держави в процесах розвитку економіки [176, с. 43].

На розвиток економіки Республіки Угорщина значною мірою впливають зовнішні умови та зовнішньоекономічні зв'язки країни. Основною пріоритетною метою зовнішньоекономічної стратегії Республіки Угорщина є стабілізація економіки за допомогою включення її до процесу міжнародного поділу праці та поліпшення міжнародної конкурентоспроможності країни [177].

Пріоритети угорської зовнішньої економічної політики не змінилися після вступу Угорщини до ЄС, але змінилися умови та методи здійснення поставлених задач. З прийняттям країною загальної торговельної політики ЄС змінилися можливості угорської зовнішньоекономічної політики:

1. Членство в Європейському Союзі зобов'язує Республіку Угорщина делегувати свої повноваження Об'єднанню при представленні своїх інтересів в міжнародних переговорах. Таким чином свої національні інтереси Угорщина реалізує за допомогою механізмів Європейського Союзу. ЄС також може представляти Республіку Угорщина при реалізації інтересів Республіки Угорщина поза об'єднанням. [178, с. 64].

2. З одного боку, наявність торговельно-економічних відносин Європейського Союзу приблизно зі 130-140 країнами розширює можливості доступу до ринків угорським фірмам, з іншого боку, підвищення ефективності і результативності зовнішньої торгівлі Республіки Угорщина з її партнерами, вихід угорських фірм на різні ринки ускладнюється високим рівнем конкуренції, тому посилення своєї конкурентоспроможності є для країни одним з найголовніших пріоритетів на даному етапі розвитку [179].

3. Останнім часом багато в чому змінилися методи і принципи зовнішньоекономічної діяльності. Усередині ЄС економічні процеси регулюються правовою системою єдиного економічного простору. Єдині

зовнішньоторговельна та зовнішньоекономічна політики ЄС впливають на 20-25% зовнішньоторговельної діяльності Республіки Угорщина [180, с. 121].

4. У торговельних відносинах з третіми країнами за регулювання імпортової діяльності повністю відповідає ЄС, тобто єдиною митною політикою Євросоюзу визначаються митні тарифи й імпортна політика загалом. Республіки Угорщина не має жодного права на захист національного ринку, так як імпортна продукція, яка ввозиться до Республіки Угорщина, надходить не просто на угорський ринок, а на єдиний внутрішній ринок ЄС [181, с. 238].

5. Єдина зовнішньоторговельна політика ЄС частково залишила право Республіці Угорщина на розвиток торговельної діяльності (стимулювання експорту), іноземного туризму та інвестиційної політики. Тому угорська зовнішньоекономічна політика за межами ЄС, у першу чергу, повинна бути спрямована на вирішення даних моментів [182, с. 338].

6. Республіка Угорщина повинна акцентувати увагу на збільшення реалізації продукції в тих регіонах, де угорський торговельний обіг має від'ємне сальдо та на розширення співпраці з тими країнами, з якими Угорщина має позитивне сальдо.

7. Пошук нових ринків з урахуванням зовнішньоторговельних і зовнішньоекономічних угод ЄС [183, с. 168].

8. Республіка Угорщина приділяє увагу державам, які знаходяться в радіусі 1-1,5 тис. км від неї, адже в довгостроковій перспективі приєднання нових членів до ЄС або розширення асоціації дозволять отримати Угорщині додаткові ринки збуту [184, с. 49].

Враховуючи сусідство з Україною, пріоритетним для Республіки Угорщина є використання цього партнерства як перспективного ринку для експорту, а також як транзитну державу в співробітництві з Російською Федерацією.

Теоретично Україна має всі можливості бути однією з провідних країн з залучення іноземних інвестицій, адже цьому сприяє її великий внутрішній

ринок, кваліфікована і, в той же час, відносно дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, наявність інфраструктури, хоч і не достатньо розвиненої, значні природні ресурси. Отже, одним з пріоритетних напрямів для України є збереження того спадку, що залишився після розпаду Радянського Союзу [186, с. 85].

Маючи мінімальні технологічні успіхи, Україна зберегла промислові підприємства, на яких заміна устаткування та технологій може значною мірою збільшити виробничі потужності. Разом з цим, в країні ще залишився цінний ресурс – висококваліфікована робоча сила та інженерно-технічні кадри, які були відомі ще за часи Радянського Союзу. Не допустити їх втрати та розвиток потенціалу політехнічних учбових закладів – одна з задач України, яка має досягнення та можливості в експорті продукції машинобудування [187; 188].

Специфіка українсько-угорських відносин, передусім, обумовлюється комплексом спільних проблем, довкола вирішення яких об'єднуються зусилля України й Республіки Угорщина, серед яких:

- удосконалення транзитно-логістичної схеми доставки вантажів;
- вдосконалення прикордонно-трансграничної інфраструктури;
- підвищення ефективності роботи 5-го міжнародного автотранспортного коридору Київ – Лісабон [189, с. 91];
- послаблення візового режиму [190, с. 342];
- двостороння співпраця з гармонізації міжнародних відносин з урахуванням того, що в Україні на Закарпатті компактно проживає більше 150 тисяч угорців, а це понад 12% від загальної кількості населення області;
- збереження багатой спадщини етнографічних, історичних традицій, культурних пам'яток та інше [191, с. 177];
- об'єднання зусиль у боротьбі з паводками в басейні ріки Тиса, а також співпраця в області екологічної безпеки.

Внаслідок європейської інтеграції країн Центральної Європи, зокрема й Угорщини, геополітичні наслідки східного розширення ЄС мають безпосередній вплив також і на систему міжнародних відносин з Україною. Насамперед, геополітична ситуація на європейському континенті вимагає радикальних, структурних змін з боку ЄС стосовно розвитку міжнародних відносин нового формату у площині ЄС та сусідніх країн-не-членів ЄС. Приєднання Республіки Угорщина до Європейського Союзу об'єктивно зумовило укладання нових договорів замість наявних на той час міжурядових угод, які містили і двосторонні економічні зв'язки. Із набуттям членства в ЄС Республіка Угорщина призупинила діючу угоду про торгово-економічне співробітництво з Україною [192].

Ідеться про наступні сфери співпраці, які, в умовах членства Республіки Угорщина в Європейському Союзі, оцінюються як найбільш перспективні, що проявляється у формі фінансової підтримки окремих програм і проектів.

Найбільш перспективним, з точки зору угорського керівництва, стає угорсько-українське прикордонне співробітництво. Його реалізація здійснюється переважно у межах спеціальних програм Євросоюзу, який відповідно до попередньо затверджених довгострокових програм взяв на себе зобов'язання забезпечувати до 70 % фінансування окремих проектів [199, с. 54]. Уряд Республіки Угорщина оцінює перспективи розвитку прикордонного співробітництва з Україною, у першу чергу, за рахунок того, що спостерігається активізація інтересу представників великого угорського капіталу до регіону Закарпаття поза межами програм, які частково фінансуються ЄС.

З початку 2009 року представники угорських ділових кіл за посередництва дипломатичних установ Республіки Угорщина в Україні, Торгово-промислової палати Угорщини, Союзу підприємців Угорщини та Союзу угорських промисловців активно проводять збір даних щодо можливостей приватизації та створення спільних підприємств у Берегівському й Виноградівському районах Закарпатської області, особливо

у місцях проходження української частини 5МТК. Особлива увага іноземців концентрована на об'єктах, які можливо розбудувати під складські комплекси, митні термінали та розважальні заклади. З урахуванням того факту, що йдеться про регіон компактного проживання угорських меншин за кордоном, цільове нарощування угорських інвестицій дозволить максимально контролювати власні капіталовкладення та враховувати інтереси розвитку місць компактного проживання етнічних угорців.

Сучасний угорський уряд вважає важливим аспектом розвиток угорсько-українського співробітництва і співпрацю у банківській сфері. Найбільший угорський банк OTP працює на українському ринку, і керівництво зазначеної банківської установи оцінює цю роботу як надзвичайно перспективну. В умовах глобальної фінансово-економічної кризи та її наслідків з'явилася низка критичних проблем у фінансовому секторі як Республіки Угорщина, так і України. Обидві держави відпрацьовують однакові схеми щодо оздоровлення вказаної сфери, які ґрунтуються на використанні стабілізаційних кредитів МВФ [200, с. 15].

Отже, подальший розвиток українсько-угорських торговельних відносин буде визначатись низкою факторів. Більшість офіційних торговельних бар'єрів уже зняті разом з одностороннім підписанням економічної частини Угоди про асоціацію. Ще одна перевага: української продовольчої галузі дійсно є що запропонувати. Це, наприклад, солодоші, масло, мінеральна вода, м'ясні вироби, кава, морепродукти, пиво та безалкогольні напої (зокрема хлібний квас), рибні консерви.

Оцінюючи сучасний стан економічного угорсько-українського співробітництва, вказана сфера має низку перспективних напрямків, розвиток яких дозволить суттєво зменшити негативний вплив кризових явищ на зазначену співпрацю.

Проведений нами аналіз структурних зрушень показав, що основними факторами нестабільності були такі групи товарів, як чорні метали та

електричні машини й обладнання. До того ж, наведені групи мали найбільші частки у двосторонньому експорті й імпорті за 1995 – 2014 рр. [202].

Аналізуючи дані експорту та імпорту продукції машинобудівельної та електронної промисловості України, можна спостерігати нарощування темпів двосторонньої торгівлі країн. Так у 2014 р. експорт та імпорт України в цій галузі склали 572,0 та 220,7 млн дол. США, що в порівнянні з 2013 р. збільшилися на 72 та 6 млн дол. США. У структурі українського експорту до Угорщини на цю товарну позицію приходилося 39,6 % від загального обсягу у 2014 р., що склало 498,0 млн дол. США. У структурі українського імпорту з Республіки Угорщина у 2014 р. на цю товарну позицію приходилося 18,8 % від загального обсягу, що склало 275,0 млн дол. США [105].

У таблиці 3.9 містяться дані про експорт України до Республіки Угорщина основної продукції машинобудівельної та електронної промисловості.

В галузі машинобудування Республіки Угорщина зростає частка споживання українським ринком продукції угорського електричного обладнання. Зокрема частин для електричних машин, таких як арматура, ізольовані дроти, електрична апаратура для комутації. Також важливе місце посідає імпорт Україною морозильного обладнання, холодильників, а також машин і механізмів для збирання або обмолоту сільськогосподарських культур, ліфтів, ескалаторів, конвеєрів, канатних доріг, телефонних апаратів і двигунів внутрішнього згорання. У структурі угорського експорту машин та електротехнічного обладнання у 2015 р. становило 222,7 млн дол. США, що на 6 млн більше, ніж у 2014 р. (Додаток Б).

В Угорщині зосереджено близько 40% від загального обсягу випуску електронного устаткування в країнах Східної Європи, а частка компаній цього сектору в загальному обсязі промислового виробництва країни становить близько 25%. Зростають обсяги експорту в Україну угорської побутової техніки, комплектуючих для комп'ютерів [105].

Таблиця 3.9

Експорт України до Республіки Угорщина машин, механізмів та електротехнічного обладнання, 2015 р.

Найменування	Од. вим.	Експорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США
Проводи ізолювані, кабелі; кабелі волоконно-оптичні	кг	9145724,6	209345,6
Монітори та проектори; приймальна апаратура для телебачення	шт.	915727	118269,8
Електричні водонагрівачі; прилади електричні для обігрівання приміщень, ґрунту	шт.	915	63420,0
Телефонні апарати, для мереж зв'язку	кг	427427,6	48105,5
Машини та апаратура електричні, що мають індивідуальні функції	кг	594120,1	24780,0
Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл (вимикачі, роз'єднувачі, перемикачі)	кг	55912,2	9101,2
Котли для центрального опалення	кг	138659,5	9025,6
Електронні інтегровані схеми	шт.	5257301	7005,7
Трансформатори електричні	шт.	2269210	5415,1
Електробритви	кг	20821,1	4945,4
Конвертери, ливарні ковші і виливниці та ливарні машини, призначені для використання в металургії	шт.	21	4429,5
Схеми друковані	кг	39122,5	1832,8
Магнітні або оптичні зчитувальні пристрої	шт.	31889	1813,1
Машини електромеханічні побутові з умонтованим електродвигуном, крім пирососів	кг	6115,1	1368,4
Насоси повітряні або вакуумні, компресори та вентилятори; шафи з вентилятором	шт.	4560	1257,8
Крани, клапани, вентилялі для трубопроводів, котлів, резервуарів, цистерн, баків	кг	68711,2	1177,9
Машини пральні, побутові або для пралень, включаючи машини з віджимним пристроєм	шт.	5004	1061,3
Діоди, транзистори та аналогічні напівпровідникові прилади	кг	5584,9	940,6
Конденсатори електричні постійні	кг	13058,9	849,8
Двигуни та генератори, електричні	шт.	24863	647,1

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

У структурі угорського експорту до України ізолювані дроти та арматура для електричних машин склали разом у 2015 р. 5,06%, а у 2014 р. вартість яких становила 157 млн дол. США. Електрична апаратура для комутації, холодильники та морозильне обладнання становлять також значну

частину матеріальних надходжень від експорту цієї галузі. Так у 2015 р. їх вартість склала 42 млн дол. США [105].

Одним з найбільш перспективних напрямків співпраці між Україною та Республікою Угорщина на сьогоднішній день є розвиток такої галузі, як машинобудування та металообробка. Україна, як і Республіка Угорщина, загалом мають сприятливі умови для формування раціональних територіальних машинобудівних систем, зокрема, такі як зручна конфігурація території країни, досить густа мережа шляхів, сполучення, можливість формування спеціалізованих територіальних систем, наявність великих машинобудівних вузлів, а також дуже вигідне геополітичне розташування країн (табл. 3.10).

В Україні машинобудівні вузли сконцентровані в Дніпропетровській (Кривбас, Придніпров'я – виробництво залізної руди, чавуну, сталі), Запорізькій (Запоріжжя – виробництво залізної руди та феросплавів, коксу) областях. Істотний вплив на розміщення виробництва робить енергоємність продукції, сировинна база для якої – паливні ресурси – розташована в Дніпровському буровугільному басейні, Львівсько-Волинському басейні, Дніпровсько-Донецькій западині, а також у Леляківському, Рибальському, Єфремівському та Шебелинському родовищах [202].

Так як підприємства важкого машинобудування відрізняються малою трудомісткістю, наявність трудових ресурсів не відіграє вирішальної ролі у розміщенні. Виняток становить галузь точного машинобудування, що відрізняється мінімальною металоємністю і орієнтована на наявність науково-дослідної бази й висококваліфікованих кадрів. Тому найбільшими центрами є переважно великі міста – Київ, Харків, Дніпропетровськ, Сімферополь, Одеса, Львів. Однак треба зазначити, що основні металургійні центри зазнали значних ушкоджень за часи політичної кризи на Україні, тому спостерігаються істотні зміни в галузі машинобудування, які призводять до зупинки діяльності деяких центрів. Найбільшими центрами машинобудування Республіки Угорщина є Будапешт, Дебрецен, Печ.

Таблиця 3.10

Імпорт України з Республіки Угорщина машин, механізмів та електротехнічного обладнання, 2015 р.

Найменування	Од. вим.	Імпорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис.дол.США
Дроти ізолювані, кабелі волоконно-оптичні	кг	12688850,6	127591,6
Арматура ізолювальна для електричних машин	кг	1122862,8	29431,7
Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл (вимикачі, роз'єднувачі, перемикачі)	кг	514592,9	26696,8
Холодильники, морозильники, холодильне або морозильне обладнання, електричне	кг	3527984	15348,4
Машини або механізми для збирання або обмолоту сільськогосподарських культур, включаючи преси; газонокосарки та сінокосарки	шт.	4665	6865,6
Телефонні апарати, для мереж зв'язку	кг	80958,2	5176,5
Машини та пристрої для підймання, переміщення, навантажування або розвантажування (наприклад, ліфти, ескалатори, конвеєри, канатні дороги)	кг	422757,4	5055,9
Машини та апаратура електричні, що мають індивідуальні функції	кг	35543,5	4804,7
Двигуни внутрішнього згоряння	кг	141588,6	2798,5
Насоси для рідин	шт.	2793	2750,9
Магнітні або оптичні зчитувальні пристрої	шт.	1231	2552,8
Трансформатори електричні	шт.	520627	2390,2
Гектографічні або трафаретні розмножувальні апарати	кг	106222,1	2151,6
Інструменти ручні пневматичні, гідравлічні або з вмонтованим електричним двигуном	кг	121334,7	1983,7
Вали трансмісійні; корпуси підшипників; кулькові або роликові гвинтові передачі; коробки передач	кг	58636,3	1709,3
Обладнання для підготовки або обробки тютюну	кг	10934,3	1602,7
Електричні водонагрівачі; прилади електричні для обігрівання приміщень, ґрунту	шт.	52986	1464,4
Електричні лампи розжарення або газорозрядні	кг	3339431	1450,8
Машини електромеханічні побутові з умонтованим електродвигуном, крім пирососів	кг	78549,7	1433,1
Машини сільськогосподарські для підготовки або оброблення ґрунту; котки для газонів або спортивних майданчиків	кг	765	1371,4
Пульти, панелі, консолі, столи, розподільні щити	кг	41715	1241,1
Котли для центрального опалення	кг	227944,9	1119,9
Крани, клапани, вентилі для трубопроводів, котлів, резервуарів, цистерн, баків	кг	27725,2	1106,6

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

Такі великі машинобудівні заводи України, як харківські, київські, львівські, миколаївські, запорізькі, дніпропетровські, а також унікальні підприємства машинобудування, як «Азовмаш» у Маріуполі, об'єднання «Луганськтепловоз», Харківське науково-виробниче об'єднання (НВО) «Турбоатом», Сумське НВО ім. Фрунзе, ДКБ «Антонов» виробляють продукцію важкого машинобудування – частини до залізничних локомотивів, вагонів трамвая, авіакосмічної промисловості – апарати (вертольоти, літаки), космічні апарати (у тому числі й супутники), космічні ракетносії, електричні трансформатори, шасі літаків та їх частини, двигуни та генератори, первинні батареї. В експорті України до Республіки Угорщина на продукцію машинобудування та металообробки припадає 37,32% від загального експорту [105]. Однак з вересня 2014 року завод «Луганськтепловоз» більш не займається випуском продукції, адже ряд виробничих цехів знищені в результаті артилерійських обстрілів. Частина кузовів локомотивів і деякі двигуни були вивезені з міста, а значна частина продукції була знищена в результаті артилерійських обстрілів (Додаток В).

Тому закономірно, що зростає частка споживання українським ринком продукції угорського машинобудування, зокрема традиційного для країни транспортного обладнання для переробки сільгосппродукції, легкових автомобілів та інших транспортних засобів, частин транспортних засобів, побутової техніки, двигунів та генераторів, електричних акумуляторів. Також електротехніки та приладобудування – лабораторне обладнання, теле- і радіоапаратура, мікрофони, мікроскопи, пристрої на рідких кристалах. У структурі угорського експорту до України на продукцію машинобудування та металообробки припадає 12,83% [105].

В Республіці Угорщина зосереджено близько 40% від загального обсягу випуску електронного устаткування в країнах Східної Європи, а частка компаній цього сектора в загальному обсязі промислового виробництва країни становить близько 25% [105].

Підприємства, що випускають засоби електроніки та зв'язку промислового й побутового призначення, знаходяться в основному у вільних економічних зонах. Отже, на цей сектор машинобудування, що знаходиться в основному під контролем ТНК, значний вплив роблять коливання світового ринку, а не споживчі можливості внутрішнього ринку країни. Незважаючи на певні ознаки рецесії в даній сфері світового ринку, такі компанії, як «Samsung», «Sony» та «Philips», успішно здійснюють модернізацію й удосконалення апаратури, що забезпечує збільшення поставок комплектуючих вузлів і деталей угорськими субпідрядними підприємствами.

У м. Дьйор фірма «Philips» створила регіональний промислово-технологічний центр з метою розширення своєї науково-дослідної та конструкторської діяльності в країнах Центральної та Східної Європи. Найбільша угорська фірма, що виробляє автомобільні мотори, завод «Audi», також знаходиться в м. Дьйор [104].

Велика кількість пропозицій на ринку автобусів негативно позначилося на діяльності підприємства «Ікарус», який втратив раніше стабільні ринки країн СНД, зокрема України. Серед основних товарних груп можна відзначити зниження виробництва та експорту сільськогосподарських машин і зростання – електроприладів побутового призначення.

Найбільший центр розвитку машинобудування – Будапешт, випускає майже 40% продукції галузі. У столиці знаходяться такі відомі підприємства, як «Тунгсрам», «Ганц», машинобудівні заводи Чепель. Великими центрами машинобудування є також Секешфехервар («Відеотон»), Дебрецен (підшипниковий завод) [104].

Важливе національне багатство Республіки Угорщина – це поклади бокситів (видобуток складає понад 3 млн. тонн), за запасами яких вона займає друге-третє місце в Європі. Їх виробництво здійснює ТОВ «Баконійське бокситорудоуправління» (Bakonyi Vauxitbanya Kft.) та підприємство в складі ТОВ «Угорський алюміній» (Magyar Aluminium, або MAL). Боксито-алюмінієва промисловість зосереджена на

Середньодунайській рівнині, в Північному Дунаї, у горах Баконь і Вертеш. Найбільші родовища займають площу в кілька квадратних кілометрів, потужність шарів коливається від 2 до 30 метрів. Загальні запаси оцінюються більш, ніж у 100 млн. т. Приблизно 45% з них мають середню і високу якість. Головними центрами видобутку є міста Копошвар, Печ, Надьканіжа. Там перебувають усі підприємства з видобутку бокситів, виробництва глинозему, виплавці алюмінію і випуску алюмінієвих виробів [104].

Алюміній широко застосовується як конструкційний матеріал у сучасній індустрії. Основні переваги алюмінію в його якості – легкий, майже не схильний до корозії, але основний недолік алюмінію як конструкційного матеріалу – мала міцність, тому його зазвичай сплавляють з невеликою кількістю міді і магнію. Алюмінієво-магнієві сплави мають високу корозійну стійкість і добре зварюються, з них роблять корпуси вагонів швидкісних поїздів, морських суден, клапанів поршневих ДВС, нафтових платформ.

Алюмінієво-мідні сплави (зокрема, дюралюміній) можна піддавати термообробці, що набагато підвищує їх міцність. На жаль, термооброблені матеріали не можна зварювати, тому деталі аеродинамічних літальних апаратів до цих пір з'єднують заклепками [88].

Здійснення будь-якої економічної політики пов'язане з фінансовими витратами, тому її проведення вимагає створення інструмента управління фінансовими потоками. У Європейському Союзі, у тому числі в Угорщині, яка стала його членом у 2004 р., таким інструментом є гранти Європейського фонду регіонального розвитку, Фонду Єдності, Європейського соціального фонду, кредити Європейського інвестиційного банку, Європейського фонду орієнтації та гарантій у сільському господарстві.

Інтерес іноземних інвесторів у галузі машинобудування викликають проекти, розраховані на стратегічне завоювання ринків. Взаємні поставки виробів машинобудування та металообробки у 2012 р. після приходу українських інвесторів до угорського гірничо-металургійного комплексу

(ГМК) вирости у півтора рази з України і на більш, ніж на чверть, з Угорщини. ГМК двох країн стають усе більш взаємопов'язаними [202].

Однак обережність західних партнерів щодо великих інвестицій, зумовлена відсутністю надійних гарантій їх захисту, тобто законодавчого підґрунтя, системи державного регулювання інвестицій.

Також, треба зазначити, що українські експортери поставляють до Угорщини номенклатуру чорної та кольорової металургії, яка є ще одним перспективним напрямком зовнішньоторговельних відносин між Україною й Республікою Угорщина.

У таблиці 3.11 містяться дані про експорт України до Республіки Угорщина основної продукції чорної та кольорової металургії.

Таблиця 3.11

Експорт продукції чорної та кольорової металургії
України до Республіки Угорщина (2015 р.)

Найменування	Од. вим.	Експорт 2014		Експорт 2015	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США	Кількість	Вартість, тис. дол. США
Руди та концентрати залізні	кг	440984000,0	45773,3	786983850,0	62959,6
Руди та концентрати титанові	кг	1281000,0	690,1	1739000,0	1086,6
Антрацит	кг	3818800,0	495,6	2635861,0	157,7
Торф агломерований або неагломерований	кг	3060099,0	215,6	467137,0	39,5
Руди та концентрати ніобієві, цирконієві	кг	5000,0	3,3	4000,0	3,1
Граніт, порфір, базальт, пісковик	кг	20623,0	2,3	21000,0	2,6

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

Дані таблиці свідчать, що Україна поставляє Республіці Угорщина залізну руду, сумарною вартістю 14,8 млн дол. США у 2015 році, однак у 2012 р. вона становила 45,8 млн дол. США. Також велику частину експорту складає антрацит, граніт, базальт і торф. Це свідчить, що Республіка

Угорщина залежить від імпоротної продукції чорної та кольорової металургії [105].

Однією з базових підгалузей хімічної промисловості Республіки Угорщина є фармацевтика. Республіки Угорщина п'ятий, найбільший виробник, медичних препаратів у Європі та найбільший новатор у сфері біотехнологій у Центрально-Східній Європі, щорічний обсяг реалізації лікарських засобів якого становить понад 2 млрд. дол. США. Центрами фармацевтичної промисловості Республіки Угорщина стали Будапешт і Дебрецен, найбільшими підприємствами цієї галузі – концерн «Гедеон Ріхтер» і компанія «Хіноін».

Саме фармацевтичний завод «Гедеон Ріхтер» належить до найбільших угорських інвесторів до фармацевтичної галузі України. Фармацевтичний завод «Гедеон Ріхтер», заснований у 1901 році, вважається лідером угорської фармацевтичної промисловості. Угорський уряд надає активну підтримку компаніям, що працюють у цій галузі, вважаючи її однією з найбільш перспективних [140].

«Гедеон Ріхтер» – це вертикально інтегроване мультинаціональне підприємство, продукція якого реалізується на 5 континентах, більш ніж у 100 країнах. Компанія має 5 виробничих ділянок у Польщі, Румунії, Росії, Україні й Індії. У цій структурі чільне місце посідає СНД, де функціонують 6 спільних підприємств, що займаються реалізацією кінцевої продукції (Україна), 20 акредитованих представництв з загальною чисельністю 250 співробітників з числа місцевих фахівців. Не дивно, що така потужна армія співробітників забезпечує реалізацію на ринках СНД 30-40% усієї продукції компанії, завдяки чому «Гедеон Ріхтер» впевнено лідирує за обсягом імпорту серед зарубіжних фармацевтичних виробників [140].

За сприяння угорської компанії «Гедеон Ріхтер» в Україні постійно проводяться науково-практичні конференції спільно з Науково-медичним товариством, Українською асоціацією захворювань кістково-м'язової системи, Українською асоціацією остеопорозу [140].

Таблиця 3.12

Імпорт хіміко-фармацевтичної продукції України з Республіки Угорщина,
2015 р.

Найменування	Од. вим.	Імпорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США
Лікарські засоби для терапевтичного або профілактичного застосування	кг	641484,1	101982,1
Сполуки, до складу яких входять групи із вмістом азоту	кг	4361840,0	12225,9
Поверхнево-активні органічні речовини	кг	5521610,0	9465,2
Засоби, що запобігають проростанню паростків, та регулятори росту рослин	кг	1292746,7	7516,4
Кислоти ациклічні, пероксиди	кг	5910932,0	4083,0
Препарати для прискорення фарбування або закріплення барвників	кг	2344240,0	1774,9
Аміносполуки	кг	572000,0	1357,0
Засоби для догляду за волоссям	кг	731825,6	1213,4
Засоби для травлення металевих поверхонь; флюси для паяння або зварювання металів	кг	33678,4	1052,1
Органічні синтетичні барвники	кг	59909,1	841,7
Замазки для скла; шпаклівки для малярних робіт; невогнетривкі суміші для підготовки поверхні фасадів, внутрішніх стін будівель	кг	1622044,5	837,4
Вакси та креми для чищення взуття, мастики, полірувальні засоби для догляду за меблями, підлогою, кузовами транспортних засобів	кг	1023653,1	796,7
Неорганічні кислоти	кг	4728472,6	497,2
Сполуки гетероциклічні з атомами азоту	кг	13026,3	449,3
Косметичні препарати або засоби для макіяжу	кг	10371,0	421,3
Готові клеї та інші готові клеїльні препарати	кг	159078,0	349,3
Фарби та лаки (включаючи емалі та політури)	кг	119845,2	276,0
Суміші запашних речовин	кг	31489,0	273,4
Водень хлористий (соляна кислота)	кг	323840,0	262,4
Засоби для гоління; дезодоранти для тіла	кг	101675,3	255,6
Реагенти діагностичні або лабораторні	кг	28578,1	221,8
Мастильні матеріали (включаючи емульсії для різальних інструментів)	кг	48279,1	205,2
Антифризні препарати	кг	157143,0	190,5

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

Дані в таблиці 3.12 свідчать, що фармацевтичною галуззю Республіки Угорщина здійснюється випуск великої кількості найменувань високоякісних лікарських засобів широкого спектра терапевтичних груп, серед яких

препарати для лікування захворювань серцево-судинної, травної, центральної нервової систем, протигрибкові і гормональні засоби, що експортуються на ринок України. Також Республіка Угорщина є важливим для України постачальником мінеральних речовин, таких як вермикуліт, перліт і хлорити, нафта та нафтопродукти (Додаток Д).

Основними дистриб'юторами угорської фармацевтичної продукції на Україні були наступні компанії (табл. 3.13).

Таблиця 3.13

Основні дистриб'ютори угорської фармацевтичної продукції на Україні,
2015 р.

Назва компанії	Місце знаходження
компанія «ІнтерХім»	м. Київ
компанія «Нікомед»	м. Київ
компанії «Ратіофарм Україна»	м. Київ
компанії «Юрія Фарм»	м. Київ
ТОВ «ВВС-ЛТД»	Київська область
ПП «СЕБ-Фармація»	м. Київ
ТОВ «Вента»	м. Дніпропетровськ
ТОВ «БадМ»	м. Дніпропетровськ
СП «Оптима-Фарм, ЛТД»	м. Київ

Таблиця складена автором за матеріалами: [143]

Проаналізувавши дані Держкомстату України, можна зробити висновок, що для фармацевтичних компаній Республіки Угорщина ринок України – другий за розміром і значенням серед країн СНД [105]. Лише у 2009 році, на фоні світової фінансової кризи, обсяг продукції, яка поступала на український ринок, дещо скоротився, але вже в першому кварталі 2010 року почалося нарощування темпів експорту [105].

Зазначимо, що якщо угорські виробники пропонують на українському ринку товари промислового і споживчого призначення з високим ступенем переробки, то українські експортери поставляють до Республіки Угорщина в основному напівфабрикати та сировину. Більше того, українці продають до Республіки Угорщина сировину, а потім купують вироблені з нього угорські

товари. 1/10 частину українського експорту до Республіки Угорщина складають органічні хімічні сполуки. І приблизно 10% від загального обсягу угорського експорту до України припадає на пластмаси, які, як відомо, виробляються з органічних сполук [105].

Однією з провідних товарних позицій в українському експорті до Республіки Угорщина в попередні роки була електроенергія. Україна у 2015 р. скоротила експорт електроенергії на 49,2%, або на 3,867 млн. кВт/рік, порівняно з 2014 р. – до 4 млн. кВт/рік. Україна у 2015 р. припинила експорт електроенергії до Румунії, Угорщини і Словаччини у зв'язку з політичною ситуацією в Україні та неспроможністю українського уряду вирішити питання з газовими поставками з Росії. Про це свідчать данні в табл. 3.14.

Таблиця 3.14

Експорт мінеральної продукції України до Республіки Угорщина, 2015 р.

Найменування	Од. вим.	Експорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США
Електроенергія	млн. кВт/рік	4214,8	228861,4
Руди та концентрати залізні	кг	786983850,0	62959,6
Нафта або нафтопродукти	кг	24727965,6	21900,1
Сіль та хлорид натрію чистий	кг	36816428,5	1386,2
Руди та концентрати титанові	кг	1739000,0	1086,6
Каолін та інші глини каолінові	кг	640112,0	43,4
Торф (включаючи торф'яний дрібняк)	кг	467137,0	39,5
Руди та концентрати алюмінієві	кг	80000,0	12,4
Андалузит, кіаніт і силіманіт	кг	40000,0	7,8
Піски природні всіх видів	кг	7485,0	4,5
Руди та концентрати ніобієві, цирконієві	кг	4000,0	3,1
Мінеральні речовини	кг	19680,0	2,8

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

Основними статтями українського імпорту мінеральної продукції Угорщини у 2015 р. були газ нафтовий, нафта та нафтопродукти, поставки яких загалом склали 435,9 млн. дол. США, що становило 81,1 % від загального експорту мінеральних добрив Угорщини в Україну [105].

Експорт Республікою Угорщина мінеральних добрив до України займав першу позицію в структурі експорту товарів до України, крім того, з 2012 р. спостерігалось його зростання з 64,8 млн. дол. США до 500 млн. дол. США у 2015 р. (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

Імпорт мінеральної продукції Республіки Угорщина до України, 2015 р.

Найменування	Од. вим.	Імпорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США
Гази нафтові, вуглеводні в газоподібному стані	тис. м3	1259091,6	449448,1
Нафта або нафтопродукти	кг	91320943,8	86416,3
Парафін, віск нафтовий мікрокристалічний, парафін сирий, озокерит, віск з бурого вугілля, віск торф'яний	кг	883150,0	1477,7
Вапно негашене, гашене та гідравлічне	кг	39960,0	9,5
Піски природні всіх видів	кг	21000,0	6,8
Сіль та хлорид натрію чистий	кг	2250,0	0,8
Галька, гравій, щебінь	кг	9600,0	0,6
Карбонат магнію природний (магнезит); магнезія плавлена; магнезія випалена	кг	400,0	0,2

Таблиця складена автором за матеріалами: [105]

Отже, вищезазначені зовнішньоторговельні напрямки співпраці між Україною та Угорщиною свідчать, що взаємозалежність двох країн залишається суттєвою та закономірною в розвитку зовнішньоторговельних відносинах, що зумовлює інтенсифікацію торговельних зв'язків та подальший розвиток їх економік.

Необхідною умовою інтенсифікації двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина є використання відповідного запропонованого механізму, у рамках якого мають бути реалізовані спільні цілі співробітництва двох країн (рис. 3.10). Він має охоплювати сукупність спільних цілей співробітництва, позитивні та негативні фактори інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин, інструменти реалізації та засоби їх досягнення.

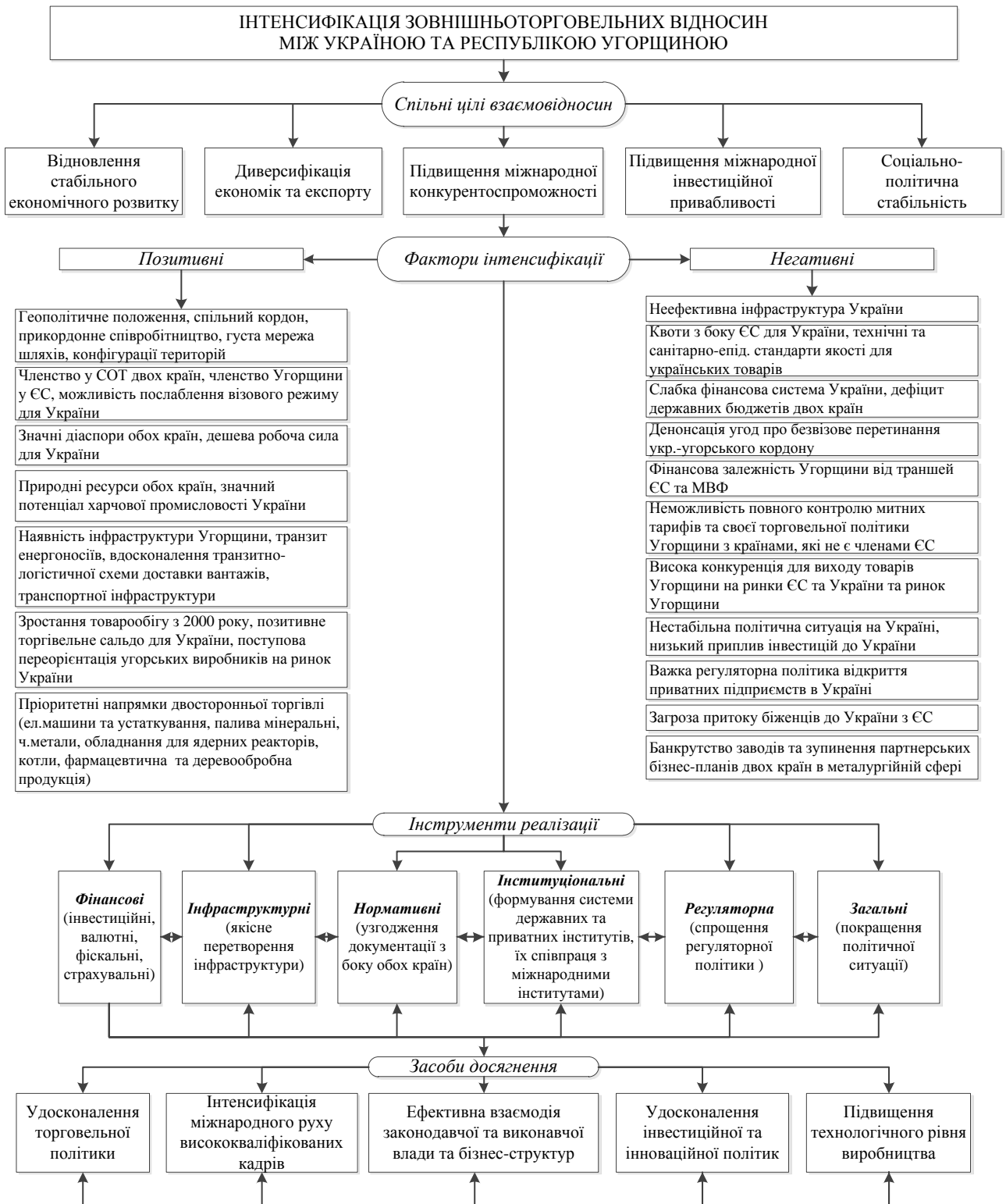

Рис. 3.10. Механізм інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина [Складено автором]

У межах механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина мають бути реалізовані спільні цілі

співробітництва двох країн. Дія механізму базується на аналізі позитивних і негативних факторів інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин задля виявлення необхідних заходів реалізації цього механізму з урахуванням складових досягнення мети.

За результатами дослідження зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина зроблено висновок, що на сучасному етапі розвитку взаємовідносин першочерговими спільними цілями взаємовідносин мають бути наступні:

- відновлення стабільного економічного та політичного розвитку, а також соціально-політична стабільність, насамперед України, завдяки посиленню структурних реформ, спрямованих на зміцнення довіри інвесторів та підвищення продуктивності економіки, що сприятиме збільшенню темпів економічного зростання у середньостроковій перспективі;

- вирішення конфлікту на Сході України, оскільки він є дестабілізатором господарської діяльності, перешкоджає роботі системи оподаткування, несприятливо позначається на експорті та зменшує довіру інвесторів, тим самим перешкоджаючи надходженню прямих іноземних інвестицій, знижує показники бюджетних надходжень, а зростання обсягів видатків ускладнюють коригування бюджету, також дефіцит рахунку поточних операцій зменшується внаслідок різкого зниження курсу гривні, але тиск платіжного балансу залишається високим у зв'язку з потребою рефінансування значного зовнішнього боргу;

- диверсифікація економік та експорту, що дозволить поліпшити позиції двох країн на світогосподарській арені завдяки співробітництву на коопераційній основі, на основі міжнародної спеціалізації потенціалу таких сфер економіки України та Угорщини, як науково-технічна, енергетична, продовольча, транспортна, а також розвиток спільних підприємств.

– набуття конкурентних переваг вищого порядку, орієнтованих на високу якість, яка досягається завдяки підвищенню суспільної продуктивності праці й використанню нових технологій.

На досягнення спільних цілей співробітництва впливають позитивні та негативні фактори, які необхідно враховувати при розробці заходів, направлених на інтенсифікацію двосторонніх зовнішньоторговельних відносин. Так, характеризуючи позитивні фактори розвитку двосторонніх торговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина, можна виділити вигідне геополітичне положення країн, конфігурації їх територій, густу мережу шляхів, а також спільний кордон і можливість інтенсифікації прикордонного співробітництва. Однак денонсація угод про безвізове перетинання українсько-угорського кордону у зв'язку з тим, що Україна не є членом Шенгенської угоди, та неможливість повного контролю митних тарифів і своєї торговельної політики Республікою Угорщина з країнами, які не є членом ЄС, значно ускладнюють процедуру переміщення товарів та людських ресурсів через спільний кордон. На це також впливає наявність квот, технічних та санітарно-епідеміологічних стандартів якості для українських товарів з боку ЄС, а отже, з'являється висока конкуренція для виходу товарів України на ринок Європейського Союзу. Треба зазначити, що всередині ЄС квоти на виробництво товарів для окремих країн також створюють постійну конкуренцію для товарів Угорщини, що знижує можливості її експортного потенціалу та примушує збільшувати імпорт товарів з інших країн ЄС, незважаючи на можливості свого виробництва. Усе це може призвести до поступової переорієнтації угорських виробників на ринок України, що підкріплено все більшим зростанням українсько-угорського товарообігу з 2000 р., для чого необхідне послаблення режимів перетину товарами кордону з ЄС.

Незбалансованість розвитку інфраструктури двох країн призводить до недосконалості транзитно-логістичної схеми доставки вантажів, незважаючи

на достатньо розвинену прикордонно-транспортну інфраструктуру українсько-угорської частини.

Ще однією особливістю сучасного стану зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина є нестабільна політична ситуація на Україні, і, як наслідок, низький приплив інвестицій до країни, банкрутство основних підприємств та зупинення партнерських бізнес-планів з боку Угорщини в металургійній і фармацевтичній сферах.

Отже, за результатами дослідження визначено основні заходи реалізації спільної цілі, що полягають у необхідності удосконалення торговельної політики, яка передбачає уніфікацію торговельних стандартів, диверсифікацію асортименту товарів двох країн, дослідження ринку, економічну оцінку переваг поставок номенклатури продукції, підвищення технологічного рівня виробництва за допомогою залучення висококваліфікованих кадрів і новітніх технологій. Це може бути здійснено завдяки ефективній взаємодії законодавчої, виконавчої влади та бізнес-структур, а також завдяки залученню національних виробників до розробки довгострокових бізнес-планів у пріоритетних галузях економіки.

За результатами проведеного аналізу спільних цілей та факторів впливу на зовнішньоторговельні відносини запропоновано інструменти реалізації механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина:

- загальні, а саме покращення політичної ситуації в Україні, яке дозволить налагодити діалог з державними та приватними інститутами, а також їх співпрацю з міжнародними установами, урядами як інших країн, так і безпосередньо урядом Республіки Угорщина;

- інституціональні, які тісно пов'язані з нормативними заходами і повинні супроводжуватися приведенням нормативно-правової бази України у відповідність зі стандартами ЄС;

– регуляторні, що є спрощенням політики діяльності малого та середнього бізнесу в Україні;

– інфраструктурні, направлені на якісне перетворення інфраструктури української частини автошляхів, пасажиро- та вантажоперевезень, для чого необхідно посилити плідну роботу з міжнародними фінансовими організаціями стосовно залучення коштів для фінансування проектів з розвитку цих видів транспорту;

– фінансові, які стосуються розробки та впровадження галузевої політики України, яка б у свою чергу була базою для захисту вітчизняних виробників й заохочення конкуренції на внутрішньому ринку, а також створення державної системи правової та зовнішньоекономічної інформації для українських підприємств, введення у дію державної системи заохочення промислового експорту, навіть у формі державних кредитів, і державна підтримка вітчизняних підприємств і здійснення жорсткого догляду за підготовкою кадрів.

Отже, зроблено загальний висновок, що активна державна макроекономічна політика, вдосконалення зовнішньоторговельної сфери, доповнюючи експортно-імпорتنу політику заходами підтримки вітчизняних товаровиробників, удосконаленням торговельної політики, уніфікацією торговельних стандартів, диверсифікацією асортименту товарів двох країн, підвищенням технологічного рівня виробництва за допомогою залучення висококваліфікованих кадрів та новітніх технологій, а також забезпечення стабільної політичної ситуації в країні – є вирішальною передумовою досягнення поставлених стратегічних цілей та інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина.

Висновки до третього розділу

1. З метою визначення пріоритетних напрямків розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин проведено аналіз товарної структури експорту й імпорту. Встановлено, що товарна структура українсько-угорської торгівлі відрізняється схожістю та переважанням продукції машинобудування, продукції чорної металургії та продукції переробної промисловості (фармакологія, хімічна, алюмінієва і текстильна промисловість).

2. На основі аналізу товарних позицій в експорті та імпорті країн в період вступу Угорщини в ЄС у 2004 р. виявлено, що у 2000-2004 рр. в українському експорті в Угорщину превалювала частка мінерального палива, добрив, чорних металів і виробів з них, продукції деревообробної промисловості, органічної хімії та електричного обладнання. З 2006 року на перше місце вийшло електричне обладнання, експорт якого збільшився в 22 рази в порівнянні з 2000 роком, а в 2014 р. в 73 рази і становив 572,0 млн дол. США. Друге місце в експорті займала продукція чорної металургії, третє – мінеральні добрива та паливо.

3. Результати аналізу підтвердили, що Україна та Республіка Угорщина є важливими партнерами в сфері економічного співробітництва. В 2015 році українсько-угорський товарообіг становив 2,5 млрд дол. США, а протягом останніх 10 років зростання середньорічного обороту відбувалося на рівні 35–40%. У 2015 р. Республіка Угорщина посіла 5-те місце серед країн ЄС – зовнішньоторговельних партнерів України в експорті товарів (909,7 млн дол. США) після Італії, Польщі, Німеччини та Іспанії, та 3-тє місце серед країн ЄС в імпорті (1,6 млрд дол. США) після Німеччини та Польщі. Зроблено висновок, що за 10 років, зміна товарних груп відбулася як в експорті: на перші позиції вийшов експорт електричних машин та устаткування, заліза, сталі, мінерального палива та нафтопродуктів, посунувши продукцію деревообробної промисловості, так і в імпорті: мінеральне паливо,

електричні машини та устаткування, полімерні матеріали та пластмаса посунули імпорт засобів наземного транспорту.

4. Виявлено, що динаміка взаємної торгівлі в 2000-2015 рр. була різноспрямованою: періоди відносного зростання змінювалися уповільненням та знов підйомом, а в останні роки спостерігається істотне нарощення темпів взаємного товарообігу. За 2000-2015 рр. частка Угорщини в українському експорті залишалася відносно стабільною, коливаючись між 2,2% у 2000 р., максимального показника в 3,7% у 2003 році (перед вступом Угорщини в ЄС) до 2,8% у 2014 р. Частка Угорщини в українському імпорті коливалася від 1,2% у 2000 р. до максимуму у 2015 р. – 4,1%.

5. З метою обґрунтування особливостей українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин побудовано моделі залежності ВВП однієї країни від імпорту товарів з іншої країни, а також залежності ВВП країн від експорту товарів. Використання науково-методичного інструментарію дозволило визначити, що найбільший вплив на ВВП Угорщини серед розглянутих факторів має імпорт України електричних машин та устаткування і деревини та виробів з деревини, а найменший – імпорт алюмінію й продуктів з нього та мінерального палива, нафти і продуктів її перегонки. При цьому на ВВП України найбільший вплив має експорт до Угорщини електричних машин та устаткування, а також заліза та сталі. На ВВП України серед розглянутих факторів впливає імпорт з Угорщини фармацевтичної продукції та ядерних реакторів, котлів і машин, а найменший – імпорт засобів наземного транспорту крім залізничного та мінерального палива, нафти і продуктів її перегонки. При цьому на ВВП Угорщини найбільше впливає експорт до України пластмас, полімерних матеріалів, паперу та картону, а найменший – ядерних реакторів, котлів, машин та засобів наземного транспорту крім залізничного.

6. Обґрунтовано нарощування темпів двосторонньої торгівлі країн продукцією машинобудування та електронної промисловості. Україна, як і Республіка Угорщина, мають всі умови для формування раціональних

територіальних машинобудівельних систем, металургійні центри, науково-дослідну базу і висококваліфікованих кадрів, та контроль з боку ТНК за угорським сектором машинобудування, що пояснює інтерес іноземних інвесторів в проектах, розрахованих на стратегічне завоювання цього ринку. На основі аналізу електронної промисловості Республіки Угорщина виявлено зростання угорського експорту машин та електротехнічного обладнання у 2015 р., що зумовлено 40%-м зосередженням випуску електронного устаткування для країн Східної Європи. Це обґрунтовує нарощення обсягів експорту товарів цієї галузі в Україну і виявляє один з найперспективніших напрямків розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між країнами.

7. Розроблено механізм інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина, який включає в себе аналіз позитивних та негативних факторів інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин задля виявлення необхідних інструментів та заходів реалізації цього механізму. За результатами дослідження виявлено спільні цілі взаємовідносин, а саме: відновлення стабільного економічного та політичного розвитку, а також соціально-політична стабільність, вирішення конфлікту на сході України, диверсифікація економік та експорту, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. За допомогою аналізу позитивних та негативних факторів інтенсифікації двосторонній зовнішньоторговельних відносин, визначено основні заходи та інструменти реалізації механізму інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина.

Основні положення розділу висвітлені у наукових працях втора: [44; 130]

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження вирішено важливе наукове завдання – поглиблення теоретико-методичних засад, виявлення сучасних тенденцій та особливостей розвитку двосторонніх українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин та обґрунтування механізму їх інтенсифікації в контексті світових інтеграційних процесів. Отримані результати дозволяють сформулювати наступні теоретичні та науково-практичні висновки:

1. На основі аналізу основних теорій міжнародної торгівлі, які виходять з передумов існування торгівлі між двома окремими державами, дано авторське визначення поняття економічної категорії «двосторонні зовнішньоторговельні відносини», які представляють собою торгівлю товарами та послугами між двома країнами з урахуванням норм міжнародного торговельного законодавства. Зазначено, що разом з глобалізацією світової економіки відбувається розвиток дуалізму процесів: з одного боку, триває лібералізація торгівлі, з іншого – білатералізм стає інструментом двостороннього співробітництва, що пов'язано з такими факторами, як історичні зв'язки, географічна близькість, конвергенція національних інтересів, що пояснює значення двосторонніх відносин на міжнародній арені.

2. У результаті детального аналізу формування умов зовнішньоторговельних відносин на двосторонній основі виявлено, що підвищення користі від виробництва та обміну товарами для обох країн визначається основними перевагами від їх участі у міжнародній торгівлі і включає інтенсифікацію відтворювального процесу національних господарств, ефективне використання впроваджених новітніх технологій, збільшення експортних поставок, підвищення зайнятості населення, приток капіталу в країну. На основі аналізу статистичних показників виявлено пряму

взаємозалежність зростання світового ВВП та світового товарообігу і взаємозалежність ВВП країн світу та їх двосторонніх торговельних відносин, що вказує на однакові тенденції динаміки основних показників торгівлі, саме чому глобальні економічні тенденції мають безпосередній вплив на двосторонні торговельні відносини.

3. Використання методу векторної авторегресії із взаємозалежністю між кількома часовими рядами, узагальнюючи одномірні AR моделі, дозволило проаналізувати українсько-угорські зовнішньоторговельні відносини, оцінюючи вплив шоків на ВВП України та Республіки Угорщина. Моделювання впливу шоків виявило фактори позитивного впливу на ВВП – покращення поточного рахунку платіжного балансу, та негативного – значний тіньовий сектор, незначні прямі іноземні інвестиції в економіку, а також відтік капіталу, подолання останніх можливе лише при стабілізації політичної ситуації на Україні. Використання методичного інструментарію параметрів структурних зрушень у зовнішній торгівлі двох країн та аналіз зміни динаміки питомих ваг груп товарів дозволило виявити основні фактори нестабільності товарних груп та визначило національні пріоритети розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин.

4. На основі аналізу динаміки основних макроекономічних показників Республіки Угорщина та України за період з 2000 по 2014 рр. виявлено, що роками максимального зростання показників ВВП та ВВП на душу населення були 2013 та 2014 рр., що свідчить про те, що періоди підготовки до вступу Республіки Угорщина в ЄС, вступ в ЄС, вступ України в СОТ, світова фінансова криза та політична криза на Україні вплинули на об'єми експорту та імпорту країн, але не мали суттєвого впливу на позитивну динаміку розвитку країн. За результатами аналізу передумов двостороннього співробітництва України та Республіки Угорщина досліджено еволюцію їх зовнішньоторговельних відносин та наведено періодизацію цих відносин: 2000 – 2004 рр.; 2004 – 2008; 2008 – 2012 рр.; 2012 – 2014 рр.

5. При моделюванні впливу фінансових шоків на економіку України в середньостроковому періоді виявлено, що відсутність стабільного припливу іноземних інвестицій та значний тіньовий сектор економіки України призводять до гальмування розвитку українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин, інтенсифікація яких можлива у разі стабілізації політичної ситуації в країні. Доведено, що відтік капіталу з Республіки Угорщина після 2009 р. зумовив її економічне падіння, і навіть суттєве зниження відсоткової ставки в довгостроковій перспективі буде негативно впливати на угорський ВВП і зумовлювати його зниження, в той час, як різке поліпшення поточного рахунку платіжного балансу Республіки Угорщина призведе до збільшення експортних операцій та зростання ВВП країни.

6. У результаті дослідження вартісної динаміки товарообігу України та Республіки Угорщина за період з 1995 р. по 2014 р., а також динаміки питомих ваг груп товарів за двозначними кодами УКТ ЗЕД в загальному обсязі експорту та імпорту України та Республіки Угорщина, виокремлено товарні групи за двозначним кодом, за якими спостерігалися основні структурні зрушення в експорті України до Угорщини та імпорті України з Республіки Угорщина у 1995 – 2014 рр. На основі аналізу основних товарних груп в торговельних відносинах між Україною та Республікою Угорщина виокремлено наступні: 27 (палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки), 72 (чорні метали), 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку) – в експорті України, 30 (фармацевтична продукція), 27 (палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки), 85 (електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку), 39 (пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них) – в імпорті. Аналіз структури українсько-угорського експорту й імпорту у 1995 – 2014 рр. встановив, що різкі зміни направленості основних факторів нестабільності товарних груп в українському експорті пов'язані з зовнішніми факторами – світовими фінансовими кризами, вступом до

міжнародних організацій, а також і з політичною кризою та зміною влади. Запропонована періодизація структурних зрушень вказує на залежність вищезначених факторів та піків структурних зрушень, які характерні для експорту та імпорту обох країн, та дозволяє виділити по п'ять періодів у двосторонніх зовнішньоторговельних відносинах між країнами, які стали результатом дії екзогенних та ендегенних факторів.

7. На основі аналізу товарної структури українсько-угорської торгівлі, яка відрізняється подібністю та переважанням продукції машинобудування, чорної металургії та продукції переробної промисловості (фармакологія, хімічна, алюмінієва і текстильна промисловість), визначено, що перспективними напрямками розвитку двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина з 2000 по 2015 рр. залишаються машинобудування, електронна промисловість, чорна металургія, паливна та фармацевтична промисловості, що є запорукою інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між двома країнами в контексті інтеграційних спрямувань України. Це підтверджує зіставлення стандартизованих коефіцієнтів регресії та побудовані моделі залежності ВВП країн від імпорту та експорту товарів. У ході дослідження виявлено, що зовнішньоторговельні відносини між Україною та Республікою Угорщина характеризуються спрямованістю на внутрішньогалузеву торгівлю більш гомогенними товарами, ніж гетерогенними. Аналіз динаміки експорту й імпорту основних груп товарів за 2000 – 2015 рр. показав, що Україна та Республіка Угорщина експортують дві гомогенні групи товарів, а саме: електричні машини та устаткування, мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки. Наведені результати свідчать про формування стійкої господарської інтеграції між Україною та Республікою Угорщина та пояснюють нарощення темпів взаємної торгівлі та взаємозалежність економік.

8. Розроблено механізм інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина, який базується на аналізі

позитивних та негативних факторів інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин. За результатами дослідження визначено першочергові спільні цілі взаємовідносин, а саме: відновлення стабільного економічного та політичного розвитку, а також соціально-політична стабільність, насамперед в Україні, диверсифікація економік та експорту, й розвиток спільних підприємств, посилення конкурентоспроможності завдяки підвищенню суспільної продуктивності праці й використанню нових технологій. Визначено позитивні та негативні фактори інтенсифікації відносин, які мають екзогенний та ендогенний характер, на основі яких запропоновано заходи та інструменти реалізації спільної цілі, які полягають в необхідності удосконалення торговельної політики, уніфікації торговельних стандартів, диверсифікації асортименту товарів двох країн, економічній оцінці переваг поставок номенклатури продукції, підвищенні технологічного рівня виробництва за допомогою залучення висококваліфікованих кадрів та новітніх технологій, що може бути здійснено завдяки ефективній взаємодії законодавчої, виконавчої влади та бізнес-структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Соцэкгиз, 1935. – Т.2. – 475 с.
2. От Смита и Рикардо до Маркса и Энгельса / Всемирная история экономической мысли. В 6 т. // ред. В. Н. Черковец. – Моск гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М. : Мысль, 1988. – Т. 2. – 574 с.
3. От Смита и Рикардо до Маркса и Энгельса / Всемирная история экономической мысли. В 6 т. // ред. В. Н. Черковец. – Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М. : Мысль, 1988. – Т. 2. – 574 с.
4. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения: Сочинения / Д. Рикардо. – М. : Госполитиздат, 1955. – Т.1. – 360 с.
5. Милль Дж. Основы политической экономии / Дж. Милль – М. : Экономика, 1980. – 726 с.
6. Heckscher E. The Effect of Foreign Trade on the Distribution of Income. Reddings in the Theory of International Trade / E. Heckscher. – Philadelphia, 1949. – 205 p.
7. Ohlin B. Interregional and International Trade / B. Ohlin. – Cambridge (Mass.), 1967 – 317 p.
8. Leontief W. Domestic Production and Foreign Trade : The American Capital Position Re-Examined / W. Leontief // Proceedings on American Philosophical Society, 1953. – P. 117-139.
9. Leontief W. Factor Proportions and the Structure of American Trade: Further Theoretical and Empirical Analysis / W. Leontief // Review of Economics and Statistics. – №4. – 1956. – P. 15-29.
10. Samuelson P. Foundations of Economic Analysis / P. Samuelson. – Harvard University Press, Cambridge, 1983. – 126 p.
11. Stiglitz J. Globalization and Its Discontents London / J. Stiglitz. – Allen Lane, 2002. – 304 p.

12. Кругман П., Фуджита М., Венейблсом Э. «Пространственная экономика: города, регионы и международная торговля» (The Spatial Economy : Cities, Regions and International Trade) / П. Кругман, М. Фуджита, Э. Венейблсом. – 1999. – 375 с.
13. Кругман П. Возрастающая отдача, монополистическая конкуренция и международная торговля [Электронный ресурс] / Кругман П. – Режим доступа : http://www.seinstitute.ru/Files/Veh6-33_Krugman.pdf.
14. Киреев А. П. Международная экономика. В 2-х ч. / А. П. Киреев // Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. Учебное пособие для вузов / А. П. Киреев – М., 2007. – Ч. I. – 416 с.
15. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. – К. : Знання, 2007. – 670 с.
16. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія : підручник / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.
17. Довгаль О. А. Протекціонізм і лібералізм у процесі глобалізації світової економіки (Питання теорії і методології) / О. А. Довгаль. – Х.: Вид-во НУА, 2004. – 302 с.
18. Крилова Н. В. Міжнародна торгівля: навч. посіб. / Н. В. Крилова. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
19. Международное коммерческое право: Учебное пособие / Под общ. ред. В. Ф. Попондопуло. – М.: Омега-Л, 2004. – 472 с.
20. Словник сучасної економіки МАКМІЛЛАНА / Пер. з англ.. – К.: «АртЕк», 2000. – 640 с.
21. Irwin D. Multilateral and bilateral trade policies in the world trading system: an historical perspective New Dimensions in Regional Integration Cambridge University Press / D. Irwin – 2003. – 477 p.
22. Aliber R., Click R. Readings in international business : a decision approach / R. Aliber, R. Click. – Massachusetts Institute of Technology, 2010. – 508 p.

23. Башмаков А. А. Процессы интеграции в глобальном и евразийском аспектах: общее и особенное / А.А. Башмаков // Материалы конференции «Интеграционные процессы в современном мире», 2012. – С. 123-130.
24. Jovanovic M. International Handbook on the Economics of Integration : General Issues and Regional Groups / M. Jovanovic. – Switzerland and Global Studies Institute, University of Geneva, Switzerland, 2012. – 560 p.
25. Kiatpongsan Ch. Tracing the Patterns of New Bilateralism / Ch. Kiatpongsan. – Amsterdam University Press, Amsterdam, 2011. – 295 p.
26. Світова економіка : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, О. О. Веклич, С. Д. Годун, М. А. Дудченко, Р. О. Заблоцька, А. Т. Кияк, В. І. Мазуренко, М. Г. Максименцев, В. Є. Новицький; ред.: С. В. Головка; 2-е вид. – К. : Либідь, 2001. – 582 с.
27. Sassen S. Losing control: sovereignty in an age of globalization / S. Sassen. – Columbia University Press, 2010. – 169 p.
28. Giovanni A. Liberalization, Globalization and Income Distribution / A. Giovanni // Working Papers – UNU World Institute for Development Economics Research, Helsinki, 2012. – № 157. – p. 33
29. Featherstone M. Global Culture : Nationalism, Globalization and Modernity / M. Featherstone. – Department of Administrative and Social Studies, UK, 2002. – 306 p.
30. Всесвітній банк реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ereport.ru/articles/organiz/wbank.html>
31. Статистична служба Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/them>
32. Борщевський В.В. Українсько-польське економічне співробітництво в умовах євроінтеграції : монографія / В. В. Борщевський. – Л. : Аверс, 2007. – 328 с.
33. Aron R. Problems of European integration / R. Aron. – Lyods Bank Rewiew, 1953. – P. 1-17.

34. Molle W. The Economics of European Integration : Theory, Practice, Policy / W. Molle. – Ashgate Publishing, 2011. – 446 p.
35. Cosbey A., Dr. Tay S., Dr. Lim H. The Rush to Regionalism : Sustainable Development and Regional / Bilateral Approaches to Trade and Investment Liberalization / A. Cosbey, Dr. S. Tay, Dr. H. Lim. – The International Development Research Centre, Canada, 2009. – 49 p.
36. Fawn R. Globalising the Regional, Regionalising the Global / R. Fawn. – Review of International Studies, Cambridge University Press, 2009. – 261 p.
37. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture / R. Robertson // British Library Cataloguing. – 2010. – Title II. Series. – 306 p.
38. Linder St. An Essay on Trade and Transformation / St. Linder. – New York, John Wiley and Sons, 1961. – 117 p.
39. Linder St. Trade and Trade Policy for Development / St. Linder. – New York, 1967. – 346 p.
40. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: колективна монографія / кол. авт.; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 316 с.
41. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 464 с.
42. Шляхова Я. В. Порівняльний аналіз країн ЄС в умовах розширення Євросони (на прикладі країн PIIGS та BACHELLOR) / Я. В. Шляхова // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – 2012. – Т.15. – №1. – С. 88-94.
43. Шляхова Я. В. Вплив монетарної політики Угорщини на корегування платіжного балансу / О. В. Журавльов, Я. В. Шляхова // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Збірник наукових праць Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту міжнародних відносин. – 2013. – Випуск 113. Частина II. – С. 77-82.
44. Шляхова Я. В. Стан економіки республіки Угорщина в умовах економічної кризи / Я. В. Шляхова // Актуальні проблеми міжнародних

економічних відносин : матеріали VII науково-практичної конференції молодих вчених (м. Харків, 17 березня 2012 р.). – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 312-314.

45. Європейська та євроатлантична інтеграція і транскордонне співробітництво : міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців, м. Луцьк, 15–16 трав. 2008 р. / ред. : І. Я. Коцан. – Волин. облдержадмін., Волин. нац. ун-т ім. Л.Українки, Ген. консульство Респ. Польща в Луцьку, Волин. від. Укр. геогр. т-ва. – Луцьк, 2008. – 312 с.

46. Глобалізація і безпека розвитку : монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; наук. ред. О. Г. Білорус. – К. : КНЕУ, 2001. – 733 с.

47. Афанасьев М. В. Время глобализации / М. В. Афанасьев, Л. А. Мясникова // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №10. – С. 11-19.

48. Ковалев А. М. «Глобализация как социальный феномен» / А. М. Ковалев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spkurdyumov.narod.ru/D31Kovalev.htm>

49. Власов В. І. Глобалістика і глобалізація: терміни і поняття (короткий словник) / В. І. Власов // Історія науки і біографістика. – 2010. – № 4. – С. 134-140.

50. Глобализация : учеб. пособие / О. Д. Абрамова, О. Н. Астафьева, В. В. Бакушев и др. – М. : Издательство РАГС, 2008. – 543 с.

51. Власов В. И. Глобализационное влияние – стратегическая основа развития международной торговли / В. И. Власов // Экономика Украины. – 2009. – № 4. – С. 63-72.

52. Столярчук Я. М. Глобальні асиметрії економічного розвитку : монографія / Я. М. Столярчук. – К. : КНЕУ, 2009. – 302 с.

53. Теория статистики : Учебник / Под ред. Г. Л. Громько. – М: Инфра-М, 2000. – 323 с.

54. Агапова Т. Н. Методы статистического изучения структуры сложных систем и ее изменения / Т. Н. Агапова. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 475 с.
55. Агапова Т.А. Макроэкономика / Т. А. Агапова, С. Ф. Серегина. – М. : Маркет ДС, 2009. – 448 с.
56. Юзбашев М. М. Методы изучения динамики распределений и зависимостей / М. М. Юзбашев. – М: Статистика, 1974. – 236 с.
57. Пузанов І. І. Основні характеристики, показники і умови зовнішньої торгівлі України / Під науковою редакцією І. І. Пузанова. – ДАСОА Держкомстату України, 2008. – 384 с.
58. Пузанов І. І. Методологічні підходи до аналізу впливу умов зовнішньої торгівлі на економічне зростання в Україні / І. І. Пузанов // Збірник наукових праць «Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект». – Донецьк: Донецький національний університет. – Ч. І. – 2006. – С. 4-12.
59. Пузанов І. І. Теоретико-методологічні підходи до зіставлень у зовнішній торгівлі / І. І. Пузанов, Т. М. Пузанова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : Зб. наук. пр. – Маріуполь, 2009. – С. 281-285.
60. Пузанов І. І. Фактори впливу на зовнішньоторговельну політику країн в умовах лібералізації і глобалізації світової економіки / І. І. Пузанов // Збірник наукових праць «Проблемы и перспективы сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ». – Донецьк: Донецький національний університет. – Ч. II. – 2011. – С. 607-615.
61. Пузанов І. І. Реалізація стратегії стимулювання експорту у світовій практиці / І. І. Пузанов // Збірник наукових праць «Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект». – Донецьк: Донецький національний університет. – Т. I. – 2014. – С. 319-323.

62. Пузанова Т. М. Статистичне дослідження товарообороту зовнішньої торгівлі України : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.03.01. – Статистика / Т. М. Пузанова ; Держ. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2006. – 256 с.
63. Пузанов І. І. Динаміка і структура зовнішньої торгівлі трансформаційних економік. – К. : ВЦ «Київський університет», 2002. – 277 с.
64. Пузанов І. І. Формування умов зовнішньої торгівлі України [Текст] : монографія / І. І. Пузанов – К. : ВЦ «Київський університет», 2002. – 367 с.
65. Pouzanov I. I. Structural interaction of real estate market and foreign trade in Ukraine / I. I. Pouzanov, R.V. Spivak. – Prague Coretex CZ SE, 2014. – 330 p.
66. Договірно-правова база між Україною та Угорською Республікою (довідка) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hungary.mfa.gov.ua/ua/ukraine-hu/legal-acts>
67. Декларація про основи відносин між Українською РСР та Угорською Республікою. – Історико-архівне управління МЗС України, 1991.
68. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/348_004
69. Європейська Конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_106
70. Угода про партнерство та співробітництво (УПС) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012
71. Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. № 1861-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>

72. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності у Закарпатській області» від 24.12.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/357-14>

73. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова та ін. – К. : НІСД, 2012. – 192 с.

74. Економічна енциклопедія : у трьох томах / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр Академія, 2000. – 864 с.

75. Буркут І. Г. Регіональні традиції міжетнічного спілкування і перспективи подолання негативних етностереотипів / І. Г. Буркут // Матеріали міжн. наук. конф. Буковинського політологічного центру 18 червня 2014 р. – Чернівці: Букрек, 2004. – 333 с. – С. 134-140.

76. Голиков А. П. Економіка України : навч. посіб. / А. П. Голиков, Н. А. Казакова, О. А. Шуба. – К. : Знання, 2009. – 329 с.

77. Голиков А. П., Черномаз П. А. Международные экономические термины: словарь-справочник. – Х.: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2007. – 322с.

78. Международное частное право. Учебник под ред. Г. К. Дмитриева. – М. : «Проспект», 2000. – 279 с.

79. Артёмов І. В. Проблеми і перспективи входження України в ЄС: навч. посіб. / І. В. Артёмов. – Ужгород. : Закарпатський державний університет, 2007. – 380 с.

80. Голиков А. П., Казакова Н. А. Стратегия регионального развития: европейский контекст: Монография / А. П. Голиков, Н. А. Казакова. – Х. : Экограф, 2008. – 180 с.

81. Голиков А. П., Казакова Н. А., Прав Ю. Г. Региональная политика и экономическое развитие: европейский контекст: Учебное пособие / А. П. Голиков, Н. А. Казакова, Ю. Г. Прав. – Харьков: Экограф, 2009. – 229 с.

82. Голиков А. П. Мировое хозяйство и международные экономические отношения / А. П. Голиков. – Сімферополь: Сонат, 2003. – 432 с.

83. Magyar-Szovjet Kozgazdasagi Szemle [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : <https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/KozgazdasagiSzemle/>

84. Девич И. Всесторонняя поддержка со стороны Советского Союза – одно из решающих условий восстановления венгерской промышленности. Учебное пособие / И. Девич. – Будапешт, 1975. – 330 с.

85. Майорош П., Вицаи П. Роль Украины во внешнеэкономической стратегии Венгрии / П. Майорош, П. Вицаи // Вестник Киевского национального торгово-экономического университета. – №2. – 2009. – С.5-11.

86. Мазараки А. Приоритетные направления двустороннего украинско-венгерского сотрудничества / А. Мазараки // Вестник Киевского национального торгово-экономического университета. – №1. – 2009. – С.5-11.

87. Брагина Е. В. Европейская политика соседства и Украина: процесс европеизации / Е. В. Брагина // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки. – № 32. – 2012. – С. 65-70

88. Óra – Címlap [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.168ora.hu/buxa/imf-erosodott-a-recesszio-magyarorszagon38705.html>

89. ORIGO Szoftverbázis [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20011011rekordot.html>

90. Napi Magyarországon [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.napi.hu/default.asp?cCenter=article.asp&nID=417533>

91. Україна в Європі : пошук спільного майбутнього / За редакцією доктора історичних наук, професора А. І. Кудряченка. – К. : Фенікс, 2009. – 544 с.

92. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ЗВТ+) між Україною та ЄС : реалії і перспективи [Текст] / Г.В. Дугінець, В.В. Тронько / Економічний часопис – XXI. – № 155 (11-12). – 2015. – С. 10-13

93. Перешкоди вступу нових членів до ЄС : трансформація в сучасних умовах. [Текст] / Г.В. Дугінець // Вестник Приазовского государственного технического университета: Серия экономические науки. – № 29. – 2015. – С. 245-250.

94. Матюшенко І. Ю. / Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції : навчальний посібник / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 496 с.
95. Воробьев Е. М., Гриценко А. А., Ким М. Н. Экономическая теория / Е. М. Воробьев – Х. : ФОП Чижено С. Ю, 2008. – 396 с.
96. Гасим С. Украина – Страны Ближнего Востока: сотрудничество, приоритеты, проблемы, перспективы. / С. Гасим – Х. : Крок, 2002. – 80 с.
97. Гасим С. Украина-марокканские торговые отношения в контексте проблемы развития сотрудничества Украины со странами Африки / С. Гасим // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник праць. – К. : Київський університет. – Вип. 44. – Ч.1. – 2004. – С. 225-230.
98. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи : монографія / С. В. Беренда. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 168 с.
99. Беренда С. В. Економічна інтеграція України в умовах реалізації біполярної концепції / С. В. Беренда // Бізнес Інформ. – №3. – 2014. –С. 26-32.
100. Berenda S. V. From Overhang to Policy Space Enhancement Within WTO Negotiations / S. V. Berenda, A. V. Panova // The Problems of Economy. – № 2. – 2014. – P. 30-35.
101. Беренда С. В. Конкуренция интеграционных треков: биполярная концепция для Украины / С. В. Беренда. – Saarbrucken : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2014. – 128 с.
102. Матюшенко І. Ю. Українські реформи на європейському шляху / І. Ю. Матюшенко та інші // Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році». – К. : НІСД, 2015. – С.145-402.
103. Будкін В. С. Співробітництво західних областей України з країнами ЄС / В. С. Будкін // Журнал європейської економіки. – № 4. – 2006. – С. 428-444.
104. Республіканське статистичне управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ksh.hu>

105. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
106. Угорщина на шляху до Шенгену : виклики для України : міжнар. круглий стіл експертів, 1–3 листоп. 2001 р. / ред. : С. І. Мітряєва; Нац. ін-т стратег. дослідж. Закарпат. філ., Фонд Фрідріха Еберта. – Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2001. – 278 с.
107. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/wto_dg_stat_e.htm
108. Світова організація торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/hungary_e.htm
109. Мокій А. І., П'ятак В. А., Дідич О. Г. Структурні реформи та інституційні зміни у транзитивних економіках – передумова економічного розвитку / А. І. Мокій, В. А. П'ятак, О. Г. Дідич // Вісник Львівської комерційної академії: серія економічна. – Спец. вип. – 2005. – С. 35–43.
110. Задорожній О. В. Україна – Угорщина: міст до наступного тисячоліття / О. В. Задорожній. – К. : Парлам. вид-во, 2001. – 336 с.
111. Головач А. Інституційний розвиток двостороннього співробітництва Угорщини з незалежною Україною у 90-х роках ХХ ст. / А. Головач // Людина і політика. – № 5. – 2002. – С. 59-68.
112. Ткач Д. І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій : Моногр. / Д. І. Ткач. Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К., 2004. – 480 с.
113. UN Comtrade – International Trade Statistics Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comtrade.un.org/labs/BIS-trade-in-goods348&year=2014&flow=2>
114. Україна – Угорщина: спільне минуле та сьогодення : міжнар. наук. конф., м. Київ, 14–16 квіт., 2005 р. / ред. : В. А. Смолій. – Ін-т історії України НАН України. – К., 2006. – 540 с.
115. Писаренко С. М. Інтеграційна модель транскордонного регіоналізму / С. М. Писаренко / Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках Черноморского

экономического сотрудничества и ГУАМ : сб. науч. трудов. – Донецк : Донецкий национальный университет. – Т. 1. – 2007. – С. 59-61.

116. Міжнародна конкурентоспроможність країни та регіону в системі національного економічного розвитку : монографія / Л. О. Петкова, А. О. Ходжаян, Л. М. Задувайл та ін. ред. : Л. О. Петкова. – МОНМС України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси, 2011. – 267 с.

117. Андрейко В. Роль та місце угорської нацменшини в українсько-угорських міждержавних відносинах / В. Андрейко // Схід. – № 1 (115). – 2012. – С. 133-137.

118. Brown J. David, Earle J., Telegdy Á. The Productivity Effects of Privatization : Longitudinal Estimates from Hungary, Romania, Russia, and Ukraine / J. David Brown, J. Earle, Á. Telegdy // Journal of Political Economy. – Vol. 114, No. 1. – 2006. – pp. 61-99.

119. Ludvig Z. Hungarian – Ukrainian economic relations : overview of the past one and half decade [Текст] / Z. Ludvig // EU Working Papers. – Budapest : HENGAM Bt., 2007. – № 3 szam. – pp. 30-52.

120. Ludvig Z. Opportunities of the Ukrainian Economy, in Development and Finance / Z. Ludvig // EU Working Papers. – Budapest : HENGAM Bt., 2005. – № 4 szam. – pp. 32-42.

121. Людвиг Ж. Венгерско-украинские отношения в региональном подходе на уровне страны: вызовы евроинтеграции в венгерско-украинских экономических отношениях / Ж. Людвиг // – Киев. – 2005. – С. 213-236.

122. Ludvig Z. Hungarian-Ukrainian Cross-border Cooperation with Special Regard to Carpathian Euroregion and Economic Relations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.batory.org.pl/doc/11.pdf>

123. Baranyi B. Before Schengen – Ready for Schengen, Euroregional Organisations and New Interregional Formations at the Eastern Borders of Hungary // B. Baranyi. – Discussion Papers Centre for Regional Studies of Hungarian Academy of Sciences. – No. 38. – Pécs, 2002. – pp. 45-57.

124. Éger G. Az eurorégió mint az európai integráció sajátos térbeli vetülete (Euroregion as a specific spatial projection of the European Union) / G. Éger // Külpolitika (Foreign Policy), Budapest. – No. 4. – 1998. – pp. 68-73.

125. Ludvig Z., Süli-Zakar I. Együtmű ködés és felzárkózás a Kárpátok Eurorégióban (Cooperation and catching up within the Carpathian Euroregion) / Z. Ludvig, I. Süli-Zakar // Ministry of Education. – Budapest, 2000. – 136 p.

126. Ludvig Z., Süli-Zakar I. A Kárpátok eurorégió együtmű ködés mérlege: eredmények, problémák és perpektívák (Balance of Carpathian Euroregion : results, problems and prospects) / Z. Ludvig, I. Süli-Zakar // – Ministry of Education. – Budapest, 2002. – 139 p.

127. Николаева Т. И., Гаянова В. М. Интеграция как важнейшее стратегическое направление торговли / Т. И. Николаева, В. М. Гаянова // Актуальные вопросы экономических наук. – № 4-3. – 2011. – 121 с.

128. Кизим М. О. Проблеми та цілі розвитку України у світі глобальних проблем світової спільноти: Монографія / М. О. Кизим, О. В. Проноза, Ш. А. Омаров. – Х. : ВД «ИНЖЕК», 2010. – 96 с.

129. Український національний комітет міжнародної торговельної палати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iccua.org/category/press-publ/>

130. Шляхова Я. В. Угорщина : вступ до ЄС як шлях до стабільності (у контексті розвитку українсько-угорських торговельних відносин) / Я. В. Шляхова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 4. – С. 41-46.

131. Шляхова Я. В. Транскордонне співробітництво і торговельно-економічні відносини в умовах інтернаціоналізації господарської діяльності / Я. В. Шляхова // Українсько-російське порубіжжя : стан та перспективи співробітництва : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 15 грудня 2012 р.). – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2012. – С. 307-313.

132. Шляхова Я. В. Єврорегіон «Карпати» як інструмент трансформації українсько-угорських відносин / Я. В. Шляхова // Українсько-російське порубіжжя: стан та перспективи співробітництва : матеріали IV міжнародної

науково-практичної конференції (м. Харків, 15 листопада 2013 р.). – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2013. – С.179-184.

133. Шляхова Я. В. Актуальні проблеми розвитку українсько-угорських торговельних відносин / Я. В. Шляхова // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Інституту міжнародних відносин. – 2014. – Випуск 122. Частина I. – С. 208-214.

134. World Development Indicators (WDI) [Electronic source]. – Access mode : June 2015, <http://knoema.ru/sys/browse/WBWDIGDF2014Jul>

135. Human Development Report 2014 – «Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2014>

136. World Competitiveness Center – WCY Ranking - IMD [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imd.org/uupload/IMD/WCYResults/1/scoreboard_2014.pdf

137. Transparency International (TI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.transparency.org/cpi2013/results>

138. Торговельно-промислова палата Угорщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mkik.hu>

139. Шляхова Я. В. «Конкуренентоспроможність України та Республіки Угорщина: порівняльний аналіз» / Я. В. Шляхова // Стратегія глобальної конкурентоспроможності: соціально-економічний вимір : міжнародна науково-практична інтернет-конференція (м. Черкаси, 27 березня 2014 р.). – Черкаси : ЧДТУ, 2014. – С. 50-53.

140. Офіційний сайт групи Gedeon Richter (Україна) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.g-richter.ru/

141. Офіційний сайт Прем'єр-міністра Венгерської Республіки В.Орбана [Електронний ресурс]. – Режим

доступу : http://www.miniszterelnok.hu/cikk/orban_viktor_levele_joseph_crowley_kongresszusi_kepviselo_urnak

142. Біотехнологічна асоціація Угорщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hungariabiotech.org>

143. Хімічна асоціація Угорщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mavesz.hu>

144. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>

145. Міжнародна конкурентоспроможність країни та регіону в системі національного економічного розвитку : монографія / Л. О. Петкова, А. О. Ходжаян, Л. М. Задувайл та ін. ред. : Л. О. Петкова. – МОНМС України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси, 2011. – 267 с.

146. Група Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/>

147. Шляхова Я. В. «Напівзакриті двері» або проблеми міграційної політики ЄС / Я. В. Шляхова // Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин : матеріали VIII науково-практичної конференції молодих вчених (м. Харків, 5 квітня 2013 р.). – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 298-303.

148. Мировая экономика [Electronic source]. – Access mode : <http://www.ereport.ru/stat.php?razdel=country&count=libya&table=pdecia>

149. The Global Competitiveness Index 2014–2015 [Electronic source]. – Access mode : <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>.

150. Статистика мира [Electronic source]. – Access mode : <http://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=crude-oilbrent&months>

151. Гончаренко Н. І. Міжнародна економічна діяльність країн Євросоюзу і України в контексті економічної лібералізації [Текст] : монографія / Н. І. Гончаренко. – Х. : Екограф, 2011. – 151 с.

152. Magyar Gazdakörök [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazdakorok.hu/files/2011/03/V%C3%A9djegy-lajstromoz%C3%A1s-MAGOSZ.pdf>
153. Задорожній О. Україна-Угорщина: міст до наступного тисячоліття. – К. : Парламентське вид-во, 2001. – 336 с.
154. Республіканська авіаційна служба [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.flightglobal.com/news/articles/routes-budapest-airport-lures-regional-airlines-397919/>
155. Grubel, H. Intra-industry Trade: The Theory and Measurement of International Trade with Differentiated Product / Grubel, H., Lloyd, P. – London: Macmillan, 1975. – 264 p.
156. The Global Competitiveness Report 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014-2015 : Full Data Edition, Switzerland. The World Economic Forum, 2008-2015 [Electronic source]. – Access mode : <http://www.weforum.org/reports/>
157. Статистический атлас [Electronic source]. – Access mode : <http://кноема.ru/atlas/Республика Венгрия>
158. Барінов В. А. Внешнеэкономическая деятельность / В. А. Барінов. – М. : Форум, 2009. – 192 с.
159. Глобалізація світового господарства : геопросторовий вимір : монографія / О. О. Любівцева та ін. – К. : Київ. ун-т, 2010. – 160 с.
160. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : Підручник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2007. – 384 с.
161. Дахно І. І. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / за ред. І. І. Дахно. – К. : ЦУЛ, 2009. – 472 с.
162. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посібник / В. В. Гончаренко, І. А. Артеменко, А. А. Пожар, І. О. Пінчук, Ю. Ф. Строчихін ; за ред. О. В. Шкурупій . – К. : ЦУЛ, 2012 . – 248 с.
163. Статистический атлас [Electronic source]. – Access mode : <http://кноема.ru/atlas/Украина>

164. Власюк О. С. Інноваційна стратегія українських реформ: стан та пріоритети / О. С. Власюк // Стратегічні пріоритети, 2007. – № 1(2). – С. 102-105.
165. Антофій Н. М. Міжнародна економіка : навч. посібник / Н. М. Антофій. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.
166. Багрова І. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник для студ. вищих навч. закладів / І. В. Багрова. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.
167. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : Підручник. – К. : КНЕУ, 2007. – 948 с.
168. Павленко І. І. Міжнародна торгівля та інвестиції : навч. посіб / І. І. Павленко. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 256 с.
169. Поєдинок В. В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / В. В. Поєдинок – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 288 с.
170. Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність : навч. посібник / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 384 с.
171. Сазонець І. Л. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч. посібник / І. Л. Сазонець, О. А. Джусов, О. М. Сазонець. – К. : ЦУЛ, 2007. – 304 с.
172. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка : підручник / за ред. Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон . – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2009. – 560 с.
173. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: підручник / за ред. Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, М. І. Барановська. – 4-тє вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2011. – 512 с.
174. Борисенко О. П. Сутність зовнішньоекономічної політики та її вплив на розвиток національного господарства / О. П. Борисенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2011. – № 1. – С. 120-126.

175. Federal Ministry for Europe, Integration and Foreign Affairs [Electronic source]. – Access mode : <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/foreign-trade-promotion/>

176. Берггрюен Н., Гарделс Н. Європа майбутнього / Н. Берггрюен, Н. Гарделс. – Зовнішні справи. – 2013. – № 10. – С. 42-45.

177. Угода про асоціацію між Україною та ЄС : перспективи підписання та можливості тимчасового застосування. Аналітична записка НІСД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/911>

178. Трансформація Європейського Союзу під впливом кризи євросони. Висновки для України : аналіт. доп. / О. В. Снігир, С. А. Гуцал [за ред. А. З. Гончарука]. – К. : НІСД, 2012. – 64 с.

179. Світова організація торгівлі : проблеми та перспективи вступу : монографія / за ред. А. В. Череп. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. – 331 с.

180. Масенко В. К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 216 с.

181. Макаренко М. І. Міжнародні фінанси : навч. посібник / М. І. Макаренко. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 548 с.

182. Кіш Є. Геополітичний вимір зміни характеру кордонів ЄС та України / Єва Кіш // Сучасна українська політика. – 2008. – №12. – С. 312-324.

183. Кіш Є. Політика Євросоюзу щодо транскордонного співробітництва з Україною після розширення ЄС / Є. Кіш // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : історія. – 2008. – Випуск 20. – С. 168-172.

184. Біль М. М. Управління міграційними процесами в контексті їх впливу на інтелектуально-трудова потенціал / М. М. Біль // Сталий розвиток економіки, 2010. – № 1. – С 49-54.

185. Кіш Є. Українсько-угорське транскордонне співробітництво: можливості та пріоритети у ХХІ столітті / Є. Кіш. – Ужгород : Ліра, 2003. – 124 с.

186. Бабинець І. Становлення українсько-угорських міждержавних відносин (1991–1993 рр.) / І. Бабинець // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Міжвідомчий збірник наукових праць на пошану члена-кореспондента НАН України І. М. Мельникової / Відп. ред. С. В. Віднянський. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2003. – Вип. 12. – С. 85-94.

187. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за ред. акад. В. М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.

188. География мирового хозяйства : учеб. пособие / Голиков А. П., Грицак Ю. П., Сидоров В. И. та ін. – К. : Центр учебной литературы, 2008. – 191 с.

189. Толстая Н. М. Структурна взаємодія України та ЄС у науково-технологічній сфері (враховуючи досвід Польщі) / Н. М. Толстая // Актуальні проблеми економічних відносин. – Випуск 55 (у двох частинах). – Ч. I. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2005. – С. 91-97.

190. Старостіна А. О. Економіка зарубіжних країн : навч. посібник / А. О. Старостіна, А. О. Длігач, Н. В. Богомаз. – К. : Знання, 2009. – 454 с.

191. Фомішин С. В. Міжнародна економіка : навч. посібник / за ред. С. В. Фомішин. – Львів : Новий світ-2000, 2011. – 446 с.

192. The rise in Bilateral free trade agreements» Robert McMahon [Electronic source]. – Access mode : http://www.cfr.org/publication/10890/rise_in_bilateral_free_trade_agreements.htm

193. Голиков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. / А. П. Голиков. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2009. – 222 с.

194. Офіційний сайт ДКБ «Антонов» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.antonov.com

195. Укррудпром [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrrudprom.com

196. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. О. Борисенко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 186 с.
197. Попович О. С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації / Під редакцією проф. Б. А. Маліцького. – К. : Фенікс, 2005. – 247 с.
198. Поручник А. М. Технологічний компонент глобальних асиметрій / А. М. Поручник, С. Г. Поручник // Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право, 2014. – №7 (7). – С. 164-167.
199. Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізації : моногр. / ред.: Я. В. Белінська; Нац. акад. упр. – К., 2008. – 212 с.
200. Кончин В. І. Причини та прояви боргової кризи в ЄС і суперницькі підходи антикризової політики / В. І Кончин., М. В.Максименко // Київський інститут бізнесу та технологій. – № 2 (18). – 2012. – С. 19-30.
201. Фліссак К. Міжнародна кооперація в складі зовнішньоекономічного механізму України / К. Фліссак // Галицький економічний вісник. – 2006. – № 1. – С. 14-21.
202. Каталог провідних металургійних підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.com.ua/rus/catalog/?sector=5>
203. Портал державної підтримки українського експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/new=6820country>

ДОДАТКИ

Додаток А

Розрахунок оцінки впливу шоків на ВВП України та Республіки Угорщина

Included observations: 35 after adjustments				
	GDP	INTEREST	ER	CA
GDP(-1)	0.093533 (0.18286) [0.51150]	5.60E-05 (5.9E-05) [0.94959]	0.000566 (0.00100) [0.56667]	-0.041249 (0.04300) [-0.95929]
GDP(-2)	0.205598 (0.16534) [1.24349]	8.85E-06 (5.3E-05) [0.16607]	0.000490 (0.00090) [0.54252]	0.021564 (0.03888) [0.55464]
INTEREST(-1)	275.9603 (622.981) [0.44297]	1.193236 (0.20081) [5.94222]	3.363960 (3.40369) [0.98833]	133.8808 (146.494) [0.91390]
INTEREST(-2)	-516.9459 (558.786) [-0.92512]	-0.436695 (0.18011) [-2.42454]	-2.774284 (3.05295) [-0.90872]	-33.24573 (131.398) [-0.25301]
ER(-1)	-152.5853 (36.4193) [-4.18968]	0.003255 (0.01174) [0.27724]	1.054992 (0.19898) [5.30203]	23.74681 (8.56400) [2.77286]
ER(-2)	86.54509 (45.4258) [1.90520]	-3.99E-05 (0.01464) [-0.00273]	-0.606506 (0.24819) [-2.44375]	-9.032428 (10.6819) [-0.84558]
CA(-1)	3.213898 (1.01532) [3.16539]	-0.000100 (0.00033) [-0.30632]	-0.002223 (0.00555) [-0.40073]	0.500233 (0.23875) [2.09519]
CA(-2)	-2.366689 (0.99597) [-2.37625]	-0.000363 (0.00032) [-1.13076]	0.011217 (0.00544) [2.06134]	0.363936 (0.23420) [1.55393]
C	37052.93 (15674.6) [2.36389]	-1.275523 (5.05241) [-0.25246]	128.2513 (85.6389) [1.49758]	-4149.841 (3685.88) [-1.12588]
R-squared	0.452058	0.921050	0.804649	0.886772
Adj. R-squared	0.283461	0.896758	0.744541	0.851933
Sum sq. resids	80718800	8.386474	2409.485	4463382.
S.E. equation	1761.979	0.567941	9.626656	414.3290
F-statistic	2.681287	37.91543	13.38670	25.45327
Log likelihood	-306.0577	-24.66011	-123.7197	-255.3941
Akaike AIC	18.00330	1.923435	7.583983	15.10823
Schwarz SC	18.40324	2.323382	7.983930	15.50818
Mean dependent	24170.31	6.224857	273.1471	-562.1429
S.D. dependent	2081.520	1.767563	19.04648	1076.754
Determinant resid covariance (dof adj.)		7.45E+12		
Determinant resid covariance		2.27E+12		
Log likelihood		-696.5276		
Akaike information criterion		41.85872		
Schwarz criterion		43.45851		

Складено автором за матеріалами: [134]

Додаток Б

Експорт України до Республіки Угорщина машин, механізмів та електротехнічного обладнання, 2015 р.

Найменування	Од. вим.	Експорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США
Проводи ізолювані, кабелі; кабелі волоконно-оптичні	кг	9145724,6	209345,6
Монітори та проектори; приймальна апаратура для телебачення	шт.	915727	118269,8
Електричні водонагрівачі; прилади електричні для обігрівання приміщень, ґрунту	шт.	915	63420,0
Телефонні апарати, для мереж зв'язку	кг	427427,6	48105,5
Машини та апаратура електричні, що мають індивідуальні функції	кг	594120,1	24780,0
Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл (вимикачі, роз'єднувачі, перемикачі)	кг	55912,2	9101,2
Котли для центрального опалення	кг	138659,5	9025,6
Електронні інтегровані схеми	шт.	5257301	7005,7
Трансформатори електричні	шт.	2269210	5415,1
Електробритви	кг	20821,1	4945,4
Конвертери, ливарні ковші і виливниці та ливарні машини, призначені для використання в металургії	шт.	21	4429,5
Схеми друковані	кг	39122,5	1832,8
Магнітні або оптичні зчитувальні пристрої	шт.	31889	1813,1
Машини електромеханічні побутові з умонтованим електродвигуном, крім пирососів	кг	6115,1	1368,4
Насоси повітряні або вакуумні, компресори та вентилятори; шафи з вентилятором	шт.	4560	1257,8
Крани, клапани, вентилялі для трубопроводів, котлів, резервуарів, цистерн, баків	кг	68711,2	1177,9
Машини пральні, побутові або для пралень, включаючи машини з віджимним пристроєм	шт.	5004	1061,3
Діоди, транзистори та аналогічні напівпровідникові прилади	кг	5584,9	940,6
Конденсатори електричні постійні	кг	13058,9	849,8
Пульти, панелі, консолі, столи, розподільні щити	кг	5801,1	783,8
Двигуни та генератори, електричні	шт.	24863	647,1
Арматура ізолювальна для електричних машин, пристроїв або обладнання	кг	10002,9	641,3
Насоси для рідин з витратоміром або без нього; механізми для підіймання рідини	шт.	1641	609,1
Машини та пристрої для підіймання, переміщення, навантажування або розвантажування (наприклад, ліфти, ескалатори, канатні дороги)	кг	53749	590,9
Форми для лиття металів, карбідів металів, скла, мінеральних матеріалів, гуми або пластмас	кг	16410	477,5

Складено автором за матеріалами: [105]

Додаток В

Імпорт України з Республіки Угорщина машин, механізмів та електротехнічного обладнання, 2015 р.

Найменування	Од. вим.	Імпорт	
		Кількість	Вартість тис. дол. США
Проводи ізолювані, кабелі волоконно-оптичні	кг	12688850,6	127591,6
Арматура ізолювальна для електричних машин	кг	1122862,8	29431,7
Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл (вимикачі, роз'єднувачі, перемикачі)	кг	514592,9	26696,8
Холодильники, морозильники, холодильне або морозильне обладнання, електричне	кг	3527984	15348,4
Машини або механізми для збирання або обмолоту сільськогосподарських культур, включаючи преси; газонокосарки та сінокосарки	шт.	4665	6865,6
Телефонні апарати, для сотових мереж зв'язку	кг	80958,2	5176,5
Машини та пристрої для підймання, переміщення, навантажування або розвантажування (наприклад, ліфти, ескалатори, конвеєри, канатні дороги)	кг	422757,4	5055,9
Машини та апаратура електричні, що мають індивідуальні функції	кг	35543,5	4804,7
Двигуни внутрішнього згоряння	кг	141588,6	2798,5
Насоси для рідин	шт.	2793	2750,9
Магнітні або оптичні зчитувальні пристрої	шт.	1231	2552,8
Трансформатори електричні	шт.	520627	2390,2
Гектографічні або трафаретні розмножувальні апарати	кг	106222,1	2151,6
Інструменти ручні пневматичні, гідравлічні або з вмонтованим електричним двигуном	кг	121334,7	1983,7
Вали трансмісійні; корпуси підшипників; кулькові або роликові гвинтові передачі; коробки передач	кг	58636,3	1709,3
Обладнання для підготовки або обробки тютюну	кг	10934,3	1602,7
Електричні водонагрівачі; прилади електричні для обігрівання приміщень, ґрунту	шт.	52986	1464,4
Електричні лампи розжарення або газорозрядні	кг	3339431	1450,8
Машини електромеханічні побутові з умонтованим електродвигуном, крім пирососів	кг	78549,7	1433,1
Машини сільськогосподарські для підготовки або оброблення ґрунту; котки для газонів або спортивних майданчиків	кг	765	1371,4
Пульти, панелі, консолі, столи, розподільні щити	кг	41715	1241,1
Котли для центрального опалення	кг	227944,9	1119,9

Складено автором за матеріалами: [105]

Додаток Д

Імпорт хіміко-фармацевтичної продукції з Республіки Угорщина до України,
2015 р.

Найменування	Од. вим.	Імпорт 2015 р.	
		Кількість	Вартість, тис. дол. США
Лікарські засоби для терапевтичного або профілактичного застосування	кг	641484,1	101982,1
Сполуки, до складу яких входять групи із вмістом азоту	кг	4361840,0	12225,9
Поверхнево-активні органічні речовини	кг	5521610,0	9465,2
Засоби, що запобігають проростанню паростків, та регулятори росту рослин	кг	1292746,7	7516,4
Кислоти ацикличні, пероксиди	кг	5910932,0	4083,0
Препарати для прискорення фарбування барвників	кг	2344240,0	1774,9
Аміносполуки	кг	572000,0	1357,0
Засоби для догляду за волоссям	кг	731825,6	1213,4
Засоби для травлення металевих поверхонь; флюси	кг	33678,4	1052,1
Органічні синтетичні барвники	кг	59909,1	841,7
Замазки для скла; шпаклівки для малярних робіт; невогнетривкі суміші для підготовки поверхні фасадів, внутрішніх стін будівель	кг	1622044,5	837,4
Вакси та креми для чищення взуття, мастики, полірувальні засоби для догляду за меблями, підлогою, кузовами транспортних засобів	кг	1023653,1	796,7
Неорганічні кислоти	кг	4728472,6	497,2
Сполуки гетероцикличні з атомами азоту	кг	13026,3	449,3
Косметичні препарати або засоби для макіяжу	кг	10371,0	421,3
Готові клеї та інші готові клеїльні препарати	кг	159078,0	349,3
Фарби та лаки (включаючи емалі та політури)	кг	119845,2	276,0
Суміші запашних речовин	кг	31489,0	273,4
Водень хлористий (соляна кислота)	кг	323840,0	262,4
Засоби для гоління; дезодоранти для тіла	кг	101675,3	255,6
Реагенти діагностичні або лабораторні	кг	28578,1	221,8
Мастильні матеріали	кг	48279,1	205,2
Антифризні препарати	кг	157143,0	190,5
Готові сполучні суміші, які використовують у виробництві ливарних форм	кг	67327,8	172,2
Фториди	кг	70950,0	112,8
Хлориди; броміди; йодиди та оксиди	кг	44400,9	104,8
Ініціатори реакцій, прискорювачі реакцій та каталізатори	кг	69379,2	97,7
Корунд штучний; оксид алюмінію	кг	97301,0	96,8
Хімічні радіоактивні елементи та радіоактивні ізотопи	кг	481,5	82,2
Кров людей; кров тварин, для терапевтичного, застосування	кг	40326,0	62,8

Складено автором за матеріалами: [105]

Додаток Е

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 1995–1996 рр.

Найменування товару	d_{1995}^{exp}	d_{1996}^{exp}	d_{1996}^{exp} – d_{1995}^{exp}	d_{1995}^{imp}	d_{1996}^{imp}	d_{1996}^{imp} – d_{1995}^{imp}
01 Живі тварини	0.0005	0.0002	0.0238	0.0011	0.0247	2.3548
02 М'ясо та субпродукти	0.0000	0.0000	0.0000	0.0024	0.0105	0.8180
03 Риба і ракоподібні	0.0000	0.0001	0.0095	0.0002	0.0000	0.0233
04 Молоко та молочні продукти; мед	0.0075	0.0092	0.1707	0.0051	0.0024	0.2669
05 Інші продукти тваринного походження	0.0000	0.0002	0.0186	0.0000	0.0002	0.0171
06 Живі дерева та інші рослини	0.0001	0.0000	0.0052	0.0000	0.0000	0.0017
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0.0001	0.0000	0.0075	0.0015	0.0044	0.2904
08 Їстівні плоди та горіхи	0.0010	0.0004	0.0576	0.0008	0.0002	0.0612
09 Кава, чай, мате і прянощі	0.0001	0.0000	0.0112	0.0006	0.0002	0.0473
10 Зернові культури	0.0003	0.0016	0.1305	0.0046	0.0056	0.0937
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0.0001	0.0001	0.0009	0.0017	0.0022	0.0565
12 Насіння і плоди олійних рослин	0.0011	0.0130	1.1933	0.0041	0.0062	0.2069
13 Шелак природний; смоли	0.0000	0.0009	0.0856	0.0002	0.0012	0.0994
14 Рослинні матеріали	0.0000	0.0000	0.0000	0.0001	0.0000	0.0054
15 Жири та олії тваринного походження	0.0320	0.0125	1.9534	0.0035	0.0211	1.7546
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0.0000	0.0000	0.0002	0.0021	0.0058	0.3712
17 Цукор і кондитерські вироби	0.0037	0.0091	0.5455	0.0022	0.0298	2.7625
18 Какао та продукти з нього	0.0000	0.0000	0.0000	0.0012	0.0008	0.0378
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0.0000	0.0000	0.0000	0.0034	0.0240	2.0603
20 Продукти переробки овочів	0.0012	0.0002	0.0985	0.0157	0.0150	0.0776
21 Різні харчові продукти	0.0000	0.0047	0.4743	0.0031	0.0027	0.0361
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0.0037	0.0038	0.0030	0.0117	0.0957	8.4016
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0.0018	0.0012	0.0644	0.0002	0.0049	0.4718
24 Тютюн і замінники тютюну	0.0000	0.0013	0.1317	0.0001	0.0081	0.8020
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0.0245	0.0114	1.3070	0.0024	0.0004	0.1983
26 Руди, шлаки та зола	0.0798	0.0475	3.2334	0.0000	0.0000	0.0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0.2512	0.2509	0.0312	0.1537	0.0247	12.9051
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0.0356	0.0773	4.1603	0.0016	0.0024	0.0810

29 Органічні хімічні сполуки	0.0837	0.0938	1.0125	0.0256	0.0051	2.0428
30 Фармацевтична продукція	0.0000	0.0001	0.0071	0.1897	0.0911	9.8634
31 Добрива	0.0294	0.0904	6.1064	0.0002	0.0000	0.0165
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0.0004	0.0003	0.0159	0.0012	0.0018	0.0627
33 Ефірні олії та резиноїди	0.0000	0.0001	0.0061	0.0008	0.0046	0.3742
34 Мило, мийні засоби	0.0011	0.0004	0.0715	0.0005	0.0010	0.0504
35 Білкові речовини; ферменти	0.0018	0.0028	0.0956	0.0005	0.0008	0.0292
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0.0009	0.0003	0.0660	0.0000	0.0002	0.0184
37 Фотографічні	0.0000	0.0000	0.0000	0.0004	0.0002	0.0245
38 Різна хімічна продукція	0.0033	0.0039	0.0660	0.0059	0.0071	0.1245
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0.0001	0.0047	0.4533	0.0854	0.0671	1.8347
40 Каучук, гума	0.0221	0.0125	0.9589	0.0206	0.0122	0.8400
41 Шкури необроблені	0.0105	0.0084	0.2066	0.0048	0.0006	0.4270
42 Вироби із шкіри	0.0007	0.0000	0.0689	0.0002	0.0003	0.0140
43 Натуральне та штучне хутро	0.0001	0.0000	0.0131	0.0004	0.0000	0.0353
44 Деревина і вироби з деревини	0.0228	0.0220	0.0791	0.0004	0.0040	0.3579
45 Корок та вироби з нього	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0004	0.0402
46 Вироби із соломи	0.0000	0.0000	0.0000	0.0002	0.0000	0.0183
47 Маса з деревини	0.0006	0.0000	0.0616	0.0019	0.0047	0.2852
48 Папір і картон	0.0022	0.0009	0.1299	0.0151	0.0255	1.0471
49 Друкована продукція	0.0000	0.0000	0.0007	0.0011	0.0019	0.0803
50 Шовк	0.0000	0.0000	0.0000	0.0002	0.0002	0.0001
51 Вовна; пряжа	0.0010	0.0006	0.0456	0.0039	0.0013	0.2566
52 Бавовна	0.0057	0.0043	0.1470	0.0022	0.0062	0.3969
53 Інші текстильні волокна	0.0004	0.0000	0.0432	0.0001	0.0009	0.0740
54 Нитки синтетичні або штучні	0.0064	0.0009	0.5464	0.0067	0.0044	0.2289
55 Синтетичні або штучні волокна	0.0006	0.0001	0.0516	0.0014	0.0017	0.0289
56 Вата, мотузки, троси	0.0000	0.0003	0.0243	0.0028	0.0015	0.1229
57 Килими	0.0000	0.0000	0.0034	0.0001	0.0001	0.0035
58 Тканини; вишивка	0.0000	0.0000	0.0000	0.0005	0.0005	0.0032
59 Текстильні матеріали	0.0000	0.0000	0.0009	0.0006	0.0008	0.0149
60 Трикотажні полотна	0.0000	0.0000	0.0011	0.0030	0.0005	0.2494
61 Одяг та додаткові речі	0.0007	0.0003	0.0458	0.0034	0.0038	0.0420
62 Одяг, крім трикотажного	0.0189	0.0052	1.3748	0.0031	0.0019	0.1213
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0.0004	0.0117	1.1255	0.0011	0.0031	0.2091
64 Взуття	0.0008	0.0004	0.0459	0.0023	0.0026	0.0255
65 Головні убори та їх частини	0.0000	0.0000	0.0003	0.0000	0.0000	0.0026
66 Парасольки	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0009
67 Оброблені пір'я та пух	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0006	0.0544
68 Вироби з каменю, гіпсу	0.0125	0.0071	0.5436	0.0099	0.0016	0.8299
69 Керамічні вироби	0.0001	0.0000	0.0115	0.0057	0.0037	0.1977
70 Скло та вироби із скла	0.0008	0.0007	0.0089	0.0015	0.0059	0.4360
71 Перли натуральні	0.0000	0.0000	0.0037	0.0020	0.0000	0.2006
72 Чорні метали	0.1613	0.0325	12.8803	0.0013	0.0004	0.0936
73 Вироби з чорних металів	0.0087	0.0018	0.6887	0.0033	0.0030	0.0329
74 Мідь і вироби з неї	0.0055	0.0123	0.6773	0.0111	0.0390	2.7861
75 Нікель і вироби з нього	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0012

76 Алюміній і вироби з нього	0.0179	0.2020	18.4108	0.0466	0.0119	3.4675
78 Свинець і вироби з нього	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
79 Цинк і вироби з нього	0.0000	0.0000	0.0000	0.0060	0.0001	0.5847
80 Олово і вироби з нього	0.0000	0.0000	0.0032	0.0000	0.0000	0.0000
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0.0225	0.0119	1.0612	0.0110	0.0000	1.1000
82 Інструменти, ножові вироби	0.0001	0.0001	0.0024	0.0006	0.0001	0.0498
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0.0017	0.0000	0.1749	0.0006	0.2082	20.7623
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0.0136	0.0113	0.2306	0.1088	0.0738	3.4995
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0.0791	0.0041	7.5022	0.0844	0.0380	4.6347
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0.0029	0.0005	0.2421	0.0252	0.0153	0.9881
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0.0102	0.0036	0.6608	0.0506	0.0179	3.2619
88 Літальні апарати, їх частини	0.0002	0.0015	0.1290	0.0000	0.0000	0.0000
89 Судна, човни	0.0000	0.0000	0.0027	0.0000	0.0000	0.0000
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0.0003	0.0002	0.0084	0.0068	0.0083	0.1434
91 Годинники	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0001	0.0075
92 Музичні інструменти	0.0002	0.0000	0.0208	0.0000	0.0000	0.0001
94 Меблі; речі, матраци	0.0024	0.0004	0.2073	0.0131	0.0138	0.0736
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0.0004	0.0001	0.0311	0.0001	0.0012	0.1100
96 Різні готові вироби	0.0000	0.0001	0.0080	0.0000	0.0010	0.1032
97 Твори мистецтва	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0003
98 Товари в портах	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0002	0.0206
99 Інші товари	0.0000	0.0002	0.0164	0.0000	0.0045	0.4456
<i>Всього</i>	1.0000	1.0000	70.1178	0.9983	1.0000	97.5554
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			35.0589			48.7777

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 1996–1997 рр.

Найменування товару	d_{1996}^{exp}	d_{1997}^{exp}	d_{1997}^{exp} – d_{1996}^{exp}	d_{1996}^{imp}	d_{1997}^{imp}	d_{1997}^{imp} – d_{1996}^{imp}
01 Живі тварини	0,0002	0,0004	0,0163	0,0247	0,0106	1,4068
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0005	0,0491	0,0105	0,0033	0,7280
03 Риба і ракоподібні	0,0001	0,0000	0,0063	0,0000	0,0000	0,0006
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0092	0,0041	0,5090	0,0024	0,0014	0,1021
05 Інші продукти тваринного походження	0,0002	0,0002	0,0001	0,0002	0,0000	0,0171
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0005	0,0461
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0000	0,0000	0,0000	0,0044	0,0006	0,3871
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0004	0,0013	0,0841	0,0002	0,0003	0,0121
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0137
10 Зернові культури	0,0016	0,0001	0,1562	0,0056	0,0130	0,7492
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0001	0,0000	0,0016	0,0022	0,0103	0,8050
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0130	0,0201	0,7056	0,0062	0,0038	0,2326
13 Шелак природний; смоли	0,0009	0,0000	0,0856	0,0012	0,0001	0,1091
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0125	0,0119	0,0601	0,0211	0,0136	0,7487
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0002	0,0058	0,0026	0,3218
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0091	0,0011	0,8063	0,0298	0,0122	1,7559
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0008	0,0001	0,0776
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0010	0,0240	0,0048	1,9153
20 Продукти переробки овочів	0,0002	0,0003	0,0058	0,0150	0,0106	0,4390
21 Різні харчові продукти	0,0047	0,0000	0,4743	0,0027	0,0036	0,0898
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0038	0,0012	0,2536	0,0957	0,0188	7,6964
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0012	0,0002	0,0987	0,0049	0,0100	0,5078
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0013	0,0000	0,1317	0,0081	0,0380	2,9885
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0114	0,0144	0,2965	0,0004	0,0007	0,0347
26 Руди, шлаки та зола	0,0475	0,0247	2,2782	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,2509	0,3300	7,9131	0,0247	0,0240	0,0633
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізоотопів	0,0773	0,0175	5,9745	0,0024	0,0068	0,4364
29 Органічні хімічні сполуки	0,0938	0,1456	5,1782	0,0051	0,0066	0,1427
30 Фармацевтична продукція	0,0001	0,0003	0,0269	0,0911	0,1672	7,6102
31 Добрива	0,0904	0,0387	5,1712	0,0000	0,0000	0,0005

32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0003	0,0002	0,0028	0,0018	0,0018	0,0025
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0001	0,0000	0,0061	0,0046	0,0028	0,1806
34 Мило, мийні засоби	0,0004	0,0003	0,0059	0,0010	0,0011	0,0077
35 Білкові речовини; ферменти	0,0028	0,0047	0,1879	0,0008	0,0014	0,0538
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0003	0,0000	0,0254	0,0002	0,0001	0,0105
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0003	0,0119
38 Різна хімічна продукція	0,0039	0,0034	0,0505	0,0071	0,0180	1,0847
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0047	0,0038	0,0818	0,0671	0,1001	3,3021
40 Каучук, гума	0,0125	0,0197	0,7227	0,0122	0,0176	0,5380
41 Шкури необроблені	0,0084	0,0137	0,5283	0,0006	0,0029	0,2316
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0013	0,0003	0,0001	0,0239
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0281
44 Деревина і вироби з деревини	0,0220	0,0313	0,9308	0,0040	0,0069	0,2859
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0005	0,0004	0,0028	0,2434
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0014
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0021	0,0047	0,0027	0,2034
48 Папір і картон	0,0009	0,0026	0,1733	0,0255	0,0860	6,0444
49 Друкована продукція	0,0000	0,0003	0,0324	0,0019	0,0037	0,1830
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0175
51 Вовна; пряжа	0,0006	0,0008	0,0211	0,0013	0,0093	0,7967
52 Бавовна	0,0043	0,0042	0,0054	0,0062	0,0066	0,0369
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0012	0,0009	0,0013	0,0446
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0009	0,0010	0,0133	0,0044	0,0057	0,1305
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0001	0,0001	0,0019	0,0017	0,0016	0,0096
56 Вата, мотузки, троси	0,0003	0,0001	0,0221	0,0015	0,0044	0,2903
57 Килими	0,0000	0,0001	0,0112	0,0001	0,0001	0,0043
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0012	0,0005	0,0012	0,0660
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0005	0,0008	0,0013	0,0497
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0003	0,0005	0,0017	0,1214
61 Одяг та додаткові речі	0,0003	0,0001	0,0187	0,0038	0,0021	0,1743
62 Одяг, крім трикотажного	0,0052	0,0159	1,0788	0,0019	0,0020	0,0181
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0117	0,0080	0,3643	0,0031	0,0014	0,1700
64 Взуття	0,0004	0,0026	0,2208	0,0026	0,0028	0,0269
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0001	0,0058	0,0000	0,0000	0,0026
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0006	0,0000	0,0546
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0071	0,0100	0,2891	0,0016	0,0057	0,4078
69 Керамічні вироби	0,0000	0,0000	0,0010	0,0037	0,0034	0,0306
70 Скло та вироби із скла	0,0007	0,0015	0,0784	0,0059	0,0220	1,6088
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0325	0,0620	2,9528	0,0004	0,0042	0,3811
73 Вироби з чорних металів	0,0018	0,0045	0,2747	0,0030	0,0097	0,6742
74 Мідь і вироби з неї	0,0123	0,0146	0,2289	0,0390	0,0273	1,1677
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,2020	0,1359	6,6142	0,0119	0,0104	0,1524
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0013	0,1195

80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0119	0,0086	0,3344	0,0000	0,0000	0,0000
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0000	0,0037	0,0001	0,0003	0,0180
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0001	0,0143	0,2082	0,0016	20,6598
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0113	0,0199	0,8608	0,0738	0,1037	2,9918
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0041	0,0065	0,2380	0,0380	0,0503	1,2267
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0005	0,0033	0,2828	0,0153	0,0204	0,5097
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0036	0,0042	0,0529	0,0179	0,0252	0,7264
88 Літальні апарати, їх частини	0,0015	0,0009	0,0568	0,0000	0,0001	0,0055
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0025
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0002	0,0002	0,0044	0,0083	0,0357	2,7449
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0004	0,0319
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0025	0,0000	0,0010	0,0994
94 Меблі; речі, матраци	0,0004	0,0014	0,0996	0,0138	0,0118	0,2001
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0040	0,0012	0,0015	0,0302
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0001	0,0003	0,0010	0,0018	0,0769
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003
98 Товари в портах	0,0000	0,0001	0,0119	0,0002	0,0045	0,4301
99 Інші товари	0,0002	0,0003	0,0133	0,0045	0,0042	0,0301
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	47,2214	1,0000	1,0000	78,2157
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			23,6107			39,1078

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 1997–1998 рр.

Найменування товару	d_{1997}^{exp}	d_{1998}^{exp}	d_{1998}^{exp} – d_{1997}^{exp}	d_{1997}^{imp}	d_{1998}^{imp}	d_{1998}^{imp} – d_{1997}^{imp}
01 Живі тварини	0,0004	0,0002	0,0235	0,0106	0,0122	0,1588
02 М'ясо та субпродукти	0,0005	0,0000	0,0491	0,0033	0,0020	0,1251
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0029	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0041	0,0038	0,0312	0,0014	0,0126	1,1164
05 Інші продукти тваринного походження	0,0002	0,0001	0,0107	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0012	0,0005	0,0002	0,0294
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0000	0,0000	0,0019	0,0006	0,0000	0,0530
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0013	0,0014	0,0168	0,0003	0,0002	0,0144
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0215
10 Зернові культури	0,0001	0,0491	4,9025	0,0130	0,0076	0,5433
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0015	0,0103	0,0029	0,7420
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0201	0,0099	1,0147	0,0038	0,0102	0,6372
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0023
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0119	0,0345	2,2608	0,0136	0,0004	1,3177
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0026	0,0095	0,6881
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0011	0,0000	0,1059	0,0122	0,0010	1,1201
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0034	0,3290
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0004	0,0048	0,0021	0,2730
20 Продукти переробки овочів	0,0003	0,0002	0,0061	0,0106	0,0015	0,9092
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0010	0,1010	0,0036	0,0009	0,2707
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0012	0,0005	0,0753	0,0188	0,1460	12,7207
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0002	0,0002	0,0010	0,0100	0,0059	0,4157
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0001	0,0073	0,0380	0,0079	3,0158
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0144	0,0172	0,2852	0,0007	0,0008	0,0058
26 Руди, шлаки та зола	0,0247	0,0254	0,0688	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,3300	0,2106	11,9421	0,0240	0,0121	1,1893
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0175	0,0168	0,0755	0,0068	0,0053	0,1486
29 Органічні хімічні сполуки	0,1456	0,1239	2,1700	0,0066	0,0063	0,0253
30 Фармацевтична продукція	0,0003	0,0006	0,0277	0,1672	0,1111	5,6089

31 Добрива	0,0387	0,0476	0,8935	0,0000	0,0000	0,0019
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0002	0,0001	0,0123	0,0018	0,0011	0,0677
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0000	0,0000	0,0028	0,0013	0,1422
34 Мило, мийні засоби	0,0003	0,0005	0,0178	0,0011	0,0010	0,0099
35 Білкові речовини; ферменти	0,0047	0,0100	0,5345	0,0014	0,0009	0,0440
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0078
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0002	0,0003	0,0000	0,0281
38 Різна хімічна продукція	0,0034	0,0040	0,0536	0,0180	0,0167	0,1282
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0038	0,0073	0,3500	0,1001	0,1150	1,4833
40 Каучук, гума	0,0197	0,0164	0,3307	0,0176	0,0147	0,2883
41 Шкури необроблені	0,0137	0,0042	0,9442	0,0029	0,0065	0,3604
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0014	0,0001	0,0000	0,0056
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0011	0,0003	0,0016	0,1360
44 Деревина і вироби з деревини	0,0313	0,0693	3,7956	0,0069	0,0113	0,4440
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0005	0,0028	0,0011	0,1751
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0035	0,0027	0,0068	0,4090
48 Папір і картон	0,0026	0,0087	0,6035	0,0860	0,0968	1,0848
49 Друкована продукція	0,0003	0,0005	0,0117	0,0037	0,0024	0,1336
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0000	0,0020
51 Вовна; пряжа	0,0008	0,0011	0,0326	0,0093	0,0117	0,2367
52 Бавовна	0,0042	0,0034	0,0787	0,0066	0,0077	0,1179
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0013	0,0013	0,0007	0,0637
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0010	0,0012	0,0172	0,0057	0,0170	1,1312
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0001	0,0003	0,0183	0,0016	0,0009	0,0664
56 Вата, мотузки, троси	0,0001	0,0001	0,0005	0,0044	0,0027	0,1729
57 Килими	0,0001	0,0000	0,0112	0,0001	0,0001	0,0053
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0001	0,0064	0,0012	0,0009	0,0219
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0102	1,0147	0,0013	0,0015	0,0203
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0007	0,0017	0,0014	0,0356
61 Одяг та додаткові речі	0,0001	0,0087	0,8586	0,0021	0,0087	0,6578
62 Одяг, крім трикотажного	0,0159	0,0089	0,7055	0,0020	0,0016	0,0449
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0080	0,0044	0,3664	0,0014	0,0032	0,1762
64 Взуття	0,0026	0,0074	0,4793	0,0028	0,0010	0,1816
65 Головні убори та їх частини	0,0001	0,0001	0,0015	0,0000	0,0000	0,0001
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0011
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0024
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0100	0,0120	0,2029	0,0057	0,0013	0,4381
69 Керамічні вироби	0,0000	0,0000	0,0002	0,0034	0,0052	0,1797
70 Скло та вироби із скла	0,0015	0,0007	0,0747	0,0220	0,0135	0,8442
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0620	0,0661	0,4063	0,0042	0,0021	0,2104
73 Вироби з чорних металів	0,0045	0,0088	0,4301	0,0097	0,0115	0,1769
74 Мідь і вироби з неї	0,0146	0,0080	0,6558	0,0273	0,0284	0,1110
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,1359	0,1465	1,0615	0,0104	0,0073	0,3124
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0013	0,0004	0,0930
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0086	0,0034	0,5146	0,0000	0,0010	0,0973
82 Інструменти, ножові вироби	0,0000	0,0001	0,0088	0,0003	0,0003	0,0052
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0001	0,0000	0,0129	0,0016	0,0029	0,1232
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0199	0,0249	0,5053	0,1037	0,1195	1,5784
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0065	0,0098	0,3352	0,0503	0,0543	0,4021
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0033	0,0017	0,1637	0,0204	0,0125	0,7932
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0042	0,0053	0,1100	0,0252	0,0171	0,8063
88 Літальні апарати, їх частини	0,0009	0,0004	0,0564	0,0001	0,0001	0,0026
89 Судна, човни	0,0000	0,0007	0,0695	0,0000	0,0000	0,0019
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0002	0,0001	0,0072	0,0357	0,0089	2,6855
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0381
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0038	0,0010	0,0000	0,0986
94 Меблі; речі, матраци	0,0014	0,0010	0,0349	0,0118	0,0038	0,7984
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0024	0,0015	0,0018	0,0314
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0001	0,0018	0,0018	0,0013	0,0505
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0001	0,0000	0,0109	0,0045	0,0077	0,3160
99 Інші товари	0,0003	0,0003	0,0045	0,0042	0,0006	0,3589
<i>Всього</i>	1.0000	1.0000	39,0041	1.0000	1.0000	49,9221
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			19,5020			24,9611

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 1998–1998 рр.

Найменування товару	d_{1998}^{exp}	d_{1999}^{exp}	d_{1999}^{exp} – d_{1998}^{exp}	d_{1998}^{imp}	d_{1999}^{imp}	d_{1999}^{imp} – d_{1998}^{imp}
01 Живі тварини	0,0002	0,0000	0,0165	0,0122	0,0175	0,5297
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0001	0,0116	0,0020	0,0128	1,0822
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0005	0,0537	0,0000	0,0000	0,0005
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0038	0,0031	0,0686	0,0126	0,0081	0,4486
05 Інші продукти тваринного походження	0,0001	0,0000	0,0058	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0003	0,0002	0,0002	0,0011
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0000	0,0000	0,0019	0,0000	0,0009	0,0840
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0014	0,0011	0,0317	0,0002	0,0007	0,0513
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0012	0,0963
10 Зернові культури	0,0491	0,1251	7,6014	0,0076	0,0278	2,0173
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0021	0,0029	0,0096	0,6686
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0099	0,0051	0,4793	0,0102	0,0083	0,1927
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0076
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0345	0,0160	1,8513	0,0004	0,0251	2,4721
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0095	0,0127	0,3223
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0000	0,0000	0,0011	0,0010	0,0043	0,3283
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0007	0,0034	0,0000	0,3326
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0014	0,0021	0,0013	0,0791
20 Продукти переробки овочів	0,0002	0,0000	0,0201	0,0015	0,0086	0,7083
21 Різні харчові продукти	0,0010	0,0000	0,1010	0,0009	0,0057	0,4786
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0005	0,0010	0,0483	0,1460	0,0548	9,1144
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0002	0,0015	0,1348	0,0059	0,0073	0,1416
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0001	0,0000	0,0073	0,0079	0,0045	0,3353
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0172	0,0320	1,4765	0,0008	0,0003	0,0459
26 Руди, шлаки та зола	0,0254	0,0442	1,8795	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,2106	0,1694	4,1166	0,0121	0,0127	0,0616
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0168	0,0130	0,3709	0,0053	0,0036	0,1694
29 Органічні хімічні сполуки	0,1239	0,0943	2,9635	0,0063	0,0076	0,1286
30 Фармацевтична продукція	0,0006	0,0000	0,0617	0,1111	0,1532	4,2073

31 Добрива	0,0476	0,0129	3,4735	0,0000	0,0001	0,0111
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0001	0,0002	0,0074	0,0011	0,0025	0,1408
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0001	0,0066	0,0013	0,0032	0,1885
34 Мило, мийні засоби	0,0005	0,0001	0,0378	0,0010	0,0026	0,1612
35 Білкові речовини; ферменти	0,0100	0,0048	0,5274	0,0009	0,0014	0,0504
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0017	0,0000	0,0000	0,0004
37 Фотографічні або кінематографічні товари	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0000	0,0002
38 Різна хімічна продукція	0,0040	0,0040	0,0063	0,0167	0,0097	0,7035
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0073	0,0058	0,1538	0,1150	0,1284	1,3454
40 Каучук, гума	0,0164	0,0175	0,1103	0,0147	0,0094	0,5225
41 Шкури необроблені	0,0042	0,0011	0,3086	0,0065	0,0099	0,3435
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0021	0,0000	0,0001	0,0032
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0011	0,0016	0,0002	0,1468
44 Деревина і вироби з деревини	0,0693	0,0936	2,4332	0,0113	0,0192	0,7906
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0011	0,0000	0,1051
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0068	0,0094	0,2692
48 Папір і картон	0,0087	0,0030	0,5665	0,0968	0,0826	1,4248
49 Друкована продукція	0,0005	0,0000	0,0407	0,0024	0,0004	0,1946
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0005	0,0452
51 Вовна; пряжа	0,0011	0,0003	0,0826	0,0117	0,0048	0,6824
52 Бавовна	0,0034	0,0004	0,3005	0,0077	0,0027	0,4999
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0013	0,0007	0,0003	0,0362
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0012	0,0007	0,0499	0,0170	0,0116	0,5436
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0003	0,0004	0,0107	0,0009	0,0017	0,0746
56 Вата, мотузки, троси	0,0001	0,0000	0,0069	0,0027	0,0013	0,1427
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0069
58 Тканини; вишивка	0,0001	0,0000	0,0075	0,0009	0,0014	0,0488
59 Текстильні матеріали	0,0102	0,0000	1,0158	0,0015	0,0045	0,3026
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0021	0,0014	0,0005	0,0850
61 Одяг та додаткові речі	0,0087	0,0219	1,3220	0,0087	0,0417	3,3005
62 Одяг, крім трикотажного	0,0089	0,0173	0,8448	0,0016	0,0007	0,0877
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0044	0,0103	0,5896	0,0032	0,0202	1,6959
64 Взуття	0,0074	0,0082	0,0872	0,0010	0,0020	0,0962
65 Головні убори та їх частини	0,0001	0,0000	0,0076	0,0000	0,0000	0,0018
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0016
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0034
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0120	0,0069	0,5150	0,0013	0,0033	0,2006
69 Керамічні вироби	0,0000	0,0000	0,0007	0,0052	0,0039	0,1316
70 Скло та вироби із скла	0,0007	0,0013	0,0558	0,0135	0,0052	0,8327
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0661	0,0553	1,0748	0,0021	0,0027	0,0575
73 Вироби з чорних металів	0,0088	0,0025	0,6340	0,0115	0,0141	0,2591
74 Мідь і вироби з неї	0,0080	0,0039	0,4140	0,0284	0,0021	2,6251
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,1465	0,1671	2,0588	0,0073	0,0165	0,9232

78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0001	0,0294
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0034	0,0005	0,2891	0,0010	0,0000	0,0972
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0001	0,0037	0,0003	0,0014	0,1122
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0000	0,0033	0,0029	0,0053	0,2468
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0249	0,0365	1,1613	0,1195	0,0707	4,8827
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0098	0,0078	0,2061	0,0543	0,0521	0,2160
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0017	0,0006	0,1158	0,0125	0,0242	1,1712
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0053	0,0064	0,1082	0,0171	0,0123	0,4811
88 Літальні апарати, їх частини	0,0004	0,0001	0,0299	0,0001	0,0000	0,0081
89 Судна, човни	0,0007	0,0000	0,0695	0,0000	0,0000	0,0006
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0001	0,0001	0,0046	0,0089	0,0105	0,1688
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0023
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0002	0,0139	0,0000	0,0000	0,0010
94 Меблі; речі, матраци	0,0010	0,0011	0,0092	0,0038	0,0049	0,1119
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0002	0,0075	0,0018	0,0012	0,0639
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0002	0,0070	0,0013	0,0015	0,0251
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0005	0,0077	0,0053	0,2408
99 Інші товари	0,0003	0,0000	0,0236	0,0006	0,0006	0,0007
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	40,1210	1,0000	1,0000	51,0519
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			20,0605			25,5260

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 1999–2000 рр.

Найменування товару	d_{1999}^{exp}	d_{2000}^{exp}	d_{2000}^{exp} – d_{1999}^{exp}	d_{1999}^{imp}	d_{2000}^{imp}	d_{2000}^{imp} – d_{1999}^{imp}
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0175	0,0060	1,1453
02 М'ясо та субпродукти	0,0001	0,0002	0,0039	0,0128	0,0047	0,8086
03 Риба і ракоподібні	0,0005	0,0003	0,0271	0,0000	0,0000	0,0005
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0031	0,0036	0,0491	0,0081	0,0042	0,3873
05 Інші продукти тваринного походження	0,0000	0,0004	0,0416	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0002	0,0002	0,0006	0,0444
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0000	0,0000	0,0000	0,0009	0,0006	0,0248
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0011	0,0007	0,0445	0,0007	0,0000	0,0707
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012	0,0003	0,0923
10 Зернові культури	0,1251	0,0014	12,3757	0,0278	0,1639	13,6072
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0031	0,0096	0,0049	0,4658
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0051	0,0181	1,2968	0,0083	0,0017	0,6535
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0008	0,0816	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0001	0,0064	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0160	0,0028	1,3154	0,0251	0,0000	2,5075
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0127	0,0021	1,0582
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0043	0,0028	0,1507
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0007	0,0000	0,0000	0,0020
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0013	0,0004	0,0871
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0006	0,0578	0,0086	0,0034	0,5142
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0057	0,0006	0,5134
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0010	0,0003	0,0638	0,0548	0,0009	5,3922
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0015	0,0034	0,1905	0,0073	0,0087	0,1388
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0001	0,0078	0,0045	0,0005	0,4010
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0320	0,0346	0,2655	0,0003	0,0002	0,0167
26 Руди, шлаки та зола	0,0442	0,0392	0,5009	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1694	0,2174	4,8008	0,0127	0,0592	4,6494
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0130	0,0138	0,0721	0,0036	0,0065	0,2890
29 Органічні хімічні сполуки	0,0943	0,0957	0,1412	0,0076	0,0154	0,7834
30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0002	0,0248	0,1532	0,1034	4,9719

31 Добрива	0,0129	0,0145	0,1596	0,0001	0,0000	0,0123
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0002	0,0003	0,0081	0,0025	0,0032	0,0690
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0001	0,0001	0,0069	0,0032	0,0036	0,0354
34 Мило, мийні засоби	0,0001	0,0000	0,0126	0,0026	0,0041	0,1531
35 Білкові речовини; ферменти	0,0048	0,0162	1,1475	0,0014	0,0014	0,0065
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0001	0,0128	0,0000	0,0001	0,0078
37 Фотографічні або кінематографічні товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0014
38 Різна хімічна продукція	0,0040	0,0032	0,0882	0,0097	0,0202	1,0574
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0058	0,0104	0,4579	0,1284	0,1061	2,2277
40 Каучук, гума	0,0175	0,0074	1,0100	0,0094	0,0173	0,7874
41 Шкури необроблені	0,0011	0,0017	0,0582	0,0099	0,0025	0,7434
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0021	0,0001	0,0001	0,0011
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0173
44 Деревина і вироби з деревини	0,0936	0,1202	2,6606	0,0192	0,0284	0,9226
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0028
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0094	0,0057	0,3776
48 Папір і картон	0,0030	0,0024	0,0561	0,0826	0,0561	2,6526
49 Друкована продукція	0,0000	0,0003	0,0237	0,0004	0,0007	0,0292
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005	0,0002	0,0328
51 Вовна; пряжа	0,0003	0,0001	0,0221	0,0048	0,0054	0,0534
52 Бавовна	0,0004	0,0003	0,0058	0,0027	0,0009	0,1792
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0005	0,0189
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0007	0,0002	0,0547	0,0116	0,0041	0,7468
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0004	0,0001	0,0263	0,0017	0,0020	0,0306
56 Вата, мотузки, троси	0,0000	0,0000	0,0001	0,0013	0,0012	0,0076
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0036
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0000	0,0014	0,0023	0,0885
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0002	0,0045	0,0022	0,2236
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0013	0,0005	0,0002	0,0338
61 Одяг та додаткові речі	0,0219	0,0273	0,5358	0,0417	0,0464	0,4697
62 Одяг, крім трикотажного	0,0173	0,0185	0,1196	0,0007	0,0007	0,0041
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0103	0,0008	0,9527	0,0202	0,0042	1,6004
64 Взуття	0,0082	0,0099	0,1663	0,0020	0,0012	0,0757
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0016
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0069	0,0047	0,2202	0,0033	0,0005	0,2780
69 Керамічні вироби	0,0000	0,0002	0,0186	0,0039	0,0021	0,1733
70 Скло та вироби із скла	0,0013	0,0007	0,0564	0,0052	0,0044	0,0758
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0553	0,0408	1,4528	0,0027	0,0032	0,0507
73 Вироби з чорних металів	0,0025	0,0048	0,2319	0,0141	0,0058	0,8330
74 Мідь і вироби з неї	0,0039	0,0059	0,1968	0,0021	0,0208	1,8625
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,1671	0,1745	0,7376	0,0165	0,0219	0,5398

78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0071
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0005	0,0000	0,0518	0,0000	0,0000	0,0001
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0001	0,0010	0,0014	0,0004	0,0979
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0000	0,0046	0,0053	0,0035	0,1840
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0365	0,0452	0,8633	0,0707	0,0826	1,1910
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0078	0,0240	1,6211	0,0521	0,0978	4,5623
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0006	0,0002	0,0354	0,0242	0,0001	2,4124
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0064	0,0055	0,0817	0,0123	0,0181	0,5762
88 Літальні апарати, їх частини	0,0001	0,0232	2,3096	0,0000	0,0000	0,0000
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0019	0,0000	0,0014	0,1360
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0001	0,0010	0,0905	0,0105	0,0097	0,0835
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
92 Музичні інструменти	0,0002	0,0002	0,0015	0,0000	0,0000	0,0007
94 Меблі; речі, матраци	0,0011	0,0009	0,0165	0,0049	0,0081	0,3146
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0002	0,0001	0,0048	0,0012	0,0014	0,0257
96 Різні готові вироби	0,0002	0,0001	0,0112	0,0015	0,0008	0,0767
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0003	0,0053	0,0046	0,0707
99 Інші товари	0,0000	0,0003	0,0254	0,0006	0,0005	0,0051
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	36,9956	1,0000	1,0000	65,0102
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			18,4978			32,5051

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2000–2001 рр.

Найменування товару	d_{2000}^{exp}	d_{2001}^{exp}	d_{2001}^{exp} $- d_{2000}^{\text{exp}}$	d_{2000}^{imp}	d_{2001}^{imp}	d_{2001}^{imp} $- d_{2000}^{\text{imp}}$
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0005	0,0060	0,0166	1,0568
02 М'ясо та субпродукти	0,0002	0,0000	0,0115	0,0047	0,0110	0,6261
03 Риба і ракоподібні	0,0003	0,0003	0,0071	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0036	0,0027	0,0925	0,0042	0,0129	0,8686
05 Інші продукти тваринного походження	0,0004	0,0009	0,0502	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0002	0,0006	0,0007	0,0096
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0000	0,0000	0,0038	0,0006	0,0005	0,0105
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0007	0,0004	0,0274	0,0000	0,0005	0,0494
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0022	0,1879
10 Зернові культури	0,0014	0,0106	0,9219	0,1639	0,0044	15,9467
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0024	0,0049	0,0021	0,2847
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0181	0,0100	0,8066	0,0017	0,0013	0,0483
13 Шелак природний; смоли	0,0008	0,0000	0,0816	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0001	0,0000	0,0035	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0028	0,0004	0,2448	0,0000	0,0006	0,0559
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0026	0,0021	0,0029	0,0772
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0000	0,0011	0,1070	0,0028	0,0003	0,2529
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0014	0,0000	0,0000	0,0026
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0008	0,0338
20 Продукти переробки овочів	0,0006	0,0000	0,0578	0,0034	0,0089	0,5444
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0006	0,0025	0,1928
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0003	0,0009	0,0521	0,0009	0,0049	0,4013
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0034	0,0049	0,1489	0,0087	0,0223	1,3689
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0001	0,0000	0,0078	0,0005	0,0015	0,1028
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0346	0,0193	1,5285	0,0002	0,0002	0,0073
26 Руди, шлаки та зола	0,0392	0,0171	2,2107	0,0000	0,0001	0,0081
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,2174	0,1395	7,7879	0,0592	0,0061	5,3118
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0138	0,0101	0,3677	0,0065	0,0148	0,8292
29 Органічні хімічні сполуки	0,0957	0,0835	1,2191	0,0154	0,0237	0,8301
30 Фармацевтична продукція	0,0002	0,0000	0,0248	0,1034	0,1157	1,2271

31 Добрива	0,0145	0,0047	0,9751	0,0000	0,0000	0,0006
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0003	0,0000	0,0229	0,0032	0,0055	0,2359
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0001	0,0000	0,0135	0,0036	0,0034	0,0171
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0041	0,0113	0,7203
35 Білкові речовини; ферменти	0,0162	0,0234	0,7134	0,0014	0,0014	0,0003
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0001	0,0001	0,0044	0,0001	0,0003	0,0216
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0054
38 Різна хімічна продукція	0,0032	0,0005	0,2678	0,0202	0,0327	1,2439
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0104	0,0155	0,5143	0,1061	0,1191	1,2984
40 Каучук, гума	0,0074	0,0036	0,3787	0,0173	0,0215	0,4130
41 Шкури необроблені	0,0017	0,0023	0,0574	0,0025	0,0026	0,0124
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0002	0,0160
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0052
44 Деревина і вироби з деревини	0,1202	0,0976	2,2674	0,0284	0,0419	1,3515
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0002	0,0133
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0032	0,0057	0,0036	0,2080
48 Папір і картон	0,0024	0,0036	0,1145	0,0561	0,0667	1,0691
49 Друкована продукція	0,0003	0,0003	0,0010	0,0007	0,0071	0,6400
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0145
51 Вовна; пряжа	0,0001	0,0000	0,0035	0,0054	0,0148	0,9444
52 Бавовна	0,0003	0,0004	0,0011	0,0009	0,0028	0,1833
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0010	0,0005	0,0004	0,0142
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0002	0,0002	0,0070	0,0041	0,0069	0,2781
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0001	0,0000	0,0065	0,0020	0,0036	0,1667
56 Вата, мотузки, троси	0,0000	0,0020	0,2043	0,0012	0,0060	0,4805
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0028
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0000	0,0023	0,0025	0,0131
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0022	0,0025	0,0221
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0008	0,0002	0,0005	0,0352
61 Одяг та додаткові речі	0,0273	0,0193	0,7952	0,0464	0,0331	1,3304
62 Одяг, крім трикотажного	0,0185	0,0175	0,1007	0,0007	0,0010	0,0293
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0008	0,0003	0,0485	0,0042	0,0147	1,0518
64 Взуття	0,0099	0,0145	0,4599	0,0012	0,0025	0,1288
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0003	0,0343	0,0000	0,0000	0,0003
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0040	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0047	0,0051	0,0423	0,0005	0,0003	0,0227
69 Керамічні вироби	0,0002	0,0000	0,0147	0,0021	0,0059	0,3718
70 Скло та вироби із скла	0,0007	0,0026	0,1902	0,0044	0,0053	0,0828
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0408	0,0163	2,4521	0,0032	0,0046	0,1425
73 Вироби з чорних металів	0,0048	0,0065	0,1732	0,0058	0,0126	0,6844
74 Мідь і вироби з неї	0,0059	0,0040	0,1910	0,0208	0,0022	1,8553
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,1745	0,1623	1,2178	0,0219	0,0324	1,0514
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0027	0,0000	0,0000	0,0006
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0050
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0001	0,0060	0,0000	0,0000	0,0000
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0001	0,0019	0,0004	0,0003	0,0070
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0000	0,0017	0,0035	0,0053	0,1764
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0452	0,1764	13,1171	0,0826	0,0772	0,5413
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0240	0,1032	7,9225	0,0978	0,1325	3,4752
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0002	0,0001	0,0150	0,0001	0,0003	0,0235
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0055	0,0024	0,3134	0,0181	0,0228	0,4674
88 Літальні апарати, їх частини	0,0232	0,0000	2,3112	0,0000	0,0000	0,0000
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0019	0,0014	0,0002	0,1190
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0010	0,0113	1,0281	0,0097	0,0152	0,5500
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0110
92 Музичні інструменти	0,0002	0,0002	0,0019	0,0000	0,0000	0,0000
94 Меблі; речі, матраци	0,0009	0,0009	0,0088	0,0081	0,0071	0,0968
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0045	0,0014	0,0023	0,0904
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0000	0,0009	0,0008	0,0017	0,0913
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0038	0,0046	0,0043	0,0285
99 Інші товари	0,0003	0,0002	0,0114	0,0005	0,0009	0,0366
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	51,8047	1,0000	1,0000	52,2346
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			25,9023			26,1173

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2001–2002 рр.

Найменування товару	d_{2001}^{exp}	d_{2002}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2002}^{\text{exp}} \\ - d_{2001}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2001}^{imp}	d_{2002}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2002}^{\text{imp}} \\ - d_{2001}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0001	0,0062	0,0166	0,0084	0,8235
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0039	0,0110	0,0085	0,2495
03 Риба і ракоподібні	0,0003	0,0006	0,0218	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0027	0,0015	0,1154	0,0129	0,0184	0,5494
05 Інші продукти тваринного походження	0,0009	0,0016	0,0658	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0007	0,0014	0,0682
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0000	0,0042	0,4124	0,0005	0,0001	0,0412
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0004	0,0015	0,1105	0,0005	0,0000	0,0494
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0022	0,0003	0,1883
10 Зернові культури	0,0106	0,0546	4,4050	0,0044	0,0108	0,6449
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0001	0,0056	0,0021	0,0001	0,1941
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0100	0,0042	0,5863	0,0013	0,0038	0,2564
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0003	0,0277	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0024	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0004	0,0015	0,1112	0,0006	0,0010	0,0351
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0026	0,0029	0,0000	0,2901
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0011	0,0004	0,0690	0,0003	0,0002	0,0109
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0008	0,0007	0,0052
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0000	0,0009	0,0089	0,0035	0,5315
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0025	0,0039	0,1396
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0009	0,0009	0,0093	0,0049	0,0033	0,1650
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0049	0,0051	0,0211	0,0223	0,0294	0,7035
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0015	0,0047	0,3117
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0193	0,0314	1,2064	0,0002	0,0002	0,0063
26 Руди, шлаки та зола	0,0171	0,0089	0,8182	0,0001	0,0000	0,0081
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1395	0,2156	7,6058	0,0061	0,0056	0,0505
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізоотопів	0,0101	0,0080	0,2119	0,0148	0,0030	1,1831
29 Органічні хімічні сполуки	0,0835	0,0978	1,4330	0,0237	0,0155	0,8186
30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0039	0,1157	0,1309	1,5221
31 Добрива	0,0047	0,0108	0,6067	0,0000	0,0000	0,0005

32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0000	0,0002	0,0213	0,0055	0,0066	0,1051
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0000	0,0017	0,0034	0,0105	0,7126
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0002	0,0226	0,0113	0,0102	0,1127
35 Білкові речовини; ферменти	0,0234	0,0012	2,2140	0,0014	0,0023	0,0892
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0001	0,0000	0,0101	0,0003	0,0002	0,0050
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0038	0,0000	0,0000	0,0039
38 Різна хімічна продукція	0,0005	0,0013	0,0838	0,0327	0,0198	1,2873
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0155	0,0331	1,7570	0,1191	0,1476	2,8456
40 Каучук, гума	0,0036	0,0078	0,4194	0,0215	0,0125	0,8966
41 Шкури необроблені	0,0023	0,0000	0,2263	0,0026	0,0073	0,4708
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0002	0,0002	0,0002	0,0008
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0012
44 Деревина і вироби з деревини	0,0976	0,1272	2,9619	0,0419	0,0402	0,1745
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0002	0,0039
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0032	0,0036	0,0014	0,2177
48 Папір і картон	0,0036	0,0017	0,1877	0,0667	0,0727	0,5935
49 Друкована продукція	0,0003	0,0000	0,0267	0,0071	0,0009	0,6220
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0024
51 Вовна; пряжа	0,0000	0,0000	0,0038	0,0148	0,0240	0,9192
52 Бавовна	0,0004	0,0013	0,0989	0,0028	0,0043	0,1528
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0003	0,0300	0,0004	0,0004	0,0017
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0002	0,0010	0,0761	0,0069	0,0167	0,9779
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0000	0,0000	0,0032	0,0036	0,0058	0,2154
56 Вата, мотузки, троси	0,0020	0,0002	0,1810	0,0060	0,0044	0,1613
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0071
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0000	0,0025	0,0031	0,0650
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0007	0,0690	0,0025	0,0060	0,3567
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0021	0,0005	0,0006	0,0077
61 Одяг та додаткові речі	0,0193	0,0197	0,0421	0,0331	0,0165	1,6554
62 Одяг, крім трикотажного	0,0175	0,0143	0,3245	0,0010	0,0012	0,0187
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0003	0,0011	0,0827	0,0147	0,0159	0,1247
64 Взуття	0,0145	0,0123	0,2218	0,0025	0,0033	0,0801
65 Головні убори та їх частини	0,0003	0,0000	0,0342	0,0000	0,0000	0,0003
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0051	0,0053	0,0218	0,0003	0,0003	0,0027
69 Керамічні вироби	0,0000	0,0029	0,2905	0,0059	0,0040	0,1856
70 Скло та вироби із скла	0,0026	0,0007	0,1930	0,0053	0,0047	0,0536
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0163	0,0378	2,1534	0,0046	0,0035	0,1160
73 Вироби з чорних металів	0,0065	0,0072	0,0615	0,0126	0,0203	0,7682
74 Мідь і вироби з неї	0,0040	0,0023	0,1660	0,0022	0,0001	0,2072
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,1623	0,1129	4,9398	0,0324	0,0108	2,1648
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0001	0,0117	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0015	0,0000	0,0000	0,0002

80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0034
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0001	0,0000	0,0070	0,0000	0,0000	0,0000
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0002	0,0105	0,0003	0,0006	0,0234
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0001	0,0106	0,0053	0,0035	0,1801
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,1764	0,0350	14,1331	0,0772	0,0860	0,8886
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,1032	0,0939	0,9254	0,1325	0,1035	2,9014
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0001	0,0001	0,0044	0,0003	0,0005	0,0169
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0024	0,0026	0,0230	0,0228	0,0374	1,4675
88 Літальні апарати, їх частини	0,0000	0,0000	0,0036	0,0000	0,0000	0,0011
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0023	0,2156
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0113	0,0224	1,1072	0,0152	0,0112	0,3970
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0110
92 Музичні інструменти	0,0002	0,0002	0,0011	0,0000	0,0000	0,0000
94 Меблі; речі, матраци	0,0009	0,0027	0,1881	0,0071	0,0099	0,2785
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0002	0,0157	0,0023	0,0017	0,0677
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0000	0,0014	0,0017	0,0023	0,0600
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0001	0,0079	0,0043	0,0086	0,4286
99 Інші товари	0,0002	0,0001	0,0087	0,0009	0,0002	0,0657
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	51,2603	1,0000	1,0000	32,2432
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			25,6302			16,1216

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2002–2003 рр.

Найменування товару	d_{2002}^{exp}	d_{2003}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2003}^{\text{exp}} \\ - d_{2002}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2002}^{imp}	d_{2003}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2003}^{\text{imp}} \\ - d_{2002}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0001	0,0000	0,0067	0,0084	0,0141	0,5708
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0085	0,0110	0,2519
03 Риба і ракоподібні	0,0006	0,0001	0,0485	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0015	0,0005	0,1035	0,0184	0,0330	1,4603
05 Інші продукти тваринного походження	0,0016	0,0012	0,0374	0,0000	0,0004	0,0384
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0014	0,0014	0,0013	0,0126
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0042	0,0040	0,0187	0,0001	0,0003	0,0185
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0015	0,0006	0,0897	0,0000	0,0003	0,0256
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0001	0,0192
10 Зернові культури	0,0546	0,0191	3,5477	0,0108	0,0398	2,8979
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0001	0,0001	0,0030	0,0001	0,0003	0,0202
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0042	0,0248	2,0679	0,0038	0,0014	0,2449
13 Шелак природний; смоли	0,0003	0,0000	0,0277	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0015	0,0009	0,0585	0,0010	0,0000	0,0918
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0004	0,0000	0,0352	0,0002	0,0000	0,0118
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0011
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0007	0,0003	0,0399
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0000	0,0008	0,0035	0,0030	0,0578
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0128	1,2762	0,0039	0,0010	0,2887
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0009	0,0001	0,0893	0,0033	0,0014	0,1851
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0051	0,0037	0,1472	0,0294	0,0249	0,4433
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0013	0,0047	0,0018	0,2875
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0314	0,0265	0,4911	0,0002	0,0001	0,0064
26 Руди, шлаки та зола	0,0089	0,0083	0,0545	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,2156	0,1963	1,9265	0,0056	0,0033	0,2298
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізоотопів	0,0080	0,0093	0,1288	0,0030	0,0009	0,2040
29 Органічні хімічні сполуки	0,0978	0,0836	1,4267	0,0155	0,0369	2,1339
30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0039	0,1309	0,1288	0,2140
31 Добрива	0,0108	0,0096	0,1187	0,0000	0,0001	0,0032

32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0002	0,0003	0,0011	0,0066	0,0062	0,0364
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0001	0,0072	0,0105	0,0095	0,0997
34 Мило, мийні засоби	0,0002	0,0000	0,0217	0,0102	0,0064	0,3753
35 Білкові речовини; ферменти	0,0012	0,0011	0,0091	0,0023	0,0013	0,0989
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0246
37 Фотографічні або кінематографічні товари	0,0000	0,0000	0,0038	0,0000	0,0000	0,0011
38 Різна хімічна продукція	0,0013	0,0006	0,0681	0,0198	0,0123	0,7490
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0331	0,0133	1,9770	0,1476	0,1535	0,5895
40 Каучук, гума	0,0078	0,0062	0,1614	0,0125	0,0105	0,2016
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0000	0,0009	0,0073	0,0029	0,4383
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0013	0,0002	0,0001	0,0127
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0005	0,0000	0,0000	0,0023
44 Деревина і вироби з деревини	0,1272	0,0975	2,9733	0,0402	0,0233	1,6886
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0156
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0014	0,0018	0,0394
48 Папір і картон	0,0017	0,0030	0,1283	0,0727	0,0538	1,8904
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0004	0,0009	0,0004	0,0497
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
51 Вовна; пряжа	0,0000	0,0000	0,0000	0,0240	0,0229	0,1142
52 Бавовна	0,0013	0,0001	0,1272	0,0043	0,0065	0,2166
53 Інші текстильні волокна	0,0003	0,0002	0,0063	0,0004	0,0007	0,0298
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0010	0,0257	2,4670	0,0167	0,0150	0,1687
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0058	0,0106	0,4842
56 Вата, мотузки, троси	0,0002	0,0005	0,0220	0,0044	0,0228	1,8423
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0019
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0000	0,0031	0,0027	0,0430
59 Текстильні матеріали	0,0007	0,0000	0,0690	0,0060	0,0072	0,1161
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0006	0,0008	0,0194
61 Одяг та додаткові речі	0,0197	0,0074	1,2323	0,0165	0,0030	1,3552
62 Одяг, крім трикотажного	0,0143	0,0124	0,1879	0,0012	0,0017	0,0566
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0011	0,0157	1,4614	0,0159	0,0101	0,5797
64 Взуття	0,0123	0,0092	0,3127	0,0033	0,0022	0,1088
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0001	0,0098	0,0000	0,0000	0,0008
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0021	0,0000	0,0000	0,0002
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0053	0,0030	0,2330	0,0003	0,0001	0,0126
69 Керамічні вироби	0,0029	0,0001	0,2892	0,0040	0,0059	0,1892
70 Скло та вироби із скла	0,0007	0,0002	0,0472	0,0047	0,0037	0,1015
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0378	0,0431	0,5292	0,0035	0,0026	0,0859
73 Вироби з чорних металів	0,0072	0,0058	0,1357	0,0203	0,0146	0,5691
74 Мідь і вироби з неї	0,0023	0,0019	0,0440	0,0001	0,0001	0,0033
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,1129	0,0731	3,9768	0,0108	0,0086	0,2156
78 Свинець і вироби з нього	0,0001	0,0000	0,0092	0,0000	0,0000	0,0000

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0012	0,0000	0,0000	0,0013
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0018	0,0000	0,0000	0,0006
82 Інструменти, ножові вироби	0,0002	0,0001	0,0117	0,0006	0,0006	0,0014
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0001	0,0000	0,0122	0,0035	0,0021	0,1388
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0350	0,0556	2,0618	0,0860	0,1293	4,3286
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0939	0,0890	0,4957	0,1035	0,0942	0,9291
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0001	0,0000	0,0092	0,0005	0,0010	0,0521
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0026	0,0015	0,1177	0,0374	0,0157	2,1688
88 Літальні апарати, їх частини	0,0000	0,0001	0,0127	0,0000	0,0000	0,0024
89 Судна, човни	0,0000	0,0001	0,0068	0,0023	0,0000	0,2326
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0224	0,1281	10,5753	0,0112	0,0123	0,1100
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0011
92 Музичні інструменти	0,0002	0,0001	0,0071	0,0000	0,0000	0,0000
94 Меблі; речі, матраци	0,0027	0,0029	0,0205	0,0099	0,0090	0,0881
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0002	0,0001	0,0101	0,0017	0,0012	0,0453
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0000	0,0028	0,0023	0,0025	0,0175
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0001	0,0002	0,0039	0,0086	0,0030	0,5512
99 Інші товари	0,0001	0,0001	0,0050	0,0002	0,0004	0,0126
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	41,5836	1,0000	1,0000	31,0708
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			20,7918			15,5354

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2003–2004 рр.

Найменування товару	d_{2003}^{exp}	d_{2004}^{exp}	d_{2004}^{exp} – d_{2003}^{exp}	d_{2003}^{imp}	d_{2004}^{imp}	d_{2004}^{imp} – d_{2003}^{imp}
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0141	0,0092	0,4907
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0110	0,0104	0,0659
03 Риба і ракоподібні	0,0001	0,0000	0,0051	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0005	0,0002	0,0323	0,0330	0,0132	1,9821
05 Інші продукти тваринного походження	0,0012	0,0015	0,0245	0,0004	0,0000	0,0384
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0004	0,0013	0,0011	0,0178
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0040	0,0109	0,6912	0,0003	0,0003	0,0031
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0006	0,0003	0,0345	0,0003	0,0000	0,0221
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0019
10 Зернові культури	0,0191	0,0457	2,6569	0,0398	0,0209	1,8927
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0001	0,0000	0,0027	0,0003	0,0011	0,0832
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0248	0,0443	1,9443	0,0014	0,0038	0,2447
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0009	0,0000	0,0901	0,0000	0,0000	0,0025
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0047
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0000	0,0000	0,0025	0,0000	0,0000	0,0030
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0109
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0006	0,0003	0,0004	0,0031
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0000	0,0014	0,0030	0,0036	0,0616
21 Різні харчові продукти	0,0128	0,0175	0,4750	0,0010	0,0012	0,0228
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0001	0,0016	0,1510	0,0014	0,0028	0,1416
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0037	0,0076	0,3911	0,0249	0,0171	0,7887
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0013	0,0018	0,0052	0,3415
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0265	0,0375	1,1047	0,0001	0,0008	0,0736
26 Руди, шлаки та зола	0,0083	0,0142	0,5884	0,0000	0,0001	0,0063
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1963	0,1904	0,5896	0,0033	0,0031	0,0267
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0093	0,0062	0,3100	0,0009	0,0006	0,0345
29 Органічні хімічні сполуки	0,0836	0,0985	1,4904	0,0369	0,0507	1,3772
30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0005	0,1288	0,0864	4,2421

31 Добрива	0,0096	0,0082	0,1393	0,0001	0,0000	0,0055
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0003	0,0004	0,0174	0,0062	0,0063	0,0059
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0001	0,0000	0,0088	0,0095	0,0050	0,4522
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0012	0,0064	0,0046	0,1831
35 Білкові речовини; ферменти	0,0011	0,0000	0,1129	0,0013	0,0012	0,0038
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0001	0,0064	0,0000	0,0000	0,0003
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0026
38 Різна хімічна продукція	0,0006	0,0003	0,0365	0,0123	0,0039	0,8427
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0133	0,0280	1,4712	0,1535	0,1745	2,1045
40 Каучук, гума	0,0062	0,0044	0,1792	0,0105	0,0086	0,1918
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0000	0,0015	0,0029	0,0014	0,1577
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0014	0,0001	0,0000	0,0062
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0011	0,1132	0,0000	0,0001	0,0057
44 Деревина і вироби з деревини	0,0975	0,1126	1,5127	0,0233	0,0122	1,1104
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0020
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0018	0,0004	0,1404
48 Папір і картон	0,0030	0,0017	0,1320	0,0538	0,0337	2,0108
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0020	0,0004	0,0009	0,0514
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
51 Вовна; пряжа	0,0000	0,0000	0,0000	0,0229	0,0038	1,9077
52 Бавовна	0,0001	0,0001	0,0070	0,0065	0,0022	0,4316
53 Інші текстильні волокна	0,0002	0,0001	0,0135	0,0007	0,0004	0,0339
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0257	0,0003	2,5355	0,0150	0,0043	1,0670
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0000	0,0000	0,0023	0,0106	0,0020	0,8668
56 Вата, мотузки, троси	0,0005	0,0012	0,0748	0,0228	0,0106	1,2252
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0028
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0000	0,0027	0,0049	0,2236
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0072	0,0030	0,4177
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0008	0,0021	0,1238
61 Одяг та додаткові речі	0,0074	0,0161	0,8737	0,0030	0,0094	0,6381
62 Одяг, крім трикотажного	0,0124	0,0152	0,2840	0,0017	0,0048	0,3066
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0157	0,0025	1,3172	0,0101	0,0090	0,1113
64 Взуття	0,0092	0,0091	0,0040	0,0022	0,0026	0,0344
65 Головні убори та їх частини	0,0001	0,0000	0,0099	0,0000	0,0000	0,0006
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0049
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0009	0,0000	0,0000	0,0002
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0030	0,0015	0,1477	0,0001	0,0001	0,0016
69 Керамічні вироби	0,0001	0,0005	0,0449	0,0059	0,0010	0,4939
70 Скло та вироби із скла	0,0002	0,0008	0,0556	0,0037	0,0036	0,0079
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
72 Чорні метали	0,0431	0,0708	2,7689	0,0026	0,0651	6,2458
73 Вироби з чорних металів	0,0058	0,0115	0,5696	0,0146	0,0182	0,3645
74 Мідь і вироби з неї	0,0019	0,0016	0,0283	0,0001	0,0001	0,0000
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,0731	0,0561	1,7017	0,0086	0,0059	0,2714
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0026	0,0000	0,0000	0,0000

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0000	0,0001
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0005	0,0378	0,0006	0,0004	0,0171
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0002	0,0227	0,0021	0,0014	0,0623
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0556	0,0792	2,3602	0,1293	0,0839	4,5451
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0890	0,0527	3,6306	0,0942	0,0746	1,9661
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0000	0,0001	0,0058	0,0010	0,0005	0,0541
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0015	0,0021	0,0599	0,0157	0,1692	15,3473
88 Літальні апарати, їх частини	0,0001	0,0000	0,0086	0,0000	0,0001	0,0018
89 Судна, човни	0,0001	0,0006	0,0554	0,0000	0,0010	0,0955
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,1281	0,0401	8,8044	0,0123	0,0121	0,0284
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0010
92 Музичні інструменти	0,0001	0,0001	0,0016	0,0000	0,0000	0,0007
94 Меблі; речі, матраци	0,0029	0,0026	0,0384	0,0090	0,0139	0,4883
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0006	0,0425	0,0012	0,0015	0,0252
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0000	0,0025	0,0025	0,0010	0,1461
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0002	0,0002	0,0024	0,0030	0,0027	0,0307
99 Інші товари	0,0001	0,0002	0,0125	0,0004	0,0000	0,0321
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	39,8530	1,0000	1,0000	56,8841
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			19,9265			28,4421

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2004–2005 рр.

Найменування товару	d_{2004}^{exp}	d_{2005}^{exp}	d_{2005}^{exp} – d_{2004}^{exp}	d_{2004}^{imp}	d_{2005}^{imp}	d_{2005}^{imp} – d_{2004}^{imp}
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0092	0,0088	0,0398
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0104	0,0145	0,4082
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0022	0,0000	0,0002	0,0193
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0002	0,0000	0,0156	0,0132	0,0046	0,8544
05 Інші продукти тваринного походження	0,0015	0,0016	0,0155	0,0000	0,0032	0,3186
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0013	0,0011	0,0018	0,0721
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0109	0,0047	0,6203	0,0003	0,0006	0,0331
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0003	0,0007	0,0437	0,0000	0,0005	0,0452
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0008	0,0001	0,0002	0,0167
10 Зернові культури	0,0457	0,0614	1,5674	0,0209	0,0087	1,2237
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0005	0,0011	0,0004	0,0734
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0443	0,0652	2,0881	0,0038	0,0013	0,2526
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0025
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0000	0,0062	0,6182	0,0000	0,0000	0,0002
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0026
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0000	0,0001	0,0056	0,0000	0,0001	0,0055
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0001	0,0068
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0003	0,0004	0,0005	0,0094
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0000	0,0009	0,0036	0,0115	0,7955
21 Різні харчові продукти	0,0175	0,0000	1,7472	0,0012	0,0020	0,0777
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0016	0,0073	0,5713	0,0028	0,0066	0,3732
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0076	0,0002	0,7328	0,0171	0,0178	0,0711
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0052	0,0011	0,4086
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0375	0,0457	0,8169	0,0008	0,0001	0,0783
26 Руди, шлаки та зола	0,0142	0,0229	0,8666	0,0001	0,0000	0,0063
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1904	0,1403	5,0087	0,0031	0,0025	0,0544
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0062	0,0130	0,6797	0,0006	0,0014	0,0844
29 Органічні хімічні сполуки	0,0985	0,0775	2,1014	0,0507	0,0719	2,1203
30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0004	0,0864	0,0897	0,3318

31 Добрива	0,0082	0,0108	0,2548	0,0000	0,0000	0,0002
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0004	0,0010	0,0555	0,0063	0,0072	0,0874
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0001	0,0135	0,0050	0,0037	0,1347
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0020	0,0046	0,0051	0,0487
35 Білкові речовини; ферменти	0,0000	0,0000	0,0002	0,0012	0,0006	0,0673
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0001	0,0000	0,0064	0,0000	0,0000	0,0000
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
38 Різна хімічна продукція	0,0003	0,0000	0,0266	0,0039	0,0033	0,0626
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0280	0,0329	0,4908	0,1745	0,1815	0,6965
40 Каучук, гума	0,0044	0,0070	0,2653	0,0086	0,0064	0,2156
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0002	0,0130	0,0014	0,0019	0,0571
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0001	0,0105	0,0000	0,0001	0,0047
43 Натуральне та штучне хутро	0,0011	0,0000	0,1131	0,0001	0,0001	0,0010
44 Деревина і вироби з деревини	0,1126	0,1061	0,6455	0,0122	0,0100	0,2209
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0009
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0005	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0007	0,0268
48 Папір і картон	0,0017	0,0010	0,0663	0,0337	0,0291	0,4523
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0005	0,0009	0,0008	0,0087
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
51 Вовна; пряжа	0,0000	0,0000	0,0000	0,0038	0,0070	0,3187
52 Бавовна	0,0001	0,0006	0,0456	0,0022	0,0035	0,1341
53 Інші текстильні волокна	0,0001	0,0001	0,0049	0,0004	0,0003	0,0099
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0003	0,0000	0,0300	0,0043	0,0087	0,4424
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0000	0,0003	0,0266	0,0020	0,0046	0,2633
56 Вата, мотузки, троси	0,0012	0,0000	0,1192	0,0106	0,0028	0,7775
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0022
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0000	0,0049	0,0049	0,0036
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0006	0,0030	0,0042	0,1186
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021	0,0043	0,2260
61 Одяг та додаткові речі	0,0161	0,0215	0,5407	0,0094	0,0125	0,3176
62 Одяг, крім трикотажного	0,0152	0,0299	1,4649	0,0048	0,0045	0,0243
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0025	0,0025	0,0081	0,0090	0,0044	0,4576
64 Взуття	0,0091	0,0126	0,3450	0,0026	0,0031	0,0521
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0006
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0016
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0015	0,0043	0,2831	0,0001	0,0009	0,0771
69 Керамічні вироби	0,0005	0,0005	0,0033	0,0010	0,0007	0,0232
70 Скло та вироби із скла	0,0008	0,0006	0,0132	0,0036	0,0034	0,0290
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0002	0,0178
72 Чорні метали	0,0708	0,0747	0,3925	0,0651	0,0303	3,4747
73 Вироби з чорних металів	0,0115	0,0204	0,8944	0,0182	0,0169	0,1379
74 Мідь і вироби з неї	0,0016	0,0003	0,1309	0,0001	0,0002	0,0079
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,0561	0,0507	0,5444	0,0059	0,0043	0,1636
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0142
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0009	0,0895	0,0000	0,0000	0,0004
82 Інструменти, ножові вироби	0,0005	0,0003	0,0182	0,0004	0,0004	0,0046
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0002	0,0002	0,0078	0,0014	0,0013	0,0180
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0792	0,0764	0,2795	0,0839	0,0552	2,8663
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0527	0,0864	3,3715	0,0746	0,0989	2,4345
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0001	0,0000	0,0047	0,0005	0,0000	0,0451
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0021	0,0037	0,1634	0,1692	0,1893	2,0062
88 Літальні апарати, їх частини	0,0000	0,0001	0,0018	0,0001	0,0001	0,0016
89 Судна, човни	0,0006	0,0010	0,0415	0,0010	0,0001	0,0861
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0401	0,0011	3,8973	0,0121	0,0098	0,2301
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0020
92 Музичні інструменти	0,0001	0,0001	0,0023	0,0000	0,0000	0,0006
94 Меблі; речі, матраци	0,0026	0,0033	0,0699	0,0139	0,0089	0,5016
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0006	0,0011	0,0528	0,0015	0,0024	0,0965
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0001	0,0029	0,0010	0,0016	0,0585
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0002	0,0002	0,0026	0,0027	0,0099	0,7136
99 Інші товари	0,0002	0,0000	0,0245	0,0000	0,0001	0,0104
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	32,3474	1,0000	1,0000	26,0436
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			16,1737			13,0218

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2005–2006 рр.

Найменування товару	d_{2005}^{exp}	d_{2006}^{exp}	d_{2006}^{exp} – d_{2005}^{exp}	d_{2005}^{imp}	d_{2006}^{imp}	d_{2006}^{imp} – d_{2005}^{imp}
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0088	0,0071	0,1623
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0145	0,0068	0,7661
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0191
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0006	0,0046	0,0047	0,0037
05 Інші продукти тваринного походження	0,0016	0,0020	0,0346	0,0032	0,0043	0,1097
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0016	0,0018	0,0022	0,0414
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0047	0,0031	0,1597	0,0006	0,0006	0,0041
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0007	0,0011	0,0417	0,0005	0,0013	0,0781
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0002	0,0002	0,0003	0,0066
10 Зернові культури	0,0614	0,0117	4,9679	0,0087	0,0141	0,5449
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0045	0,0004	0,0000	0,0408
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0652	0,0400	2,5214	0,0013	0,0002	0,1100
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0023
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0062	0,0011	0,5065	0,0000	0,0000	0,0001
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0046
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0001	0,0001	0,0048	0,0001	0,0000	0,0044
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0003	0,0193
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0002	0,0005	0,0003	0,0106
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0000	0,0011	0,0115	0,0181	0,6546
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0001	0,0083	0,0020	0,0019	0,0088
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0073	0,0114	0,4142	0,0066	0,0074	0,0892
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0002	0,0000	0,0241	0,0178	0,0212	0,3433
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0011	0,0002	0,0904
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0457	0,0247	2,0990	0,0001	0,0002	0,0181
26 Руди, шлаки та зола	0,0229	0,0142	0,8714	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1403	0,1638	2,3511	0,0025	0,0040	0,1455
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0130	0,0053	0,7679	0,0014	0,0024	0,0982
29 Органічні хімічні сполуки	0,0775	0,1130	3,5557	0,0719	0,0778	0,5969
30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0001	0,0897	0,0874	0,2302

31 Добрива	0,0108	0,0315	2,0720	0,0000	0,0000	0,0007
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0010	0,0012	0,0252	0,0072	0,0046	0,2569
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0001	0,0001	0,0036	0,0037	0,0041	0,0461
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0004	0,0051	0,0069	0,1838
35 Білкові речовини; ферменти	0,0000	0,0001	0,0108	0,0006	0,0005	0,0087
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0006	0,0000	0,0002	0,0158
38 Різна хімічна продукція	0,0000	0,0003	0,0312	0,0033	0,0050	0,1731
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0329	0,0326	0,0360	0,1815	0,1525	2,8938
40 Каучук, гума	0,0070	0,0045	0,2540	0,0064	0,0071	0,0661
41 Шкури необроблені	0,0002	0,0021	0,1944	0,0019	0,0030	0,1114
42 Вироби із шкіри	0,0001	0,0002	0,0054	0,0001	0,0002	0,0116
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0008	0,0771	0,0001	0,0001	0,0012
44 Деревина і вироби з деревини	0,1061	0,0737	3,2423	0,0100	0,0123	0,2257
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0025
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0005
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0007	0,0008	0,0101
48 Папір і картон	0,0010	0,0011	0,0110	0,0291	0,0304	0,1245
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0002	0,0008	0,0009	0,0074
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
51 Вовна; пряжа	0,0000	0,0000	0,0000	0,0070	0,0059	0,1055
52 Бавовна	0,0006	0,0004	0,0211	0,0035	0,0030	0,0461
53 Інші текстильні волокна	0,0001	0,0001	0,0027	0,0003	0,0007	0,0409
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0000	0,0001	0,0099	0,0087	0,0069	0,1834
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0003	0,0004	0,0073	0,0046	0,0031	0,1518
56 Вата, мотузки, троси	0,0000	0,0000	0,0007	0,0028	0,0027	0,0080
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0079
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0001	0,0049	0,0041	0,0739
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0003	0,0042	0,0045	0,0327
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0043	0,0032	0,1098
61 Одяг та додаткові речі	0,0215	0,0155	0,6080	0,0125	0,0115	0,1025
62 Одяг, крім трикотажного	0,0299	0,0224	0,7444	0,0045	0,0041	0,0477
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0025	0,0030	0,0541	0,0044	0,0037	0,0741
64 Взуття	0,0126	0,0124	0,0212	0,0031	0,0022	0,0899
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0005	0,0000	0,0000	0,0007
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0035
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0043	0,0028	0,1481	0,0009	0,0009	0,0013
69 Керамічні вироби	0,0005	0,0003	0,0261	0,0007	0,0011	0,0426
70 Скло та вироби із скла	0,0006	0,0011	0,0502	0,0034	0,0046	0,1202
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0001	0,0042
72 Чорні метали	0,0747	0,1641	8,9399	0,0303	0,0050	2,5266
73 Вироби з чорних металів	0,0204	0,0110	0,9422	0,0169	0,0254	0,8535
74 Мідь і вироби з неї	0,0003	0,0001	0,0156	0,0002	0,0005	0,0357
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
76 Алюміній і вироби з нього	0,0507	0,0138	3,6821	0,0043	0,0046	0,0327
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0011	0,0894
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0009	0,0000	0,0902	0,0000	0,0000	0,0002
82 Інструменти, ножові вироби	0,0003	0,0002	0,0100	0,0004	0,0007	0,0380
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0002	0,0001	0,0052	0,0013	0,0007	0,0578
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0764	0,0247	5,1787	0,0552	0,0689	1,3730
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0864	0,1821	9,5709	0,0989	0,2258	12,6936
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0002	0,0170
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0037	0,0018	0,1875	0,1893	0,0902	9,9082
88 Літальні апарати, їх частини	0,0001	0,0001	0,0080	0,0001	0,0000	0,0056
89 Судна, човни	0,0010	0,0000	0,1014	0,0001	0,0000	0,0094
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0011	0,0010	0,0133	0,0098	0,0135	0,3701
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021
92 Музичні інструменти	0,0001	0,0000	0,0065	0,0000	0,0001	0,0053
94 Меблі; речі, матраци	0,0033	0,0011	0,2132	0,0089	0,0036	0,5309
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0011	0,0010	0,0066	0,0024	0,0006	0,1817
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0000	0,0051	0,0016	0,0011	0,0521
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0023	0,2281
98 Товари в портах	0,0002	0,0001	0,0122	0,0099	0,0008	0,9071
99 Інші товари	0,0000	0,0001	0,0143	0,0001	0,0009	0,0790
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	54,9988	1,0000	1,0000	39,5888
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			27,4994			19,7944

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2006–2007 рр.

Найменування товару	d_{2006}^{exp}	d_{2007}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2007}^{\text{exp}} \\ - d_{2006}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2006}^{imp}	d_{2007}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2007}^{\text{imp}} \\ - d_{2006}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0071	0,0085	0,1389
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0068	0,0045	0,2280
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0024	0,0047	0,0011	0,3514
05 Інші продукти тваринного походження	0,0020	0,0017	0,0280	0,0043	0,0000	0,4273
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0001	0,0058	0,0022	0,0010	0,1183
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0031	0,0002	0,2882	0,0006	0,0009	0,0361
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0011	0,0027	0,1607	0,0013	0,0010	0,0246
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0006	0,0003	0,0000	0,0295
10 Зернові культури	0,0117	0,0011	1,0632	0,0141	0,0178	0,3652
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0400	0,0107	2,9299	0,0002	0,0005	0,0301
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0036
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0011	0,0089	0,7745	0,0000	0,0000	0,0002
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0000	0,0025
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0001	0,0030	0,2857	0,0000	0,0000	0,0015
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0001	0,0116	0,0003	0,0002	0,0033
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0002	0,0003	0,0003	0,0058
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0093	0,9269	0,0181	0,0105	0,7591
21 Різні харчові продукти	0,0001	0,0001	0,0049	0,0019	0,0011	0,0791
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0114	0,0075	0,3936	0,0074	0,0042	0,3244
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0000	0,0015	0,1531	0,0212	0,0200	0,1159
24 Тютюн і замітники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0008	0,0618
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0247	0,0095	1,5210	0,0002	0,0002	0,0040
26 Руди, шлаки та зола	0,0142	0,0097	0,4521	0,0000	0,0000	0,0007
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1638	0,1522	1,1622	0,0040	0,0031	0,0819
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0053	0,0068	0,1480	0,0024	0,0008	0,1595
29 Органічні хімічні сполуки	0,1130	0,0836	2,9446	0,0778	0,0526	2,5254

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0050	0,0874	0,0670	2,0394
31 Добрива	0,0315	0,0167	1,4819	0,0000	0,0000	0,0014
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0012	0,0007	0,0512	0,0046	0,0039	0,0638
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0001	0,0003	0,0201	0,0041	0,0029	0,1264
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0002	0,0069	0,0063	0,0644
35 Білкові речовини; ферменти	0,0001	0,0000	0,0109	0,0005	0,0007	0,0207
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0006	0,0002	0,0000	0,0160
38 Різна хімічна продукція	0,0003	0,0003	0,0040	0,0050	0,0049	0,0097
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0326	0,0346	0,2027	0,1525	0,1238	2,8772
40 Каучук, гума	0,0045	0,0043	0,0171	0,0071	0,0116	0,4522
41 Шкури необроблені	0,0021	0,0001	0,1979	0,0030	0,0016	0,1471
42 Вироби із шкіри	0,0002	0,0000	0,0148	0,0002	0,0002	0,0033
43 Натуральне та штучне хутро	0,0008	0,0004	0,0422	0,0001	0,0000	0,0036
44 Деревина і вироби з деревини	0,0737	0,0705	0,3232	0,0123	0,0078	0,4451
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0005
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0008	0,0002	0,0572
48 Папір і картон	0,0011	0,0015	0,0343	0,0304	0,0224	0,7967
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0007	0,0009	0,0005	0,0440
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
51 Вовна; пряжа	0,0000	0,0001	0,0134	0,0059	0,0028	0,3119
52 Бавовна	0,0004	0,0003	0,0040	0,0030	0,0033	0,0258
53 Інші текстильні волокна	0,0001	0,0000	0,0060	0,0007	0,0013	0,0665
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0001	0,0002	0,0101	0,0069	0,0058	0,1114
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0004	0,0002	0,0167	0,0031	0,0025	0,0546
56 Вата, мотузки, троси	0,0000	0,0021	0,2082	0,0027	0,0023	0,0396
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0023
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0001	0,0041	0,0028	0,1353
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0005	0,0045	0,0039	0,0635
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0019	0,0032	0,0026	0,0632
61 Одяг та додаткові речі	0,0155	0,0128	0,2665	0,0115	0,0073	0,4209
62 Одяг, крім трикотажного	0,0224	0,0208	0,1619	0,0041	0,0027	0,1367
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0030	0,0031	0,0067	0,0037	0,0023	0,1359
64 Взуття	0,0124	0,0095	0,2818	0,0022	0,0019	0,0322
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0005	0,0000	0,0000	0,0005
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0028	0,0026	0,0288	0,0009	0,0005	0,0375
69 Керамічні вироби	0,0003	0,0000	0,0259	0,0011	0,0016	0,0462
70 Скло та вироби із скла	0,0011	0,0019	0,0742	0,0046	0,0039	0,0660
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0067
72 Чорні метали	0,1641	0,0523	11,1794	0,0050	0,0029	0,2097
73 Вироби з чорних металів	0,0110	0,0094	0,1658	0,0254	0,0180	0,7345
74 Мідь і вироби з неї	0,0001	0,0000	0,0077	0,0005	0,0011	0,0520
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
76 Алюміній і вироби з нього	0,0138	0,0141	0,0282	0,0046	0,0038	0,0820

78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0014	0,1402	0,0000	0,0000	0,0003
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0009
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0011	0,0002	0,0838
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0001
82 Інструменти, ножові вироби	0,0002	0,0002	0,0017	0,0007	0,0009	0,0195
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0001	0,0000	0,0091	0,0007	0,0018	0,1133
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0247	0,0115	1,3198	0,0689	0,0629	0,6075
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,1821	0,4122	23,0124	0,2258	0,4031	17,7247
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0000	0,0003	0,0267	0,0002	0,0000	0,0139
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0018	0,0019	0,0110	0,0902	0,0526	3,7613
88 Літальні апарати, їх частини	0,0001	0,0001	0,0032	0,0000	0,0000	0,0024
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0013	0,0000	0,0003	0,0267
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0010	0,0026	0,1597	0,0135	0,0163	0,2895
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0018	0,0001	0,0002	0,0168
94 Меблі; речі, матраци	0,0011	0,0007	0,0467	0,0036	0,0027	0,0853
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0010	0,0013	0,0333	0,0006	0,0006	0,0003
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0000	0,0008	0,0011	0,0008	0,0296
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0023	0,0000	0,2281
98 Товари в портах	0,0001	0,0001	0,0045	0,0008	0,0004	0,0431
99 Інші товари	0,0001	0,0001	0,0033	0,0009	0,0002	0,0697
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	52,9278	1,0000	0,9999	39,0015
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			26,4639			19,5007

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2007–2008 рр.

Найменування товару	d_{2007}^{exp}	d_{2008}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2008}^{\text{exp}} \\ - d_{2007}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2007}^{imp}	d_{2008}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2008}^{\text{imp}} \\ - d_{2007}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0002	0,0085	0,0076	0,0959
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0045	0,0209	1,6392
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0024	0,0011	0,0049	0,3755
05 Інші продукти тваринного походження	0,0017	0,0011	0,0628	0,0000	0,0000	0,0009
06 Живі дерева та інші рослини	0,0001	0,0000	0,0075	0,0010	0,0018	0,0733
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0002	0,0001	0,0097	0,0009	0,0011	0,0215
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0027	0,0001	0,2663	0,0010	0,0006	0,0417
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
10 Зернові культури	0,0011	0,0042	0,3171	0,0178	0,0150	0,2774
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0107	0,0398	2,9175	0,0005	0,0031	0,2558
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0038
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0089	0,0046	0,4236	0,0000	0,0000	0,0007
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0007	0,0702
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0030	0,0000	0,2965	0,0000	0,0001	0,0024
18 Какао та продукти з нього	0,0001	0,0000	0,0116	0,0002	0,0001	0,0112
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0003	0,0003	0,0005	0,0243
20 Продукти переробки овочів	0,0093	0,0001	0,9155	0,0105	0,0139	0,3441
21 Різні харчові продукти	0,0001	0,0000	0,0026	0,0011	0,0015	0,0364
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0075	0,0047	0,2782	0,0042	0,0029	0,1269
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0015	0,0004	0,1150	0,0200	0,0320	1,1987
24 Тютюн і замітники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0008	0,0025	0,1704
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0095	0,0051	0,4427	0,0002	0,0006	0,0370
26 Руди, шлаки та зола	0,0097	0,0340	2,4334	0,0000	0,0000	0,0016
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1522	0,1341	1,8087	0,0031	0,0203	1,7137
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізоотопів	0,0068	0,0073	0,0574	0,0008	0,0009	0,0078
29 Органічні хімічні сполуки	0,0836	0,0298	5,3724	0,0526	0,0323	2,0274

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0049	0,0670	0,0782	1,1227
31 Добрива	0,0167	0,0232	0,6499	0,0000	0,0001	0,0043
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0007	0,0006	0,0119	0,0039	0,0034	0,0535
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0003	0,0007	0,0389	0,0029	0,0009	0,1909
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0001	0,0099	0,0063	0,0113	0,5057
35 Білкові речовини; ферменти	0,0000	0,0002	0,0237	0,0007	0,0007	0,0044
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0001	0,0065	0,0000	0,0000	0,0027
38 Різна хімічна продукція	0,0003	0,0004	0,0117	0,0049	0,0047	0,0210
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0346	0,0229	1,1720	0,1238	0,1094	1,4384
40 Каучук, гума	0,0043	0,0044	0,0116	0,0116	0,0102	0,1398
41 Шкури необроблені	0,0001	0,0001	0,0033	0,0016	0,0012	0,0361
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0021	0,0002	0,0005	0,0314
43 Натуральне та штучне хутро	0,0004	0,0000	0,0356	0,0000	0,0000	0,0040
44 Деревина і вироби з деревини	0,0705	0,0442	2,6264	0,0078	0,0104	0,2545
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0001	0,0059	0,0002	0,0002	0,0049
48 Папір і картон	0,0015	0,0014	0,0041	0,0224	0,0364	1,3973
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0011	0,0005	0,0008	0,0308
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
51 Вовна; пряжа	0,0001	0,0002	0,0030	0,0028	0,0025	0,0306
52 Бавовна	0,0003	0,0004	0,0022	0,0033	0,0020	0,1242
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0029	0,0013	0,0004	0,0907
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0002	0,0001	0,0075	0,0058	0,0034	0,2354
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0002	0,0005	0,0321	0,0025	0,0027	0,0118
56 Вата, мотузки, троси	0,0021	0,0020	0,0054	0,0023	0,0033	0,0982
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0037
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0028	0,0028	0,0023	0,0481
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0001	0,0072	0,0039	0,0017	0,2156
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0006	0,0026	0,0030	0,0431
61 Одяг та додаткові речі	0,0128	0,0101	0,2675	0,0073	0,0079	0,0627
62 Одяг, крім трикотажного	0,0208	0,0171	0,3768	0,0027	0,0041	0,1407
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0031	0,0035	0,0414	0,0023	0,0023	0,0086
64 Взуття	0,0095	0,0082	0,1347	0,0019	0,0038	0,1973
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0026	0,0019	0,0658	0,0005	0,0004	0,0101
69 Керамічні вироби	0,0000	0,0001	0,0107	0,0016	0,0049	0,3300
70 Скло та вироби із скла	0,0019	0,0025	0,0627	0,0039	0,0064	0,2531
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0019
72 Чорні метали	0,0523	0,1519	9,9525	0,0029	0,0018	0,1132
73 Вироби з чорних металів	0,0094	0,0095	0,0083	0,0180	0,0163	0,1721
74 Мідь і вироби з неї	0,0000	0,0000	0,0007	0,0011	0,0008	0,0268
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,0141	0,0080	0,6152	0,0038	0,0049	0,1098

78 Свинець і вироби з нього	0,0014	0,0012	0,0242	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0001	0,0089	0,0002	0,0002	0,0063
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0012	0,0000	0,0001	0,0137
82 Інструменти, ножові вироби	0,0002	0,0002	0,0020	0,0009	0,0012	0,0223
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0001	0,0088	0,0018	0,0028	0,0941
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0115	0,0115	0,0055	0,0629	0,0820	1,9100
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,4122	0,3947	1,7552	0,4031	0,3291	7,3957
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0003	0,0023	0,2036	0,0000	0,0002	0,0179
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0019	0,0020	0,0053	0,0526	0,0579	0,5279
88 Літальні апарати, їх частини	0,0001	0,0002	0,0042	0,0000	0,0001	0,0045
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0010	0,0003	0,0000	0,0267
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0026	0,0042	0,1665	0,0163	0,0098	0,6512
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0016	0,0002	0,0001	0,0117
94 Меблі; речі, матраци	0,0007	0,0011	0,0414	0,0027	0,0047	0,1975
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0013	0,0018	0,0461	0,0006	0,0007	0,0055
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0001	0,0093	0,0008	0,0008	0,0030
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0001	0,0004	0,0242	0,0004	0,0008	0,0425
99 Інші товари	0,0001	0,0000	0,0071	0,0002	0,0023	0,2112
<i>Всього</i>	1,0000	0,9999	34,2773	0,9999	0,9997	27,2696
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			17,1386			13,6348

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2008–2009 рр.

Найменування товару	d_{2008}^{exp}	d_{2009}^{exp}	d_{2009}^{exp} – d_{2008}^{exp}	d_{2008}^{imp}	d_{2009}^{imp}	d_{2009}^{imp} – d_{2008}^{imp}
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0002	0,0076	0,0071	0,0494
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0209	0,0171	0,3855
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0000	0,0049	0,0036	0,1325
05 Інші продукти тваринного походження	0,0011	0,0001	0,0968	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0001	0,0127	0,0018	0,0015	0,0291
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0001	0,0006	0,0519	0,0011	0,0006	0,0524
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0001	0,0000	0,0068	0,0006	0,0003	0,0273
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0062
10 Зернові культури	0,0042	0,0245	2,0299	0,0150	0,0103	0,4680
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0002	0,0230	0,0000	0,0000	0,0018
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0398	0,0202	1,9649	0,0031	0,0021	0,0912
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0046	0,0001	0,4569	0,0000	0,0006	0,0559
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0007	0,0003	0,0431
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0000	0,0004	0,0354	0,0001	0,0000	0,0033
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0091
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0001	0,0005	0,0007	0,0201
20 Продукти переробки овочів	0,0001	0,0014	0,1288	0,0139	0,0195	0,5615
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0000	0,0011	0,0015	0,0021	0,0550
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0047	0,0046	0,0052	0,0029	0,0009	0,2074
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0004	0,0006	0,0207	0,0320	0,0629	3,0893
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0025	0,0057	0,3223
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0051	0,0114	0,6338	0,0006	0,0008	0,0246
26 Руди, шлаки та зола	0,0340	0,0212	1,2811	0,0000	0,0000	0,0023
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1341	0,1007	3,3462	0,0203	0,0057	1,4630
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0073	0,0050	0,2373	0,0009	0,0008	0,0115
29 Органічні хімічні сполуки	0,0298	0,0034	2,6467	0,0323	0,0110	2,1298

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0000	0,0782	0,1287	5,0484
31 Добрива	0,0232	0,0153	0,7880	0,0001	0,0000	0,0036
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0006	0,0009	0,0256	0,0034	0,0058	0,2422
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0007	0,0010	0,0276	0,0009	0,0002	0,0709
34 Мило, мийні засоби	0,0001	0,0001	0,0041	0,0113	0,0148	0,3409
35 Білкові речовини; ферменти	0,0002	0,0001	0,0161	0,0007	0,0010	0,0260
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0059
37 Фотографічні або кінематографічні товари	0,0001	0,0001	0,0049	0,0000	0,0000	0,0027
38 Різна хімічна продукція	0,0004	0,0002	0,0190	0,0047	0,0062	0,1541
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0229	0,0056	1,7260	0,1094	0,1021	0,7313
40 Каучук, гума	0,0044	0,0046	0,0117	0,0102	0,0123	0,2130
41 Шкури необроблені	0,0001	0,0000	0,0063	0,0012	0,0045	0,3312
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0001	0,0079	0,0005	0,0003	0,0231
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0002	0,0239	0,0000	0,0000	0,0001
44 Деревина і вироби з деревини	0,0442	0,0768	3,2581	0,0104	0,0071	0,3214
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0024
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0001	0,0000	0,0048	0,0002	0,0016	0,1479
48 Папір і картон	0,0014	0,0043	0,2918	0,0364	0,0560	1,9574
49 Друкована продукція	0,0000	0,0001	0,0123	0,0008	0,0016	0,0812
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0253
51 Вовна; пряжа	0,0002	0,0001	0,0033	0,0025	0,0053	0,2759
52 Бавовна	0,0004	0,0004	0,0048	0,0020	0,0063	0,4266
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0005	0,0056
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0001	0,0004	0,0233	0,0034	0,0064	0,2994
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0005	0,0004	0,0094	0,0027	0,0086	0,5992
56 Вата, мотузки, троси	0,0020	0,0005	0,1592	0,0033	0,0105	0,7164
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0020
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0001	0,0040	0,0023	0,0048	0,2474
59 Текстильні матеріали	0,0001	0,0003	0,0198	0,0017	0,0017	0,0071
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0006	0,0030	0,0038	0,0822
61 Одяг та додаткові речі	0,0101	0,0102	0,0060	0,0079	0,0094	0,1479
62 Одяг, крім трикотажного	0,0171	0,0355	1,8429	0,0041	0,0083	0,4201
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0035	0,0054	0,1896	0,0023	0,0028	0,0565
64 Взуття	0,0082	0,0160	0,7797	0,0038	0,0048	0,0942
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0019	0,0020	0,0078	0,0004	0,0004	0,0014
69 Керамічні вироби	0,0001	0,0007	0,0601	0,0049	0,0014	0,3505
70 Скло та вироби із скла	0,0025	0,0032	0,0702	0,0064	0,0029	0,3506
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0001	0,0048
72 Чорні метали	0,1519	0,0515	10,0349	0,0018	0,0022	0,0338
73 Вироби з чорних металів	0,0095	0,0074	0,2008	0,0163	0,0130	0,3363
74 Мідь і вироби з неї	0,0000	0,0002	0,0186	0,0008	0,0009	0,0133
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

76 Алюміній і вироби з нього	0,0080	0,0022	0,5766	0,0049	0,0048	0,0065
78 Свинець і вироби з нього	0,0012	0,0015	0,0314	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0016
80 Олово і вироби з нього	0,0001	0,0001	0,0026	0,0002	0,0007	0,0509
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0012	0,0001	0,0001	0,0008
82 Інструменти, ножові вироби	0,0002	0,0004	0,0173	0,0012	0,0013	0,0127
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0001	0,0003	0,0186	0,0028	0,0029	0,0177
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0115	0,0154	0,3921	0,0820	0,0595	2,2432
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,3947	0,5258	13,1072	0,3291	0,2911	3,8060
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0023	0,0007	0,1636	0,0002	0,0001	0,0112
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0020	0,0022	0,0202	0,0579	0,0318	2,6101
88 Літальні апарати, їх частини	0,0002	0,0005	0,0308	0,0001	0,0000	0,0083
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0078
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0042	0,0107	0,6432	0,0098	0,0087	0,1114
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0003	0,0001	0,0000	0,0057
94 Меблі; речі, матраци	0,0011	0,0015	0,0401	0,0047	0,0040	0,0645
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0018	0,0001	0,1667	0,0007	0,0012	0,0574
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0002	0,0094	0,0008	0,0022	0,1348
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0004	0,0001	0,0314	0,0008	0,0003	0,0473
99 Інші товари	0,0000	0,0003	0,0227	0,0023	0,0007	0,1683
<i>Всього</i>	0,9999	1,0000	47,9186	0,9997	1,0000	32,8077
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			23,9593			16,4039

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2009–2010 рр.

Найменування товару	d_{2009}^{exp}	d_{2010}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2010}^{\text{exp}} \\ - d_{2009}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2009}^{imp}	d_{2010}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2010}^{\text{imp}} \\ - d_{2009}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0071	0,0053	0,1776
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0171	0,0172	0,0192
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0000	0,0036	0,0033	0,0286
05 Інші продукти тваринного походження	0,0001	0,0002	0,0118	0,0000	0,0000	0,0000
06 Живі дерева та інші рослини	0,0001	0,0000	0,0131	0,0015	0,0008	0,0704
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0006	0,0006	0,0075	0,0006	0,0006	0,0018
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0000	0,0003	0,0301	0,0003	0,0001	0,0231
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0027
10 Зернові культури	0,0245	0,0015	2,3085	0,0103	0,0262	1,5859
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0002	0,0000	0,0194	0,0000	0,0001	0,0131
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0202	0,0197	0,0444	0,0021	0,0022	0,0083
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0001	0,0164	1,6314	0,0006	0,0009	0,0336
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0003	0,0051
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0004	0,0001	0,0295	0,0000	0,0001	0,0054
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0009
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0002	0,0007	0,0027	0,1972
20 Продукти переробки овочів	0,0014	0,0005	0,0911	0,0195	0,0129	0,6687
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0001	0,0018	0,0021	0,0011	0,1000
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0046	0,0004	0,4271	0,0009	0,0005	0,0311
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0006	0,0004	0,0162	0,0629	0,0299	3,2990
24 Тютюн і замітники тютюну	0,0000	0,0001	0,0073	0,0057	0,0028	0,2988
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0114	0,0079	0,3489	0,0008	0,0002	0,0595
26 Руди, шлаки та зола	0,0212	0,0616	4,0381	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1007	0,0596	4,1108	0,0057	0,0333	2,7632
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0050	0,0101	0,5159	0,0008	0,0011	0,0311
29 Органічні хімічні сполуки	0,0034	0,0172	1,3814	0,0110	0,0134	0,2365

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0007	0,1287	0,0890	3,9725
31 Добрива	0,0153	0,0164	0,1144	0,0000	0,0001	0,0034
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0009	0,0011	0,0217	0,0058	0,0037	0,2089
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0010	0,0009	0,0075	0,0002	0,0002	0,0058
34 Мило, мийні засоби	0,0001	0,0000	0,0058	0,0148	0,0080	0,6728
35 Білкові речовини; ферменти	0,0001	0,0001	0,0064	0,0010	0,0006	0,0360
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0034
37 Фотографічні товари	0,0001	0,0001	0,0052	0,0000	0,0000	0,0003
38 Різна хімічна продукція	0,0002	0,0002	0,0007	0,0062	0,0063	0,0080
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0056	0,0122	0,6548	0,1021	0,0958	0,6238
40 Каучук, гума	0,0046	0,0031	0,1503	0,0123	0,0183	0,5971
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0000	0,0037	0,0045	0,0008	0,3754
42 Вироби із шкіри	0,0001	0,0000	0,0085	0,0003	0,0002	0,0061
43 Натуральне та штучне хутро	0,0002	0,0000	0,0239	0,0000	0,0000	0,0000
44 Деревина і вироби з деревини	0,0768	0,0585	1,8292	0,0071	0,0053	0,1795
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0007
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0000	0,0010	0,0016	0,0017	0,0078
48 Папір і картон	0,0043	0,0036	0,0710	0,0560	0,0429	1,3090
49 Друкована продукція	0,0001	0,0002	0,0105	0,0016	0,0013	0,0320
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0004	0,0146
51 Вовна; пряжа	0,0001	0,0005	0,0341	0,0053	0,0024	0,2848
52 Бавовна	0,0004	0,0001	0,0295	0,0063	0,0039	0,2381
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0008	0,0005	0,0002	0,0263
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0004	0,0003	0,0050	0,0064	0,0030	0,3423
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0004	0,0004	0,0031	0,0086	0,0024	0,6248
56 Вата, мотузки, троси	0,0005	0,0004	0,0048	0,0105	0,0077	0,2760
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0013
58 Тканини; вишивка	0,0001	0,0001	0,0014	0,0048	0,0024	0,2389
59 Текстильні матеріали	0,0003	0,0001	0,0176	0,0017	0,0023	0,0607
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0001	0,0038	0,0017	0,2111
61 Одяг та додаткові речі	0,0102	0,0032	0,6949	0,0094	0,0037	0,5696
62 Одяг, крім трикотажного	0,0355	0,0285	0,6960	0,0083	0,0028	0,5477
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0054	0,0041	0,1284	0,0028	0,0031	0,0255
64 Взуття	0,0160	0,0135	0,2496	0,0048	0,0043	0,0465
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0011
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0020	0,0020	0,0005	0,0004	0,0002	0,0151
69 Керамічні вироби	0,0007	0,0005	0,0210	0,0014	0,0011	0,0291
70 Скло та вироби із скла	0,0032	0,0018	0,1396	0,0029	0,0029	0,0064
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0003	0,0001	0,0000	0,0081
72 Чорні метали	0,0515	0,0107	4,0861	0,0022	0,0023	0,0198
73 Вироби з чорних металів	0,0074	0,0074	0,0020	0,0130	0,0116	0,1394
74 Мідь і вироби з неї	0,0002	0,0005	0,0268	0,0009	0,0003	0,0658
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0001	0,0133	0,0000	0,0000	0,0002
76 Алюміній і вироби з нього	0,0022	0,0015	0,0690	0,0048	0,0033	0,1489

78 Свинець і вироби з нього	0,0015	0,0015	0,0005	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005
80 Олово і вироби з нього	0,0001	0,0001	0,0020	0,0007	0,0004	0,0231
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0011	0,0001	0,0000	0,0129
82 Інструменти, ножові вироби	0,0004	0,0003	0,0064	0,0013	0,0005	0,0757
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0003	0,0002	0,0085	0,0029	0,0023	0,0652
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0154	0,0166	0,1170	0,0595	0,0585	0,1028
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,5258	0,6078	8,2023	0,2911	0,3832	9,2125
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0007	0,0001	0,0604	0,0001	0,0000	0,0106
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0022	0,0024	0,0192	0,0318	0,0475	1,5712
88 Літальні апарати, їх частини	0,0005	0,0000	0,0431	0,0000	0,0000	0,0028
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0028	0,0001	0,0000	0,0035
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0107	0,0013	0,9358	0,0087	0,0064	0,2366
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0007	0,0000	0,0001	0,0011
94 Меблі; речі, матраци	0,0015	0,0006	0,0849	0,0040	0,0047	0,0639
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0031	0,0012	0,0006	0,0676
96 Різні готові вироби	0,0002	0,0001	0,0078	0,0022	0,0009	0,1243
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0001	0,0000	0,0055	0,0003	0,0020	0,1688
99 Інші товари	0,0003	0,0001	0,0201	0,0007	0,0014	0,0767
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	33,6950	1,0000	1,0000	33,4676
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			16,8475			16,7338

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2010–2011 рр.

Найменування товару	d_{2010}^{exp}	d_{2011}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2011}^{\text{exp}} \\ - d_{2010}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2010}^{imp}	d_{2011}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2011}^{\text{imp}} \\ - d_{2010}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0053	0,0047	0,0608
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0172	0,0110	0,6196
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0000	0,0033	0,0009	0,2340
05 Інші продукти тваринного походження	0,0002	0,0002	0,0019	0,0000	0,0000	0,0002
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0013	0,0008	0,0010	0,0230
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0006	0,0003	0,0213	0,0006	0,0008	0,0160
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0003	0,0038	0,3506	0,0001	0,0001	0,0019
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0013	0,0000	0,0000	0,0033
10 Зернові культури	0,0015	0,0006	0,0810	0,0262	0,0349	0,8755
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0001	0,0016	0,0001	0,0002	0,0055
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0197	0,0105	0,9259	0,0022	0,0052	0,2984
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0164	0,0105	0,5836	0,0009	0,0012	0,0295
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0005	0,0243
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0001	0,0055	0,5482	0,0001	0,0001	0,0017
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0001	0,0047
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0000	0,0006	0,0027	0,0055	0,2800
20 Продукти переробки овочів	0,0005	0,0001	0,0415	0,0129	0,0130	0,0164
21 Різні харчові продукти	0,0001	0,0001	0,0089	0,0011	0,0016	0,0560
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0004	0,0001	0,0316	0,0005	0,0004	0,0103
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0004	0,0009	0,0524	0,0299	0,0248	0,5168
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0001	0,0000	0,0073	0,0028	0,0017	0,1068
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0079	0,0073	0,0644	0,0002	0,0001	0,0098
26 Руди, шлаки та зола	0,0616	0,0537	0,7818	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,0596	0,1551	9,5525	0,0333	0,0572	2,3930
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0101	0,0106	0,0442	0,0011	0,0007	0,0351
29 Органічні хімічні сполуки	0,0172	0,0178	0,0565	0,0134	0,0166	0,3217

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0006	0,0890	0,0733	1,5677
31 Добрива	0,0164	0,0117	0,4699	0,0001	0,0001	0,0036
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0011	0,0015	0,0416	0,0037	0,0035	0,0223
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0009	0,0004	0,0531	0,0002	0,0003	0,0081
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0001	0,0080	0,0082	0,0123
35 Білкові речовини; ферменти	0,0001	0,0001	0,0031	0,0006	0,0006	0,0054
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0025
37 Фотографічні товари	0,0001	0,0000	0,0033	0,0000	0,0000	0,0002
38 Різна хімічна продукція	0,0002	0,0001	0,0082	0,0063	0,0072	0,0935
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0122	0,0056	0,6572	0,0958	0,1009	0,5062
40 Каучук, гума	0,0031	0,0008	0,2261	0,0183	0,0238	0,5538
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0000	0,0005	0,0008	0,0009	0,0084
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0000	0,0017	0,0002	0,0004	0,0210
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0001	0,0083	0,0000	0,0000	0,0001
44 Деревина і вироби з деревини	0,0585	0,0374	2,1077	0,0053	0,0059	0,0520
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0017
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0001	0,0063	0,0017	0,0016	0,0066
48 Папір і картон	0,0036	0,0036	0,0002	0,0429	0,0382	0,4634
49 Друкована продукція	0,0002	0,0002	0,0055	0,0013	0,0011	0,0197
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0002	0,0196
51 Вовна; пряжа	0,0005	0,0001	0,0337	0,0024	0,0027	0,0335
52 Бавовна	0,0001	0,0001	0,0025	0,0039	0,0028	0,1179
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0013	0,0002	0,0004	0,0137
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0003	0,0002	0,0122	0,0030	0,0029	0,0157
55 Синтетичні волокна	0,0004	0,0002	0,0154	0,0024	0,0023	0,0078
56 Вата, мотузки, троси	0,0004	0,0006	0,0153	0,0077	0,0085	0,0827
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0018
58 Тканини; вишивка	0,0001	0,0001	0,0032	0,0024	0,0021	0,0316
59 Текстильні матеріали	0,0001	0,0001	0,0002	0,0023	0,0017	0,0600
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0006	0,0017	0,0014	0,0334
61 Одяг та додаткові речі	0,0032	0,0020	0,1224	0,0037	0,0034	0,0307
62 Одяг, крім трикотажного	0,0285	0,0204	0,8094	0,0028	0,0042	0,1399
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0041	0,0029	0,1207	0,0031	0,0024	0,0661
64 Взуття	0,0135	0,0118	0,1707	0,0043	0,0051	0,0784
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0021	0,0000	0,0000	0,0009
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0073
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0020	0,0009	0,1047	0,0002	0,0006	0,0383
69 Керамічні вироби	0,0005	0,0002	0,0332	0,0011	0,0013	0,0197
70 Скло та вироби із скла	0,0018	0,0014	0,0464	0,0029	0,0028	0,0107
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0016
72 Чорні метали	0,0107	0,1139	10,3199	0,0023	0,0018	0,0544
73 Вироби з чорних металів	0,0074	0,0063	0,1099	0,0116	0,0485	3,6917
74 Мідь і вироби з неї	0,0005	0,0003	0,0163	0,0003	0,0001	0,0151
75 Нікель і вироби з нього	0,0001	0,0000	0,0133	0,0000	0,0000	0,0002
76 Алюміній і вироби з нього	0,0015	0,0016	0,0052	0,0033	0,0050	0,1682

78 Свинець і вироби з нього	0,0015	0,0002	0,1306	0,0000	0,0000	0,0001
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0011
80 Олово і вироби з нього	0,0001	0,0000	0,0064	0,0004	0,0000	0,0433
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0026	0,0000	0,0000	0,0015
82 Інструменти, ножові вироби	0,0003	0,0001	0,0158	0,0005	0,0005	0,0042
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0002	0,0001	0,0144	0,0023	0,0034	0,1098
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0166	0,0132	0,3412	0,0585	0,0740	1,5479
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,6078	0,4790	12,8807	0,3832	0,3221	6,1125
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0001	0,0017	0,1578	0,0000	0,0008	0,0773
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0024	0,0013	0,1023	0,0475	0,0368	1,0687
88 Літальні апарати, їх частини	0,0000	0,0001	0,0029	0,0000	0,0002	0,0158
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0028	0,0000	0,0001	0,0048
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0013	0,0014	0,0119	0,0064	0,0076	0,1291
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0003	0,0001	0,0001	0,0005
94 Меблі; речі, матраци	0,0006	0,0005	0,0157	0,0047	0,0017	0,2946
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0020	0,0006	0,0008	0,0246
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0002	0,0089	0,0009	0,0007	0,0233
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0008	0,0020	0,0013	0,0684
99 Інші товари	0,0001	0,0000	0,0066	0,0014	0,0013	0,0170
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	42,4141	1,0000	1,0000	23,5787
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			21,2071			11,7893

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2011–2012 рр.

Найменування товару	d_{2011}^{exp}	d_{2012}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2012}^{\text{exp}} \\ - d_{2011}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2011}^{imp}	d_{2012}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2012}^{\text{imp}} \\ - d_{2011}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0047	0,0068	0,2112
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0000	0,0110	0,0351	2,4075
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0000	0,0009	0,0016	0,0696
05 Інші продукти тваринного походження	0,0002	0,0001	0,0157	0,0000	0,0000	0,0014
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0000	0,0013	0,0010	0,0015	0,0452
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0003	0,0003	0,0006	0,0008	0,0008	0,0035
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0038	0,0030	0,0785	0,0001	0,0003	0,0231
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0000	0,0027
10 Зернові культури	0,0006	0,0036	0,2939	0,0349	0,0568	2,1860
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0001	0,0000	0,0026	0,0002	0,0002	0,0050
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0105	0,0162	0,5730	0,0052	0,0063	0,1113
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0105	0,0071	0,3429	0,0012	0,0017	0,0456
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005	0,0004	0,0061
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0055	0,0077	0,2199	0,0001	0,0003	0,0236
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0002	0,0001	0,0003	0,0222
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0003	0,0283	0,0055	0,0015	0,3993
20 Продукти переробки овочів	0,0001	0,0000	0,0049	0,0130	0,0118	0,1223
21 Різні харчові продукти	0,0001	0,0005	0,0346	0,0016	0,0048	0,3163
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0001	0,0000	0,0036	0,0004	0,0007	0,0246
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0009	0,0008	0,0172	0,0248	0,0251	0,0303
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0017	0,0022	0,0504
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0073	0,0014	0,5888	0,0001	0,0002	0,0099
26 Руди, шлаки та зола	0,0537	0,0619	0,8151	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1551	0,1724	1,7302	0,0572	0,0559	0,1357
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0106	0,0036	0,6983	0,0007	0,0009	0,0127
29 Органічні хімічні сполуки	0,0178	0,0061	1,1698	0,0166	0,0134	0,3159

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0049	0,4944	0,0733	0,1080	3,4710
31 Добрива	0,0117	0,0069	0,4885	0,0001	0,0000	0,0051
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0015	0,0006	0,0935	0,0035	0,0039	0,0357
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0004	0,0000	0,0318	0,0003	0,0006	0,0356
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0005	0,0082	0,0101	0,1959
35 Білкові речовини; ферменти	0,0001	0,0001	0,0030	0,0006	0,0007	0,0117
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0020
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0009	0,0000	0,0000	0,0000
38 Різна хімічна продукція	0,0001	0,0001	0,0061	0,0072	0,0091	0,1842
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0056	0,0030	0,2639	0,1009	0,1143	1,3455
40 Каучук, гума	0,0008	0,0010	0,0236	0,0238	0,0151	0,8742
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0000	0,0012	0,0009	0,0011	0,0253
42 Вироби із шкіри	0,0000	0,0002	0,0170	0,0004	0,0006	0,0217
43 Натуральне та штучне хутро	0,0001	0,0000	0,0083	0,0000	0,0000	0,0000
44 Деревина і вироби з деревини	0,0374	0,0261	1,1321	0,0059	0,0064	0,0569
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0001	0,0000	0,0057	0,0016	0,0014	0,0252
48 Папір і картон	0,0036	0,0022	0,1424	0,0382	0,0391	0,0885
49 Друкована продукція	0,0002	0,0001	0,0105	0,0011	0,0010	0,0059
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0001	0,0103
51 Вовна; пряжа	0,0001	0,0001	0,0025	0,0027	0,0044	0,1632
52 Бавовна	0,0001	0,0000	0,0086	0,0028	0,0035	0,0752
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0019	0,0004	0,0002	0,0152
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0002	0,0001	0,0087	0,0029	0,0031	0,0219
55 Синтетичні волокна	0,0002	0,0000	0,0200	0,0023	0,0029	0,0574
56 Вата, мотузки, троси	0,0006	0,0002	0,0397	0,0085	0,0070	0,1520
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0047
58 Тканини; вишивка	0,0001	0,0000	0,0008	0,0021	0,0011	0,0989
59 Текстильні матеріали	0,0001	0,0000	0,0079	0,0017	0,0010	0,0644
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0007	0,0014	0,0013	0,0110
61 Одяг та додаткові речі	0,0020	0,0012	0,0764	0,0034	0,0015	0,1941
62 Одяг, крім трикотажного	0,0204	0,0205	0,0055	0,0042	0,0026	0,1585
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0029	0,0025	0,0422	0,0024	0,0007	0,1753
64 Взуття	0,0118	0,0062	0,5543	0,0051	0,0032	0,1916
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0007	0,0000	0,0000	0,0011
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0035
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0009	0,0004	0,0566	0,0006	0,0007	0,0061
69 Керамічні вироби	0,0002	0,0001	0,0071	0,0013	0,0021	0,0802
70 Скло та вироби із скла	0,0014	0,0009	0,0414	0,0028	0,0038	0,1006
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0003	0,0000	0,0001	0,0130
72 Чорні метали	0,1139	0,1790	6,5145	0,0018	0,0037	0,1861
73 Вироби з чорних металів	0,0063	0,0036	0,2709	0,0485	0,0234	2,5089
74 Мідь і вироби з неї	0,0003	0,0001	0,0220	0,0001	0,0002	0,0044
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,0016	0,0006	0,0999	0,0050	0,0071	0,2069

78 Свинець і вироби з нього	0,0002	0,0002	0,0053	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0020	0,0000	0,0000	0,0012
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0025	0,0000	0,0000	0,0001
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0003	0,0123	0,0005	0,0006	0,0151
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0001	0,0000	0,0011	0,0034	0,0031	0,0246
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0132	0,0093	0,3895	0,0740	0,0904	1,6379
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,4790	0,4404	3,8585	0,3221	0,2303	9,1774
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0017	0,0012	0,0471	0,0008	0,0002	0,0524
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0013	0,0010	0,0360	0,0368	0,0405	0,3736
88 Літальні апарати, їх частини	0,0001	0,0000	0,0041	0,0002	0,0000	0,0186
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0090
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0014	0,0012	0,0272	0,0076	0,0107	0,3073
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0030
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0002	0,0001	0,0000	0,0054
94 Меблі; речі, матраци	0,0005	0,0003	0,0170	0,0017	0,0066	0,4840
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0009	0,0008	0,0012	0,0379
96 Різні готові вироби	0,0002	0,0001	0,0135	0,0007	0,0009	0,0238
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0018	0,0013	0,0012	0,0165
99 Інші товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0013	0,0003	0,0951
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	21,5459	1,0000	1,0000	29,7547
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			10,7729			14,8774

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2012–2013 рр.

Найменування товару	d_{2012}^{exp}	d_{2013}^{exp}	d_{2013}^{exp} – d_{2012}^{exp}	d_{2012}^{imp}	d_{2013}^{imp}	d_{2013}^{imp} – d_{2012}^{imp}
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0068	0,0088	0,1960
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0006	0,0351	0,0180	1,7094
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0000	0,0016	0,0021	0,0476
05 Інші продукти тваринного походження	0,0001	0,0000	0,0045	0,0000	0,0000	0,0015
06 Живі дерева та інші рослини	0,0000	0,0002	0,0194	0,0015	0,0008	0,0652
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0003	0,0005	0,0164	0,0008	0,0010	0,0210
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0030	0,0013	0,1742	0,0003	0,0002	0,0127
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0000	0,0020
10 Зернові культури	0,0036	0,0018	0,1762	0,0568	0,0478	0,8939
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0000	0,0001	0,0035	0,0002	0,0001	0,0058
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0162	0,0111	0,5127	0,0063	0,0088	0,2486
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0016
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0071	0,0012	0,5877	0,0017	0,0017	0,0015
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0005	0,0099
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0077	0,0022	0,5502	0,0003	0,0009	0,0643
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0000	0,0039	0,0003	0,0003	0,0045
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0003	0,0002	0,0098	0,0015	0,0005	0,0999
20 Продукти переробки овочів	0,0000	0,0001	0,0033	0,0118	0,0096	0,2171
21 Різні харчові продукти	0,0005	0,0015	0,1027	0,0048	0,0056	0,0865
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0000	0,0000	0,0013	0,0007	0,0009	0,0261
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0008	0,0004	0,0374	0,0251	0,0189	0,6121
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0022	0,0005	0,1647
25 Сіль, сірка; штукатурні матеріали	0,0014	0,0034	0,2022	0,0002	0,0000	0,0197
26 Руди, шлаки та зола	0,0619	0,0133	4,8545	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1724	0,1638	0,8546	0,0559	0,2371	18,1252
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0036	0,0021	0,1439	0,0009	0,0010	0,0175
29 Органічні хімічні сполуки	0,0061	0,0045	0,1597	0,0134	0,0364	2,3019

30 Фармацевтична продукція	0,0049	0,0003	0,4676	0,1080	0,0985	0,9482
31 Добрива	0,0069	0,0030	0,3843	0,0000	0,0000	0,0007
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0006	0,0005	0,0023	0,0039	0,0027	0,1164
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0000	0,0025	0,0006	0,0008	0,0168
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0000	0,0030	0,0101	0,0098	0,0263
35 Білкові речовини; ферменти	0,0001	0,0000	0,0058	0,0007	0,0008	0,0085
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0020
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0018	0,0000	0,0000	0,0005
38 Різна хімічна продукція	0,0001	0,0001	0,0019	0,0091	0,0094	0,0357
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0030	0,0014	0,1536	0,1143	0,0948	1,9587
40 Каучук, гума	0,0010	0,0009	0,0156	0,0151	0,0113	0,3734
41 Шкури необроблені	0,0000	0,0001	0,0035	0,0011	0,0010	0,0137
42 Вироби із шкіри	0,0002	0,0022	0,1975	0,0006	0,0003	0,0352
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
44 Деревина і вироби з деревини	0,0261	0,0295	0,3358	0,0064	0,0045	0,1936
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0023
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
47 Маса з деревини	0,0000	0,0003	0,0266	0,0014	0,0013	0,0047
48 Папір і картон	0,0022	0,0015	0,0737	0,0391	0,0369	0,2228
49 Друкована продукція	0,0001	0,0000	0,0043	0,0010	0,0007	0,0285
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0100
51 Вовна; пряжа	0,0001	0,0001	0,0017	0,0044	0,0024	0,1983
52 Бавовна	0,0000	0,0000	0,0005	0,0035	0,0020	0,1533
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0002	0,0002	0,0002	0,0032
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0001	0,0001	0,0050	0,0031	0,0027	0,0344
55 Синтетичні волокна	0,0000	0,0001	0,0074	0,0029	0,0024	0,0541
56 Вата, мотузки, троси	0,0002	0,0001	0,0016	0,0070	0,0068	0,0219
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0003	0,0155
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0017	0,0011	0,0006	0,0521
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0000	0,0009	0,0010	0,0008	0,0194
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0008	0,0013	0,0007	0,0609
61 Одяг та додаткові речі	0,0012	0,0009	0,0355	0,0015	0,0009	0,0566
62 Одяг, крім трикотажного	0,0205	0,0223	0,1849	0,0026	0,0014	0,1294
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0025	0,0024	0,0053	0,0007	0,0004	0,0289
64 Взуття	0,0062	0,0077	0,1446	0,0032	0,0026	0,0532
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0014	0,0000	0,0000	0,0004
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0032
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0004	0,0005	0,0099	0,0007	0,0017	0,1007
69 Керамічні вироби	0,0001	0,0001	0,0003	0,0021	0,0018	0,0283
70 Скло та вироби із скла	0,0009	0,0008	0,0107	0,0038	0,0026	0,1154
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0002	0,0001	0,0000	0,0119
72 Чорні метали	0,1790	0,3600	18,1036	0,0037	0,0033	0,0362
73 Вироби з чорних металів	0,0036	0,0043	0,0676	0,0234	0,0083	1,5073
74 Мідь і вироби з неї	0,0001	0,0000	0,0096	0,0002	0,0001	0,0068
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,0006	0,0002	0,0357	0,0071	0,0039	0,3242

78 Свинець і вироби з нього	0,0002	0,0000	0,0227	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0032	0,0000	0,0000	0,0001
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0012	0,0000	0,0000	0,0000
82 Інструменти, ножові вироби	0,0003	0,0001	0,0119	0,0006	0,0005	0,0144
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0000	0,0003	0,0031	0,0023	0,0820
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0093	0,0159	0,6640	0,0904	0,0732	1,7177
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,4404	0,3211	11,9247	0,2303	0,1530	7,7281
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0012	0,0004	0,0735	0,0002	0,0001	0,0109
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0010	0,0014	0,0382	0,0405	0,0313	0,9227
88 Літальні апарати, їх частини	0,0000	0,0000	0,0015	0,0000	0,0000	0,0028
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0014	0,0000	0,0000	0,0000
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0012	0,0036	0,2435	0,0107	0,0115	0,0790
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0004	0,0001	0,0000	0,0019
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0003	0,0000	0,0000	0,0016
94 Меблі; речі, матраци	0,0003	0,0096	0,9265	0,0066	0,0051	0,1521
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0019	0,0012	0,0011	0,0058
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0001	0,0009	0,0009	0,0007	0,0247
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012	0,0002	0,0986
99 Інші товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0001	0,0228
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	42,6436	1,0000	1,0000	42,8353
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			21,3218			21,4177

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 2013–2014 рр.

Найменування товару	d_{2013}^{exp}	d_{2014}^{exp}	$\left \begin{array}{l} d_{2014}^{\text{exp}} \\ - d_{2013}^{\text{exp}} \end{array} \right $	d_{2013}^{imp}	d_{2014}^{imp}	$\left \begin{array}{l} d_{2014}^{\text{imp}} \\ - d_{2013}^{\text{imp}} \end{array} \right $
01 Живі тварини	0,0000	0,0000	0,0000	0,0088	0,0059	0,2854
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0003	0,0180	0,0112	0,6801
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021	0,0027	0,0548
05 Інші продукти тваринного походження	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0000	0,0030
06 Живі дерева та інші рослини	0,0002	0,0001	0,0126	0,0008	0,0007	0,0126
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0005	0,0004	0,0131	0,0010	0,0008	0,0241
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0013	0,0033	0,2047	0,0002	0,0001	0,0086
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0000	0,0000	0,0031	0,0000	0,0000	0,0038
10 Зернові культури	0,0018	0,0018	0,0045	0,0478	0,0524	0,4567
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0001	0,0001	0,0054	0,0001	0,0001	0,0047
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0111	0,0199	0,8785	0,0088	0,0049	0,3884
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0015
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
15 Жири та олії тваринного походження	0,0012	0,0028	0,1550	0,0017	0,0008	0,0841
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005	0,0020	0,1503
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0022	0,0002	0,2063	0,0009	0,0004	0,0514
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0002	0,0199	0,0003	0,0006	0,0246
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0002	0,0002	0,0018	0,0005	0,0004	0,0126
20 Продукти переробки овочів	0,0001	0,0001	0,0019	0,0096	0,0084	0,1279
21 Різні харчові продукти	0,0015	0,0007	0,0839	0,0056	0,0065	0,0885
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0000	0,0041	0,4124	0,0009	0,0043	0,3307
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0004	0,0001	0,0274	0,0189	0,0210	0,2024
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0005	0,0019	0,1391
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0034	0,0015	0,1880	0,0000	0,0000	0,0005
26 Руди, шлаки та зола	0,0133	0,0424	2,9085	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,1638	0,1661	0,2259	0,2371	0,3670	12,9934
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0021	0,0021	0,0044	0,0010	0,0009	0,0161
29 Органічні хімічні сполуки	0,0045	0,0037	0,0755	0,0364	0,0125	2,3991
30 Фармацевтична продукція	0,0003	0,0000	0,0265	0,0985	0,0775	2,1011

31 Добрива	0,0030	0,0064	0,3346	0,0000	0,0000	0,0043
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0005	0,0003	0,0242	0,0027	0,0016	0,1069
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0000	0,0012	0,0008	0,0015	0,0738
34 Мило, мийні засоби	0,0000	0,0001	0,0016	0,0098	0,0072	0,2631
35 Білкові речовини; ферменти	0,0000	0,0000	0,0017	0,0008	0,0003	0,0455
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0000	0,0005
38 Різна хімічна продукція	0,0001	0,0002	0,0096	0,0094	0,0077	0,1785
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0014	0,0041	0,2630	0,0948	0,0891	0,5661
40 Каучук, гума	0,0009	0,0014	0,0518	0,0113	0,0179	0,6553
41 Шкури необроблені	0,0001	0,0000	0,0047	0,0010	0,0010	0,0008
42 Вироби із шкіри	0,0022	0,0003	0,1894	0,0003	0,0003	0,0008
43 Натуральне та штучне хутро	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
44 Деревина і вироби з деревини	0,0295	0,0379	0,8418	0,0045	0,0020	0,2504
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0022
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001
47 Маса з деревини	0,0003	0,0002	0,0104	0,0013	0,0020	0,0638
48 Папір і картон	0,0015	0,0012	0,0272	0,0369	0,0104	2,6459
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0010	0,0007	0,0005	0,0182
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0006	0,0000	0,0001	0,0058
51 Вовна; пряжа	0,0001	0,0000	0,0047	0,0024	0,0023	0,0107
52 Бавовна	0,0000	0,0000	0,0008	0,0020	0,0020	0,0004
53 Інші текстильні волокна	0,0000	0,0000	0,0004	0,0002	0,0001	0,0095
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0001	0,0001	0,0044	0,0027	0,0023	0,0484
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0001	0,0000	0,0087	0,0024	0,0031	0,0758
56 Вата, мотузки, троси	0,0001	0,0002	0,0029	0,0068	0,0050	0,1776
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003	0,0002	0,0082
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0008	0,0006	0,0007	0,0119
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0001	0,0032	0,0008	0,0013	0,0486
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0014	0,0007	0,0004	0,0324
61 Одяг та додаткові речі	0,0009	0,0010	0,0085	0,0009	0,0008	0,0130
62 Одяг, крім трикотажного	0,0223	0,0207	0,1649	0,0014	0,0015	0,0111
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0024	0,0031	0,0657	0,0004	0,0001	0,0227
64 Взуття	0,0077	0,0096	0,1893	0,0026	0,0032	0,0548
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0000	0,0023
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0016
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0005	0,0008	0,0385	0,0017	0,0004	0,1336
69 Керамічні вироби	0,0001	0,0008	0,0678	0,0018	0,0009	0,0970
70 Скло та вироби із скла	0,0008	0,0015	0,0677	0,0026	0,0011	0,1551
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0010
72 Чорні метали	0,3600	0,2527	10,7327	0,0033	0,0052	0,1898
73 Вироби з чорних металів	0,0043	0,0049	0,0659	0,0083	0,0027	0,5585
74 Мідь і вироби з неї	0,0000	0,0000	0,0008	0,0001	0,0001	0,0015
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
76 Алюміній і вироби з нього	0,0002	0,0001	0,0154	0,0039	0,0038	0,0032
78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0006	0,0588	0,0000	0,0000	0,0000

79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0003
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0000	0,0012
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0000	0,0000	0,0016	0,0000	0,0000	0,0000
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0001	0,0018	0,0005	0,0003	0,0200
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0000	0,0000	0,0005	0,0023	0,0011	0,1245
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0159	0,0172	0,1273	0,0732	0,0370	3,6192
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,3211	0,3787	5,7568	0,1530	0,1508	0,2247
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0004	0,0003	0,0162	0,0001	0,0001	0,0063
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0014	0,0007	0,0622	0,0313	0,0206	1,0719
88 Літальні апарати, їх частини	0,0000	0,0000	0,0032	0,0000	0,0000	0,0028
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0025	0,0000	0,0013	0,1272
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0036	0,0014	0,2173	0,0115	0,0045	0,7030
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0000	0,0032
92 Музичні інструменти	0,0000	0,0000	0,0003	0,0000	0,0000	0,0001
94 Меблі; речі, матраци	0,0096	0,0018	0,7712	0,0051	0,0026	0,2491
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0001	0,0001	0,0043	0,0011	0,0007	0,0476
96 Різні готові вироби	0,0001	0,0013	0,1277	0,0007	0,0191	1,8402
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0004	0,0209
99 Інші товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0001	0,0012
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	25,8213	1,0000	1,0000	35,2597
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			12,9107			17,6298

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Розрахунок структурних зрушень у зовнішній торгівлі товарами України з
Республікою Угорщина, 1995–2014 рр.

Найменування товару	d_{1995}^{exp}	d_{2014}^{exp}	d_{2014}^{exp} – d_{1995}^{exp}	d_{1995}^{imp}	d_{2014}^{imp}	d_{2014}^{imp} – d_{1995}^{imp}
01 Живі тварини	0,0005	0,0000	0,0476	0,0011	0,0059	0,4794
02 М'ясо та субпродукти	0,0000	0,0000	0,0009	0,0024	0,0112	0,8865
03 Риба і ракоподібні	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0239
04 Молоко та молочні продукти; мед	0,0075	0,0000	0,7490	0,0051	0,0027	0,2421
05 Інші продукти тваринного походження	0,0000	0,0000	0,0026	0,0000	0,0000	0,0030
06 Живі дерева та інші рослини	0,0001	0,0001	0,0002	0,0000	0,0007	0,0652
07 Овочі та деякі їстівні коренеплоди	0,0001	0,0004	0,0292	0,0015	0,0008	0,0742
08 Їстівні плоди та горіхи	0,0010	0,0033	0,2317	0,0008	0,0001	0,0728
09 Кава, чай, мате і прянощі	0,0001	0,0000	0,0081	0,0006	0,0000	0,0621
10 Зернові культури	0,0003	0,0018	0,1453	0,0046	0,0524	4,7787
11 Продукція борошномельно- круп'яної промисловості	0,0001	0,0001	0,0048	0,0017	0,0001	0,1531
12 Насіння і плоди олійних рослин	0,0011	0,0199	1,8788	0,0041	0,0049	0,0835
13 Шелак природний; смоли	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0195
14 Рослинні матеріали	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0055
15 Жири та олії тваринного походження	0,0320	0,0028	2,9236	0,0035	0,0008	0,2683
16 Готові харчові продукти з м'яса, риби	0,0000	0,0000	0,0000	0,0021	0,0020	0,0066
17 Цукор і кондитерські вироби	0,0037	0,0002	0,3503	0,0022	0,0004	0,1725
18 Какао та продукти з нього	0,0000	0,0002	0,0241	0,0012	0,0006	0,0645
19 Готові продукти із зерна зернових культур, борошна	0,0000	0,0002	0,0168	0,0034	0,0004	0,2994
20 Продукти переробки овочів	0,0012	0,0001	0,1138	0,0157	0,0084	0,7380
21 Різні харчові продукти	0,0000	0,0007	0,0678	0,0031	0,0065	0,3432
22 Алкогольні і безалкогольні напої	0,0037	0,0041	0,0389	0,0117	0,0043	0,7442
23 Залишки харчової промисловості; готові корми	0,0018	0,0001	0,1669	0,0002	0,0210	2,0762
24 Тютюн і замінники тютюну	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0019	0,1817
25 Сіль; сірка; штукатурні матеріали	0,0245	0,0015	2,2916	0,0024	0,0000	0,2345
26 Руди, шлаки та зола	0,0798	0,0424	3,7385	0,0000	0,0000	0,0000
27 Палива мінеральні; нафта та продукти її перегонки	0,2512	0,1661	8,5056	0,1537	0,3670	21,3336
28 Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки, радіоактивних елементів або ізотопів	0,0356	0,0021	3,3558	0,0016	0,0009	0,0745
29 Органічні хімічні сполуки	0,0837	0,0037	8,0003	0,0256	0,0125	1,3110

30 Фармацевтична продукція	0,0000	0,0000	0,0004	0,1897	0,0775	11,2188
31 Добрива	0,0294	0,0064	2,2987	0,0002	0,0000	0,0178
32 Екстракти дубильні; фарби і лаки	0,0004	0,0003	0,0119	0,0012	0,0016	0,0494
33 Ефірні олії та резиноїди	0,0000	0,0000	0,0028	0,0008	0,0015	0,0704
34 Мило, мийні засоби	0,0011	0,0001	0,1048	0,0005	0,0072	0,6723
35 Білкові речовини; ферменти	0,0018	0,0000	0,1805	0,0005	0,0003	0,0217
36 Порох і вибухові речовини; сірники	0,0009	0,0000	0,0914	0,0000	0,0000	0,0000
37 Фотографічні товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0444
38 Різна хімічна продукція	0,0033	0,0002	0,3102	0,0059	0,0077	0,1766
39 Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них	0,0001	0,0041	0,3938	0,0854	0,0891	0,3654
40 Каучук, гума	0,0221	0,0014	2,0656	0,0206	0,0179	0,2679
41 Шкури необроблені	0,0105	0,0000	1,0444	0,0048	0,0010	0,3874
42 Вироби із шкіри	0,0007	0,0003	0,0395	0,0002	0,0003	0,0070
43 Натуральне та штучне хутро	0,0001	0,0000	0,0130	0,0004	0,0000	0,0352
44 Деревина і вироби з деревини	0,0228	0,0379	1,5045	0,0004	0,0020	0,1574
45 Корок та вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001
46 Вироби із соломи	0,0000	0,0000	0,0000	0,0002	0,0000	0,0197
47 Маса з деревини	0,0006	0,0002	0,0462	0,0019	0,0020	0,0135
48 Папір і картон	0,0022	0,0012	0,0999	0,0151	0,0104	0,4620
49 Друкована продукція	0,0000	0,0000	0,0007	0,0011	0,0005	0,0537
50 Шовк	0,0000	0,0000	0,0006	0,0002	0,0001	0,0142
51 Вовна; пряжа	0,0010	0,0000	0,0993	0,0039	0,0023	0,1610
52 Бавовна	0,0057	0,0000	0,5711	0,0022	0,0020	0,0246
53 Інші текстильні волокна	0,0004	0,0000	0,0444	0,0001	0,0001	0,0070
54 Нитки синтетичні або штучні	0,0064	0,0001	0,6256	0,0067	0,0023	0,4448
55 Синтетичні або штучні волокна	0,0006	0,0000	0,0580	0,0014	0,0031	0,1720
56 Вата, мотузки, троси	0,0000	0,0002	0,0132	0,0028	0,0050	0,2255
57 Килими	0,0000	0,0000	0,0034	0,0001	0,0002	0,0044
58 Тканини; вишивка	0,0000	0,0000	0,0018	0,0005	0,0007	0,0138
59 Текстильні матеріали	0,0000	0,0001	0,0053	0,0006	0,0013	0,0717
60 Трикотажні полотна	0,0000	0,0000	0,0003	0,0030	0,0004	0,2668
61 Одяг та додаткові речі	0,0007	0,0010	0,0241	0,0034	0,0008	0,2665
62 Одяг, крім трикотажного	0,0189	0,0207	0,1785	0,0031	0,0015	0,1614
63 Інші готові вироби; ганчір'я	0,0004	0,0031	0,2631	0,0011	0,0001	0,0909
64 Взуття	0,0008	0,0096	0,8753	0,0023	0,0032	0,0892
65 Головні убори та їх частини	0,0000	0,0000	0,0004	0,0000	0,0000	0,0001
66 Парасольки	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001
67 Оброблені пір'я та пух	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0013
68 Вироби з каменю, гіпсу	0,0125	0,0008	1,1686	0,0099	0,0004	0,9542
69 Керамічні вироби	0,0001	0,0008	0,0651	0,0057	0,0009	0,4814
70 Скло та вироби із скла	0,0008	0,0015	0,0735	0,0015	0,0011	0,0474
71 Перли натуральні	0,0000	0,0000	0,0037	0,0020	0,0000	0,2006
72 Чорні метали	0,1613	0,2527	9,1404	0,0013	0,0052	0,3864
73 Вироби з чорних металів	0,0087	0,0049	0,3730	0,0033	0,0027	0,0575
74 Мідь і вироби з неї	0,0055	0,0000	0,5512	0,0111	0,0001	1,1016
75 Нікель і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0012
76 Алюміній і вироби з нього	0,0179	0,0001	1,7864	0,0466	0,0038	4,2805

78 Свинець і вироби з нього	0,0000	0,0006	0,0588	0,0000	0,0000	0,0000
79 Цинк і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0000	0,0060	0,0000	0,5958
80 Олово і вироби з нього	0,0000	0,0000	0,0013	0,0000	0,0000	0,0025
81 Інші недорогоцінні метали; металокер	0,0225	0,0000	2,2504	0,0110	0,0000	1,1000
82 Інструменти, ножові вироби	0,0001	0,0001	0,0023	0,0006	0,0003	0,0331
83 Інші вироби з недорогоцінних металів	0,0017	0,0000	0,1715	0,0006	0,0011	0,0464
84 Реактори ядерні, котли, машини, обладнання; їх частини	0,0136	0,0172	0,3633	0,1088	0,0370	7,1782
85 Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку	0,0791	0,3787	29,9591	0,0844	0,1508	6,6397
86 Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання	0,0029	0,0003	0,2657	0,0252	0,0001	2,5126
87 Засоби наземного транспорту, крім залізничного	0,0102	0,0007	0,9505	0,0506	0,0206	2,9974
88 Літальні апарати, їх частини	0,0002	0,0000	0,0196	0,0000	0,0000	0,0000
89 Судна, човни	0,0000	0,0000	0,0010	0,0000	0,0013	0,1272
90 Прилади оптичні, медичні, фотографічні, хірургічні	0,0003	0,0014	0,1152	0,0068	0,0045	0,2348
91 Годинники	0,0000	0,0000	0,0001	0,0000	0,0000	0,0008
92 Музичні інструменти	0,0002	0,0000	0,0242	0,0000	0,0000	0,0008
94 Меблі; речі, матраци	0,0024	0,0018	0,0594	0,0131	0,0026	1,0491
95 Іграшки, ігри та спортивний інвентар	0,0004	0,0001	0,0239	0,0001	0,0007	0,0549
96 Різні готові вироби	0,0000	0,0013	0,1334	0,0000	0,0191	1,9069
97 Твори мистецтва	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
98 Товари в портах	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0004	0,0384
99 Інші товари	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0001	0,0093
<i>Всього</i>	1,0000	1,0000	91,2264	1,0000	1,0000	82,8926
<i>Коефіцієнт структурних зрушень</i>			45,6132			41,4463

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Додаток Ж

Динаміка частки товарних груп за кодами УКТ ЗЕД в загальному експорті товарів з України до Республіки Угорщина, 1995–2014 рр., %

Рік /код	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14
27	25,1	25,1	33,0	21,1	16,9	21,7	14,0	21,6	19,6	19,0	14,0	16,4	15,2	13,4	10,1	6,0	15,5	17,2	16,4	16,6
72	16,1		6,2	6,6						7,0		16,4	5,2	15,2	5,2		11,4	17,9	36,0	25,3
29	8,4	9,4	14,6	12,4	9,4	9,6		9,8	8,4	9,9	7,7	11,3	8,4							
26	8,0													3,4		6,2	5,4	6,2		4,2
85	7,9						10,3	9,4	9,0		8,6	18,2	41,2	39,5	52,6	60,8	47,9	44,0	32,1	37,9
76		20,2	13,6	14,7	16,7	17,5	16,2	11,3												
31		9,0	3,9																	
28		7,7																		
44				6,9	9,4	12,0	9,8	12,7	9,8	11,3	10,6	7,4	7,0	4,4	7,7	5,8	3,7	2,6	3,0	3,8
10					12,5															
84						4,5	17,6			7,9	7,6									
90									12,8											

Розраховано автором за матеріалами: [105]

Додаток 3

Динаміка частки товарних груп за кодами УКТ ЗЕД в загальному імпорті товарів з Республіки Угорщина до України,
1995–2014 рр., %

Рік /код	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14
30	19,0	9,1	16,7	11,1	15,3	10,3	11,6	13,1	12,9	8,6	9,0	8,7	6,7	7,8	12,9	8,9	7,3	10,8	9,9	7,8
27	15,4																5,7	5,6	23,7	36,7
84	10,9	7,4	10,4	12,0	7,1	8,3	7,7	8,6	12,9	8,4			6,3	8,2	6,0	5,9	7,4	9,0	7,3	3,7
39	8,5	6,7	10,0	11,5	12,8	10,6	11,9	14,8	15,3	17,5	18,1	15,3	12,4	10,9	10,2	9,6	10,1	11,4	9,5	9,0
85	8,4		5,0			9,8	13,3	10,4	9,4	7,5	9,9	22,6	40,3	32,9	29,1	38,3	32,2	23,0	15,3	15,1
83		20,8																		
22		9,6		14,6	5,5															
48			8,6	9,7	8,3		6,7	7,3	5,4											
10						16,4														
87										17,0	18,9	9,0	5,3	5,8		4,7				
29											7,2	7,8								
23															6,3					

Розраховано автором за матеріалами: [105]